

శాంతి వచనములు.

రాజా భుజంగరాయ కవి విరచితము.

చ. అవనిని గష్టముతో గనని చూపుల గానము గానము, నానము
త్సవముల దుల్యచి నేడెడం కలహాని గానము శా.
తివచనముతో కనించిన సుధామలల ! మనము, చెప్పిన
దవును, ప్రేమభావం పరధాన ధాటిని గీటు మీటుచును. 1

కా. సారములే దొకింతయును సంస్కృతియందని పండితుల్ హితం
 బార వచింప నేమిటికి వందురె దెవ్వనిసాత్తు మిత్రమా!
 యారయఁ బంచధాతముయ మజ్జ మచేతన, మార్మియెందును
 జేరకనిండి, సత్యమయి, చిస్మయరూపముఁ నాల్పియుఁ డెనున్.

2

ఆ. జనన మగణ దుఖ మనుభవింపదు, సూర్యుఁ

డెల్లవారి వృష్టి నెమిడి దాని

వికృతినొందఁ డట్లు వివిధ భూతములలో

నుండి వానిదుఖ మొందదాత్మ.

3

చ. మలినపుముద్ద, దేహ మశమాత్ర ఒకఁడను, బ్రహ్మహీనమై

జ్వలనునిపాలా ? నక్కల వశంబా ! యగుంగద ! యట్టులయ్యును

గలతనహింపఁగా నెఱుక గానని దేహము నాశ మొంద నా

కులత వహింప నేమిటికె! గుండఁగ నేటికి సౌఖ్యమిత్రమా !

4

ఆ. పాలతిగాదు, కాశుపురుషుడు, పండుఁడు

గాడు, మేనులేక కలయఁజూచు

సాక్షి యాత్మయనఁగ సర్వంబునకు లోన

జెలిసి నడియుండు విభుడు సుమ్ము.

5

ఉ. చక్కనిలోమూంగి యనఁజాలిన బాల మలంపుముద్దయున్,

నిక్కపుమొద్దు, మూర్ఖునఁగ నేరదు, పల్కుదు, చూడఁ దెద్దియుం

వ్వక్కును మేను నేర్పరచి దానిమదిం దలబొసి హాడుమా !

పక్కవఁబ్రాణతుల్యుయగు మాసిని పేయపదంబు నీకగున్.

6

గీ. భూతములయంగు జనియిందు భౌతికంబు

లందు బ్రాచీనుడగు నాత్మ యమరునిండి,

మగఁడెవడు ? మగువయెవ్వతె ? యగునొ యందు

నెల్లవారలు సోదర్య లెంచిమాడ.

7

ఉ. గీములయంగు నాక సము గీల్కొనియుండియు వానిఁగాల్పు నా

వ్యోమ మొకింతయుం జెడుగునొందనికైవడి నాత్మ, మేనులం

బ్రాచుచు నిండియుండియును, వాని కుపగ్రవ మయ్యెనేని యున్

రాముడొకింత తాఁజేడఁ డనఁతుఁ, డనఁగుడు నొట నిచ్చులన్.

8

ఉ. కొట్టిశీనంచు, నన్నీరులు గొట్టిరటంచు, గలఁచు నిర్వగుం

గుట్టు నెఱుంగఁ గప్పిభుండు కొట్టడు కొట్టఁగఁడు గాననీ

విట్టు విషాద మొంద గరమేమి ? సుఖించుము, శోక మింక బో

గట్టు, స్వరూపచింతన విధానముచే నిరతంబు మిత్రమా !

9

చ. మఱిమఱి చింతయేల ? శివుమాయ యెఱుంగఁగ రాదు, దానిచేఁ

బగవఁ మందు లోకము, లపాధి యహంకృతీ గాన గానికిం

బగగెడు కర్తృతాగులకుఁ బాత్రతఁ గాంచుచు నేసుఖించితిం,

దురపిలుచుంజిసంమఁ గడుదొడ్రిలు జీవుడు తెల్పిలేమిచేన్.

10

క. మాయ యనంగగుఁ బ్రకృత్యయె,

మాయావి మహేష్వరుండు, నుఱి తత్త్వశీలిం

బాయక రూపరబాలచె

నీ యెల్లగుంలు నందె, నీ యెఱుగు మెదన్.

11

క. బోధాత్మము, త్రైకాల్యా

బాధితమును, దేశ కాల వస్తు పరిచ్ఛే

దాధారము, గానిది; విభు

తాధర్మము గల్గినాత్మ తా నీశుడగున్.

12

అ. వానియంశమైన ప్రతిబింబమె యుపాధి

హృదయములను జొచ్చి యేకమయ్యు

బహు విధముల జీవభావ మొందుచుదోచు

నీటి చంద్రుబోలె నిలుపులేక.

13

మ. తనువే వ్యర్థము, దానిలోన నలసద్వ్యాపార సలగ్న మై

కనటంజెందు; సతీధనాదు లటుపై వ్యామోహముం గూర్పు; దీ

రని సాంసారిక కృత్యసాధనలపై రాగంబు పెంపొంద, జీ

వనదుఖంబులగూలు జీవుడనుచున్ భావింపఁగా నొప్పెడున్.

14

ఉ. ఈశ్వరుఁ డైంద్రజాతీకుఁడు; నీసరివృశ్య చరాచరాత్మమా

విశ్వమె యింద్రజాలము, వివేకముమాని తదేకరక్తితో

కాశ్వతమంచుఁ జేముడి నెసంగుటయే కనికట్టు; సర్వమున్

నశ్వరమంచు నెంచుచు మనంబుఁ దగుల్పమియే పరిబోధమా.

15

ఉ. ధూరుహమే జగంబు, దలపోయఁగ దాని విశాలశాఖలం

జేరు ఖగంబులే నరులు, చేరి నుఖంబుగఁ గొంతవట్టు సం

సారము నిర్వహించి, మఱి సారవిహీనత లేచిపోవు; నీ

తీరున కార్తికెంచి విరతింగనఁబోలదు మానవుండిలన్.

16

చ. సలిలనిధి ప్రవాహమున సంగమింజెందిన మూకులట్టు లీ
 కలన భవాంబురాశిబడి కర్మవంబున గూడి క్రమ్మరం
 నలగుచు నుండు దల్లియును దండియు బుగ్గిక పుత్రుడన్న చం
 చులతర బంధుభావముల సంగవియోగము లిట్టివే యనున్. 17

చ. భుజనములంగు లక్షలగ భూతము లెల్లను బుట్టి కొన్ని నా
 శృవని బ్రవృద్ధింజెంది, విలయంబును బొంగుట నైకకర్మ, సం
 భవమగుగాదె! యా హరి శివ దుఃఖిణాదులకైన గాలక
 ర్మవశత తప్పనే! జనితరంబగునే తలపోసి చూచినన్. 18

చ. నలమున బుద్బవంబు లనికంబును బుట్టి క్షణంబులోపలక
 విలయముంజెందు, నిందు బ్రధవించునదేది? నశించు నేది? భూ
 తలమున జీవకోటుల విధంబులు నిట్టిజె: చైవమాయ లీ
 కలములు లేములు; బ్రశయ కారణమంచన నొప్పు నిత్రమా ! 19

ఉ. సచ్చినవారివెంట జనజాలరు బంధువు తెంతయాపుటై
 సచ్చిన, జీవయాత్ర తరుణంబున దప్పదు, బంధముక్తి కా
 వచ్చును, దెంపు తెంపెయగో, స్వార్థ సర్వార్థములెల్ల బోవు ; నిం
 కెచ్చటి మచ్చ టచ్చటికె యేగునుగాదె ! సుహృద్భ్రాతృ ! కనన్. 20

చ. హృదయ సన్నిటిం గడు విమగ్నన జేసిన బృహ్మ జీవసం
 తతులకు గట్టముల్ దొలచు తర్వము చీకెడు, చైవ తత్వమే
 గలయన, నాస్తికంబన, జగద్యర్థం తప్పగు, మృత్యు వేషుడో
 సతనమునేయు, దానంబరిపాటిగి సర్వము నాశనంబగున్. 21

మ. అనుబంధంబులు వ్యర్థ కృత్యములు హా ! బుద్ధుల పోయినను
 తనుచీన్ తుల్యభంగములు అమితోత్సాహమున నున్న
 జనకుల గూర్చెడి నిష్కలకలమిది సువాప్యములై న
 తనుతాపంబులు లేపు వెన్నెడికి, నిరంతరం బుద్ధులైనా ! 22

గీ. వసుధ జాతన్య మరణం భుగ్గ మృత్యునెడను
 పుట్టించుచుట తప్ప దెప్పుడును గాన
 జనులు ప్రేమానుబంధంబులను స్మరింప
 జనదు దుఃఖ కారణములగును సరలు. 23

గీ. వైవమున్నను లేకున్న జీవులెవరు
 పుట్టించుచుట సహజమైపోయె
 దప్పదీగతి, మోక్షసాధనము లేదు
 పాపిణికోటికి ధర ననివార్యములై. 24

చ. జనకులు దంపతుల స్వసహజస్కంధ సంపద బుద్ధులైన
 జననముతోడ గూడి మరణంబు వీడెన ద్విస్కంధి ల
 తుల్యమగుఁ బూర్వముం బరము స్వకృతి సూక్ష్మము నీట, కల్ప
 కలమునుగూర్చి చింతలుట వ్యర్థము, మిత్రమ ! తాదాశ్రయమీ ! 25

మ. జనసంబంధు సమస్తజీవు లెఘాదో సంసార భేదంబులన
 వనటన్వీడి నివంబుజేరెదరు గానన్ మిత్రమీ చింతల
 జనదీజన్మ లకావ్యతరంబుల నానందయెయున్వృన్ వి
 వనుమానింపకు, మిత్రమా ! సలము శూన్యంబెంత చింతించినన్. 26

గీ. జనన మేస్సప్పి, మృత్యుయే నాశనము జీవ
తతికి శ్మశ్రిత్యముగ; సాముదాయికముగ
భేదమోదంబు లజ్ఞాన కీలకములు
విడువ వెళ్వనినైన వేర్వేలుగ నిల.

27

గీ. ముందు వెన్నులగా మృత్యునిందగలరు
సకిల జీవులు, దుఃఖ ప్రసక్తి యేది ?
రాకిపోకల తుణభంగరములు గావె !
జీవులెవ్వరు ! శ్వాసలు చ్చైవమునకు.

28

గీ. జనన మరణ ప్రసక్తి యసత్యమైనఁ
గట్టసుగుముల కంగవైకల్య మొదవుఁ
దనువు చాలించువఱకు నీతముగఁ గాల
గతిని బుచ్చి పోవుటయే యోగ్యమగు సఖుడ !

29

కి. స్వాంతమునఁజింత యెంతయు
సంతంబగుపొంటె, నయ్యనంతు కరుణ నోరి
శాంతి శాంతి శాంతి
శాంతి యటనుచు విరమింతు శాంతి వచనముల్.

30

సాంఘిక ప్రజ్ఞా.

ఏ లూ రు.

శ్రీరాణీ చిన్నమ్మారావు జీవితము.

రాజమహేంద్రవరం నాగేశ్వరరావు
ప్రతి-రాజ్య సుభాషిస్తు బాంబేదేశము.

హిందీ పద్య రచయిత

ఏలూరు,

రాజా మంత్రప్రెగడ

భుజంగరావు బహద్దరు జులందారు

All rights reserved.

1938.

ప్రణీతము.

విషయ సూచిక .

నంబరు.

పుటసంఖ్య.

ఉపక్రమము.	1
1. సతీస్మృతి.	5
2. ప్రిణయవిలాపము.	10
3. రాగానుబంధము.	25
4. గుణగణనము.	39
5. జీవితాభ్యుదయము.	50
1. అవృత్తశక్తులు.	67
6. సుతస్మృతి.	71
7. రాజకుటుంబము.	83
8. దానధర్మములు.	97
1. అన్న దానము.	102
2. భూతదయ.	105
9. శ్రీరాణీ చిన్నమ్మారావు సతీము.	108
10. ఆశీతాదరము.	
1. విద్యాస్థులు.	113
2. పండితులు.	115
3. అమాత్యులు.	120
4. సేవక పోషణము.	122
11. దైవభక్తి.	124
12. మతములు.	
1. క్రైస్తవమతము.	135
2. బౌద్ధమతము.	143
3. మహమ్మదీయమతము.	145
13. అద్వైతము.	147

14.	మతాంతర్యాగములు.	
1.	జన్మకర్మము.	158
2.	వైరాగ్యము.	161
3.	నరకము.	164
4.	అరిష్టదర్శనములు	165
5.	జాగృత్స్వప్నములు.	167
15.	ఉత్తరలోకము.	168
16.	నాస్తికము.	172
17.	కలియుగము.	177
18.	ధనము.	192
19.	స్త్రీలు.	185
1.	నిర్మలప్రేమ.	194
20.	నిదాస్తవము.	196
21.	మాతృస్తుతి.	207
	వాడ్రేపు త్రిరంగనాయకమ్మ.	
22.	ఆస్థాన కవివిలాపము.	208
	కొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.	
23.	రాణీచిన్నమ్మచరిత్ర.	213
	నందిరాజు చలపతిరావు.	
24.	పత్రికా సానుభూతులు.	230
25.	రాజదూపతుల గణవర్ణనము, ఆదిపూడి పృథ్వీకరకవి.	234
26.	భుజంగరాయకవికృత గ్రంథపట్టిక.	

నామచిత్రానుక్రమణిక.

నంబరు. ఇందుఁ బేర్కొనఁబడిన వారినామము. పుట. పటపుట.

1	శ్రీరాణీ చిన్నమ్మరావు.	1	ix
2	ఏ. యస్. కుగ్గరు. యమ్. డి. డాక్టరు.	108 108	xi
3	డాక్టరు. పి. పారు. మిల్లరు.	111	xi
4	శ్రీరాణీ వాడేపు రంగనాయకమ్మగారు.	83	83
5	కస్తూరి సరసింహారావుగారు.	84	83
6	కస్తూరి రామారావుగారు.	85	85
7	శ్రీరాజు వాడేపు విశ్వసుందరరావుగారు.	86	86
8	అయ్యగారి వీరభద్రరావుగారు.	88	88
9	శ్రీరాజు మల్లికార్జునరావు, పుత్తుడు.	71	71
10	శ్రీవడ్లమన్నాటి హైమవతి, పుత్రిక.	90	50
11	శ్రీగురుజాడ శ్రీమహాలక్ష్మమ్మ, పుత్రిక.	90	50
12	శ్రీవాడేపు శ్రీరంగనాయకమ్మ, పుత్రిక.	90	50
13	శ్రీవడ్లమన్నాటి కామేశ్వరమ్మ, పుత్రిక.	91	50
14	శ్రీకందుకూరి అన్నమ్మ, పుత్రిక.	91	50
15	శ్రీలక్ష్మరాజు శకుంతల, పుత్రిక.	91	50
16	శ్రీకందుకూరి వెంకాయమ్మ, పుత్రిక.	92	50
17	శ్రీ మం. శేషమ్మారావు, పుత్రిక.	79	50
18	శ్రీ మం. భుజంగరావు, దత్తపుత్తుడు.	92. 64	50. 64
19	వడ్లమన్నాటి వెంకటనారాయణరావు, అల్లుడు.	92	93
20	గురుజాడ వెంకట కృష్ణమూర్తి, బి. యే. యమ్. యల్. అల్లుడు.	94	124
21	వాడేపు జోగారావు, అల్లుడు.	94	124
22	వడ్లమన్నాటి దామోదరరావు, బి. ఏ, బి. యల్. అల్లుడు	95	93

ంబరు. ఇందుచేర్చొనబడినవారి నామములు పుట పటపుట.

23	శ్రీ రాజా కందుకూరి వెంకటసుబ్బారావు, } అల్లుడు.	93	93
24	లక్కరాజు శరభసత్యనారాయణ, } బి. ఏ. యల్. యల్. బి. అల్లుడు.	93	93
25	శ్రీరాజా కం. బాలసూర్యప్రసాదరావు, } అల్లుడు.	93	93
26	అయ్యగారి చిరంజీవి, బి. ఏ. మనుమరాలిభర్త.	93	93
27	బుచ్చి వెంకటలక్ష్మి, మనుమరాలు.	24	39
28	మం. శేషమ్మారావు, బామ్మగారు.	89	90
29	శ్రీ రాజా దుర్గా మల్లికార్జున } ప్రసాదరావుగారు, దత్తత తుడి.	88	
30	శ్రీ విజయలక్ష్మమ్మగారు, దత్తతల్లి.	89	
31	మంత్రిప్రెగడ వెంకమ్మగారు, జనకతల్లి.	94	94
32	మంత్రిప్రెగడ మల్లయ్యగారు, జనకతుడి.	94	
33	మం. వెంకటరామయ్య, బి. యే. సోదరుడు.	94	94
34	మం. మార్కండేయులు, సోదరుడు.	94	94
35	శ్రీ నంధూరి మాణిక్యంబ, సోదరి.	95	94
36	కస్తూరి శ్రీమహాలక్ష్మమ్మగారు, రాణిగారితల్లి.	84	
37	నంధూరి సుబ్బారావుగారు, బి. యే. } సోదరిభర్త. దివాను.	95	
38	శ్రీరాజా. కం. లక్ష్మీప్రసాదరావుగారు, } వియ్యంకుడు.	95	96
39	వడ్లమన్నాటి నరసింహముగారు, బి. యే. } బి. యల్. వియ్యంకుడు.	93	
40	లక్కరాజు సుబ్బారావుగారు, బి. యే. } బి. యల్. వియ్యంకుడు.	93	

41	మహాపాధ్యాయ అయ్యగారి ఉమా మహేశ్వరశాస్త్రిగారు, రాణీగారి మేనత్తభర్త.	87	
42	దామరాజు తారకమ్మ.	95	
43	రాజా భుజంగరాయకవి.	xv	
44	నడింపల్లి వెంకట లక్ష్మీనరసింహారావుగారు M. A., L L. B. Bar-at-Law.	217	
45	నందిరాజు చలపతిరావు. M. R. A. S.	111	213
46	క్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.	115	208
47	శొంఠి భద్రాద్రిరామశాస్త్రిగారు.	115	
48	కూచి సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు.	115	
49	అదిపూడి ప్రభాకరరావుగారు.	116	
50	చిల్లరిగ యోగనందకవిగారు.	116	
51	సాహిత్యవిశారద, కోన వెంకట్రాయశర్మగారు.	117	
52	దామరాజు శోభనాచలముగారు.	117	
53	దేవరకొండ మాణిక్యశాస్త్రిగారు.	117	
54	త్రిమతి గుడిపూడి ఇందు మతీదేవిగారు	120	
55	శ్రీగుడిపూడి రామారావుగారు.	110	
56	అన్నమరాజు సుబ్బరాయ కవిగారు.	117	
57	కందుకూరి సుబ్బారావుగారు.	118	
58	కొప్పరపు సోదరకవులు.	118	
59	గాంధీమహాత్ముడు.	118	
60	వల్లూరి శేషాచలముగారు.	121	
61	చోడవరపు నరసింహముగారు.	121	
62	కంభంమెట్టు శోభనాచలపతిరావుగారు.	121	
63	ఈమనిభీమ శంకరముగారు.	122	
64	దుగ్గిరాల రామదాసుగారు.	122	

ప రి నా మ ము .

మ. జగతిన్ దంపతులందఱుంబ్రాణము సత్సైఖ్యంబులం దుల్యఱి
తిగఁ బొందంగల, రాత్మలేకమయిన దీఱుగదా ద్వ్యర్థి; యె
చఁగ నద్వైతము దంపతీగరిమచే సాధ్యంబగుం జిన్నమా !
భగవద్జ్వాలలరేగు, నగ్నికణముల్ పృథ్విత జీవాత్ములున్. 1

గీ. సూర్యకాంతిపగల్ కడుశోభఁగూర్చి
రాత్రియ స్తమించుట కాళ రాత్రియగును ;
జిన్నమాంబకీర్తి యె యవిచ్చిన్నముగను
ధర నహారాత్రములు వెల్లుఁ దరతరములు. 2

ఆ. కష్టజనులకధిక కష్టముల్ గలిగించు,
నిండియుండువాని నింపుచుండు,
దురవ గాహములగు పరమాత్ము చర్యలు
సాగరంబునదుల సమితిఁ బోలె. 3

గీ అవని మార్తాండుఁ డ స్తమయంబునది
తిరుగ నుదయించు నమిత సాగరముదాఁటి ;
చిన్నమయె భువిన స్తమించి దివివెలసె
నుభయ తారక మయ్యె సభ్యుదయముగను. 4

గీ. బాల్యయావన కౌమార వార్ధకములఁ
దనువు వృద్ధిక్షయంబులఁ గనుతెఱుంగుఁ
జిత్ర పట వీక్షణము బోధసేయుఁ, బిదపఁ
గావ్య పఠసంబునను గుణగోహణమగును. 5

క. ధర చలపతిరావను మ

త్పరమాప్తుని దైన మంజువాణీ ముద్రా

క్షర శాల యందు హేలా

పురమున నీపుస్తకంబు ముద్రితమయ్యెన్.

—

శ్రీరాణి చిన్నమ్మారావు.

40 ఏండ్ల వయస్సు.

FORE-WORD.

—:0:—

ACROSS the ward from the Dispensary stands the Rani Chinnamma Rao's Choultry or Inn. This was first built in 1906 and then accomodated 15 families. In 1913 and 1914 it was enlarged to provide lodging for 25 families. This building was given by M.R.Ry Rajah. M. Bhujanga Row Bahadur, and is worth about Rs. 20,000. The land was the gift of Mallella family.

It was in 1905 that the Brahmin Zamindar, M.R.Ry. Rajah. M. Bhujanga Rao, known among us as the Ellore Rajah, first came into touch with the Medical work in Guntur. A Sanscrit scholar and a Telugu poet, he was at that time a devout worshipper of Siva. The serious illness of his wife caused him to come to Guntur and the difficulties experienced by him in securing accomodation for his large retinue of relatives and attendants has much to do with the building of the Satrum.

The Rajah says his real interest in the Christian religion is due to his association with those in the Hospital, when often for hours every day he sat by the side of his sick wife in the Rani's room of the Children's Ward, or slept on the Varandah of the Despensary, when the life of a little daughter was hanging in the balance. No one has had a better opportunity of observing the methods of a Mission Hospital, for to him and his family the gates have always been open. The Privilege has never been abused.

Soon after the death of his first-born and only son died of fever in Ellore in 1913, he removed with his family to Guntur, and began the translation of the

Gospels, and of them he sold 9000. The work was continued until an edition of a thousand copies of the whole New Testament was brought out by him, and this is sold for less than cost. This translation represents ten years of work. His object is, in his own words, "to bring home to every Indian the Message of the Lord Jesus Christ in an acceptable form". Many expressions of appreciation of his labour of love have been received, including one from the King Emperor. The following is from a Hindu Editor, "I was struck with the greatness of Jesus Christ sung in sweet and smooth poetry, when I read the Rajah's metrical version of the Gospels."

Nov., 12, 1927.
South Manchester,
Conecticut, U.S.A.

ANNA S. KUGLER, M.D., Sc. D.
Pioneer Founder,
Guntur Mission Hospital.

TRIBUTES TO THE RANI.

o -

1. Resolutions passed by the United Luthern Church Mission Council, Oct. 1938.

"The news of the death of Sri Rani Chinnamma Row Garu of Ellore, the wife of Rajah. M. Bhujanga Row Bahadur has brought to the United Luthern Church Mission the consciousness of having lost a friend of the Mission and a benefactor to the Kugler Hospital in Guntur.

"The Rani and her husband the Rajah were personal friends of Dr. Anna Kugler who was for many years Physician in charge, and for whom the Hospital

జి. శ్రీ. కుగ్గరు దొరసానిగారు,
అప్పమ్మ, రాజావారి యైదవ కుమార్తె.

MISS P. PARU AMMAL L.R.P.

డాక్టరు. పారమ్మగారు.

was later named. As friends of Dr. Kugler and of the Hospital they were alert to the needs of the patients and gave generously of their substance to this cause for the relief of suffering humanity.

"Among their outstanding gifts to the Hospital are:—

1. The Sri Rani Chinnamma Row Garu Choultry or Inn.
2. A piece of land adjoining the Choultry which is leased, and the income of which is used for the Choultry.
3. A house and plot in Bezwada the rent of which is used for the support of the (hospital) Choultry.
4. A piece of land under cultivation near Velan-gapalli the proceeds of which are also used for the support of the (hospital) Choultry.

These very practical gifts may serve as fitting monuments to the memory of the Rani of Ellore, attesting as they do, to her close relation to and loving interest in the great work of the Kugler Hospital during many years in the life time of the Rani."

2. Mission to the Aristocracy of India. Resolution dated 8-7-1938.

"We the members of the Mission to the Aristocracy of India deeply regret the demise of the late Sri Rani Chinnamma Row of Ellore and take this opportunity to place on record our appreciation of her sympathy for the Gospel of Christ."

3. Doctor Paru Miller.

A tribute from a Doctor who loved the Rani as her sister:—

" I have known Rajah. M. Bhujanga Row Bahadur and his wife Rani Chinnamma Row for many years. The serious illness of the Rani Garu caused him to come to Guntur in 1905 to see Doctor Kugler. Before the Rani and her children came to Guntur they knew very little of Christ, who is our Saviour. After their acquaintance with the Hospital, they began to read Telugu Bible daily. Although they did not become Christians they had daily prayers and were not ashamed when people saw them using their Bibles. Rani Garu is one of the most gentle women I have ever come across. She had a wonderful influence over her children, and they loved and respected her greatly. She was god-fearing and had great faith in prayers. She was a very kind-hearted and charitable person and helped many a poor and needy one in her quiet unassuming way."

4. Doctor G. Margon Happer, M.A., M.D.,

"Now there was at Joppa a certain disciple named Tabitha, which by interpretation is called Dorcas. This woman was full of good works and alms-deeds which she did.' Since the time of Dorcas many of her daughters have visited us and comforted us with their kind hands and quiet voices. Such a woman was Sri Rani Chinnamma Row Garu, who lived amongst us in the Andhra Country. When Dorcas died her friends gathered around her showing each other the things she had given them, and their voices when they spoke of her were full of love. That was their tribute to a great woman. There are those who speak to-day of the Rani in voices which too are full of love and appreciation.

5. A tribute from a hundred Indian villages.

" It looks like an old Inn a long rambling building

surrounding a courtyard on three sides. In this open court there are splashes of sunshine where the trees do not quite meet. A woman with a brass pot balanced on her slender shoulder moves to the centre of the space, where there is a great stone well. Soon after women and children and a few men have followed her, for the people of the Inn must have water for the on-coming evening. Some of the people are chattering loudly and laughing as people do when they feel the pleasant nearness of their neighbours about them. Some of them seem pre-occupied with their thoughts, and their hands move back and forth at their work in a sad purposeless way. A very little girl stands swinging small bare foot while she waits her turn for water.

This is Rani Chinnamma Row Garu Choultry or Inn, which has been built for the people who have come from villages near and far bringing with them sick people to be cared for in the Hospital just across the way."

6. Tribute from two women who loved the
Rani as a dear friend.

"For almost thirty years Mrs. Doraiswami has been head-compounder at the Hospital. Mary Anne has been a Bible woman in the Hospital for thirty years. They say:—

"We have known Rani Chinnamma Row Garu for many years. We know her and her children at the time when there was great hatred against Christianity. The Rani came to the Hospital to begin with because of her sickness. She came from her native place Ellore, to Guntur, when Doctor Kugler's name was very popular in the Town. She did not like to give her hand to have her pulse felt or her tempera-

ture taken, as it would polute her hand. However she could not but oblige to give her hand, but she said she washed this hand several times as the untouchables touched it. She requested doctors not to mix water in her medicines as it would be a hindrance to her caste. When she became well acquainted with the doctors and nurses and Bible teachers in the Hospital she would listen very patiently to the Bible. She sent her children to learn the Sunday School lesson. These children used to take part in the Christmas conversations and songs during Christmas days. She had eight girls, most of whom were born in the Hospital. She had also a number of grand-children born there. She was always given the same separate room by the side of the X-ray room. Rajah Garu would attend the Sunday services at the Chapel. The Rani Garu was treated as the eldest daughter of Dr. Kugler and the sister of Dr. Paru. Rajah Garu constructed a choultry by the side of the Hospital in the name of his wife. At the time of her death the whole management of the choultry was given to the Superintendent of the Hospital. She and her children accepted Jesus Christ as their Saviour, but were not baptised. She walked amongst us. Perhaps some may say now that she has gone on to another land, for her death was recorded in the books of man, but she walks amongst us still, for her life is recorded in the books of one who breathed into every man the breath of life."

The Gospel Witness. November 1938.

శ్రీరా.కా. భుజంగరావు
ఏండ్ల వయస్సు.

శ్రీరాణి క.వెంకటేశ్వరమ్మ
ఏండ్ల వయస్సు.

కృతి సమర్పణము .

- ఉ. హారము, పద్య గుచ్ఛ సుమ హారము, దుర్వ్యసనాది దుష్టసం
హారము, శారదావన విహారము, శబ్ద విశుద్ధమైన వ్యా
హారము, గ్రామ్యశబ్ద పరిహారము, మత్కృత కావ్యరాజమన్
హారముఁ, జిన్నమాంబ గళహారముగా సమకూర్చి యిచ్చితిన్. 1
- ఉ. దామము, చంపకోత్పల సుధారస పూరిత పద్యకావ్య ము
ద్దామము, వృత్తసౌష్ఠవ కథామృత శబ్దసమృద్ధ సాహితీ
ధామము, హావభావ సముదంచిత సౌరభసూత్ర మల్లికా
దామము, చిన్నమాంబ గళదత్తముఁ జేసితి నాత్మశుద్ధిగన్. 2
- ఉ. మాలను, జంప కోత్పల సుమప్రతిమాన సుపద్మరాజ సం
పాలిత పుష్పమాలను, నిమంత్రణ పూర్వక మంత్రపుష్ప స
జ్జాల సహస్రనామ సుమచర్చిత మాలను, జిన్నమాంబికా
ఫాలమునన్ ఘటించు, సురవర్గ మహా సుమవృష్టి నిఘగన్. 3
- మ. ప్రతికద్యంబున నిన్ను బేర్కొనెడు మర్యాద నిల్వోకింప, నో
యతివా ! పెండిలినాటి వైభవము లాహా ! సంస్మరింపంబడెం ;
బ్రతినిత్యంబు సహస్రనామముల నీ ప్రజ్ఞా విశేషంబు, లు
ద్ధతి నర్పించెద గ్రంథమూలమునఁ బ్రత్యక్షుంబుగాఁ జిన్నమా ! 4
- గీ. ఐహి కాముష్మిక ప్రదమౌ మదీయ
కావ్య పఠనంబు నీదివ్య కాంతి వలన,
సేతు వగును లోకద్వయ శ్రేయమునకుఁ,
జిన్నమాదేవి ! మత్కృతి స్వీకరింపు

గీ త ము లు .

చూతవృక్షము నలము ప్రసూన వల్లి
దా హరించియు వృక్ష గాత్రమున స్వీయ
చిహ్నముల నిల్పుపగిదిని జిన్నమాంబ
నిలిచె నాదేహయష్టిని నిశ్చలముగ. 1

వక్త్రమునఁజేరి, రసము సర్వముగ్రహించు
రసనపోలిక, నువిద భార్యగను నరుచ
కమరి చిన్నమ్మపగిది ధర్మార్థ కామ
మోక్షములఁగూర్చు నైహికా ముష్మికముగ. 2

ఇందియ వ్యాప్తి నాత్మచేయించు రీతి
గృహిణి గ్రహకృత్యములను వర్తింపఁజేయు;
స్వర్గమనుకూల దాంపత్య సంఘటనము,
కానిచో నరకమగు జగత్ప్రియంబు. 3

రాణీ చిన్నమ్మ రావు జీవితము

చరిత్ర

-: ఉప క్రమము :-

శా. శ్రీకారాత్ముడు, భక్తులం దనుప కార్తికూర్పువాఁ డచ్చ స
ల్లొకారాధ్యుడు, స్థానుఁ, డాశీతుల కార్తుల్ గూర్చి శోధించు వాఁ
డాకారంబునులేనివాడు, బరిశుద్ధాత్మ ప్రిభుం డోముతన్
మాకాంతామణి చిన్నమాంబ విమలాత్మన్, దివ్యముక్తి గనన్. 1

క. శ్రీరాజ్ఞీచిన్నాంబా
సారసదళనేత్రీ సుగుణ సంపత్తని సం
సారేత్థ కృతి రచించెద
నారూఢిన్ దివ్యకదము నందిన దగుటన్. 2

మ. ధర రాజాబిరుదంబునంది, కవితాతత్త్వంబు సాధించి, శం
కరసంస్తుత్య భుజంగరాయ ఘన సన్నామంబున స్మించు, నా
కరయన్ సత్సహధర్మచారిణిగ నైక్యంబుంది, చిన్నాంబ, యు
త్వరఁ దా నర్థశతాబ్దమున్ గడిపి, సుస్వర్గామి యయ్యె న్నడిన్. 3

మ. కవివర్యుల్ తమ బంధుమిత్రజను లుత్కరాత్మలై స్వస్తితిన్
భవబంధులు వీడిపోవ, నరుకంపాచు త్తచిత్తబులన్
భువిగావ్యంబులువాసి నిల్పెదరు సుపూజ్యప్రచారిత్రుల,
గవినౌట స్వస్థతీచరిత్రము లసత్కావ్యంబుగాఁ గూర్చెదన్. 4

క. పనునెనిమిదివందల యెరు
బది మూడవ భవ్య హూణ వత్సరమునఁ బెం
పొదవఁగ నొకటవ ఫిబ్రవ
రిఁ దగం జిన్నమ్మజని ధరితిం గొంచెన్. 5

క. వర చిత్రభాను సువ
త్సర పౌషా సిత సుపక్ష సర్వత సవమిన్
గురువాసరమునఁ జిన్నమ
ధరణిని జన్మించి కీర్తి తత్పరయయ్యెన్. 6

గీ. మరుస దినచర్యగలుగు ప్రవర్తనముచు
సహజధోరణిఁగూర్చితి బతురగతుల
నతిశయోక్తులఁ గల్పన లతుకలేను;
సహజకథనమ్ముచిన్నమ్మ చరిత్ర మీదు. 7

గీ. సతుల యోగ్యతఁ బతులు ప్రశంససేయఁ
దగదు జీవించియుండుసందర్భమునను;
గీర్తిశేషుల ప్రతిభ సొకీర్తనంబు
సేయఁ దగు నెవ్వరై నఁ బ్రసిద్ధమిదియు. 8

గీ. గ్రంథముచు దెల్పు బహు నభిప్రాయములను
దెలిసికొని, యట్లుజనులు వర్తించునీతి,
గావ్యము రచింపవలయును శాస్త్రవ్యభిచి,
నదిగదా ! కడుఁ జాకచక్యంబు కవికి. 9

శీ. కరుణఁ బ్రకటించు తటి గాన కవిహృదయము

భావములఁ జరు, కడలిపై నావ పగిది ;

శబ్దజాలమునెంచ వశమగుకొక్కొ ?

భావములమిన్న కావ్యస్వభావమెన్న.

10

శీ. కావ్య రచనాపటిమ సమగ్రముగ నిచట

నవరసములఁ గరుణ నన్గళముగ

నుబుకఁజేసితిని, గుణమాయులు గణింప,

జిన్నమాదేవి పేరు స్థిరముగాఁగ.

11

శీ. రస మసస్పరోవరమున రాజహాస

క్షీర నీరుబులరు వేఱుచేయు పగిది

ధర రసజ్ఞు లీకావ్య తత్త్వము గణించి

రసముఁ గొని విడువఁ దగు నీరసము నవల.

12

ఉ. భావకవిత్వముఁ జరు లపారముగాఁ గరణీర, మర్మకో

భావముల నుధా మధుర వాక్యముల నెదజల్లితిఁ, సతీ

సావనూర్తి నాత్మ నిశిభావనజేయుమఁ ; దత్తుకావ్యము

పై వసుధక స్థిరులుగ సమావరణములు గాంచుఁ గావుతఁ.

13

మ. పతి పద్మములు భిన్నభావ రసపూర్ణులై, సవయవ్యక్తమై

జతఁగాక్షింపకయుండు, సాతకులకుఁ సౌలభ్యమిహికి ; హృ

ద్గత భావముల వేఱువేఱుగలు గ్రంథస్థులుఁ గావించితిఁ

సతియకా చిన్నమదేవి సద్గుణవిశేషముల సమగ్రముగఁ.

14

—♦ ఫలశ్రుతి ♦—

ఉ. ఈకృతిలోని చిత్రముల నెంచిన మానవ జీవితబెటుల్
 జోకఁ బ్రవర్ధమానమయి సుక్ష్మీకరించునొ? ద్యోతకఁబగుకా;
 తాకిక, పారితాకిక ఫలంబుల స్వానుభవంబుఁగూర్పు, స్వ
 ర్లోక నివాస సౌఖ్య నిజరూపము రూఢముసేయుఁ జిష్ణమా! 15

గీ. చిన్నతనమున సుబ్బప్రయత్న పేరు
 కలదు; చిన్నమ్మయను సార్థకమగుపేరు
 యావనారంభముననుడి యమరి, రూఢ
 మయ్యె, సుప్రసిద్ధముగ జనాశ్రియము. 16

శ్రీరాది విస్వమూర్తావ,

నె వంద చయసి

1. సతీ స్మృతి.

ఉ. మంచముబట్టియున్నతతి మాటలఁజెప్పెనువేళ, నీకడం
గొంచెముముచ్చటించెదను, గుక్కిగతాబగు వ్యాధిరేఁగి బా
ధించెనుపల్ల మూర్ఛన, హృది బెరుబాడ యొకండువక్ష య
ట్లొంచెను నానుజీవితమునేలతలాపపు? చిన్నమాంబరో! 17

ఉ. భోజనభాజనాబులను, బుత్తడిపీటల, మెడిచెంబులన్,
భోజన వస్తుజాలములఁ బోడిమిఁ గూర్చెనువారుపెక్కు రే
యోజఁ జరించుదున్న, వినయోదధివై యెని నాప్రియాబా? ని
ర్వ్యాజ నయూతరాగమున నద్దియె కూర్చిహితాబుసేయు నీ
సాజపు మైత్రివీడి దివిషదగతిఁ జెనుట ధర్మమే? సతీ! 18

ఉ. అన్నెముఁ బున్నెముఁ దెలియనట్టి సుతావళి, బంధువర్గము,
దిన్ననిరాజ్యము, బ్రజరు, దేవ గురు ద్విజ పూజనాబు, నీ
యున్నతసౌధరాజము నయో! నిరసించినఁజెల్లుఁగాని, యో
యన్నులమిన్న! నన్ను విడనాడఁగఁ జెల్లునె! యెన్నఁడేనియున్. 19

చ. గృహమున నేదెసం గని భరింపఁగనోపురుదేవిఁ గొంచ దు
స్సహమగు నీవులేనిదెస, సభ్యత వీరి కళావిహీనమై
తహతహఁగూర్పు; తీవ్రపరితాపము హృద్యతమై మధించు, బ్ర
త్యహముచు, జిన్నమా! బ్రతుకు చుతరు మార్చితినీవుమానుమై. 20

ఉ. చిన్నమలేనిరాజ్యముచు, జిన్నమలేనిమహాపభోగముల్,
చిన్నమలేని భాగ్యములుఁ జిన్నమలేని విశాలసంతతుల్,

చిన్నమలేనిసాధములు, జిన్నమలేనివరావరోధముల్,
చిన్నమయేని సంతసముఁ జెందఁగ లేయునె? నన్నుజీవికా. 21

చ. అణువుగ పట్టిపూర్తిని రయంబున నింపితి నీకటాక్ష వీ
క్షణముల రక్షణాక్ష ఖణముగా ; నిపుడంతయుఁ దారుమారై యై
క్షణము యుగంబుగా ఒరుగసాగెను జిన్నమ! నీవులేని కా
రణమున, నాహృదంతరస్పరాగము, భోగముఁ దీరుకెట్లాకో? 22

ఉ. ఆదృతిలేనిజీవము దవానలకీలల దహ్యమానమై
మేదుర దుఃఖభారమున మేదినిమ్రగ్గి నశించు, జిన్నమాం
బా దరహాస చంద్రికల ప్రాప్తి నశించుట నాదుజన్మలో
నాదశఁబ్దైగాదె ! మఱిణాంతము నెట్లు తప్పింతు నింతిరో! 23

చ. తరుణవయస్సునకా హృదయతాపము నోర్వఁగనోపు, వృద్ధులే
తరుణమునకా సతుల్ సురపథంబునఁ బోవఁగ నోర్వఁజాలరో
తరుణిరో ! చిన్నమా ! ననువ్యధం దగిలించి చనకా ఘనంబె? నా
మరణముఁగూడఁ గూర్పనది మంగళమాఁగద ! నీకు నాకుచుకా. 24

ఉ. సీమకుఁ బోయివత్తుననిచెప్ప ననుంగొనిపోండువెంట, సా
క్షీమణి భర్తతోఁ జనుట దివ్యమటంటి వొకప్పు చిన్నమా !
క్షేమమె భర్తవీడి దివిజేరుట నీకుఁ బతివ్రతాపభా
వామితశక్తి నన్నును రయంబునఁ దోడ్కొని పోవఁగూడదే ! 25

ఉ. కీర్తినిబూర్తిచేసి పరికింపఁగ స్వర్గపురంబుఁ జేరినకా
భర్తృవియోగదుఃఖము దివబున భోజ్యము గాకపోవునే?
యార్తిని గూర్చి భర్త కిటు, నచ్చుట సౌఖ్యము నందనేర్తువే?
ధూర్తుడనంచు నెంచకుము దుఃఖముచే బ్రవించితి స్సతీ! 26

సీ. కడలేని దుఃఖసాగరవీచికల మింగఁ

గన్నీటిభారలు కారుచుండ

The Nellore Progressive Union,

L. P. HALL NELLORE.

FREE READING ROOM & LIBRARIES.

నెల్లూరు ప్రగతిశీల సంఘము.

7

నెనలేని చాంచల్య హృదయంబు స్తంభింపఁ
గాలుసేతులు వడఁగి దొడంగ
మితలేని కూర్మిసంతతి గోడు నుడువంగ
నాల్క-వెంగలి వచనములు వల్కఁ
గనలేని పౌరుషంబును నాత్మ నెలకొల్పు
నబలాత్వ మట్టె వెన్నాడుచుండ

గీ. నేటికి దెలియనివానిగా రచించి,
దూఱిముఠముంచి, చాంచల్యదోషము నిడి
వెట్టివానిగ నొనరించి, పిరికితనము
నొసఁగి యాడిచితివికదే! యోషియంబ!

27

గీ. అన్నమునకుఁ బ్రతిగ నాకులైన దొరకు,
నాకులకు మాఱుగా జలమైన దొరకు,
జలమునకు నీసగాఁగ ననిలము దొరకు,
దొరకునే? నీకు సాటిగ దొడ్డరాణి.

28

ఉ. చిన్నమదేవి! నీయుదరసీమ వ్రాణంబుజనించె నన్న నాఁ
డెన్నఁగిరానివేదన జనించెను నాహృదయంబునందు, బా
ధోన్నతి నిన్నుజట్టంగ భయోన్నతి నన్నునుజాట్టె; గాల మా
నస్తత నీకుఁగాఁగ నలసత్ఫలకాలము నాకుఁజేకురెక్క.

29

చ. మరువని మల్లికార్జున కుమారుని దూఱిముఠో సగంబు, న
ల్లర పెనుచింతసాము, సుతలు, బితలు, హితులు గడుం బరం
వరఁ గలిగించునార్తి సగబాలును, నింతనఁ బొందికొంటి, వె
వ్వరునను బంచి యిమ్మనుచు వచ్చెడు వారికఁ జిన్నమాంబరో! 30

ఉ. పనుగతింతు నన్నపు డహీనమతి గడుధైర్యవాక్యముల్
మానుగ నుచ్చరించుచు గ్రామంబుగ నెల్లరియొద్ద బుత్తికల్

నీనతఁ గురునప్పుడును ధీరతఁబల్కి శమింపజేసి, యీ

పైనను జూచుకొమ్మరుట పాడియె ? చిన్నమదేవి ! వృద్ధుడే. 31

ఉ. పూతచరిత్రవై దివిజపుంగవ పూజల రేబవభృ వి

ఖ్యాతిని నీవొనర్చునెడ, నయ్యయ్య ! చాల యపూతవృత్తి నా
చేత నొనర్పబోలు, నలుసేయకయుండిన నాకు నీగతి

ధాతవిధించియుండునె ? ఘనంబగుశిక్షకు జిన్నమ్మారాబరో ! 32

ఉ. ఈ వొనరించు సత్కృతులకేను విఘాతము నెన్నఁడేని ని

చ్చావిధిఁ జేసినాడనె ? పశ్చిమస్తకృతుల్ నరుజేయుచున్న నీ
తోవనె సొచరించితి, నెఱుంగును రీవును దేవుఁడ, స్మృతో

భావములొక్కడే మరకుఁ బ్రాణములొక్కడే చిన్నమ్మారాబరో ! 33

ఉ. ఆడలిదీరె, సర్వమున నాశలుదీరెను, నీకునాకు, స్వ

ర్లోకనివాసము స్థలుప లోకము వీడినదానవౌట ; భూ

లోకమునందు నిద్విడుచు లోపమునక ; సుమనీషి నేని నా

నాకము నిన్ను గూడియె చను దలపోయుచుఁగాదె ! యుగ్మలీ ! 34

ఉ. నాకనుదోయి నీకు నటన న్నినుగంటకు వేరవేలుగా

భోకనుగాఁగఁ జూపఁ దెరఁబోలిన నావిమలాంతరంగము

దాకొని కన్నుమూయుఁగఁ గనంబడు టబ్బిముగాను ; విద్విచక

నీకళతెల్లఁ జిత్తస్పరణిం గనుపించుచు జిన్నమ్మారాబరో ! 35

మ. ఉపచారంబుల సర్వకాలములనోహా ! నీవుగావించు, నీ

విపుడస్తంగతవౌట నింకెవరు ! దేవీ ! నన్నుబోషింప, నీ

విపులక ; వృద్ధుడ, లేవలేని స్థితిలో వీడ్కొంటివో చిన్నమా !

వపువు నీడి భవత్సకాశముఁగనక భవ్యంబు నాకిప్పుడుక. 36

ఉ. ఎదఱు బంధు మిత్రతతు, లేచ్చినసేవకు, లాత్మజాత, లిం

పొందగ సేవఁజేసినను నొప్పునె నీమృదుపోషణంబుతో ?

మారుమారు, దేహమున బాణములుండెను సంతకాల మె
నందిని! చిన్నమా! విభు మనమున నాటికకాతవౌటచేన్.

37

చ. సతు లనుర క్తలైన పురుషప్రమత్ కసుధయ్య, అట్టి నా
పతులము, చిన్నమా! పరమపావనమూర్తివి, భర్త నిల్చి సా
ప్రతముగ వీడి స్వర్గమును రక్తిని బెదిలి వది న్నాచును?
హితమతి నన్ను వెంటఁగొని యేగి ధయ్యలమై తరింప ను!

38

గీ. ఆచుచుగొస్తమై దేహ మలసియుండ,
వరసతీవియోగమునఁ బరితపింపఁ
మిత్తిదయసోకలేకు నామీద, నాకు
నిన్ను జేరుటయేమేలు చిన్నమాబ!

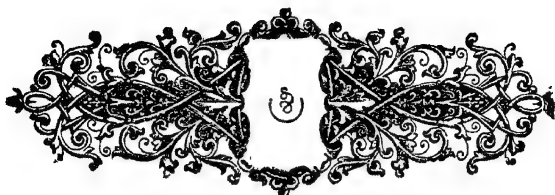
39

గీ. ఆత్మహత్యను బాతకమాపు బుధులు
దేహపాతము దనుక నేతీరుజరుగు?
జిత్త మున్నాదదశఁ జెరు టుత్తమ నుతి
దైవఘటనను జేకూరఁ దగును రాణి!

40

గీ. అన్వితీయ ద్వితీయవై యలన్వితీ
నిన్ను స్వర్గమునందున్న నిలయమారు
నున్నఁ గాంచుదు, నిన్నె నే నెన్నికొనుదుఁ
జొతలను బాపికొందు నోచిన్నమాబ!

41

2. ప్రణయ విలాపము.

-:0:-

ఆ.వె. చుంబకాశ్శమందు సూదియంటినరీతి

మానసంబు నీసమక్షమందు

నిలిచె, జన్మమాంబ ! నిశ్చలంబయ్యెను

మరల దైహికమున మసలదిశను.

1

గీ. నిలిచినను, మేలుకొన్నను, నిద్రగొన్నను,

గూరుచూడిన, నడచిన, బాటుచున్న,

ఛాయపగిదిని నీస్మృతి బాయ చెప్పు

నన్ను జన్మాంతము వఱకుఁ జిన్నమాంబ !

2

ఉ. చిన్నతనంబునుండి మృదుసేవల నన్నెద నాశ్రయించి, వి

చ్చిన్నముగాని భావముల శ్రేయముఁగూర్చిన నీకు సౌహృదం

బెన్నక మృత్యువక్త్రమున కేను సమర్పణ మాచరించితిం,

జన్మమదేవీ బోవిడిచి చింతలఁజిక్కితి, నేమిసేయుదున్.

3

గీ. ప్రాణములు మేననిల్చి మర్మములఁ గలఁచి

దుర్వహములొచు వేధించు సర్వగతులఁ ;

ద్యాజ్యములుగావు కర్మాలయంబులగుటఁ ;

గరుణమూర్తివి, చిన్నాంబ ! దరికిఁగొనుము.

4

ఉ. పిన్నటనాటనుండి కృపఁబెంచిన సౌహృద సాహచర్య సు

పన్నత, మానసోల్లసన భావ సరాగ విశాల సార, మ

త్యున్నత చిత్తరంగ సమయోచిత సూచక వీక్షణంబులున్

గొన్నన సంస్మరింపఁబడి గాఢ మనోవ్యధఁగూర్చెడి న్నతీ !

5

శ్రీ రాణి చిన్నమ్మరావు 18 ఏండ్ల వయస్సు.
మల్లికార్జున కుమారుడు.

ఉ. భావమునం దలంచెద శుభాంగిరొ ! నీ సరసానులాప సు
భావిత సత్కథామృత శుభప్రద గాఢల నెల్లవేళలక ;
భావనజేసెదన్ లలిత వర్తన నర్తన కీర్తనబులన్,
దైవము హృద్గతానుభవ తత్త్వము మామమ చిన్నమామరొ ! 6

చ. ఇదిగృహలక్ష్మి, శోభితములకింపుగఁబుట్టును, గన్నుదోయికిక
ముదము ఘటించు, రాగమున ముంచు గుణప్రకరంబునక ; సుఖ
ప్రదమగు చిన్నమామిక కరగ్రహణంబు, మనోహరంగుక
సదమలగాత్ర సన్నిధి పొసంగమ నాకిక జీవితంబునక. 7

గీ. వీనులను నీవు వాణివై వెలసినావు,
నేత్రముల నీవు పాపవై నిలిచినావు,
హృదయమున నీవు రాణివై యెసఁగినావు,
చిన్నమా ! నిన్ను విస్మయి జెంచుటెట్లు ? 8

గీ. పంకజాతాక్షి ! భవదీయ భాషణములు,
కృష్ణ కర్ణామృతములు, సంతృప్తిదములు,
మానసోల్లాస కరములు, మానితములు,
మరపునకురావు, చిన్నమా ! కరిమళములు. 9

గీ. పరిణయంబాదిగా నీవు బాల్యమందు,
యశావనమునందు, వార్ధకమందు, నిరంకు
బొందుపరచిన సంపదానందములను
మరువ నేరను, జిన్నమా ! సుర తరువువు. 10

గీ. నీవు నాహృదంతరమున నిడియుచు
కతనందావులే దితర సంగతుల కందు,
ఘనతరేకాగ్రచిత్త భాగ్యమును గొట్టి
దన్వయత్వంబుఁగాంచితి ధరణి దేవి ! 11

గీ. ననుచు ననురాగ సమ్మేళనంబు వలన
హృదయమున శోకసంతోభ మొనపువేళ
నెచటజూచిన నీమూర్తియే యగపడు,
ముదిత ! నాతోడ దాగునుమాత లేల ?

12

గీ. సూర్యుడ సమీప జలజ శోభ దొరగను
బుద్ధికాంతము కరుగదు శశి శమీప,
నటులె చిన్నమాదేవి లేకటి జగము
నాకు శూన్యమైనదని యచడగుఁగాదె !

13

చ. ప్రియసతిఁబాసి జీవితము గ్రీష్మయువ నివ్వివోతె వాడె, ని
ర్దయఁబ్రకటించె దైవము, యథార్థము; పాపము శాంతిఁబొందుతఁ ;
దయితను నన్ను గూర్చి విధి ధవ్యతఁగాంచగరాదె ! చిన్నమా !
భయముచువీడి నీవు భగవంతుని వేషము నన్ను బిల్వంగఁ.

14

శా. ఓదేవి ! హృదయంబు పెల్లగితె, భావోద్రేకవిస్ఫూర్తి, వి
చ్ఛేదంబైనవి దేహబంధములు, కాలేతు ల్వడంకుఁ, మహా
ఖేదోద్విగ్నత నంతరాత్మయును మూఁకీభూతమై యేర్పు, ను
న్మాదావస్థను జెందియుంటి, దరిగాను జూచు చిన్నాంబరో !

15

చ. కలకలలాడు నీ ముఖవికాసముఁగాంచని కన్నుదోయియు,
బలుకులఁ దేనెలొల్కు మృచుభాషలు సోకని వీరుదోయియు,
జెలిమిని గాంచనేరని వినివిత రిక్త తహ విలాసము,
గలిగియు లేనివే యగుచురాదె ! ధాస్థ్యంబు జిన్నమాంబరో !

16

ఉ. ఏయచిచితఁగూర్పు ? దసహిష్ణుతఁబెంపను ? సత్సతీవియో
గాయత ఖేద భగ్న తరళాత్మకు ? సర్వజగుంబు మిథ్యగా
మాయుచు మాచు, శూన్యవరము బురుషించుచు లోకమంతయు,
బ్రేమరిలేని జీవితము పృథ్వి వృక్షమురాదె ! చిన్నమా !

17

చ. అలప్రియమిత్రులెల్ల, బుధులందఱిరము, వైద్యరత్న ధీ
బలమును, వెజ్జలందఱి జవంబును, సుస్థిర బుధుమిత్ర పీ
దుల దృఢ శక్తిసంపదలు, రోయనె? నిష్ఫలమయ్యె; నీవు నే
స్థలమున డాగియుంటివో! వెసం గన శక్యముగాదు, చిన్నమా! 18

చ. పతిథల మేమి కలుగనను భావముకల్గెను నెమ్మదిం బతి
వృతలకు, భర్తృసేవయె నిరంతర జీవన ధన్యవాద, మ
పతిహతమాను, స్వర్గ మపవర్గమునోఁ బతి సన్నిధానమే;
పతి దిగనాడి పోవుటది భావ్యమే? సన్దానిపొమ్ము చిన్నమా! 19

గీ. సర్వతోముఖమగు కీర్తి చంద్రికలను
భూనభోంతరముల వ్యాప్తిఁ బొందుపఱచి
స్వర్గరాజ్యంబుఁ బాలింపఁజనుట, దేవి!
యోగ్యమైనను, బతి వీడి యుండఁదగదు. 20

గీ. కామరూపులు చొరరాని భూములుండ
వగుట నాహృదంతరమున నణగియుండు;
స్వర్గమునకును మనమొక్కసారి చనఁగ
నగును; జిన్నాంబ! నేను దేహమును విడువ. 21

మ. సతతంబు న్నరలోకమందిటు నివాసంబుండెదేనిం, బతి
వృత్త నైన న్నది సంశయించు నమరవాత్సలంబు, సర్వోత్తమ
స్థితి నాహృత్తటవాస, మట్లగుట నోచిన్నాంబ! నీవుచుదా
పతిమేన నివసించఁజూడు మది సంభావ్యంబగుం గోమలీ! 22

గీ. మానస నివాసినివి నిన్ను మరచుకొల్లు?
జన్మజన్మాంతరముల నాసక్తి విడదు;
స్థిరముగ వసించు నా హృదంతరమునందు,
నీయదియెకాదె! చిన్నాంబ! నిశ్చయముగ. 23

గీ. మృత్యువశమున నీమరః ప్రేరణముల
 భేదమేమైనగలిగెనా ! సాదరమున
 నన్ను స్మరియించెదవె ? దేవి ! నిర్ముఞ్గాడ
 దివికి వచ్చెద వేగ సుదియముఁ గొనకు. 24

గీ. సహజధోరణి ముందుగా నిహము విడిచి
 పరమునకు దాకిదీసితి, వరయ నదియె
 మాకుఁ బ్రాణగొడ్డొబయ్యె ; మంచి విడిచి
 సిద్ధపఱచి పిలువనంపు, చిన్న రాణి ! 25

గీ. పూర్వపుణ్యవశంబునఁ బొసంగె మనకు
 సామరస్యంబు, తద్విఘ్న జాత భేద
 మధిక పరితాప కారణంబయ్యె ; జిన్న
 మాంబరో ! నన్ను వడిచి బిల్వనంపు మఱకు. 26

గీ. అబ్బె గీర్వాణపద మనుచుట్టివైభ
 వమున గీర్వాణమును గనవలదు, దేవి !
 భర్త సాన్నిధ్యమునఁగాని వ్రతసమాప్తి
 కాదు స్త్రీలకు, నారాక ఘన నిరీక్ష. 27

అ. అఖిలలోక లోచనానంద నిలయమై
 యెసగు నీస్వరూప మెచటనుండె
 జగతి శూన్యమగుచు సౌందర్య హీనమై
 చిన్నమాంబఁ గనకయున్న యపుడు. 28

గీ. చకిత హరిణీ విలోచన, చంద్రవదన,
 శ్యామ లాంభోజ మాలికా కోమలాంగి,
 క్రితీగొని నాకు సాక్షాత్కరింతువేమొ !
 యని తలంచెద మదిని, జిన్నాంబ ! సతము. 29

క. భవదీయ సాహచర్యో

త్సవమొప్పించ గల్పములును సువత్సరముల్

భవదీయ విరహ భేదో

దృఢమున వత్సరములైన దగుఁ గల్పములై.

30

చ. సుర నర కిన్నరాదులను జూడఁగలేని స్వరూపసంపదల్,

పరమ పవిత్ర భావములు, భాస్వర సుస్వర వాగ్విలాసముల్

సురుచిర సత్యసంధతయు, శుద్ధిగఁ గల్గిన చిన్నమాంబ యీ

సిర నిటువీడిపోవఁ బతి తెంపుఁ దా వెరువెట నేగునే !

31

శా. బాలేందు ప్రతిమానమా వదనశోభ స్మార్తముతుంబుగా

నాలేఖ్యంబుఁగఁచ నెమ్మది ననాయాసంబు సుధిల్లదే

లీలా బ్రాణము లుగ్గఁబట్టినను జాలిందూలు సర్వాంగముల్,

పాలింపఁగదె ! చిన్నమాంబ ! దివికిన్ రప్పించుకొ మ్మెల్ల !

32

గీ. బాలచంద్రుని నిరసించు ఫాలతలము,

దాడిమీ బీజముల మించు దంతపక్షి,

ముగ్ధ రంజన వాక్య సమూహమగుచుఁ

దసరు నీచిన్ని మోముదమ్మిని దలంతు.

33

క. కలనైన నిన్నుఁగాంచఁగ

వలనుకడకు నాకు నిద్ర పట్టని కతరం

గల చిత్రకటముఁ జూడం

గలనన నశువులు నేత్రకాతుల నుడుపున్.

34

గీ. వేడుకలఁ గొల్పు వార్తయు, విమల విద్య,

భవ్యమైనట్టి కస్తూరి పరిమళంబు

చగిది, నీకీర్తించుదికాభములు ప్రిబలి

వన్నెవ్వును జగతికి జిన్నమాంబ !

35

క. బంగారుబోలు భవదీ

యాంగుబుల, ముఖ వికాస హాస ప్రిభలన్

మంగళ వీక్షణ సారము

లం గాంచెడి భాగ్యమిలఁ జెలంగవె మాకుకా !

36

ఉ. వీనుల నుత్తమాంగ గళ పీఠ హృదంతర సీమలంఘ, నీ
మానిత మాఘసంఘదల, మంజుల సూక్తుల, సగ్గుణాచితా
నూన ఘనప్రభావముల, నుత్తమ వృత్త కలాప పజ్జుల
బూనెద నిష్ఠ ; సర్వసరభోగముల న్నినుగూడు సతకుక్

37

ఉ. వేలకొలందిషద్యముల వెట్టిగఁ గూర్చెదవేల యంధువో
హాళిని దన్మయత్న విమలంబులు నట్టులె సుస్మరింపరే
బాలిశులైరె వారు ! సతీబాసిన జీవమె దుర్భరంబగున్
మౌళికయిన్ ధరింపఁ దగు మాన్యచరిత్రపు చిన్నమ్మాబరో!

38

ఉ. పిల్లల బోషణార్థమయి పృథ్విని నన్ దిగవీడఁ గూడ దో
పల్లవపాణి ! యేగతిని వంశమునంతను నాకు సాకఁ గాఁ
జెలును ? వారలెట్లులొ వ్రసిద్ధికి రాఁగల రాత్మశక్తి, వ
ర్ణిలైద యిహపీఠస్థిఁ దరించెద స్వర్గముఁ జేరి చిన్నమా !

39

చ. తనయలు పెద్దవారయి స్వతంత్రతఁ గాంచిరి, వారివారి జీ
వనముల నెట్టగల్గుదురు, వారల బిడ్డల వారె సాకఁగాఁ
జనుఁ గద ! నాప్రచారమిఁక సభ్యముకాదిట వార్ధకంబున,
బనియిఁక నేమి నాకిచట ; వచ్చెద నీదరికేను జిన్నమా !

40

గీ. ముదిమి చేతను, వ్యాధిచేఁ గదలలేకు,

బనులు జేయఁగలేను, నావలన లాభ

మేమి ? యుకచారములు నేయుటే మిగులును,

దేవి ! నీసన్నిధియె నాకు దివ్యమగును.

41

గీ. వృథు లారోగ్య హీనులు, పృథ్వి నూడఁ
దగదు, వారికిఁ బైవారి కగును బాధ ;
లాభ మెవ్వరికినిలేదు, ఊభయె గద ;
చిన్నమాడేవి ! స్వర్గతిఁజెంద నిమ్ము.

42

గీ. కాలమునకు నిరీక్షించి కనలుచుంటి,
సాధ్యమగునెడఁ దడయక సముఖమునకుఁ
జేర్చికొనుము, చిన్నాంబ ! పోషింపదగిన
వాడఁ బ్రియుడను, బతిని, నీవాడఁగానె ?

43

గీ. దైన్యమనుమాట నెఱుంగ నితవఱ కేను,
హాయిగా బ్రదికితిని నీయడ గలుగ ;
లక్ష్మివి దొలఁగితివి, నాకు లజ్జ వొడమె,
భూతల నివాస మిఁక నొల్లఁ ; బొలఁతి ! గొనుము.

44

గీ. ఈసడిచెద రెల్లరు హీనునిగను,
విలిచి ప్రాధేయపడినను బలుక రెవరు ;
గాలగతి మాఱిపోవ సౌఖ్యంబు గలుగ
దేటి కీబ్రదుకిఁక దేవి ! దాటివత్తు.

45

గీ. సాటివారలలో నగుబాటు కాదె !
నేనకత్నీకుండనగుచు నిలువ నిలను,
బాపమనుచుచు బ్రతివారు బలుకు చుండ్రు,
చిన్నమాంబిక లేనట్టి క్షితి యదేల ?

46

గీ. ఈవు దరినుండ జగమున కేరు వెరువ,
బహ్మకైసను బైఁ బరబ్రహ్మకైస ;
అతివ లేపపు డేపుధ్వి స్ఫులరుచు
మెరువ వలయుచు, జిన్నమా! సరస మగునె ?

47

క. భూకాంత సస్యవృద్ధిం

జేకొనియెను జిన్నమాంబ స్థిర వసియుండున్

లోకము శూన్యంబయ్యెను

నాకమునకుఁ జిన్నమాంబ యరిగిన వెరుకన్

48

క. తొలకరి మెఱుపులఁ గలతలఁ

గలిగించెడి దేహకాంతి గల కులకాంతం

బలుకుల చిలుకల గళరవ

ములుగల చిన్నాంబ నెట్టి మూఁడు మరచున్.

49

క. ఈ త్రిపుర సుందరీమణి

నేత్రాంచల దృక్ప్రసాద సర్వం సతిచే

బ్రాతా పాత్ర విచక్షత

శ్రోత్రియ పోషణ మొనర్చె, సుగతిం గనియెన్.

50

ఉ. మానస మన్ సినిరు, గరిమన్ హృదయాంతరమన్ ప్రేరణ, సతం

బూనుచు; సంతరంగమరు నుజ్జ్వల వైర్యత దీపకాంతి సం

ధానముచేసి, నీకీతఁ బ్రదర్శనముం గనుదురు నిత్యమున్,

మానిని ! చిష్టమాంబ ! యది మానస రుజక నాటకంబెహా. 51

చ. మరమరు యంత్రముం గొని, క్షుమన్ హృదయంబురు దప్పించుటపై

వనితరొ ! సీస్వరూపమురు భవ్యముగాఁ బాట్రాగ్రాఫుఁ దీసితిం ;

దవలెను భూతయద్దముగ దానికి బుద్ధి వినిశ్చలంబుగాఁ ;

గనఁగల నెల్లకాలము, ముఖాముఖి నీవ్రతిబింబమున్, సతీ !

52

క. స్వర్గమొ ? నరకమొ ? నీవర

దర్శమున వసింప మాకు దుఃఖము లుడుగున్

స్వర్గమన సరణి మర కవ

త్వము, చిన్నాంబచేత వాసము గలుగున్.

53

గీ. భావ శరిణామమునను సంభవములగును
స్వర్గ నరకము లిల మనో జాతములగు ;
వివమె ? భ్రమర కీట న్యాయముచు ధరితి ?
నీగతిని గాఢుఁ జిన్నమా ! నిష్ఠఁ దగిలి.

54

గీ. పడఁతిలేకట్టి సౌధము పక్షశాల,
సతి వసించెడి పూర్ణిని సౌధమె యగు ;
నరకమా స్వర్గతుల్యము నాతి యుండ,
జిన్నమయు లేని స్వర్గము చిర నరకము.

55

గీ. ప్రియల సహవాసమునఁజేసి వారుమీరు
కాఁగలర నెడి సామెత కలను, దేవి !
యట్లులే తారుమార్చెతి మవని మరము,
దివమునను నల్లె యగుచు సంగియములేను.

56

క. భజనల, వ్రతముల, నివివిగ
నిజవతిఁ గొలిచితివి ధరణి, నియతిగను సతి !
సుజనుల విచుతులు గలిగెను
వృజిరము నెఱుంగక, దివిగన వెడలితివి గదా !

57

గీ. భుజగ కవివరుని సతివి, గజ గమరపు,
ధరణి విడిచి తరుణమునఁ దరలితివి, ది
వమునకు, సతికిఁబిలికిని వసతి నచట
నమరుచుము, త్వరగతి నట కరుగుచు నిడ.

58

క. పూర్ణానుస్వారము సం
పూర్ణముగాఁజుట్టి లేచిపోతివి దివికి
గర్జాకర్ణిగ మొరనా
కర్ణిపురు చిన్నమా ! యఖండ యశమగున్.

59

ఉ. సృష్టిరహస్య తత్త్వములు శ్రీహరికే తెలియుగనోపు, నా
కష్టము లామహేశ్వర ముఖమున వెల్వడియుండు, సృష్టి ని
ర్దుష్టముసేయ భక్తులను దూఱుములం బడద్రోయ జెల్లునే !
భ్రష్టునిజేసె నీగతి, శుభప్రద జీవన మీలై, జిన్నమా ! 60

ఉ. ఎఱుగని వాడగాను పరమేశ్వర సన్నిధి కేలపోతివో ?
యరమరలేల ? యావిభు దయగని స్వాగతమిచ్చు వచ్చెదన్
సురపురికేను, నత ముఖోధర లుతముసంకు, జిన్నమా !
నిరయముగోరజాల, ధరణి బనిలేదిక నాకు నిల్వగన్. 61

క. శుద్ధాంతఃపురకాంతలు

రాధాంతముసేయఁ గను దురాసద మగుఁగా !

సిద్ధాంతముల గ్రహించి, త్రి

సిద్ధింగనుడని వచించు జిన్నమ ధరణిన్. 62

చ. ఉదయముగాకయున్న రవి యుర్వర గాఢతరాఢకారమై
జడలను గ్రమ్మిమూయు, సదృశంబగురాత్రికి, జీవకోటి కా
పదయగుఁ; జిన్నమాంబిక దివంగతమకాట మదీయ జీవితా
భ్యుదయము నల్లై శోభచెడియుండె నిశీధినితీ నుర్వరన్. 63

గీ. చిలుకగూటఁ బామటు ప్రవేశించి నట్లు

మిత్తి నిన్నెత్తుకొనిపోయె నుత్తమాంగి ;

దైవసాన్నిధ్యమున పునర్దర్శనంబు

కలుగు సత్యముగ నచిర కాలమునకు. 64

గీ. ఉదకము ఘనీభవించి, మేఘోదయమునఁ

గరకమైనట్లు కర్మసంఘర్షణమున

మార్దవంబగు చిత్తము దుర్దశఁగని

రాయి యయిపోవు, జిన్నమా! రాగముడిగి, 65

గీ. నమ్రమగు జీవయాత్రను నడపు జనులఁ
గట్టములువచ్చి మార్పును దుష్టులుగను ;
దారి బోయెడు పామును దరిమి కొట్టఁ
దిరుగఁబడిపట్టి కరచెడి తీరు, దేవి !

66

గీ. రెండుదారులు, బ్రతు కంతరించు టొకటి ;
రెండు లోకాంతర ; మివి భరింపవచ్చు ;
శూన్య మొక్కటి, కలయిక సొంపు రెండు,
తరుణమున నెట్లా కాలము జరుప నగును.

67

గీ. కలియుదుము నిత్యజీవము కలుగు నెడల ;
మరణమే యంతమైన సమసేదము గద !
చావుబ్రదుకులు మనకు వ్యసనము నిడవు ;
చిక్కులే దెట్టలైనను జిన్నమాంబ !

68

మ. త్రిజగన్నోహన మూర్తివై వరలి, ధాత్రిన్ శుద్ధ సద్వర్తనన్
భుజగేంద్రున్ మురిపించి మించి, ప్రతిభానూన ప్రసన్నాత్మవై,
విజయీభూత సమస్తదేవ వనితా ప్రేమాను సుధాత్రివై,
గజలక్ష్మి బురుడించి, చిన్నస! సురభ్యాతి నివ్వడంబింపుచూ!

69

క. పిడుగుల, నురుముల, మెఱుపుల,
వడిరువ్వొయు, వెరుక వానఁబడి వడి పల్లె
బడుగతి, యోగ్యులు తొందర
పడి కడు నువ్వొంటిఁజేసి వరలుచును సతీ !

70

గీ. శిశిరమున నాకులను విసర్జించి చెల్లు
మోడులై, వసంతాగమమునఁ జిగుర్చు ;
నాకు శిశిరము చిన్నమ్మ నాకమునకుఁ
జరుట, నేనట జనంగ వసంత మగును.

71

గీ. వారు వీరననేల ? సర్వప్రపంచ
మంచు గలవృక్షులెల్ల సౌఖ్యములగోరు,
నాపదం గోరరైన, ధన్యాత్ము లరిది ;
జన్మయే దుఃఖముచుమని చాటు దేవి. 72

గీ. మనకు మించిన వృక్తి చేసెడి సృజన
దాని భేదించు శక్తి లే దీనకులకు ;
జుద్రమాళీశ్వరుని పూజ సలుపడగును
వానిపై భారమును వేయవలయు దేవి ! 73

గీ. జీవు లమరులు, నారలతావు దివము,
వసుధ నగడిము, శిష్యు వాస మగుచు ;
తప్పుజేసిన సురలు భూతల నరిక ని
వాస శిష్యు ముణమ్ము వలకు గాంతు. 74

గీ. చేతగాని వాడింతటి సృష్టించేయ
గలడె ! వృక్షశ్రమల ముంప దలచుకొక్క !
తెలివిలేనివారమగుట గలతం జెంద
దగదు, చిన్నాబ ! నెమ్మది ధైర్యముగను. 75

చ. అమరులమై దివంబున మహామహు సన్నిధి నెట్టి దారుణా
కృమములఁ జేసెయో, యిటు, ధర్మ ఘనశిష్యును బొంద వచ్చియు
దు, మది సమాప్తియైన, మన దుర్దశ తీరి దివంబు గెందు, మీ
యమపురి వీడి, సత్యమిదియంచు వచించెదఁ జిన్నమాంబరో ! 76

చ. మెనుకటి పుణ్యపావ సువివేచన నిచ్చిన భూ నివాస శి
క్షణగతి దుర్భరంబగును, గావున విస్మృతిగూర్చె దైవ మీ
ఘనకృప మేలు ; నీతమగు కాలము పుచ్చి, దివంబుజేరి, దే
వుని సముఖంబున మొదటి పొల్పుచు గాంతుము చిన్నమాంబరో !

శా. లీలామాత్రమే కానిచోఁ బ్రకృతి వల్లీబద్ధుడై బ్రహ్మ ని
త్యాలాపములఁ జిక్కి, దుఃఖివరిఁకామావస్థ శోషించునే !
ఫాలాక్షుండు క్రబుద్ధుఁడై, డాతృవినుఁడు, డుత్పన్న ప్రవీన్యుడై పశా
బాలారత్నము ! చిన్నమాయ ! వికృతోత్పాతము గాదంతయున్ . 78

చ. జనుఁ డొక్కడైన సౌఖ్యముగ సాగెను జీవిత, మెట్టి కష్టముల్
గచకయె యప్పువాఁడు మచకంటికిఁ బక్కఁడు, సర్వమానవుల్
ఘనతర కష్టపష్టములఁ గంటిమటంచు, సృష్టి నొక్కఁడేన్
దనిసితినన్న తృప్తి వసుధం గనరాడిది యేమొ ! చిన్నమా ! 79

గీ. తమకు నైజములగు దుర్గుణముల నెల్లఁ
బరుల కారోపణమొనర్చు భావ్యమగునె !
ప్రాజ్ఞులగువారె కళల సర్వజ్ఞులయ్యు
నిట్టిగతులఁ జరించెద రేమనఁదగు. 80

చ. ఇరువురు మగ్గురాంధ్రు మనయింటనె యుండిరి, గూఁడువచ్చుటన్
మరులనుజూచి వానికి విరాహముల స్పనుకూర్పు యత్నముల్
త్వరగతిఁదయించుట దయితావిరహవ్యభ యేర్పుచూడినన్ ;
బరిగెడి కార్యముల్ నిలువఁజాలవు సాగుచు జన్మమాయబరొ ! 81

గీ. ఒక్కవత్సరమైన నీ పున్నయెడలఁ
కార్యములు సలక్షణముగ గడచియుండు !
నీవులేట్టి వైభవానీకములుచు
జిన్నబోయి యుండునుగాదె ! చిన్నమాయ ! 82

ఉ. కార్యములున్, వివాహములు, కట్టుములు, బహుశ్చ భూసురా
ధ్వర్యముతో యథావిధి భువంబున నాగుచుండుం జన్మమా !
యాయుల పూర్వకద్ధతి యుగాంతము నిల్చును, నిష్క్ల, భర్తృక
భార్యలు, బిడ్డ లేమయింక బ్రాక్షర ధర్మము లాగ వెన్నెండున్ . 83

గీ॥ బుచ్చి వెంకటలక్ష్మికి నచ్చినపతి
 లక్ష్మరాజు శ్రీహనుమంతరావు ముత్రి,
 ప్రాడ్వివాకుడు, భూస్వామి వరుడునుదిరె;
 జిన్నమా ! వధూవరుల నాశీర్వదించు॥

84

గీ. ఆజ్యసంస్కమున నాహితాగ్నిఁ బోలె
 బ్రజ్వరిల్లును గృహమేధి భార్యవలస ;
 నట్టిసమ్మేళనముఁ బాయ నడఁగుఁ బ్రతిభ ;
 నట్టిగతిపట్టె నాకుఁజిన్నాంబ యేగ.

85

గీ. కర్మలకు వీతిఁబూత్రుఁడు ఘటతఁ గూర్పు
 నటులు గృహమేధి గృహిణిచే నంచు ఘటత ;
 జంటవిడిపోవ సామరస్యంబు చెడుచు ;
 నడవిఁగాచు వెన్నెలయగుచు దేవి !

86

గీ. వేదముం దైస్తవుల సత్యవేదము నిల
 భార్య, భర్తదేహములోని భాగమనియె ;
 సంతతియు నిర్వురకు దేహజనితము ; మన
 సృష్టి బ్రహ్మకథేద్యమాఁ జిన్నమసత్తి !

87

గీ. పూర్ణజనుపాంథునకు దృష్టివోడమి నటులు
 ధనవిహీనులకును నిధి దక్కినటులు
 దూప దీపగఁదోయముల్ దొరకి నటులు
 సంతసించెదఁ జిన్నాంబ సన్నిధిఁగన.

88

గీ. నీటిలోముని యూపిరి నిలుపలేక
 తహతహనుజెంది దరిఁజేరఁ దలచుఁ నటులు
 చిన్నమనుగాంచు కాంక్షనిక్షితిని విడచి
 దివికిఁబోవలెనెడి తిలీక్షుచుంటి.

89

శ్రీరాణి చిన్నమ్మరావు, 25 ఏండ్ల వయస్సు,
రాజాగారి తల్లి. ఇ

మ. త్రిజగన్మోహనమూర్తి రూపకరిపూర్తి, బూర్ణసృష్టిర్ది
ద్విజయస్ఫుర్తి, భయాత్తరక్షణ మహోద్వేగంబుచాక్ ధాత్రి, భ
క్తిజనప్రీతిని దాత్రి, శాస్త్రవ్యచుఘరోక్తిక్ విష్ణురద్ధాత్రి, యీ
ద్విజనామిమణి, చిన్నమాంబ, సకలోద్భవ్నించె బ్రహ్మాతిచేక్. 1

మ. అహహా! బ్రహ్మ స్వకీయ శక్తి సముదాయం బంతయుజేర్చి నీ
మహానీయోరు సుహాపముం జరమ నిర్మాణంబుగావించె, బ్ర
త్యహముం గాంచి తరింపనోపు, గనువారా రమ్య సౌందర్యముక్
మహిలో నెప్పుడు విస్మృతి గనరు స్వాంతంబుమఁ జిన్నాంబరో! 2

మ. ప్రమదారత్నమ! చిన్నమాంబ! త్రిజగ ద్రృహ్మాండ గోళంబులక్
క్షమ శోధించిన నీకుఁ దుల్యయగు సత్కాంతామణిం గాంచనో
మము, సౌందర్య విలాస వృద్ధులను; శోభక్ యోగ్యతా పూర్ణప
త్రము నీవేకొన నర్హవౌదువు, యధార్థం బేను వాక్రుచ్చితిక్. 3

ఉ. చల్లనితల్లి, పిల్లల నజస్రముఁ బోషణసేయుఁ బ్రేమ వ
ర్ణిలగ, దర్పణంబుగతిఁ దెల్లని చిత్తవిశుద్ధిఁ బ్రతసం
ధిలగ నెల్లజీవసమితి గృహ సాకుచు, జిన్నమాంబ, తా
నొల్లదు కాలయాపన మహాన నిరర్థక రూపకంబులక్. 4

మ. ధరణి స్ఫుర్వసతీమణి విమల మూర్ధసాన ముండుడనౌఁ
బరమోదార కృపాతరంగిణి యగున్ భవ్యాత్మ చిన్నాంబ, త
చ్చరితంబు నిరచింప శక్తుడనె? స్వచ్ఛందాత్మయా నీమెకున్
సరియా స్త్రీలు లభించు టబ్బురము శశ్వత్కీర్తి సుపత్తులన్. 5

ఉ. హెచ్చుగఁ జిన్నమాంబ పద మెచ్చటసోకునో! యచ్చటచ్చటం
బచ్చని తోరణంబులురు, వైభవముల్, ధనసంపదాను, ల
త్యుచ్చదశం గనుం, బరిణయోత్సవముల్, శుభ శోభనంబులు,
బెచ్చగుఁగాదె ! యామె చుచ నిల్వక సర్వము మాయమాఁగదా ! 6

గీ. చిన్నమాంబకు దైవత్వసిద్ధి గలిగె,
బూజనీయ యయ్యెను బరిపూర్ణశుద్ధి ;
నగ్నిపరితప్త కాంచన మట్లు, నెలసె
గాన స్తుతిజేసెదను సమగ్రముగ నిపుడు. 7

చ. భవమున, జిన్నమాంబనో! స్వభావము జుటగఁ గూర్చుటం బున
ర్భవమున దుఃఖతీగఁగిను వర్ధిలుతన్ మనమధ్య, నద్ది సు
భవమగు యోగ్యతీరి దలఁపన్ సురలోకమునం దటం బరా
భవమును గల్గినేరను, శుభక్షదమా ముదమాఁ క్రిశుద్ధిగన్. 8

ఉ. పూవునఁ దావి వీడకయె వ్యోమమునం బ్రసరించు, సూర్య సు
భావన వీడకే కిరణపంక్తులు భూసలిఁ బ్రజ్వరిల్లు, న
ల్లే వరచిన్నమాంబనో! మహిన్ దివి నెచ్చటనుడిచన్ సతుల్
కేవల భర్తృసక్తలు, చలింపరు, విగ్గజముల్ చలించినకా. 9

చ. వసనముఁ బట్టిలాగి, మనపైఁబడి, మమ్మలు మమ్మరాండు నల్
దెసలనుమూగి, యల్లరి ప్రతిభ్వని సేయఁగ సుతసించి, నీ
వసలునకంటె వడ్డీయె ప్రియంబని పల్కెడిదాన, విష్ణు డా
కసముననుండి బిడ్డలనుగాంచి సుఖంపుము చిన్నమాంబనో ! 10

శా. వృద్ధిక్షీణభవంబు లన్నియును బృథ్వి గాలకర్మాది సు
బద్ధ ప్రసీతు, లాత్మ నిర్మలమగుం, బాటింపఁగాఁజెల్ల దీ
శుద్ధా శుద్ధ విచక్షణల్, పృథ్వి విక్షోభంబులొ, జీవి ని
త్యేంద్రప్రజ్ఞ వసించు, మాయ ముచుఁగం డేవేశఁ జిన్నాంబనో! 11

మ. వరవృక్షంబులు బీజసంయుత ఫలోత్పత్తి స్థిర స్పర్శదా
స్థిరజీవంబులఁగాంచు ; సంతతిని వాసిగొంచితే నిప్పుడా
పరముఁజేరియు మాశవర్ధన కరో పాయంబులు జూడు మో
తరుణీ ! తద్విధి నిత్యజీవముల సాధ్యంబాను జిన్నమాంబరో ! 12

ఉ. తల్లి నిజస్వరూపమును దాల్చి జనించిన పుత్రికాళి వ
ర్ధిల్లుట, వారిభూమిక ధరించి పురర్భవవైతి, వీతనూ
వల్లక నామరూపము లవశ్యము సుస్థిరముల్ స్వసంతతి ;
బిల్లలతోడ నున్నపటవిక్షణ నిద్రి స్ఫురించె జిన్నమా ! 13

ఉ. ఇచ్చిన యర్థరాజ్యరమ నిచ్చటనే దిగఁబెట్టిపాతి వా
మచ్చున ; నర్థదేహమును మాత్రము వీడక వెంటఁగొంటి వీ
పొచ్చెములేల ! నీవు నను బూర్తిగఁగైకొని పోవు కొప్పుడే ?
ముచ్చటకైన బిల్చికొనిపోమ్మిక వచ్చెదఁ జిన్నమాంబరో ! 14

చ. పరిణయకాలమంచు సమభాగములు, దగఁ బంచుకొంటి మి
య్యరముచు దేహబంధములఁ బోతివి నాసగ మీయకీపు, స
త్వరముగఁ జీల్చి యర్థతనుభాగమునే కొనిపోయినావు, నీ
కరమరలేల ! చిన్నమ ! రయంబున సర్వముఁ దీసికొమ్మిక. 15

చ. సరకచతుర్దశిక్ బుధజనంబుల, బంధుజనంబులక, మహా
దరమున మజ్జనంబునకుఁ దప్పకపిల్చి ముదాస నూనెఁ ద
చ్చిరముల-‘నమ్మకడ్డు మఱి చెల్వుగ నీదగు నత్తకడ్డు నీ
స్థిరపయిఁ జల్లఁగా-’ననెడు దీవనతోడను బోసి యంటు నీ
పరమ వరాచురాగ విభవంబుఁ దలంచెదఁ జిన్నమాంబరో ! 16

చ. పరమ పవిత్ర జీవనము పాడుపడెక సగబాలువోవ నో
తరుణిరొ ! సౌధరాజ వరధామము నిల్చునె? కుడ్య మూడినక;
ధరణి కుంబుబ వృక్షములఁ దన్నియె మూలము, వేరుఁ గోసినం
దరువు పశించుఁగాదె! మన తత్త్వము నట్టిదె, చిన్నమాంబరో ! 17

చ. అతికితి మీపుజేను హృదయమును, జీర్ణమును మూమిడే
ప్రతియవచ్చు; నంటు నంటు రుపముచేఁ దెగిఁగోయఁ గూలదే !
సతి పతి కర్ణదేహము; వెనక సగభాగమునోవ నేనికక
బ్రతుకుట యెల్లసాగును ధర చ్చచ్చియింపుము చిష్నమ్తారాబో ! 18

చ. పృథ్వీ సశివ, బహ్మకుఁ దరంగునే పుష్పస్థి సేయ ? సా
ధక మదియే యగుంగద ! యథార్థముగా సతిలేని కాపురం
బకట ! నిర్ధకంబు; పురుషార్థము సాగద, మృత్యువౌను, మా
మకగతి యట్టిదయ్యెను తమం బ్రకృతాబుడ జిష్నమ్తారాబో ! 19

చ. తెలియనివాడఁగాను, జగతి స్మృతివొనిన వారలెవ్వరి
యిలఁబుచుదృఢముల గల రీతను హృదయ, నీవునట్లే; యీ
విలయము కూడిరాదు, పరివేదన తీరదు, పక్షవాత గో
గులగతి సర్థదేహమిలఁ గూలెను నాకిటఁ జిష్నమ్తారాబో ! 20

మ. ప్రమదాయోగ్య సమస్త సమస్త సముద్ర ప్ర ప్రవాహము ని
కమిత ప్రాభవముక మహోదధివలె సభ్యత్వము గూర్చె; జి
న్నమ! శైలోక్య విభుత్వము గలిగె నాహ! బంధు మిత్రాళికిక
సమత స్మృతము సంతరింపఁగల వెన్నక, స్వర్గము గాంచెదక. 21

ఉ. లోకము లుద్ధరించఁగల దుద్ర మహేశ్వర సత్ప్రభావముల్
నీకు లభించియిచ్చె నవలీలఁ దపోమహిమక ధరాస్థలిక ;
నాకము గోటిమీటున త్తణుబుర నీకులభించె, బాంధవా
నీకమునుక నను దనువు, నిర్మలచిత్తపు చిన్నమ్తారాబో ! 22

గీ. సత్య సుధతయే నిత్యకృత్య మనఁగఁ
బావనుల సేవయే జన్మపావనముగ
లోకపాలనయే సదాలోకనముగ
నెమ్మనమ్ముడఁ దలఁచెఁ జిన్నమ్మ సరిగ.

గీ. సందసల సేవ సచ్చిదానందముగను
బంధుజనగోష్ఠి సాధు సంబంధముగను
పుణ్యయువతీ భజన పూర్వపుణ్యముగను
జిన్నమాడేని భావించె జిత్రముగను. 24

గీ. రూపలావణ్యములు ను స్వరూపముగను
ధన సమార్జన మృత్యు సాధన మరగను
సార్థ జీవనమే షరమార్గముగను
దలచి చిన్నాంబ షరమ వదంబు గనెను. 25

గీ. నిటలతట ఘటితాంజలి పుటములొప్ప
సకల నారీమణులు నమస్కారములను
జేయఁదగుఁ జిన్నమాంబకు; స్త్రీలెకాదు
పురుషులును మ్రొక్క నర్హ యీ పుణ్యచరిత. 26

ఉ. చిత్రము చిన్నమాంబదగు జీవచరిత్రము బాహ్యరీతిఁ దా
వత్రయ సంకులంబనెడి భ్రాంతిని గొల్పుచు, లోని తత్త్వమే
మాత్రము స్థూలకాదు, గరిమ బరమార్థ విలిప్తమౌ నుధా
పాత్రను బోలు నెమ్మన, మవార్య విరాగ వివేక శక్తులక. 27

ఉ. ముంగురు లింపు నింపుచును మోమునఁ దుంపెన లారుచుండ, హ
స్తాంగుళి దిద్దుచుం బ్రహసనాచితి జూపెడి నీముఖాబ్జ ము
పొంగ మదీయ సన్నిధి విభుత్వముఁ జూపెడి నాన విప్ల ని
స్సంగతి నిట్టలేగ విరసంబని తోచెదె ? చిన్నమాంబరో ! 28

ఉ. వెన్నెలకంటఁ జల్లనగు వీక్షణముల్, ముఖమెన్న ధౌతమా ,
నెన్నుదురెన్న స్నిగ్ధమగు, నిను రదాళియు నట్లె, హాస మా
వన్నెను మించు, నిర్మలిన వర్తననుక, హృదయ ప్రవృత్తుల,
జిన్నమాడేవియే పరిహసించు, జయించినదౌట వెన్నెలక. 29

ఉ. భూకైలాసము నిశ్చయం బిది యను బొల్పొరు మద్దేహమే
నాకంజానని తోడఁజేసితివి విన్నాణంబుగాఁ, జిన్నమా !
నాకాసౌఖ్యములెల్ల నీవరహమన్నా శూన్యమయ్యెంగదా !
శోకంబీ నిలయుంబు నిండా నిపుడస్తోకంబుగా రేబవల్
నాకు భూసురనామముండియు మరున్నారీ శిరోవత్సమా ! 30

ఉ. ఎంతతంబుఁజేసిన మహిక్ హృదయేశ్వరి గోలుపోయిన
జింతలఁజిక్కి మమరని జీవులు మేనిని నుండురే ? సరా
గాతమున నివ్వరాగ మరయన్ సమకూడకు చిన్నమ్మాబరో !
సంతముకాదు, జీవిత మభాగ్యము నాకింత సిగ్గు వోపుటన్. 31

ఉ. ఓ యెలనాగ ! సహృదయ మేగతి నీగతి సన్నువీడి దే
వాయతంబుఁ దేరగ ధ్రువంబుగ నొప్పెఁ బతివ్రతాత్వ శో
భాయుల ధర్మమానె యిది ? ప్రాక్తన పద్ధతికాదు, చిన్నమా !
ప్రాయము న్యాయము జెనుచు భర్తృసమక్షము వీడియుండినన్, 32

గీ. దైవపరిశోధనల కాత్మ తత్త్వమును
సంశయింపదు చిన్నమ్మ సత్త్వముగను,
భేదముల మనోద్రఢిమయే పాదుకొలిపి
భక్తి పరవశ యగుచు, స్వభావగణిమ. 33

ఉ. గాత్రమునందు, గాత్రమృగు కాంతుల, హాస కటాక్ష విస్ఫుర
న్నేత్రములన్, సుధారస వినిర్మల బింబ రదచ్ఛద ద్వయిన్,
శ్రోత్ర మలీమసాపహర సూక్తులఁ, గుంతల నీల పంక్తులన్,
ధాత్రిని జిన్నమాంబికకుఁ దాళిన కాంతలఁ గాంచ శక్యమే. 34

ఉ. కుందనమున్ హసించు మెఱుంగుంగను మైరుచులున్ సితాభస
త్కుంద రదంబులు, గుసుమ కోమల శోభఁ దలిర్చు నంగమున్,
బంధుర నీల కుంతల ఘనత్వము, పావన దృగ్విలాసముల్,
కుదుమె ? యవ్యకాంతల కిలన్ మన చిన్నమదేవికే తగున్. 35

చ. అలికులవేణి పన్నగము, హాసము చంద్రిక, మోము పద్మహాఁ,
బలుకులు కీరవాక్యములు, వల్లవముల్ కరముల్ గనక లస
ద్గళమును శంఖహాఁ, బదము కంజము, తీరగు బెడకాయ లం
గుళులు, సునాస చువకము, కోమలి చిన్నమదేవి కన్నగళ. 36

మ. అళులో! మేఘములో! కురుల్, ముకురమే యశానొక్కొ సీహరమో
ధరఁజెక్కుల్ ; వ్రభ దాతపంక్తి ఘన ముక్తాహరమో మల్లెపూ
సరమో! ఫాలము బాలచంద్రుడో ! సుధా సారంబో! బాహుల్లరం
బరయం దామర తూండ్లొ? వల్లరులో? యేవోనొక్కొ? చిన్నాంబకుళ్,
మ. అరవిందుబో ? శశాంకుఁడో? తెలియ దాస్యబన్న, మీసంబులో?
సరసీజంబులో ? లోచనద్వయ లస త్సైభాగ్య మెప్పుంగ, సు
దరి యోష్ఠంబది దొండపండ్లొ? కరమోదారామృతంబో? యశుళ్;
వర చాపేయమె? నువ్వుబువ్వొ? వికస న్నాసంబు చిన్నాంబకుళ్.
మ. ముఖలావణ్య విశుద్ధ శోభ లమలంబుల్, నేత్ర) కన్వయంబుకా ;
నఖ దాతమృతి ధౌత నిర్మల నభో సత్తత్ర) తుల్యంబెహూ ;
సఖ చిన్నాంబ కళాక్ష వీక్షణ విలాసంబుల్ సుధాధారతా ;
సుఖఃఖంబులు విస్మృతంబులగుఁ దచ్చోభాకృతి ప్రస్మృతిన్. 39

—♦ విధి నైపుణ్యము ♦—

చ. తలఁచ విధాత సృష్టిహరతు జిరకాల సమార్జితాత్మ శ
క్తుల సముదాయ సారమును గోమలి చిన్నమ రూపమును స
ల్లలితముగా నమర్చె సరళంబుగ ; సగ్గుణ సాంప్రదాయ ని
ర్మల సమయానువర్తనల, రక్తివిరక్తుల నింపె, నేర్పుచన్. 40

చ. పీక శుక శారికాదులను, వృక్ష లతాదుల, మల్లికా సువా
హక జలజాదులన్, మకర మత్స్య ధులీవర శుక్తికాదులూ ;
బ్రకట మృగేంద్ర వారణ కురంగ శశాదుల, బ్రోవుఁజేసి, యొ
క్కకరువున న్సుధం బడునుగానిడి చిన్నమ స్రవ్యచేయనా. 41

చ. పొలతి వయోవిలాస నవమోహన రూప దిద్దుక్ష విభ్రమం
గొలుప, గుణులు నెంచకయె కూర్చినిజెంది వివాహమాడినం
బ్రళమమెయ్యక బదుపడి ధరన్, గుణసూక్ష్మదగూడ గల్గినన్
నిలచుము స్వర్గతుల్యముగ నిపును జిన్నమదేవి కీర్తిగన్.

42

— స్త్రీ న వ ర స ము లు స్త్రీ —

చ. నవరసముల్ యధోచిత గుణులుల జిన్నమదేవియును సు
భవము తత్తరుక్త సమవర్తన ముద్భుతశ్రీజేయు, సు
స్తవమున కర్పించుచుది, ప్రశంసకు బాత్రము; భారతీ మహి
త్యవములుగావె! స్వరస తత్త్వ సమాశ్రయముల్ ధరాస్థలిన్.

43

చ. నవరసముల్ యధోచిత గుణులుల నొచితినొచి, దేశకా
లవర్తన జిన్నమ్మాకిల లభ్యములై మెలగెన్ సమిష్టిగన్ ;
జవమున నాజ్ఞామీయపు, వర్ణవద లెప్పుడు జిత్రమౌగదా
భువి మరుజ ప్రకాంతుల కభూతమె గాక యసుభవం బగుక.

44

సీ. శృంగార మాత్మజం ద్య గీతామృతంబులద ,
వీరంబు దాతృతావేశమంద,
కరుణ నిస్వజన ప్రకాండ సంతతియంద
యుద్భుతంబుల దేవాంశయంద,
హాస్యంబు జార చోరాస్య దర్శనమంద ।
యతి భయానకము పాపాలియంద
బీభత్స మురుజీవ వితతి హింసలయంద
రాద్రమ్మ దుష్టవారంబునంద,

గీ. శాంతము గృహస్థధర్మ విసరమునంద,
కాని మఱియొందుజూచిన గానరాద
టంచు సర్వజనులు వినుతించుచుండ,
జిన్నమాదేవి చిన్నమ చెన్ను దన్నె.

45

—♦ న వ ని ధు లు ♦—

చ. నవనిధులు స్మదీయ సదనంబునఁ జిన్నమతోడవచ్చి, ప్రా
భవమున నిల్చి, యర్ధశత వత్సరముల్ పరిచర్య సల్పి, వా
సవపురి కామయేగ, సరసంజనె నవ్వయు, నావ్రమేయ మెం
చవు మది, పృథ్వివోవఁ బరిచారిక లేటికి నిల్తు రిచ్చటన్.

46

సీ. వర మహాకద్రుమ్మ వదనమ్ము సేవింప,

నెమ్మొ బద్దమ్ము హస్తమ్ముఁ గొలువ,

లలిత శంఖమ్ము గళమ్మును భజియుంప,

ఘన మకరమ్ము జంఘల నుతింపఁ,

దత కచ్చుకమ్ము పాదమ్మును గొండాడ,

శివ ముకుందమ్ము సౌప్తవము నెంచ,

ధవళ కుండమ్ము దంతంబులఁ గొనియాడ,

నరు నీల మలకల గరిమఁ బొగడ,

గీ. భూరి వర మంగ సంచయమును వరింప,

నవ నిధులచేత సేవ్యయై భవ విముక్తి

ముక్తికాంతా సమాసక్తి మోక్షపదవి

సధి వసించిన చిన్నాంబ యర్హురాలు.

47

—♦ న వ గ్ర హ ము లు. ♦—

చ. అవయవ సద్గణాంబుల రయంబునఁజేరి నవగ్రహంబులున్
ద్రువముగ నాశ్రయించి తగు రూఢిని జిన్నమదేవి జీవితం
బు వసుధ నుచ్చకాల ఫలముల్ గనుపద్ధతి సంచరించి, శా
స్త్ర విధిని జ్యోతిషంబున వశంవదలయ్యె ధరితి నెంతయున్.

48

గీ. సూర్యకాంతియు, జుదోవిశుద్ధ యశము,

గుజ సమక్షము, బుధసౌమ్య గురుగుణంబు,

గురు మనీషయు, శుక్ర విస్తరసునీతి,

రాహు కేత్వన్మృతత్వంబు, రాణదాల్చి

చిన్నమాంబిక సురపురి జెలుపుఁ గొంచు.

49

—♦ రాసులు ♦—

గీ. మీస నేలములును, వర మేష సాధు
విఫమును, వృషభ సత్త్వము, మిథున రీతి,
కన్యకా సంతతియు, దలారావపు
ద్వంద్వసమబుద్ధి, సింహ మధ్యము, గార్ము
కోశమ భూయుగంబును, నొప్పచుండ
జిన్నమాంబిక సురపురి జెలంగుచును.

50

మ. సముదంచ స్మృతు హాస నిక్షణల జ్యోత్స్నాప్రాయ చిన్నాబ, సు
 భ్రమహూ దద్వదనావిదము సుధాప్రాయముగా జూక్కికిన్,
 భ్రమరబుల్వలె నీలకుంతలము లాప్యముబులొ, దేహము
 దమ్మత బెల్లడ బూర్ణమై యుబుకు స్థాహ! మది దోచెడిన్.

మ. తనువా! యెరికి దాపముచెద వనిత్యులైన చిన్నాబ భూ
 తనువుగూచి? పాచభౌతికము ప్రధ్వసంబుగా పీగె; బా
 వర లిత్త్యంబగు దేవియాత్మ తిరమై వర్ణలె స్వరంబును;
 దనువుస్విడిస జీవులదము బరాత్మంజేరి యు ద్రైష్ఠ్యశుక.

52

చ. కరములు దాంధర్మము లఖండముగా రెచియించి మించె, ద
 త్కరములు దేవపూజ లధికంబుగ దృప్తిగ జేసియుండె, నా
 కరములు భర్త సేవల జగ ద్విడితంబులు, చిన్నమాంబికా
 కరములు పావనంబులు, సుఖప్రదముల్, సఫలంబు లెన్నగన్.

53

చ. పటమున నాత్మసంతతిని బ్రక్కల జుట్టును గూర్చి, మధ్య బ్రా
 కటగతి జిన్నమాంబ సముఖంబున నాపటముక లగించి, నా
 పటతర దివ్యకావ్య ముఖవ్రతమునన్ సమహృద్ధినాడె; బ్ర
 స్ఫుట హృదయానుతాపము విమోచన జెందునుగ క నాకికన్.

54

ఉ. చిన్నమ జీవయాత్రనిటఁ జిత్రపటాబులఁ జేర్చికూర్చుటన్,
సర్వుత కావ్యరాజమును సన్ని పఠించుటచేతనున్, మదీ
యోష్ణత తీవ్ర భేద శమనోపకృతి గఁఁబూనితిన్; సతీ
సన్నిధి నున్నయట్లు లనిరంబును సీగతిఁ బ్రాంగుఁబుచ్చెదన్. 55

ఉ. చిన్నమ వాక్ప్రసంగము లశేషము వీరుల మాఱుమోగెడి,
గన్నులఁ దత్సహపము సుఖప్రదమై కనుపట్టుచుండె, ద
త్సర్వుత సన్నిధాన సరసత్వము నన్నెడఁబాయ చెత్తఱిన్,
మర్చున మిచ్చున న్నిలుచు మాన్య పతివ్రతయన్న జెల్లదే ! 56

—† పంచభూతమయము. †—

చ. అనవరతులు శాంతి హృదయంబున నిల్పుట, మారసంబు సా
వర రసపూర్ణమాట, సుర వాచిత తేజమును గృహంతరం
బనిలమొ? వోయినమో? యన రయంబును జూపుట, పాంచభౌతిక
బంధగుఁ జిన్నమాంబ లసదాత్మయు దేహమునీతి నొచ్చగన్. 57

గీ. పాణి పంచకమును ఘన పాంచభౌతి
కేంద్రియంబులఁ గూర్చి నిస్తదముగను,
జిన్నమాదేవి విజ్ఞాన సిద్ధిఁగాంచి
జీవయాత్రను నడపె సూజీవి కరణి. 58

—† గార్హస్థ్యము. †—

మ. కృతిమత్కావ్య సమీక్షణేచ్ఛ గనువా రిందన్ని భాగంబు లా
తత దుఃఖాకులమాటఁ దత్ససముపేతం బెన్నఁగాదంచు సాం
వృతము బల్కెద, రద్ది భాంతియగు, నదైవితంబు దాపత్య సా
ధిత ధర్మంబననొ, సతీపతుల కార్తిబాపు, మోక్షం బిడున్, 59

గీ. ఆశోమంబుల గాఢస్థైర్య మమలమనియు,
 నైహి కాముష్మిక పదం బనియు, గలచు ;
 ధర్మపత్నియె సిద్ధ సాధనము ; సతిగ
 తింప భర్తయుఁ బృథ్వి గతిఁచిల్లె. 60

చ. ధరణి సతీపతుల్ ప్రణయ తత్వ కరైక్యతఁ జెంది ప్రేమ త
 త్వరులగుటెన్న జీవవరతత్వ సమాశ్రయ ధర్మ సాధకం
 బరయుటయశాను; జిన్నమ పరాధిపుఁజేరుట ధర్మసాధనం
 తర మింక నాకులేచు; నిరతుబురు దత్తుమైతిచేఁ దరించెదన్. 61

మ. అరయ స్పద్ధప్రసన్న నూత్నములు బ్రహ్మచార ముత్కృష్ట ము
 దురు, సృష్టి నిష్ఠి గాంచెదాని, సగుహధుల్ జీవు లాతీతి ని
 ధర దాంపత్యవిధి సుఖములపఁగన్ సృష్టికార్యమున
 బరమానందమునది వధిలుట భావ్యుభౌను జిన్నాబరో ! 62

గీ. ఆహితాగ్ని పత్తిష్ఠాప నాధికార
 మంతరించెను నామఁ జిన్నాబ తరలఁ ;
 గర్మ బాహ్యుడనై కలకాల ముద్వి
 బ్రీతికియుండుట ధర్మ ప్రపత్తికాను. 63

గీ. రెంటికిఁ జెడిపోయిన రేవణ నయి
 ధరణిఁ దలక్రిమగను గపోత ప్రసక్తిఁ
 గని, యపత్నీకుడ నగుచు, గనలుచుంటి,
 దేవ దురిపాకము చాటుఁ దరమె ! దేవి ! 64

క. సిద్ధాంతము, మాంత్రికులును,
 రాధాంతముల నిరంతరంగాను భక్తి
 శ్రద్ధలఁ గృషిసల్పియును, ని
 రుద్ధప్రజ్ఞల, నిరుత్తులెయై రకటా ! 65

—♦ వ్యక్తిగతములు. ♦—

చ. అరయంగ జీవజాతములు వ్యక్తిగత పద్ధతములు, లాత్మత
త్వములు, భేద మోద మిళితములు, స్వార్థము, లన్యభోజ్య స
ద్వరములు గావు, కర్మపరిపాకము, లెవ్వరికైన దప్ప, వీ
శ్వర పరికల్పితములును సత్య నిబంధన లివ్వి, చిన్నమా! 66

మ. తలిదండ్రుల్, సహజుల్, సతీపతులు, సంతానము, బంధువృజు
ములు, సన్నితులు, మెలరారు, రుజలా బోగొట్టలే రెవ్వరుక;
ఫలముల్ జీవియె పూర్తిగా ననుభవింప జెల్లు, జిన్నాబరో!
విలమందై చను బుచ్చుదాములగతి బ్రేమాను బంధములున్. 67

చ. అవని జనించుకొది మరణాంతములోపున నెదతెండకో
భువిని సతీ సుతాది హితముఖులు గూడెనై హింకంబుగా;
జవనిక వోవ నదయును జాటును బంధ విచారనను బగు;
గువలను శోభయిది; మనకు గతి యిదియె, చిన్నమాబరో! 68

—♦ భగవల్లీ. ♦—

ఉ. పిలులు బామ్మరిష్ట సతివేషకతో నిసుకక రచించి, య
త్యులసనముతోడ బరమోత్సవములని, తుష్టిజెంది, సు
పుల్ల పదాంబుజులు సమూలము బాణానరించు రీతి, రా
జ్జును దైవ సృష్టియును, జన్మమ! లీలయె వాని కంతయున్. 69

మ. సవిలాసముగ దైవ మీసృజన దా సల్పుక; గమన్ మోదము
ది వశిన్, దా విరమించు సర్వమును, వ్యక్తిత్వము జీవాత్మకి
దవకాశం బసలే లభింప, దిట మిథ్యావాదమే సార్థకం
బవుటం, జిన్నమదేవి! చింత మన కింతైన గన జెల్లునే? 70

ఉ. నాటక రంగమందు నటనం బొనరించెడి పాత్రలట్లు, భూ
వాటిక జీవకోటులు ధ్రువముగ వచ్చి చరించి పోవు, రీ
పాటి కహంకృతి గనుట భావ్యముకా దవనిక, సదా జగ
న్నాటక సూత్రధారుని మనః పరికల్పిత వృత్తులే కదా! 71

—* వా యు దే వుఁ డు. *—

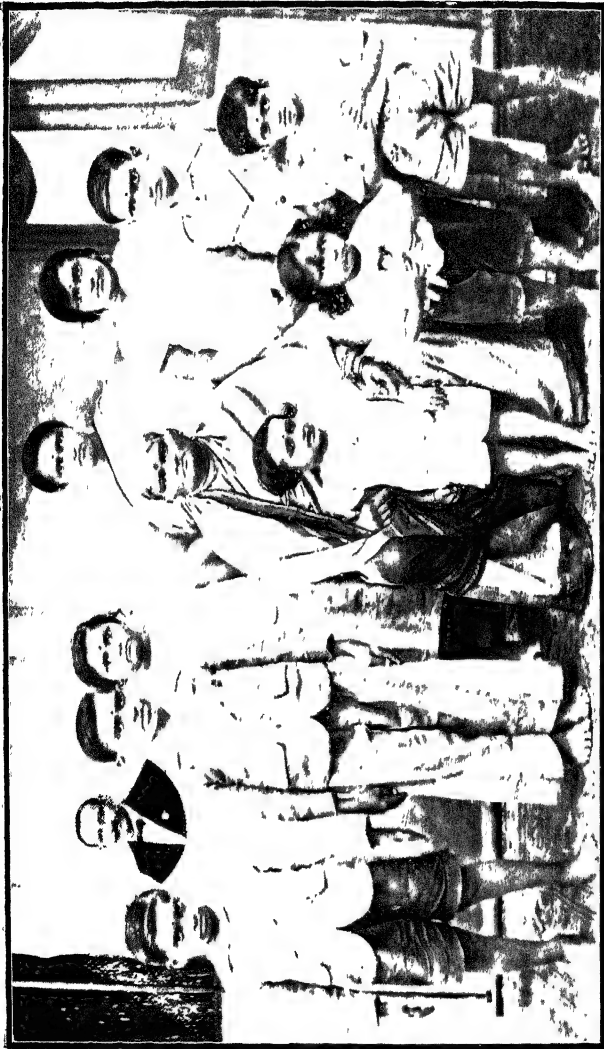
చ. అనిలమె దైవ, మెల్లెడల వ్యాప్తమగు, బహిరంతరంబుల ;
దచువున వ్యోమమందు జ్వలితుబగు జీవపదార్థ మిద్దయే ;
ఘన గుణ రూప కాంతులకు గాంచును, సర్వసమత్వ మొప్పు ; జీ
వమె నశించు నీవిమల వాయువు పోయినఁ, జిన్నమ్మాబరో ! 72

గీ. ప్రాణపంచకమగుఁ బంచవాయువులని
నేడములఁగల, దవ్వైత విధిఁ దలంప,
జీవ షరమాత్మ లైకృతఁ జెందు ; చిన్న
మా ! మఱమురు దైవము నాయు పఁగఁజెల్లు. 73

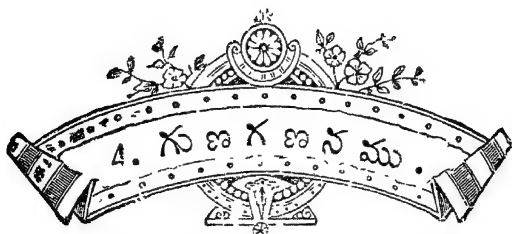
గీ. వాయుసుతఁ డతిబలుఁ, డాజనేయుఁడనఁగ
భగవ దాశను బ్రభవించె పరమఁడగుదు ;
ధరఁ జగతివియయ్యె నాతఁడు ; నలులనె
తనువువిడి చ్చిచుము దివ్య తరువుఁ గాంచె. 74

క. అండాండంబును, దనుపరి
బిండాండంబెల్లనిండి, విచ్ఛలవిడి బ్ర
హ్మాండం బాతయుఁ బూర్తిగ
నిండెను జిన్నాంబ కీర్తి నిర్మలమగుగ. 75

ఉ. ఏపురికైన నీవు చననొచిన ముందుగ నన్నుబాప, నీ
కై పరిశుద్ధ మందిరము నచ్చట సిద్ధముచేయువాడ, నే
డీ పరిపాటి మార్చి దివికేగితి వొంటిగ ముందు చిన్నమా !
యీపని నాకసాధ్యమని యెంచి స్వయంబుగ నిర్వహించితే. 76

శ్రీరాధ చిన్నప్పారావు, మనుమలు, మనుమరాండ్రు
 వలె ఏండ్ల పయస్సు.

ఉ. ఇందిర, సర్వభాగ్య లస దిద్ధ వరప్రద కార్యపాలి, ని
మిందిర మిశ్వరాత్మ వర సీరజ సాధమత్సరికం, గళా
మందిర, మార్యలోక పరిమండిత సత్పరిషద్ధరణ. ధరా
సుందరి సుప్రజాభరణ శోభను జన్మమదేవి యోచగణ. 1

ఉ. చిన్నమ పాత్రదానమది చిన్నమయేనియుఁ మేలు మేలను
గన్నమజాలె సేనకుల కన్నమతెవ్వరుఁ బ్రీతిగాదను
బన్న మమిత్రుఁబొందిన విపన్నమతి దలపించు, దిడిలే
దన్నమనుష్యుని బరువ దన్నమవెట్టక రాత్రియు బవల్. 2

ఉ. నేత్రము లుత్తమాంకతరుణీజన దేశికతా ప్రసిద్ధికి
బాత్రము లుచితాఖిల సుమక్రభవామల సౌరభాభ్యమా
గాత్రము, దుష్టకర్షజన కాండలతావ్రజ ఖండశాత స
ద్దాత్రము తార! శ్రోత్రములు తద్యము చిన్నమదేవి కెప్పుగణ. 3

ఉ. భూషణముల్, కపీంద్ర బుధ భూజన యాచక బాధుబృంద స
తోషణముల్ సమస్తఖిల దుర్గుణ పంకజతాఘ భూ విని
శోషణముల్, సుధాసదృశ శుద్ధసమిద్ధ వరార్థబద్ధ స
భూషణముల్, సతీతిలక వర్యను జిన్నమ నెన్న శక్యమే ! 4

గీ. మాణవకులను బెంచెడు జాణతనము,
రాణివాసము వెలయుచు పోణిమియును
పౌణవల్లభ యనిపించు తాణిగల్గి
క్షోణి నలరారె జిన్నమరాణిరాణి. 5

ఉ. వాణి, సుధోపమాన మృదు వాగ్గచ్ఛనఁ, ఘన చంచరీక స
ద్వేణి, విశుద్ధ నిశ్చల వివేక విశేష సమస్త సద్గుణ
శ్రేణి, సువాత్మతా దివిజ వృక్ష లతా ప్రతిమాన సద్యశః
పాణి, సుశీల, భవ్య వరవర్ణిని చిన్నమరాణి యేయగున్.

6

చ. రసము సమస్తసజ్జన పరంబగు సాధుహృదంతరంబు, సా
రసము ప్రపుల్ల పుష్ప మకరంద సమాన ముఖంబు, సత్కృపా
రసము మనంబు దీపజ్వల రక్షణ పాలన దీక్ష, గోస్తనీ
రసము దలంపఁ జిన్నమ పరామర్శిక శిశు పోషణంబునఁ.

7

చ. వనము గృహంబు చిన్నమ దివంబున కేగుటచేత, నామ జీ
వనము వృథాయనందగు ద్రువంబుగఁ, దత్స్మృతిగన్న జన్మపా
వనము, తదీయమూర్తి హృదిఁబాదుకొనంగ ధరించి మించు సే
వనమున నేదరించెద, స్వభావ విరుద్ధము కాదు, పూజ్యయే.

8

చ. సరసములాడదెన్నఁడుఁ బ్రశస్త విశుద్ధ సుశీలసంకదఁ,
విరసములన్ సహింపను ప్రవీణతఁ జూపుచు దన్నివారణం,
బరుసములాడువారలు సుపయ్యలెయైన నిరాకరించుఁ, గ్రో
ధరసముఁజూపు దుర్జన విధానముఁగాంచినఁ జిన్నమాంబయున్,

9

ఉ. ధైర్యముఁజూపు దుర్జన కుతుత్ర విమర్దన దీక్ష, సమస్త
స్థైర్యముఁజూపు దీనజన దైన్య నివారణ సాధనంబునన్,
శౌర్యముఁజూపు నెత్తఱిఁబ్రశస్త సతీజన మాన రక్షణం,
గ్రౌర్యముఁజూపు దుష్కృతి, నిగర్వశిరోమణి చిన్నమాంబయకా.

10

చ. అరమరఁగాంచ దెయ్యెడల నార్తజనావన రక్షణంబునఁ
గరగరతో మెలంగు వెటకారముఁ జూపెడి వారిపట్టునఁ
సురుచిర దైవసేవ పరిశుద్ధ హృదంతర భక్తి పూరయకా,
వరతరుణీలతామ, జనవందిత, చిన్నమదేవి యొచ్చగన్.

11

ఉ. హ్రస్వముమూసె నెల్లగతులక సతియున్సుతుఁడుక గతింప, స
ర్వస్వము శూన్యమయ్యె, జనరంజక శక్తి హరించె, నంతఁగం
ఠస్వరముం జలించె, బ్రకటాబగు బుద్ధియడంగె, బృథివా
భాస్వరమూర్తి చిన్నమ దివంగతహూటఁ, బరాత్పరేశ్వరా ! 12

ఉ. భద్రమెలుల్నతీవిరహ పాతక జీవికి? సర్వదా గృహ
చ్ఛిద్రము లావరించి, పరిషేచన సేయు సదాశయాబులన్ ;
క్షుద్ర మనోవ్యధల్ పరమశూన్య మొసర్చు హృదంతరంబు, ని
ర్నిద్రతఁజిన్నమాంబ ధరణి నిడివిపోయిన జీవనం బింక . 13

చ. తలఁపఁగ నుత్తరాయణము ధన్యతఁగూర్చెడి పుణ్యకాల మీ
యిలద్యజియించి స్వర్గపురి కేగెడి వారికిఁ; జిన్నమాంబ కీ
ఫలములభించె; స్వర్గసుకవాటము లన్నియుఁ దీసియుండు నీ
వలనున, లోనికేగనగు, బ్రస్ఫుటమియ్యది శాస్త్రపద్ధతిక . 14

మ. తరమే బ్రహ్మగునైనఁ జిన్నమసతీ తత్త్వంబునక లోకమి
ద్ధరణి గాంచఁగ ధర్మపర్తన యధార్థపజ్ఞ సాధించె ; ను
ర్వర శీలాబును, సత్యముక, దయయు, ధైర్యసైర్య సంశుద్ధి చే
వరలంజేసిన ధన్యరాలు, సుమనోవారంబునం జేరె, నా . 15

ఉ. ఈసతినాశ్రయించని యహీనగుణ ప్రకరంబుగాని, యు
ద్వాసనఁ గాంచనట్టి యపవర్తనఁగాని, గణించి చిన్నమాం
బాసతి జీవితంబున క్షమం బ్రకటింపఁగ శక్యమకానె, భూ
వాసుల కేరికైన? సురవాదిత దివ్య చరిత్ర యశాఁగదా ! 16

చ. త్రిభువన సీమలందు సుదతీమణు లందఱుఁ జిన్నమాంబ కు
ల్లభమిడి, మార్గదర్శినిగ రక్షింఁగొనందగు, నీమెకెందు స
న్నిభయగు కాంతయుండను, గణించ సతిజన మాననీయ యశా,
శుభఫలదాత్రి యీమె, పరిశుద్ధ వినిర్మల సత్య వాణియే . 17

ఉ. చిన్నమ జీవయాత్ర నెటుజేసెనో కాంచిన యోగ్యులైన, బ్ర
చ్చన్నమున న్వచింపరె ప్రశస్త విశుద్ధ విరాగ శక్తి సు
పన్నతగాంచె సాధ్య, సుతపంబుల నెన్నిటితో రచించె, వ్య
త్పన్నమతిం బరాత్పరుని భక్తి భజించి తరించె నంచలన్. 18

మ. తన సంకల్పములన్ మనోద్రధిమ సుధానంబుగావించి, మి
చిన నిష్కామ విశుద్ధ చిత్తమును గాంచెదేవి, చిన్నాంబ, యీ
తనువేమైన భయంబు లేదను మనోదార్థ్యంబు గాంచె, దుడి,
జని బ్రహ్మంబున నైక్యమయ్యెనన నాశ్చర్యంబు లేదింతయున్. 19

ఉ. నిర్మల చిత్తవృత్తిని గనె గలకాంక్షల బూర్తిసేయుట ;
గర్భవశంబున నిగులు కష్టములు బహుర్తి సందె, స
ద్ధర్మములన్ రచించె ద్వితీయంబుగ దృష్టిని గాంచె నన్నిట ;
గూర్చిదరించె నొననుటకు మది సుదియ మేలకల్గెనున్. 20

గీ. పూర్వ కర్మానుభవముల బూర్తిజేసె ;
మునుజన్మకు దుష్కర్మములను జేయ
లేకు, నిర్దుష్ట జీవ నిర్లిప్తత గనె ;
జిన్నమాంబిక ముక్తినార్జించె నిటలు. 21

క. చిన్నమ్మయందు లోపము
నెన్ని పదర్శింపగల్గునే ! ధర నెవఁడున్ ;
సన్నతికేఁబాత్ర, లక్ష్మీ
సన్నిభ, గుణనిధి, శుభాంగి, సాక్ష్యమణి యా. 22

ఉ. ఈకలికాలకాంత లమితేచ్ఛల భర్తల ద్రవ్యసంపదా
సీకము లార్థికంబుగ గుణించి వశంబొసరించుకొందు ర
స్తాకము ; చిన్నమాంబిక త్రిశుద్ధిగ నెన్నఁడుఁగానుఁజేతితోఁ
దాకియెఱుగ, దద్ది ఘనతం బ్రకటింపదె విశ్వసించినన్. 23

చ. వితరణశీల చిన్నమ, పవిత్ర విరాళములకా ధరణ్
చితముగ నిచ్చె దాను బరిశీలనఁజేసి సమస్తసంస్థలం ;
బ్రీటిషిన్ మొదటో యెదియో భవ్య శుభంబని వేడఁదా ననా
హతముగ సత్కరించి వినయబునఁదృష్టి ఘటించి పంపదే ! 24

చ. పురముల నార్థికస్థితు లపూర్వముగా నెగులొందు, నమఁగా
పురములఁజేయువారికని పొక్కెడి చిన్నమకిప్పు పార్వతీ
పురములభించె, సగ్గుణ విభూషిత యాటను ; జాల పుష్కల
త్పురములఁగాంచి దివ్య సురభోగములాది తరించుఁగావుతన్. 25

మ. భగవన్నామ మచక్షుణులు రసనోద్ధృప్తపాతమదామచు
డఁగఁ జిన్నాంబిక జన్మచతురు నిరాడంబుగాఁబుచ్చె నీ
జగతి ; గేవల మాత్మశుద్ధికది పాశ్రస్త్యంబునుగూర్చె ; సాం
తగతాబాటను దన్మమత్వమును సాధ్యంబయ్యె ; భవ్యంబెయకా. 26

ఉ. దేవుని సన్నిధానమునఁదృష్టిబ్రశస్త సమస్త భాగ్యముల్,
దేవి ! మహాప్రసాదముగతి జెయిఁజిమ్మునాదె ! నీకు సు
భావ కల్గనొ బరమ పావ భూస్థల జీవనంబుచే ;
దావలమంది ముక్తిగను ; ధన్యవు, సత్సతి ! చిన్నమాంబరో ! 27

గీ. భూత సముదాయ సుపద్విభూతి ధరణి
వృక్తిగతమై స్థితప్రజ్ఞ వరలఁజేయు ;
సంఘబలిమియై వ్యక్తుల శక్తియగురు ;
జిన్నమ వచించున్లు పక్షిప్తముగను. 28

ఉ. చిన్నమ ! చిన్నమా ! పిలుతుఁ జిన్నమ ! చిన్నమ ! రమ్మచిన్నమా
చిన్నమ ! చిన్నమా ! పలుకు, చిన్నమ, చిన్నమ' పల్కుచిన్నమా !
చిన్నమ ! చిన్నమా ! కనుము, చిన్నమ ! చిన్నమ ! కన్నుచిన్నమా !
చిన్నమ ! చిన్నమా ! ప్రకృతిచిన్నమ ! చిన్నమ ! చిన్న చిన్నమా ! 29

ఉ. చిన్నమ పున్నె మెన్నగల శేముసి నాకిల నెన్నడైన సం
 ఛన్నము గాకయున్నయెడ, జన్నవలన్నియుఁ గ్రన్నజేసి న
 ల్లెన్నెద, నన్నుమిన్న గుణ మెన్నెద, దిన్నగఁజెన్నుమితె న
 తున్నతి ; వెన్నదొంగసతి కున్నవె ? చిన్నమకున్న యున్నతుల్. 30

చ. పొలతి బృహస్పతిం గెలుచు బుద్ధిని, మించిన సంపదన్ సరిన్
 గెలుచుచు, శారదా గెలుచుఁ గీర్తిని, గర్జుని గెల్చు దాతృతా,
 జెలువమునన్ రతిన్ గెలుచు, జిత్తవిశుద్ధిని గెల్చుఁబార్వతిం ;
 దులనిడఁ జిన్నమాచికకుఁ దూగరు స్త్రీపురుషాదు లెవ్వరున్. 31

ఉ. అన్నముఁజెట్టు, వస్త్రముల నర్థలకిచ్చు, ధనంబునిచ్చుగా
 ర్యోన్నతినెంచి, విద్యలకునో సచుహర్షు సమస్తయు, బరా
 కన్నదితేను, స్త్రీలకు సహాయన్, చేయుచు యుక్తరీతిగాఁ,
 జిన్నమదేవి యోగ్యత వచింపఁగ శేషునకైన శక్యమే ! 32

ఉ. రక్షణశక్తి యీసతి షరంబుగనూడి ప్రితిక్షణాబుఁ బ్ర
 త్యక్షమగుం బరాత్పరు సుదర్శన చక్రముభాతి, దీనసం
 రక్షణదీక్ష నక్షయతరం బానరింపఁగ మేటిదేవతా
 వృక్షము చిన్నమాంబ, కృతకృత్యులఁజేయఁగ నరికొంటుల్. 33

ఉ. వృద్ధుఁడు భార్యవోవ నవివేకముగా నిటు లేడ్వఁగూడదే
 ప్రౌఢు నటుఁడ్రు కొందఱు ప్రబుద్ధులు, మానవ శుద్ధ తత్త్వ సం
 బద్ధులుగారు వారని ధ్రువంబుగఁజెప్పితిఁ జిన్నమాంబ ! నీ
 శుద్ధ హృదంతరాళ పరిశోధన చిక్కునె! లొకికాళికిన్. 34

గీ. రాగమునుజూపు సంగీత రాగములను ;
 భోగములఁగోరు సకల వైభోగములను,
 యోగమునుబూను నిల సమద్యోగములను,
 రాగ భోగ యోగ సమితి రాణి ధరణి.

- గీ. చిన్నమాడేవి చిన్నమ్మ, స్థిరజనించి,
లోక సౌభాగ్యమును గూర్చి, నాకమునకు
రాజయోగినివలెను విరక్తిజెంది
వెడలిపోయెను దివిని దీవించుకొఱకు
భగవ దవతార మూర్తుల పగిని రాణి. 36
- ఉ. తామసచున్న నెట్టిదియొ? తన్ని యెఱుగను, సత్త్వమూర్తి, సా
ధ్వీమణి చిన్నమాంబ; ప్రభవించిన సగ్గుణ పుంజ, మాతృ సౌ
దామినియేయగుం, బ్రకృతి ధర్మములు బ్రహ్మసింహిమించె నీ
రామ పరోపకార బుధరంజన దీక్ష వహించె సర్వదా ! 37
- ఉ. భూతదయన్ శమింపదు, ప్రభుత్వముఁ జూపమ నిస్వల్పందుఁ, దీ
వాత్రపశాంతి దీనులకు, యాచక పాళికిఁ గల్పవృక్షమా,
భూతల జీవనంబుఁ దెలుపు బలిభక్తిని, ధర్మమూర్తి, సా
ధ్వీతిలకంబు, చిన్నమ సతీమణి, యన్నులమిన్న కాదొకో ! 38
- చ. గుణగణమెల్లఁ జిన్నమను గొల్చు ననన్యతరణ్యమంచు, నా
గణుతి నటుడనిండు, త్రిజగంబుల లోపము నెంచడగ్గ కా
రణమును జూపఁజాలిన ధురంధరుఁడొక్కఁడు కానరాడిలం,
బ్రాణతులొనర్తు రెల్లరుఁ, దిరుబుగ నాసతి కిద్ది చాలదే ! 39
- ఉ. ద్వీపములెల్లదాఁటి పృథివీస్థలిఁ బశ్చమ ఖండవాసులు
దేవువహించె, జిన్నమ యహీన గుణ ప్రతిభాతరంగముల్ ;
వ్యాపకమయ్యె భారత సువర్షమునందన నబ్బరంబె ? సా
ధ్వీపతివైతి నద్ది పృథివీపతి నొటకు మిన్నయాఁగదా ! 40
- శా. చిన్నాంబా ! నినుబాసి చింతల గృహచ్ఛిద్రంబులం జిక్కుటన్
ఛన్నంబయ్యె మనీయ మానస వికాసంబంతయున్, జీవితం
బన్నన్ వ్యగ్రతదోఁచె, లోకకమునం దాసక్తియున్నీడె, నా
కన్నంబేటికి ? విందులేటికి ? దుదం బ్రాణంబు లింకేటికిన్ 41

గీ. ఘనులు నీదులు నొక్కెడఁ గలిసియున్న
నతుక దాపొత్తు క్షణములోఁ జిలికిపోవు,
పికముఁ గాకము నొకగూటఁ బెరిగి తుదకు
విరుగునెడ కాకికాకియె, పికము పికమె.

42

మ. రథచక్రద్వయ మేకరీతిఁదినుగఁ రమ్మొబగున్ యాన స
ద్విధి, యదొక్కటి క్రుంగ నిల్చు; గమనోద్యేగం బసాధ్యంబు; సా
రథియున్, రథ్యము లప్రయోజనములై ప్రధ్వంసమా, స్వీయ స
న్నిధునం బిట్లెడఁబాయ సంస్మృతినెటుల్ మెప్పితునో చిన్నమా! 43

చ. సుతుఁడుగతించుటాది శుభశోభనముల్ గన పేరటంబుకై
సతించనలేదు, దుఃఖవివశంబున సంతముచుదుదక్క, నీ
స్థితిఁగనిబంధువుల్ మిగులఁ జాతిలి యాదృతిఁజూచిరెప్పు, డ
దృఢతమఁగ నీసతీ హృదయ పూరిత తత్త్వము నెంచిచూచినన్. 44

ఉ. మీసము పొరుషాబుచకు మేలగుచిహ్నము పూరుషాభిక్షి ;
వాసిదొరంగ మీసమెడబాసి వసించుట యోగ్యపకాటచేఁ
జేసితి నేనునట్లె ; తరుణీ విరహస్థితి శృంగు చిహ్నము
దీసి విరూపినైతి ; ధరణి మృతితుల్యముగాఁ దలంచెదన్. 45

మ. స్వసావిత్రి స్వజీవితార్థమును స్వేచ్ఛన్ భర్తకర్పించె, నా
గతిఁ జిన్నాంబయు నన్నుదేల్చె ; నటులే గావింపలేనైతి ను
ద్ధతి, దుఃఖంబులఁజిక్కి పామరులపంథన్ స్రుక్కితిన్ ; బాపురే!
సతులే సాహసికల్ ధరం, బురుషు లెంచన్ దీటుగా రెంచుచన్. 46

గీ. సూర్యుఁ డుదయా స్తమయములఁ జొచ్చు రీతి
జీవుఁ డుత్పత్తి లయములఁ జెందుచూడు ;
నిత్య నైమిత్తికమువంటి నియతి యిద్ది,
చిన్నమా ! చిద్విలాస వైదిత్య మిదియె.

47

గీ. ఆది మధ్యాంత రహితమై యలరు దైవ
లీలల విధినిపే.ధము లేలపొసఁగు ?
రెంటికి సతీతుడగును విరించి, చిన్న
మాంబ ! కర్తయు భోక్తయు నగు సతాడె.

48

గీ. రెండు తెక్కలు దండిగ నుండుపక్షి
యాకసంబున విహరించు నమ్మతముగఁ ;
బక్ష విఠేపమున నేలఁబడు ; నటులనె
దంపతుల సంస్మృతియు నిలఁ దనరుఁగాదె !

49

గీ. జీవ పరమాత్మ లొక్కడఁ జేరి నపుడు
వ్యక్తి గతమగు, విడిపోవఁ బ్రళయమగును ;
సతీయుఁ బతియును జేర సొసార మగును ;
బ్రకృతి పురుషుల సృష్టి వైభవము పగిది.

50

గీ. కాలచక్ర విభ్రమణ సంఘర్షణమున
శశియు వృద్ధిక్షయములకు వశుఁడు ; కాల
కర్మవశమున జీవాత్మ గాంచు జ్వర
మరణములఁ జిన్నమా ! సృష్టి మర్మ మిదియె.

51

గీ. కష్టసుఖములు రథచక్ర గతులఁబోలె,
దర్శ పూర్ణిమలను బోలెఁ, దధ్యముగను
ముందువెనుకలఁ బరివర్త మొందుచుండు
విధి విధానము సరికట్టు బిబుధులెవరు !

52

చ. పరిణయమాది, జీవమెడబాసెడి యంతకు భర్త దైవమ౯
సురుచిర భక్తి మర్కట కిశోరవిధి న్నను హత్తియుండె, ను
ర్వర సతి చిన్నమాంబ ; తన వ్యక్తిని లీనముజేసె నీగతి ;
వరలునె పుణ్యసాపముల వాసన లిట్టి పవిత్ర జీవికిన్.

53

చ. వినయము, సాధువర్తనము, విశుత మంజుల వాక్ప్రచారమున్,
సునిశిత సత్యసంధతయు, శుద్ధచరిత్రము, సాధుసజ్జనా
వన ఘనదీక్ష, బంధుజన వత్సలతగుని, చిన్నమాంబ జీ
వమును నింపి ధారుణి, దివంబును జేరెను ధన్యయాగదా! 54

చ. పెనిమిటి సంప్రతిపక భువి దలపెట్టవు చిన్నకార్యమై
నను, బరలోక యాత్రను క్షణంబున స్వేచ్ఛగఁ జేసితివు, నా
యనుమతి నందలేను, ప్రణయంబున కియ్యది హాని, చిన్నమా!
క్షణము యుగంబుగాఁ జరిపి చుర్యన వచ్చెద నీకు చెంతకున్. 55

ఉ. బంధువు లెవ్వరైనను దివంగతులొనెడ దుఃఖిహేతువౌ,
నందును దుఃఖతీ ద్వయమునం దొకరీల్గిన నున్నవారు జా
త్యంధులఁబోలె జీవితము నంతను దుర్గతిఁ బుచ్చుటే యగున్ ;
వందనము ల్మహేశుని ఘనంబగు సృష్టివిధాన శక్తికిన్. 56

ఉ. మొత్తముమీఁద సృష్టివిధముగన న్నష్టకు జ్ఞానపూర్ణ సం
పత్తి ఫలింపనేరదు ; స్వభావమొ? దైవమొ? నాస్తి కంబా! యే
వెత్తనమైననేరె? పదవీ చ్యుతి గల్గె, రసంబునీగె, న
ర్వోత్తమ శక్తి యన్న బిరుదూడెను, జిన్నమ ! యేమిచేయనా! 57

గీ. సృష్టి నిర్దుష్టమనుమాట భ్రష్టమయ్యె,
స్రష్ట సర్వజ్ఞుఁడును సర్వశక్తిమంతుఁ
డనఁగఁ జెల్లదు ; మనపాట్లు చస వెటులును ;
జిన్నమా ! చిత్త విశ్రాంతిఁ జెందు మెప్పుడు. 58

గీ. భర్తయేలోకమునకేగు, భార్యయు నట
కేగుననివేదములుచెప్పు ; నిపుడునీవు
స్వర్గమునకేగితివి; నే ననర్థముగ
నచటికరుదెంతుఁ దారుమాటగుట, దేవి ! 59

గీ. ధరసతీపతుల్ ప్రియ తత్పరత నైక్య
మైన మిధునము విడదీయ నలవియగునె
ధాతకైనను వానిపై నేత కయిసఁ
జాపుబ్రతుకుల మనకుఁ బ్రసక్తిలేదు. 60

గీ. వసుధవై వాహికాది సుబాధవిధులు
గనఁ, బరస్పరసౌఖ్యార్థ మనఁగఁజెల్లు ;
మానసికమగుప్రేమకే స్థానమగునొ ?
దైహికముకాదు, జీవతత్త్వమగు ; దేవి ! 61

ఉ. జీవుఁడు శాశ్వతప్రతిభఁజెందినఁ బ్రేమయు సుస్థిరంబగున్ ;
దేవి ! శరీరపాతమున దేహినశించిన శూన్యమాఁగదా !
దైవవిధాన మీద్వితమ ధర్మములందెటులున్న మేలెయ్యా ;
గేవలనా స్తినంబా ? పరికింపఁగశాశ్వతమైతియో ? యగున్. 62

గీ. చీకటియుఁ గాంతి యొకచోటఁ జేర నటులు ;
జాలియును దుష్టశిక్షయు సాగవొకటఁ
జన్మమరు రెండుపణములు సేవజేసె ,
బులులమేకలఁ ద్రావించె జలము నొకట. 63

గీ. నేత్రములు రెండునుగూడి నిశ్చలముగఁ
జూచు, శ్రోత్రములాలకించు, నటువలెనె
దౌపతులుజేర సుసారధర్మమగుచు,
జన్మమా ! విడిపోవ విచ్చిన్నమగుచు. 64

5. జీవిత భృత్యము

గీ. కరుణారసమునఁబడిన లోకమును నింపఁ
గలను, బాతకులకది వ్యగ్రతగనుండుఁ
గాన నిక నిల్పి నేను సాకల్యముగను
నీ కథామృత గానంబు నేనొనర్తు.

1

క. పుట్టెను దొడ్డమపేటను
మెట్టెను హేలాపురంబు, మేటిగ బ్రతికె
గిట్టెను జెన్న పురాంబునఁ
గట్టా ! విధిచెవులవి యఖండములు గదా !

2

క. పదితొమ్మిది వందల ము
ప్పది యెనిమిది యొకయేటఁబరగఁగ నేవ్రెల్
పదుమూడవ వాసరమున
సదమలమతిఁ జిన్నమాంబ స్వర్గముఁజేరెన్.

3

గీ. సప్త సంతానములఁ గాంచి సాధ్వీ ధరణి
సప్త సంతానములను బ్రసక్తి గనియె ;
సాధుజన కల్పవృక్ష ముపాధి విడిచి
చిన్నమాదేవి త్రిదివంబుఁ గన్న దబల.

4

గీ. ద్వాదశాపత్యములఁ గాంచె దన్వి; పుత్రి
కలును ద్వాదశాపత్యంబుల లలిఁ గనిరి,
సిరియు సంపత్తి పూర్ణమైచెలఁగుచుండఁ
ద్వీపి నంది చిన్నమ తాగలించె దివికి.

5

రాజదంపతులు, బిడ్డలు,
రాణి వయస్సు 45 ఏండ్లు.

మ. పతికంఠెన్నునుమున్ను స్వర్గతిని బోవజెల్లు పుణ్యాంగనా
తతి యంచార్యులు వల్కువాక్యములఁ జిత్తంబును హత్తించి, యీ
సతి చిన్నాంబిక దారివట్టె దివికిఁ సౌకర్యమున్ భర్తకున్
సుతునింగూడి రచింప; ధన్యులుగనా ! సుశ్లోకు లెల్లఘ్నమున్. 6

మ. పతియే దైవమటంచు నెమ్మదిని సంభావించి, పుణ్యాంగనా
తతి నాదర్శముగా గ్రహించి, సతతోత్సాహులును దగ్ధతుల్
కృతకృత్యులుగఁ జిన్నమూల వృతపూర్తింజేసె జన్మాంతమున్;
నుతిసేయజనదే మహాజనులు మాయుల్ స్వర్గపర్యంతమున్. 7

మ. విలస దాజకుటుంబమందెలను నావిరూఢతముగాంచి, ని
ర్మలమౌ రాజకుటుంబమందఖిలమౌ రక్షిన్ వధూత్పంబు రు
జిల, సత్సంతతిఁగాంచి, యర్ధశత సంకీర్ణాబ్దముల్ రాణివా
స లసద్భాగములంది, స్వర్గపురవాసుబాడె జిన్నాంబయున్. 8

చ. స్థిరమతి నేఁబ దబ్దము లతీతముగా గృహపాలనంబు ని
బ్బరముగఁజేసి, సంతతి నపారముగాఁ గనిపెంచి, బాంధవ
స్మరణయు, సాధుసజ్జన సుసంగతి, సేవకవర్గ పోషణం
బరిమురిజేసి స్వర్గము రయంబునఁ జిన్నమదేవి చెందెహా ! 9

చ. అనయము నాత్మవల్లభునియందనురక్తియు, సత్ప్రపత్తియున్,
ఘనతర భక్తియుం, గలిగి, నర్మిలి నింపుగఁ బాదసేవలన్
వివయవిధేయయై సలిపి, పిమ్మటఁ దాశయనించు నిత్యముం,
దన కిల భర్త దైవమను తత్వము చిన్నమ విశ్వసించుటన్. 10

మ. చిరకాలంబుగ సాహచర్యమున వాసిగాంచి, సత్సంతతిన్
వరలంజేసిన ప్రేమమూర్తి, సకలోపాయంబులన్ భర్తృ సు
స్థిర సౌఖ్యంబుల సంతరించు సుర సాధ్వీరత్నమైనట్టి, మా
వరచిన్నాంబిక మమ్మువీడి సుమనో వారంబునం జేరెహా ! 11

క. పాతివ్రత్య మహాత్వము

చేతక దృఢభక్తి గలిగి, సిరి, సంకదలు

ద్యోతితములగు నటంచును

జేతంబునఁ జిన్నమాంబ చెందఁ ముదంబుక.

12

శా. పాతివ్రత్య విధాన సంఘటన శుంభత్ప్రక్రియాస్తక్తి వి

ఖ్యాతి బేర్కొన నగ్రగణ్యులుగ నీకాంతాశిరోరత్న, మా

రా ! తప్పొనొకొ ? భర్తృవాక్యమిది తార్కాణంబు గానోషదో?

పూతాచారిణి సత్యమంచు మది మెప్పుగుూర్తు లోకంబునన్. 13

మ. చిరకాలంబు పతివ్రతాదీక్షిమ వాసిగాంచె, సత్సంతతిక

ధర దాహితులఁ గాంచె, నెల్లఁ బరమాదార్యంబు మెపొంద, నె

ల్లర బంధుపత్రతిక, సుమిత్రతతి, నుల్లాసంబుగా సాకె, దా

నరిషడ్వర్గములఁ జయించినది శాఖ్యభ్యంతర స్ఫూర్తిగన్. 14

ఉ. వాయన మిచ్చిపుచ్చుకొను పద్ధతిగాఁ గొని యర్థరాజ్య ముం

బ్రేయసి తిర్గియిచ్చెఁ దనివిగని ; యియ్యది యర్థ దేహ మా

ప్రాయత భర్తకిచ్చి, కొనుపద్ధతి సాదృశమై తనరై ; నా

రా ! యిలఁ జిన్నమాంబ కల యార్యయె సాటి తలఁచిచూచినన్. 15

గీ. సతులుఁబతులును సుఖదుఃఖ వితతులందుఁ

దుల్యభాగంబు లనుభవితురట భువిని ;

సౌఖ్యములనెల్ల భర్తకు సంతరించి

కష్టములనెల్లఁ జిన్నాంబ తుష్టిఁగొనియె.

16

గీ. సతుల పాపములంటును బతుల కెప్పుడుఁ

బతుల పాపంబు లంటవు సతుల కిలను ;

బరమ సద్గుణ సాంద్ర్యై వరలు కతన

భర్తృ కిల్బిషతతినెల్లఁ బాపె, నీమె.

17

ఉ. సోదర సోదరీ మణులఁజూచెను బీత్తనరాగ సంపదల్
పాదుకొనంగ ; దైవమును బార్థనఁజేయుచుఁ బుట్టినింటి భా
గ్యోదయ మెల్ల వేళల బహుకృతిఁగోరుచు, ధాత్రి గీర్తికాం
తా దరహాసచండికలఁ దాల్చెను జిన్నమదేవి, తీవిగన్. 18

మ. పరులం బిడ్డలఁ దుల్యరీతిగను సంభావించు నైపుణ్య మీ
వరనారీమణి కే పొసంగుగద ! సంభావ్యంబుగా నేడ్తెఱు
బరివారంబును సాకు నేర్పమలమై వర్ధిలె ; నెవ్వనినేన్
బరుషోక్తి దురితుంబుగాఁ బలుక నైనాగాన మెచ్చునన్. 19

చ. పరిజనులందుఁ బ్రేముడి నపారముగాఁ బ్రసరింపఁజేయు నీ
తరుణి సుశీల బిడ్డలవిధంబునఁ బాలనఁజేసె, కాలమున్
గరగరికన్ విడుంబరముగా వృధసేయక, దైవభక్తి త
త్పరయయి, సేవకాళులను దద్దయుఁ జిన్నమసాకె నేర్పునన్. 20

మ. సిరిసంపత్తిని మేటివైతినను వాసిగాంచి గర్వింప, కు
ర్వర బంధుప్రజమున్ సమానగతి సంభావించె నెల్లప్పుడు ;
బరుసంబుల్ పలుకంగనోడెఁ దరణోపాయంపు సత్కార్యముల్
వరుసంజేసెను జిన్నమాంబ దురితవ్యాపార దూరంబుగన్. 21

ఉ. ఆభరణప్రియల్ సుదతులన్న ప్రవాదము మిధ్యయంచు నీ
శోభనగాత్రి చాటెఁ దనసొమ్ముల నెల్లను బుత్రికాళికి
బ్రాభవమొప్పుఁ బంచియిడి రంజిత నెన్నఁచో వేఱువేఱు ; నా
వైభవమెల్ల నాత్మవిభవంబుగఁ జిన్నమరాణి యొంచుచున్. 22

ఉ. తల్లులుపంచతం గన సుతల్గల యాభరణంబులన్ ధరం
జల్లఁగఁబంచుకొందురు ఘనంబుగ ; నయ్యదిలోకరీతి, యీ
తల్లిగతింపఁ బుత్రికలు తాలిమిఁదూలుటయే ఫలంబుగాఁ
జెల్లెను, దల్లివస్తువు లశేషము పూర్వమే పంచియిచ్చుటన్. 23

ఉ. పెట్టెలు దాళముల్ సతికి వేటుగ నెన్నడు లేవు, ధాత్రీపైఁ
బుట్టములు గలాపములు బొల్పుగ లేవు ; సుతాళి యిచ్చుటే ;
మట్టెలు నల్లపూసలును మంగళసూత్రముఁ దక్క సొమ్ములిం
కెట్టివిలేవు దేహమున నితి మృతింగని నప్పుడద్దిరా ! 24

చ. కసరదు సేవకుల్ సలుపు కార్యములన్ దొసంగు ల్పొసంగినన్,
వినువక మంచిమాటలను వేమరు దిద్ద గడంగుఁ, బెన్ దయా
రసము హృదయరాళమున రాపిడి పెట్టంగ నోర్పుఁ జెను, సు
తసమునఁ జిన్నమ్మాబ వసుధ దులలేనిదగు దలంకగన్. 25

చ. మనుమలు మర్మరాసుఁ విషమాబుగ నల్లరి నెంత జేసినన్
మరమునఁ గిన్నఁ జెందను, క్షుచు దగు శిక్షయొనర్పుఁ బ్రీతిమైఁ
దనములు, గానివారలను, దత్తము నెంచక తుల్యగీతిగాఁ
దనువురు ; సర్వసాక్షియగు దైనమె చేతనమును నెంచుచున్. 26

మ. కలనైన దలపోయ దేకిఁ బ్రతీకారులు నెప్పట్టునన్,
ఫలితార్థంబుగఁ ద్వేషభావముల నుత్పాటించు నేవేళలన్,
విలపించున్ దురితంబుల నివ్వ మదిన్ భీతిల్లి, చిన్నాంబకు
దుల యెవ్వరును లేరు భూతలమునందు జాల గాలించినన్. 27

క. నోముల వ్రోతముల నీసతి
కామితఫలసిద్ధినందఁ గాఁదలంపకయే
నీమమునఁ జేయు బండిత
పామర జనరంజకముగఁ బరమ పీఠిన్. 28

చ. విరివిగ ధర్మకార్యములఁ బ్రీతిరచించితి వెన్నియెన్నియో ?
పరమపతివ్రతామణివి, పాపమెఱుగవు స్వప్నమందునన్,
సిరులను నోలలాడితివి, నిర్మల సంతతి దుష్టిగాంచి తీ
వరయంగఁ జిన్నమ్మాబవె, ధరామర పూజ్యవు, ముక్తిగాంచుమీ! 29

చ అనుదిన మొదటో మృతికి నాహుతికూడురు, వారిబంధువుల్
మనములఁ జింతనంపియుఁ గ్రమాబుగ విస్మృతిఁగాఁతు ; రీయశో
ధనులగు వారి జీవితము ధన్యము సంస్మరణీయమై తగున్ ;
గుణనిధి చిన్నమాఁబిక, తగున్ మృతజీవులఁ జేర్ప నిద్ధరన్. 30

చ. విని కని నట్టి హారలకు వీచులుఁ గన్నులు సర్వకాలమున్
విని కనుచున్న రీతిగనె విభ్రమఁ గొల్పుచుచుండు, నీసతీ
వినఁచు వినమృ వర్తన లభేద్యములొటను, గాంచి విస్మృతిం
గనుట యసంభవంబు చిరకాలము చిన్నమదేవి నెవ్వరున్. 31

గీ. రూపలావణ్యముల సుస్వరూప వగుట,
సకల సక్తణ సాంద్ర భూషణమ వగుటఁ,
గాంతవైనను నిను ముక్తికాంత వలచెఁ
జిన్నమాదేవి ! నీవన్నె నెన్న వశమె ! 32

గీ. కీర్తి మూర్తీభవించి సంకీర్ణ మగుట
వలనఁ, గనువారి దృక్పథ ప్రిసరణములు
సంచరించవు నీ రూపసమితిమీఁద ;
నెన్న సౌందర్యరాశివి చిన్నమాంబ ! 33

గీ. పొలఁతి గుణరూపముల కిలఁ బొత్తుగలియ
దండు, రదికల్ల యనిపించి తబల ! నీవు ;
రూపమున నార్యులు, గుణనిరూఢి శచిని,
వన్నె మరపించితివి గద ! చిన్నరాణి ! 34

గీ. ఆంగ్ల యువతుల సహవాస మలరఁ జేసి
హైంద వాదర్పముల నందుఁ బొందుపఱచి,
సామరస్యంబుఁ బ్రకటింపఁ జాలినావు
చిన్నరాణివి, నీసాటి చెలులు గలరె ? 35

ఉ. కమ్మని పల్కుతేనెలఁ జొకాటముగాఁ బ్రసరింపఁజేయు, వా
కృష్ణుల వెజ్జిపోకడల నంటగనీయరు, సత్యశీలయై
నెమ్మదిఁ బొరమాంకిక వినిశ్చలవృత్తుల నాత్మ తత్వమున్
నమ్మి చరించు సాధ్వీ, కరుణానిధి, చిన్నమమకాఁ ద్రిశుద్ధిగన్. 36

గీ. భూ నభాంతరములఁ గీర్తి పొంగి పొరలఁ
జేసితివి ; నిన్ను దూషణసేయువార
లొక్కరైనను లేరది నిక్కువంబు,
చిన్నమాడేవి ! నీభాగ్యమెన్నఁ దరమె ? 37

గీ. మచ్చుఁ జూపుట కొకరైన మహిని జిన్న
మాంబ సేగి చేసినదని యనెడు వారు
లేరు, శపథంబుసేతు, నిలింపు లెల్ల
మెచ్చి సాయుజ్యమిచ్చి రీ సచ్చరితకు. 38

గీ. దొడ్డ యిల్లాలు చిన్నమ్మ ధూర్తగాదు,
మేలుచేసెను బ్రజల కమేయముగ, స
నాతనాథునాతఁగితి భూతలమున
నని పొగడు చుండి రెల్లరుఁ దనివిదీర. 39

గీ. బ్రదికి యుండిన వేళ నెవ్వరును నిజముఁ
బలుక నెత్తురు, చచ్చినఁ బలుకురు రిల
మంచిచెడ్డలఁ, జిన్నమ్మమాటఁ దలఁప
నెల్లరును గొనిమాడి రుత్ఫుల్లగతుల. 40

క. జనవాక్యము కర్తవ్యము
గను నను నార్యోక్తి నిజము, గావున ధరణిన్
మన చిన్నమ సాయుజ్యముఁ
గనె నని భువిపరుపగలము గాదే ! దృఢిమన్. 41

(8)

57

క. పూర్వోత్తర చారపరాయణ

సర్వోత్తమగతుల నడచు సాధ్యమణియై

పూర్వోత్తర సందర్శము

లుర్విం జిన్నమ్మ నిల్చి నోపెను గాదే !

42

ఉ. ఆమయపీడనందుచు భయంకర దుస్థితి నేవనింప, సా

ధ్యమణి వైద్యరత్నమును బిల్చి, సహూదర ! బావగారికై

నీమది భీతిఁజెందకుము, నేనిలనుండఁగ వారి కావరం

ధాముఁడు లోటుసేయఁడని ధైర్యముఁజెప్పెను జిత్తశుద్ధిగఁ.

43

ఉ. బండుగు లందఱు గలిసివచ్చి, భయాకుల మానసంబులన్

వదురుచుండ, జిన్నమ—“సువాసిని నెన్నఁగ రాజుగారి కి

బ్బంది రవత సోక”—దని వారల కార్తిదోలించి ధైర్యముం

బొందుపడంగఁజేసె, సతి పుణ్యచరిత్రము నెన్నశక్యమే !

44

క. ఎన్నెన్ని సత్కృతులను మ

హూన్నతిఁ జేసెనొ ? గణింప నోపము ధరణి

బున్నెముల మూటగద ! మన

చిన్నమ సకలార్థసిద్ధిఁ జెందిన దగుటన్.

45

ఉ. ఆపదవచ్చెనన్నను రయంబున నెవ్వరికేని నాదృతిం

జూపును సాధ్యమైనయెడ, సూన్యతవాది దయార్ద్రభావ, వి

జ్ఞాపనఁద్రోసివేయ, దపచారముచేయను శత్రుకోటికే

గోపమెఱుంగనట్టి సుమ కోమలి, చిన్నమదేవి యెన్నఁగఁ.

46

ఉ. మొత్తముమీఁద దైవముఖముగన లజ్జను గూర్చుచేప్పలు

జిత్తమునఁ స్మరింప, దటుచేసెడు వారలు బిడ్డలైనఁ బ్ర

త్యుత్తరమిచ్చుఁ దీవ్రముగ ; నోడు వినం బయి దుష్ప్రచార, మీ

యొత్తమసాధ్య చిన్నమ మహాజ్ఞాన్వలమూర్తి యనంగఁజెల్లదే !

47

గీ. కీర్తికాముల జీవ మక్షీణమగుటఁ
గీర్తిశేషులగురురు పృక్షి ప్థముగను ;
జగతి నిల్పుచు బేరు సంతయము లేను ;
చిన్నమాదేవి వీరిలోఁ జేరె భువము. 48

గీ. పరిగృహంబును గృహలక్ష్మి క్షీణిని విమవఁ
జటికిసోపును ; సుసార మతుక దింకఁ ;
జన్నమాదేవి దివికేగ మన్నివాస
శోభ చెడిపోయె, రాచు తిశుద్ధిగ నిక. 49

గీ. చిన్న పుట్టింటి కేగినదన్న భృమత
గలుగు ; దివి జీవి పుట్టిలుగాదె ! తలఁప ;
వచ్చి యిచ్చటి ముచ్చట లిచ్చఁగాంచి
తిరిగిపోయెను పరిస్థాన మరుగుపగిది. 50

గీ. ధరఁ బునర్జన్మఁ గాంచదీ పరమసాధ్యి ;
వర పతివ్రత యగుటను బరులఁ జెట్ట
బట్టనొల్లదు, భర్త కింకెట్టి జన్మ
కలుగదని చిన్నరాణికిఁ దెలియుఁగాన. 51

గీ. నిలిచినను గూరుచుండిన నిద్రఁగనినఁ
బలుకుచున్నను నేపని సలుపుచున్నఁ
జిత్రము పరాత్పరునిమీఁద హత్తఁజేసి
చిన్నమాదేవి సిద్ధిని జెందె నిజము. 52

గీ. చిన్నరాణికి దైవము సిద్ధిఁగూర్ప
కున్నఁ బృథ్వీ నెల్లరకును సున్నజుట్టు
నని దృఢంబుగఁ బల్క సాహస మొనర్తు
సకల సద్గుణ సాంద్రీ యీసాధ్యిగాన. 53

గీ. దైవ నామస్మరణ చిన్న దేవి సలుప
నింటి వాసములకుఁ జుట్టి యంటుకొనియె
ముమ్మరముగాఁగ ; ముక్తి యీ పుణ్యవతికె
చిక్కకుండినఁ బరుల కింకెక్కడి గతి !

54

క. సిరియును చూపము గుణములుఁ
బరిపాటిగ నొక్కయువతి పట్టున నెపుడు
వరలవని పెద్దలందురు
తరుణీమణి యీమె దానిఁ దప్పగఁ జేసెన్.

55

గీ. వేదమూర్తులుఁ, బండితుల్ వినుతయతులుఁ,
గవి శిఖామణు లందఱుత్కంఠతోడ
సలుపు నాశీస్సులన్నియు సమసి సోయెఁ
జిన్న దేహంబు పుణ్య నశించు కతన.

56

గీ. కవుల వాక్రభావము లనర్గళములైన
మిత్తి మాయుటఁ జేరి పేటెత్తఁగలదె ?
యిన్ని యాశీస్సు లందిన చిన్నరాణి
సురపురికి దారివట్టెఁ బ్రస్తుతి గడింప.

57

గీ. వత్సరశతంబు జీవించవచ్చు నీవు
వచ్చిన పనిని సగములోపలనె పూర్తి
చేసి, విజయంబుఁ గాంచి, ప్రసిద్ధి వడసి
దివికిఁబోతివి, చిన్నమ్మ ! దివ్యచరిత !

58

గీ. నిష్ప్రయోజనమూర్తులు దుష్ప్రవర్త
నములఁ జరజీవు లొదురు, స్యాయమూర్తు
లంతరింతురు సౌభాగ్య మలముకొనఁగ
బ్రజల దురదృష్ట మిదియన వచ్చుగాదె !

59

గీ. ధరఁ గుళాగ్రీబుద్ధులు తమతమ పనులను
క్షణములోఁ బూర్తిగావింపఁ గల, రటులుగ
జీవవిధు లర్థశతముఁజేసి, తృప్తిఁ
గాంచి దివికేగెఁ జిన్నమ్మ ఘనతమీరా.
60

గీ. పాప ముత్కృష్టమై పరిపక్వముఁగన
ధరణిఁ జిరజీవులగును రధర్మపరులు ;
ధర్మపరు లల్పజీవులై తనువు విడిచి
పాపమద చిన్నమ్మ వలె ధర్మపదముఁ గండుగి.
61

క. ఎన్నిక ధర లక్షీ సఁ
పన్నతఁ మలఁదూఁగుచ్చి పతిరత యగుటం
జిన్నమ్మ సర్వవిధములఁ
జిన్నమ్మను బోలె నచట సిద్ధముగాదే !
62

గీ. చక్కవస్తులు సవతార విక్రములును
మిత్తికెరయైరి ; కీర్తియే మిగిలె ధరణి ;
రూపుమాసినఁ బేరు నిరూఢినఁగు
యశమును గడించెఁ జిన్నమ్మ విశేషముగను.
63

ఉ. క్రన్ననగ్రీస్తు, బుద్ధుఁడు, నఖండ మహమ్మరు, రామ, కృష్ణు, ల
తృప్తిన్నత భోజ, శంకరు, లహరిబలు, డార్యయు, సన్నయాది పే
మన్నలు, గృష్ణరాయలు, క్షమంగల పూర్వులు, స్వర్గతిం గనం
జిన్నమ వారిసన్నిధికి జేరె, సుపర్వులఁ గాంచు కోరికన్.
64

క. గోపాయన రాణికి సఁ
తోషములేకున్నఁ బరులఁ ద్రోసికొని చనన్
రోషముఁజెందును, సముచిత
పేషంబుల భాషణముల వెలయవలె ననున్.
65

క. సభలకు నుత్సవములకును

విభవమునఁ జనదు, వేద విశ్రుతిఁ గాంచు

బ్రభవించిన యార్యయె యన

శుభశోభనములను రాణి శుద్ధిగ మెలఁగున్.

66

చ. పరువడి కార్యభారమున వర్తిలుచుండఁగఁ బెండ్లివార లీ

తరుణిని బోల్పనేరక, స్వతంత్ర వియ్యపురాలుగార లే

మెరపున నుండి రంచడిగి, విభ్రమఁజెందెద ర్తామఁగాంచి యీ

గరితయె చిన్నమాంబయన ; గాదిలిబిడ్డల పెండ్లివేళలన్.

67

మ. శుభకార్యంబుల నేదెసంగనిన ప్రిజ్యోతించుఁ జిన్నాంబ, స

ర్వభటాళిం దగుసేవలం జొనుపు మర్యాదల్ దగంజేయఁగా

విభుతం జూపదు, కార్యసాధన విధింబ్రేరేచు రేయింబవల్ ;

ప్రభవప్రజ్ఞ మెలుగు, వైభవము శోభాయుక్తమై వర్ధిలన్.

68

గీ. రాజసములేక, గృహకృత్య రచనయును

రాణివాసముఁ జూపక, రాత్రి బవలుఁ

దెరిపి విశ్రాంతి యనకయే తిరుగు, రాణి ;

సేవకులకన్న మిన్నఁగాఁ జేయుపనుల.

69

క. దూషణ కలుగదు చిన్నమ,

భూషణ విని మదిని బొంగి పొరల దొకప్పుం,

బోషణ మాతను మించుచు,

భాషణముల మార్దవంబుఁ బరపుం గాడే !

70

క. సత్యాసత్య విచక్షణ

మత్యమలము, కొన్నియెడల హానికర మగుం

బ్రత్యహ మిదిగని చిన్నమ

గత్యంతర మిలనుగనక కనలుచు నుండున్.

71

ఉ. భూరి కృపా సముద్ర, పరిపూత మనోహర సచ్చరిత్ర, స
త్సారవిరాజమాన గుణసాంద్ర, సుధామధురోక్తి చంద్రికా
పూర తరాంతరంగ, ఘన భూతదయా మయచిత్త, కీర్తికాం
తా రమణీయ మూర్తి, కరుణానిధి చిన్నమాదేవి యుర్వరక్. 72

చ. కలుములు లేములుక్, సకల కష్ట సుఖములు, మిత్తి చేతిలో
విలయములౌను, దేహ పరివేదనలెల్ల హరించు, దుర్మదాం
ధుల దురితుబులేగు, శివదూతలఁ జేర్చుచు మృత్యువంతలోఁ;
గలతలఁబాపు మిత్రమును గాఢతరంబుగఁ జిన్నమాంబయుక్. 73

గీ. అంత్య దశయందు శ్రద్ధతో నాదరించు
బంధుగులె బంధుగులు, కానివారు నామ
మాత్రు లగుదురు, వారలమాటఁ దలఁపఁ
దగదనును జిన్నరాణి, సందర్భ వశత. 74

గీ. కన్నుమూయక రేబవ ల్మేన్ని నెలలొ
తల్లి కుపచారములుచేసి తరలు వఱచు
మాతృఋణమును దీర్చె సమంజసముగ
బిడ్డ శ్రీమహాలక్ష్మమ్మ విమల చరిత. 75

గీ. విద్యలను మేటిగాకున్న విరుట వలన
ధర్మశాస్త్ర పురాణోక్త ధర్మములను
సాంగ మగ గ్రహించుటఁ బ్రశంసార్హ యయ్యెఁ
జిన్నమాదేవి పున్నెంబు నెన్నఁ దరమె ? 76

క. పెద్దలు విద్యాసక్తులుఁ
దద్దయుఁ బండితులతోడ ధర్మములాడఁ
సుద్దులు చెవికెక్కఁగ, ని
మ్ముద్దియ చిన్నాంబ ధర్మమూర్తియె యయ్యెక్. 77

గీ. పుట్టినింటివా రిచ్చిన భూమి నెల్లఁ
జాత్ర దాహిత్ర సమితికిఁ బంచినావు ;
అర్ధరాజ్యంబుఁ బుత్తున, కర్ధరాజ్య
మమరఁ దనయల కిచ్చినా వమలచరిత. 78

గీ. మనుమ లనియును, మనుమరాం డ్రనియు, భేద
బుద్ధిజూపక, సమరస బుద్ధి తోడఁ
భూమినందఱు సమభాగములుగఁ బంచి
కొనఁగ శాసించితివి, చిన్నమ ! నయ సరణి. 79

ఆ. పదుగురాడుమాట పాటిఁ దప్పకుగానఁ
జిన్నమాంబ ముక్తి నున్నతిగనె
నరులు సురలు బొగడు నాతికి లోపంబు
కలుగ దీధరిత్రి నిలుచుఁ గీర్తి. 80

ఉ. చిన్నతనంబునుండియును శ్రీవిభవాంబుల నోలలాడఁగా
నెన్నియొ గుప్తదానముల సిప్పితసిద్ధిగఁ జేసిచేసి, యా
పన్నుల నాదరించి, పరిపాటిగ బీదల కన్నపూర్ణవై
పున్నెము మూటఁగట్టకొని పోతివి స్వర్గతిఁ జిన్నమాంబరో ! 81

గీ. ఆత్మఁ బరమేశ్వరార్పణ మస్తనకను
జేయలే దెట్టికనినైనఁ జిన్నమాంబ ;
మనన మొనరించె భగవంతు ననుదినంబు
మరణ పర్యంతమును దన మనమునందు. 82

ఉ భూతల భోగసంపదలఁ బుచ్చితి వర్ధతాబ్ద మింకఁ బి
జ్యోతిత స్వర్గలోకముల యోగ్యతఁ గాంచగ నేగుటర్హమా ;
భౌతిక సాంప్రదాయ పరిపాలన చర్చిత చర్చణం బగున్
ఖ్యాతియునిల్చె, జిన్నమ ! యఖండత సార్వజనీనికంబుగా. 83

—♦ వీ డు కో లు ♦—

గీ. అ స్తికలను గంగాప్రవాహమున నుంచ
వారణాసికిఁ గొనిపోయెఁ బరమభక్తిఁ
గొత్తపల్లి సుందరరామ కోవిదుండు
నేడు ♦ స్వర్గామివై పొమ్ము నిశ్చలమతి. 84

గీ. అ స్తికలను గయఁ ద్రివేణియందుఁ జేర్చి
నీ ద్వితీయమాసికము వన్నెగనునాటి
కిం, 1 దిరిగివచ్చెఁ గవి యింటికి న్సుఖముగ
గంగగొనితెచ్చెఁ, జిన్నమ్మ! కనికరించు. 85

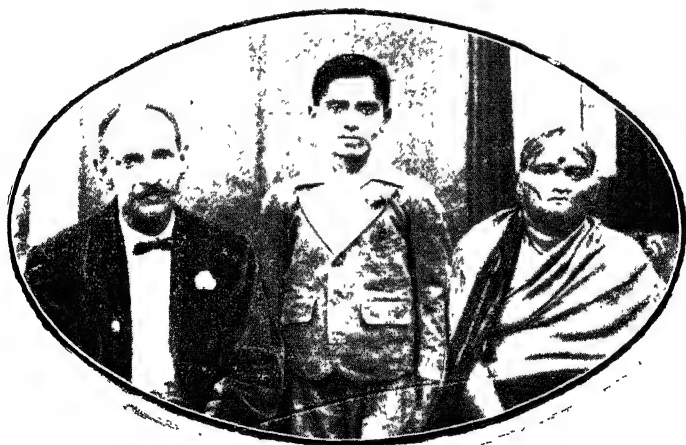
గీ. ఉన్న బిడ్డలు సుఖముగ నున్న వేళ
భాగ్య సౌభాగ్యములు మించి ప్రిబలువేళ
ముదిమి పైఁబడి శక్తిని ముంచువేళ
సతి విదేహజీవముగనె సముచిత మిది. 86

గీ. వశవర్ధన కొఱకు సదాశగలిగి
తనరు దాహితు, భుజగాఘ్ని దత్తుఁగొంటి
వతఁడె నీయు త్తరకియ లాచరించె
ధన్యవైతివి, చిన్నాంబ ! తధ్య మిదియు. 87

ఉ. పుత్రిండు కర్మకాండల నపూర్వముగాఁ బచరింపఁగా, గృహ
పాత్రుండు భర్త సన్నిధిని వందురుచుండఁగ, సాధ్యయైన భూ
పుత్రికరీతి స్వర్గతిని బోలివి, చిన్నమ ! ధన్యవై ధరన్
మిత్రులుఁ బుత్రికల్ ప్రజలు మేదిని జింతను ముని తేలఁగన్. 88

రాజా భుజంగరావు, 30 నయస్సు.

రాజ దొపతులు, దత్త కుమారుడు,
రాజీగారి వయస్సు 55 రాజాగారి వయస్సు 63.

సీ. సకల లోకములకు సంజీవకరణులై
 తనరారు దివ్యోషధంబులైన,
 నఘటన ఘటనా సమర్థంబులై యుండు
 పండితాశీర్వాద ఫలములైన,
 నిష్టదేవతలకు నెల్లవేళల మొక్కు
 కొనుచున్న భర్త పార్థనములైన,
 జనియించుటాదిగా సౌజన్యమున మించి
 యనువదఁజేయు పుణ్యంబులైన,

గీ. శ్రేయమని యొచి, యాశించి, స్థితఁగాంచి,
 యభ్యసించెడి యోగ విద్యయుచునైనఁ
 బాయు నీపాణిములకష్ట వడకపోయె ;
 దైవమా ! యన్నిగతులు వ్యర్థంబులయ్యె.

89

క. ఉత్తర గౌరీ లోకమె
 యుత్తమగతి స్త్రీల, కామహేమాజ్ఞల సత్సం
 పత్తియె చిన్నమకును నుప
 పత్తిగ నిట సంభవించె ; భద్రము గాదే !

90

గీ. ఆమయంబుల భర్తకు సామ ముషగ,
 దేహమున రోగములచే నపోహ గొలుప,
 భావి జీవిత మిడను సౌభాగ్యమిడద
 టంచుఁ జిన్నమ్మ దివికేగె మించువోలె.

91

క. నయనములారా ! మిరియె
 నయగుణ సాంద్ర్యగు చిన్ననారీమణి న
 య్యయ్యె ! చూచు నదను చిక్కదు
 రయమున దృష్టి నెడఁబాసి రక్తి గనుడి !

92

క. శోత్రములారా ! చిన్నమ
 గాత్రము నాలింపలేరు గావున మీకుం
 బాత్ర తేడిక బధిరత
 సూత్రప్రియముగఁ గొనుఁడు శోభాస్పదమా. 93

క. రసనా ! చిన్నమ కొఱకై
 వ్యసనముఁ గనకుము సతీ స్వభావము పొగడం
 బసగలిగియుండు, దద్విధి
 మసలుట ధన్యంబునీకు, మతిచెడు వఱకున్. 94

క. హృదయమ్మా ! చిన్నమ సౌ
 హృదమును గనఁజాల కాత్మహింసరు దిగఁగూ
 డను, నరకము ప్రిప్తుజాఁ
 గద ! తలపోయఁగ నభర్మ కార్యంబగుటన్. 95

గీ. పరమ పురుషార్థ సాధనోపాయ శక్తి
 కరతలామలకంబుగఁ గాంచినావు
 జన్మ సాఫల్యమయ్యె; జాజ్ఞవీల్యమాన
 కీర్తి చందిక లలమె నీ మూర్తి, దేవి ! 96

గీ. ధర ననాయాస మరణంబు దయ నొసంగు
 మదియె యిఁకమీఁద నేఁగోరునది మహేశ !
 తలఁపకు స్మశాన వైరాగ్య ఫలితమిది య
 టంచుఁ జిన్నాంబ దైవము నడిగెఁ దుదకు. 97

క ఏవంవిధ గుణములచే
 నావృతయై భూతహిత మనాహతి సలిపెన్
 స్థావర జంగమ తృప్తిగఁ
 గైవల్యము చూరగొనియెఁగద ! చిన్నమ తాన్. 98

గీ. ఓపగతి గల్గు మేధా విశేషకలన
నెట్టి విషయంబులైన నొక్కొత్తలోన
నెఱిగి సార మసారంబు నేర్పరించు
క్షీర సీరంబులను హంస చెల్వుఁ దోఁచు.

99

గీ. భూతలంబున విజ్ఞాన పూర్తియగుట
వేఱు లోకంబా ? జన్మయో ? చేరఁబోక
బొందితోడనె కైవల్య మందఁ గలిగెఁ
జిన్నమాదేవి పున్నెంబు నెన్నఁ దరమె ?

100

మ. జవసత్వంబులు కల్గియుండువఱకున్ సాంసారిక వ్యాపృతిన్
ధవునింగూడి స్వశక్తి నిర్వహణ విన్నాణంబుగాఁజల్పె, సు
భవమై రోగము మంచమెక్కినను సద్వాగ్ధాటితో సాకె, బ్రా
భవమొప్పు చుదిదాఁకె, జిన్నమ మనోవాక్తాయ సంశుద్ధిగన్. 101

చ. పలుకులఁ దేనెలొల్కుగతి భావముల న్నెదజల్లు, స్వాంతముం
గలఁతను జెందనీయకు, ఘటంబగు నాదృతి నేర్పుపెంపునన్
నిలయము స్వర్గతుల్యముగ నించును సర్వసమృద్ధిగా, ధరం
బ్రశయమె మాకుఁ జిన్నమ పరాత్పరు సన్నిధి కేఁగుటాదిగన్. 102

—♦ అ ద్భు త శ క్తు లు. ♦—

గీ. తనకు బాలాగ్రహము సోకెననుచు దేవీ
నాలుగేండ్లుగ రాఁబోవు కాలగతులఁ
జుక్కుచుండెను ; దత్కాల ఫలము లటులకె
పరిణమించుట కాశ్చర్య పడితి మపుడు.

103

ఉ. ఈమె భవిష్యదర్థముల నెంచి వచించుట కబ్బిమంది, యీ
భామిని పైత్యధోరణిని బల్కంగనోపు నటంచు నవ్వ, నీ
కోమలి ! దైవశక్తి గనుగొందురుగాక సకాలము దనుక ;
శ్రీమతి చిన్నమ్మాంబ జని చిత్రమగుం దలపోసి చూచినన్. 104

ఉ. గాత్రము నిల్వినేరదను కాలమునన్, సుత, సుప్రసూతి, దా
హితినిగించె, స్నానము రహింగొను నంతకు వేచి, పిమ్మటం
జత్రముగా మృతిగనెను జన్మమ, యీశితి దైవికంబా ! యీ
ధాతి సతీ మనోద్రధిమ తత్త్వమె? సాధ్యముకాదుచెప్పగన్. 105

గీ. పురిటి నీళ్ళరు బోయించి, పొద్దువొడుచు
సరికి మాతా శిశులఁ దన సరసకుఁగొని
ప్రేమ ముద్దాడి. దీవించి, తృప్తిఁగొంచి
పాణములవీడె జిన్నాంబ పతిభ యేమొ? 106

క. దేహత్యాగం బైచ్చి క
మైహికముగ యోగశక్తు లనురిన ; నత్యు
త్సాహపదమును మరణం
బాహా ! చిన్నమ్మ మరణ మక్కుతము నిడున్. 107

క. తనమది సొకల్పములను
ఘనముగ నెరవేర్చి మరణకాంక్షన్ స్వేచ్ఛం
దనువును విడిచెను, జిన్నాం
బను యోగినిగాఁ దలంప వలయును గాదే ! 108

గీ. బ్రదుక నేమోయనెడి భయభ్రాంతిఁ గనదు ;
ముందుగతి యేమగుననెడి కుండు గనదు ;
పూర్ణ నిర్లిప్తతను గాంచె ; ముక్తి భద్ర
మైనరీతిని నలరె జిన్నాంబ తుదకు. 109

గీ. చమవుకొనుచున్న పుత్తుని, సన్నిధికిని
వడిగఁ బిలిపించుకొనియెను బడి చెడినను
మృతికి సంసిద్ధయయ్యె నెఱిగిన పగిదిఁ
జిన్నమాదేవి విజ్ఞాన సిద్ధిగ నెను. 110

చ. సలలిత శక్తితో మరణశాసనము సుమకూర్చె స్వేచ్ఛమై
బలుపురఁ బెద్దలం బిలిచి వారి సమక్షమునందు ; నెట్టిసం
చలనము లేనికాలమున, సభ్యులు నవ్విరి ; చిన్నమాంబ ధీ
విలసన మెట్టిదో తెలియ విభ్రమఁజెందిరి దేహము న్విడన్. 111

ఉ చిన్నమాదేవి దర్శనముచేసి తరింపఁగ వీలులేని నా
కన్నులు దృష్టిమాంద్యమును గాంచుట మేలని వేడుకొంటిఁ, బ్ర
చ్ఛన్నముగా నటుల్ విధివశంబున వెంటనె ప్రాప్తమయ్యె ; భా
గ్యోన్నతి గ్రంథపూర్తి యగుచున్నది; యంతకు నిల్చినం దగున్. 112

గీ. పంచుర మగునంతకును దృష్టి వరలునెడలఁ
బూర్తి కానున్న త్వత్కృతి బాలుపుఁగాంచుఁ ;
జిన్నమా ! నీకృతియు వికసించు వఱకు
దృష్టి నిల్పుము ; మనకది తృప్తి నొసఁగు. 113

గీ. బ్రదుకవలెనను కాంక్ష సర్వము నశించె,
మరణమేనాకు సర్వోత్తమమగు నిపుడు,
చూపులేనట్టి బ్రదుకు సంతోభ కరము
చిన్నమా ! దైవమునకటు చెప్పువేగ. 114

ఉ. ఈకలికాల మానవుల కేబది హయనముల్ ప్రమాణ మ
స్తోకము ; డెబ్బదేండ్లు దరిఁజూచితిఁ గావున నిర్గమించుటే
నాకు సమంజసంబును, ఘనంబు ; నిరక్షునిదైన జీవితో
దేికము వ్యర్థమాను జగతిం బరపీడన దుర్భరం బగున్, 115

ఉ. దేవిని గాంచకుండుటను దృష్టిని బాపుమటంచు వేడొగా
నావిధిఁ జూపుమానెను ; బ్రీయంబగు కావ్యముఁ బూర్తిసేయఁగాఁ
గావలె దృష్టియన్న క్షణికంబున వీక్షణ మబ్బె ; దైవికం
బో ? పనితా పృథావమొ ? మనుక్తి యథార్థము, విశ్వసింపుఁడీ! 116

గీ. బాల్యదశనుండి మిత్తుఁడై వరలఁ బ్రథిత
యశుఁడు, కొత్తూరి కామేశ్వరాఖ్య ఘనుఁడు,
చరమ దశయందుఁ జిన్నాంబ పరిసరమున
గుపచరించె ; వందనశత మొగి నొసర్తు. 117

గీ. తను మనో దార్ధ్యము లిల యశావనము తోడఁ
బుట్టి పెరిగి నశించు ; జీవనకుఁజెందు
జన్మలో సుక్రమించు విజ్ఞానమెల్లఁ
జిద్విలాసమె యగునిది చిన్న దేవి! 118

మ. తలిదండ్రుల్ ఘనులైన, యోగ్యులయినన్, దాంపత్య సౌభాగ్యమే
కులకాంతామణి జీవితాభ్యుదయముం గూర్చున్ శుభోదర్శమై
ఫలితంబౌ నుభయాన్వయంబు లతుల ప్రాముఖ్యత గాంచ, భూ
స్థలిఁ జిన్నమ్మకు లభ్యమయ్యెఁ బరమార్థంబౌ నదృష్టంబిటుల్. 119

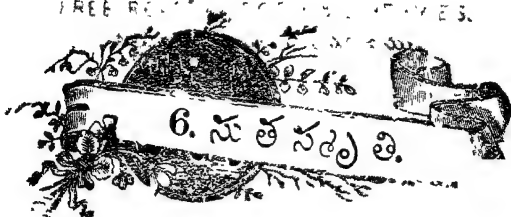

౧౧. శ్రీ. వల్లికాద్వన కుమారుడు.

౧౨. శ్రీ. వల్లికాద్వన కుమారుడు, 9 సం॥ సోదరీమణులు.

- ఉ. నవ్వులు, సచ్చకోరక గణంబులకుం గడుదప్పిచీర్పు మే
ల్బువ్వులు, దంతముల్ హితసమూహము వెల్లునఁబెట్టు నచ్చపుక్
రవ్వులు, నేత్రముల్ మదనురాణికి నింపగు నాటకూటపు
గవ్వులు, మల్లికార్జును ననారతము న్మది సంస్కరించెడన్. 1
- ఉ. చూపులు, సేవ కాప్త హిత సూరి కపీశ్వర దేశికాళికి
బాపులు, వాక్యము ల్గుమమరందముతో సరివచ్చు గాటపు
దీపులు, నాత్మత ల్గుకలనిర్మల పుష్పఫలప్రదంబులౌ
తోపులు, మల్లికార్జున సుతున్ స్మరియించెద నెల్లవేళలన్. 2
- ఉ. మాటలు సర్వబంధుజన మానస దుఃఖ హరమ్ము లద్దిరా !
పాటలు సర్వమిత్రజన పద్మదివాకర సత్కరమ్ములౌ,
నాటలు సర్వబాలక జనాళి చరించెను నుత్తమంపుఁ బెం
బాటలు, మల్లికార్జున కుమారుని మారుని సంస్కరించెడన్. 3
- ఉ. బాలకకోటికిన్ హితము బాగుగఁ గూర్పఁగలాడు, సర్వభూ
పాలక కోటికిన్ హాయిలు బాగుగ నేర్పఁగలాడు, సర్వగో
పాలక కోటికిం బ్రభుత బాగుగఁ జేర్పఁగలాడు, మేటి, మ
ద్బాలక మల్లికార్జునుడు భావజ భావజఁడెంతు నాతనిన్. 4
- ఉ. నీతికిగుప్ప, యంచిత మనీషకుఁడెప్ప, దయాప్రచార వి
ఖ్యాతికి లప్ప, సద్గుణ విహార సమృద్ధికి గొప్ప, దుష్టదీ
రీతికి రప్ప, బంధుహిత వృత్తికిఁదిప్ప, మహేశ భక్తిసం
ప్రీతికి విప్పన్ జగతిఁబేర్వడి యెప్పవె? మల్లికార్జునా! 5

చ. కలిమినిజిమ్ము నేత్రములు, కాంతులఁ జిమ్మెడు గాత్రమున్, సుధీ
బలమును జిమ్ము బుద్ధి, సురభావముఁ జిమ్ము ప్రసిద్ధి, యెడ్లవ్యా
కులమును జిమ్మునేర్పు, ద్విజకోటుల భక్తిని జిమ్ము తీర్పు, ని
శ్చలమునుజిమ్ము నెమ్మదియుఁ, జాలఁగ నీయది మల్లికార్జునా ! 6

చ. కలఁగినవారి దేర్చుటయు, గాదిలి మితులినెల్లఁ గూర్చుటల్,
తొలఁగినవారి వీడుటయుఁ, దోడగువారిని వేడ్కఁగూడుటల్
మలఁగినవారిఁ బిల్చుట; చలంబును బూనినవారి వెల్చుటల్,
చెలఁగిన చిన్ననాట నొనరించితి వాటల మల్లికార్జునా ! 7

ఉ. ఈ రస నీవుమాకు జనియించి, చతుర్దశ వత్సరంబు, లౌ
కార ! సమానులీతనికి నొదురె యచ్యులటంచుఁబల్కు, నే
యిరస మేరిపై నిడక, యెంతయు మంతునక్కెక్కి చక్కనో
యకారస పుత్ర ! సంతసము నాదలుఁగూర్చితి మల్లికార్జునా ! 8

చ. ముఖము, విశాల ఫాల శశిముఖ్య కళాన్విత మందహాస స
న్ముఖము, పరాంగనాజన విమోహన చూపదిదృక్షకుం బరా
జ్ఞుఖము, సుసాధుసజ్జన సముజ్జ్వల తత్వవిమర్శలన్ హస
న్ముఖము, భవన్ముఖంబు, సతము న్మదినెంచెద మల్లికార్జునా ! 9

చ. కరముఁబవిత్రభావ సుముఖంబగు విస్ఫురితాత్మశుద్ధి కా
కరము, హాశస్త్ర సజ్జన సుఖహృద దివ్యసమస్త సద్గుణా
కరము, దురాత్ములై ప్రజల గారియవెట్టెడి వారికిన్ భయం
కరము, భవన్ముఖంబు సుముఖంబు స్మరించెద మల్లికార్జునా ! 10

చ. వదనము దృగ్విలాస పరిచాలిత హాస వికాస చంద్రికా
సదనము, కుందకుట్మల లసద్దవళాక్షత మాలికాభ స
ద్రీదనము, మన్మథాస్త్ర సువిదారిత మానస తప్తకామినీ
మదనము, మల్లికార్జున కుమారు ముఖంబుజమున్ స్మరించెదన్. 11

చ. సుతుని సచిత్రోలేఖనముఁ జూచుటకైనను వీలుగాక, శో
చితముగు నాహృదంతరము, చిన్నమ పోవుట భేదమంది, చూ
చితి సుకుమారు చిత్రము, నిషిద్ధముకాబడె నెన్నఁదో, యథో
చిత హృదయాతి శోకమునఁ జిక్కితి, స్రుక్కితి, మల్లికార్జునా ! 12

చ. చిరచిత పుణ్యకర్మ ఫలసిద్ధిని నేటికి నీ సురూప వి
స్ఫురిత పవిత్రచిత్రముఁ దిశ్శుద్ధిగఁ గాంచుట మేటినైతి, నా
నిరయ సమాన సజ్జన వినిదిత జన్మము ధన్యమయ్యె, మ
ద్వర తనయాగ్రగణ్య ! పితృవత్సల మానస ! మల్లికార్జునా ! 13

గీ. చిరము లోన ఘనీభవించిన మహాగ్ని
ప్రజ్వలితమౌచ బహిరంగపడి దహించె
బుత్ర రత్నమ ! నీతల్లిసోయిన వృధ
విస్మరించితి నీ పట వీక్షణమున. 14

గీ. చిదిమినను బాలుగారు నీ వదనకాంతి,
మిసమిసలఁ జిమ్ము నీ దృగ్విలసనములును,
కుందరదనము, లోచనా నందమయ్యె,
బుత్రకా ! పటమగుటచేఁ బొగులవలసె. 15

గీ. హృదయసీమను నిల్చి నన్నేర్చుశోక
ము, పునరుద్భిన్నమై, తమమునను ముంచె,
నేగతి భరింతు ! జీవన మెటు ధరింతు !
ద్విగుణమయ్యె, సతీ సుత విరహ భరము. 16

గీ. మల్లికార్జున వర సుకుమారుడగు కు
మారుడు, వసంత సుందరాకారుఁ, డమల
సుగుణ సారుఁ, డాకర్షణ శోమఁ, డతని
చిత్రపట దర్శనము కల్గె, జన్మమౌబ ! 17

గీ. తనయ ! నీతల్లి జీవించు దినములెన్ని
వత్సరములైన, నీమూఖ భరము పైకి
బ్రచురపరుచ కామెకెడ, విరాగ మొదవ
లోనడాచితి, దుర్లు ట మైనదయ్యు. 18

ఉ. ముద్దులు మూటగట్టు నగుమోమున వెల్వడు మందహాసమే
ప్రొద్దు ముదావహాంబగు, బ్రబుద్ధ మనోరథ సిద్ధిఁగూర్పు, ము
ప్రొద్దులఁ బాఠములనువు ప్రోడవు, మించిన శక్తియుక్తులం
బెద్దలఁజిన్నులక విమలనీతిని జూచిన మల్లికార్జునా ! 19

చ. తలఁచెద నీ స్వరూపము నెద న్నుర కిన్నర మానవాదులే
వలనునఁ బోల నేరక దివంబున భూస్థలి నమ్ములై సదా
తలలను వంచికొందురు సలంబు, జయంత వసంత కంతులం
జెలువమునన్ జయించితివి, చెల్లు; స్మరించెదఁ బుత్రరత్నమా ! 20

చ. కనుఁగవ మీల, సద్వదన కాంతులు చంద్రుని, మోముదమ్మినిక,
ఘన రదనచ్చందంబు తమకంబున బింబఫలంబుచున్, గళం
బనయము శంఖముక, నుదురు సార్థ శశాంకుని, నాస చంపకం
బును, బ్రహాసించు నీచెలువముక మడినెంచెద మల్లికార్జునా ! 21

చ. అనుదిన మీపు విద్యల రయంబున నేర్వఁగఁ బాఠశాలకుం
జనఁ సహశిష్యులందఱు వశంవచ్చులైరట సామరస్యముం
గని, భవదీయ యోగ్యత లగణ్యములయ్యెను జిన్ననాటనే;
నెనరున నెల్ల రేడ్చి రవని, దనయా ! దివికీవు పోవుటన్. 22

ఉ. చిన్నమదేవి తాఁగని, త్రిసిద్ధిగఁ బెంచుటచే గుణాకరుం
డన్న ప్రిసిద్ధి చిన్నతనమందె లభించెను, విద్యలెల్ల సం
పన్నత నేర్చి, వంశమునఁ బ్రాజ్ఞుడవౌదు వటంచు నెమ్మదిం
గన్న మహాశయంబు లుడుగక విలపించితి మల్లికార్జునా ! 23

మ. తనువా స్రుక్కె సతీ సుతు ల్విమలు లాత్మజ్ఞాన విజ్ఞాన సా
ధనఁజేయక దివికేగి, రే నిచట మిథ్యావాద విజ్ఞాన, చే
తన దారా సుత శూన్యశోక మలినాత్మక మ్రగ్గి, శోషించి, త్వ
ద్గణనాతీత విచిత్ర లేఖనవిధి గాలంబుఁ దెల్లార్చెదన్. 24

గీ. అశ్వ సద్వాహనారూఢుడై సుతుండు
రాజపీఠుల విహరించు తేజముఁగని
పౌరు లానంద తన్మయత్వములఁ గనిరి ;
కని సహింపక తానెత్తుకొనిచనె విధి. 25

గీ. అద్వితీయుఁడు విమల సంపద్విభూతి
మల్లికార్జునసుతుఁడు, తస్మాత యటలె
యగుట నాఖండలసాన మాకృమించి
యేలుచుండిరి దివి లోకపాలకులను. 26

గీ. సుతసతీ వియోగవృధ శోచనీయ
మగును, మల్లికార్జున చిన్నమాంబలార !
ఒకటి రెండును మూడొచు వికటమయ్యె ;
మొండి ఘటమున కబ్బి దాముస్మికంబు. 27

గీ. ఒల్ల రాజ్యంబు, రాజకీ యోద్యమముల,
వ్యావహారికేతర విషయంబు లొల్ల,
గ్రంథ రచనాదికము సమగ్రముగ నయ్యె ;
నైహికము చాలు, నాసు భయంబుఁ గొలుపు. 28

ఉ. మేటిసఖుండవౌటఁ జెలిమిక్ బడిఁజేరిన పిల్లలందఱు
బాటల నాటల నివసయ వర్తనతో నినుగూడి యింటికే
పూటనువచ్చినం దగిన భోజన భాజన పాన సత్కృతుల్
పాటవమొప్పుగూర్చు గతులన్నది నెంచెద మల్లికార్జునా ! 29

గీ. జన్మజన్మాంతర సుతపశ్చక్తి వలన
నైన నినుఁబోలు సుతుని నేమానవుఁడును
గాంచలేడు, నిన్గంటి భాగ్యవశ మద్ది;
పుట్టిచచ్చినమేలు సత్పుత్రుఁడనఘ ! 30

చ. అనువుగ బారసాలసమయమున సుందరరామ మల్లికా
ర్జున జననంపు సత్కృతిని సొపుగ నందినవాడవౌట, నీ
వును మృతజీవివంచుఁ దలపోయుచుఁ, జిన్నమదేవితోడ, నీ
వును జననీ ! భుజంగస్వపు భూరికృతిం గొనుమంచుఁ దెల్పుమీ ! 31

క. నీతల్లి మహిమ చేతను
మాతనయుడ వైతివీవు, మహితుడ వెట్లో
భూతల జనిగని, త్వరగతిఁ
బోతివి, దివి కాత్మసుత ! తపో మహిమముచు. 32

క. దేవతలు శాప వశమున
నీ విపులను బుట్టి చచ్చు తెఱుంగమె ? తనయా !
నీవటులు వచ్చి సోతివి,
భావించెద నదియె వంశ పావన మనుచు. 33

గీ. ఇలికెదరు మెట్టవేదాంత హక్యములను
జేయునదిలేక సర్వము మాయ యనుచుఁ ;
జచ్చి యేడ్చెడివానికి శాంతి యగునె ?
నాయనా ! నీవె యోజింపు మీయదనున. 34

గీ. మిత్ర పుత్ర కళత్ర నిమిలసంబు
స్వర్గమా ? మోక్షమా ? యశవర్గమా ? య
టంచుఁ జింతింతు నాహృదయంబు నందు,
మల్లికార్జున వర సుఖమార ! ధీధ ! 35

గీ. ఏకపుత్రుడవయ్య మమ్మొపు విడుట
హృదయశల్య మామరణాంత మదిఁపట్టు,
నీ జననియును మమువీడి నిర్గమింపఁ
బుత్రి! పుత్రా! సతీ! సతీ! మిత్రభేద
మేలచేసితిరని మది నేడ్వవలసె. 36

గీ. పృథమ సంతానమగుటచే వశవర్థ
నముచు గావించఁగలవు సక్రమమున నని
సంతసించితి, నీవటు లంతరింతు
వనుచుఁ దలపోయఁ జాలనైతిని, సుపుత్రీ! 37

చ. హరిహర నామకీర్తన లహస్విశమున్ శ్రుతిపేయ మానటుల్
స్థిరతర శక్తి నాలకనజేసెడి యీమృదుగాన పూర్ణభా
సుర వరకంఠనాద పరిశుద్ధత బాలునకెట్లు గల్గెనన్
గురుతరభావ సంస్మరణ గ్రుచ్చి దహించుచు, మల్లికార్జునా! 38

ఉ. ఇంతటిభక్తి బాలున కహీనముగా నెటుగల్గెనాచు నే
నెంతయొ యబ్బురంపడి, మహేశ్వరు సత్కరుణా కటాక్షముం
జింతనజేసి, నీజనని చెంతను బల్కితి మాతనంబునన్;
మాతకుఁ గారణంబది ధ్రువంబని యొచ్చెద మల్లికార్జునా! 39

గీ. ఈడునకుమించు బుద్ధు లెయ్యెడ లభించు
నట్టి బిడ్డలు దక్కరం చాడుమాట
నీయెడ యథార్థమయ్యె; శనిగ్రహంబు
నినుగ్రహించెను, మల్లికార్జున కుమార! 40

గీ. పుత్రోత్తమ! నీవు సంపూర్ణముగను
గీడలఁదవిలియుండఁ జక్రి వనుకొంటిఁ
గరతలామలకమగు సౌఖ్యమనుకొంటి,
మాయమైతి మాతటిలో నమాయికముగ. . 41

గీ. ఒకరుజ సతికి, సుతున కింకొక్కరుజయుఁ;
జేయఁదగ్గ చికిత్సలఁ జేసినాము,
మాయరోగము విమ్మటు మాయఁజేసె,
నేమిచేసినదీరు ? మీ లేమిలేరు.

42

గీ. ఏమి పాపమొ ? నీ మృతియే మొదలుగ
భ్రాంతి తొడఁగెను, నామనశ్శాంతి యడఁగె,
నీ జననివోవ సర్వ ప్రయోజనములు
నాశనములయ్యె, బ్రతుకు వినాశ మయ్యె.

43

ఉ. ఎన్నఁగ నెన్ని హాసము లేగెనొ ? నీవటు లాటపాటలకొ
మన్నిలయంబునందుఁ జెరిమి స్మముఁదృప్తులఁజేసి ; యన్నియుకొ
నిన్ననొ ? నేడొ ? యన్నభ్రమ నింపును నెమ్మది ; విస్మరింపలే
దెన్నఁడు, గాలభేదముల నేగతి దాటుదు ? మల్లికార్జునా !

44

ఉ. కాలము నెన్న నేల ? సముఖంబున నీవునటించి మించునా
కాలము, నాటలాడి చిరకాలముక్రిందట మెప్పుఁబొందు నా .
కాలము, మాయొడిన్నిలుచు కాలము, ముద్దల సుద్దులాడు నా
కాలము, నవ్వులం బరపు కాలముఁ దీరెను మల్లికార్జునా !

45

ఉ. ముద్దుల సుద్దులాడి వలపులను కాలము, పాటఁబాడి మా
యొద్దఁజరించు కాలము, మనోహర ఖేలన లాలనంబులన్
హద్దును మీఱుకాలము, విహార వినోద విలాస లీలలే
పొగ్గిడును గాంచు కాలము నిరోధముఁజొందెను మల్లికార్జునా !

46

చ. కలకలలాడు నీ ముఖవికాసముఁ గాంచెడి భాగ్యముకొ, మహిమా
జ్వలకలభాషణంబుల శ్రీనాబులఁ జేర్చెడిభాగ్యము, దనూ
విలసనముల్ స్పృశించి తనివిగను భాగ్యము, నాకుఁజెల్లె నీ
కలియుగమందు ; స్వర్గమునఁ గాంచెద భాగ్యము, మల్లికార్జునా !

47

గీ. కాలగతు లాత్మలకిల సంక్రమణఁ జెంద
వనెడు నాన్యోక్తి సత్యము ; కన, నిరువది
యైదు హాయనముల్ వోయె నైన నేడు
కట్టెమటనుండె నీ కాలగతులు తృడి ! 48

చ నిరుపమరీతి నీ వచుపసీతుడవై చను కారణంబునం
దిరవడు వార్షికోత్సవవిధిం బచరింపఁగఁ జాలనైతి, నె
త్తైఱుగున నద్ది సాగు ? సుగతి న్సురలోకముఁజేరి నీవు సు
స్థిరముగనుండ మా యుదక సేచనలేటికి ? మల్లికార్జునా ! 49

గీ. సంశయాత్మ నశించు నిస్సంశయముగ
ననెడి వేదాంత వాక్యము నధిగమింప
కేను మిముఁజూడఁగాఁ దలపూనియుంటి ;
జెప్పు మమ్మకు నామాటఁ జిన్నికుఱ్ఱ ! 50

గీ. ఆపపిల్లలు చెల్లెల లమ్మతోడఁ
బలుకఁజాలరు, భూ నివాసులగు కతన,
స్వర్గమునఁ దల్లితోడఁ బ్రసంగములచు
జేయఁగలవీవు సాన్నిధ్య సిద్ధివలన. 51

గీ. శేషు, పసికూన, యేడో డ్లశేషముగను
నిండకయె సాగె దైవసాన్నిధ్యమునకు,
నీవు పోయిన నెల దాటసియదయ్యె ;
దాని నాదరింతురె ? నీవుఁ దల్లియు నట. 52

గీ. సుగుణసంపదఁ దలపోసి సుక్కువారు,
రూప సౌందర్యములనెంచి కుంగువారు,
వరలు సిరిసంపదలనెంచి వగచువారు,
నైరి నీవు నిర్మాణమునందఁ దనయ ! 53

ఉ. అల్లరి పిల్లవాడవని, యాగడముల్ పచరించితుంచు, ని
 స్తుల్లరిపెట్టువార లొకరైనను గన్పడలేదు మచ్చుకుం ;
 దల్లులుఁ బిల్లలున్ నరవతంసులు నిన్నిల మెచ్చి ప్రితిసం
 ధిల్లంగఁజేసి రాత్మకు, బ్రతిక్కియకే యవకాశమాయలే,
 దిల్లలిఁబేమముంచి, తుదకీగతి ముంచితివయ్య పుత్రకా 54

గీ. జనక పాలక జనకుల సదభిధాన
 ములకు సంపుటికుదిరె నిమ్ముగఁ ద్వదీయ
 నామకరణమునందు, ఘనంబగునని
 యనగ నీగతి ముంచితి వారస సుత ! 55

ఉ. చిన్నతనంబుచుండియు భజించితి దేవునిఁ జిత్తశుద్ధిగా
 నెన్నడు నా స్తికంబు మది నెంచను, నీవటు వీగిపోవ నా
 కున్న శివప్రీతి కలయో ! యన నెంచితి, క్రైస్తవంబు నా
 మన్ననఁగాంచె, నీజనని మ్రగ్గుట నా స్తికమే శరణ్యమై
 యున్నది, యేమిసేతు నయయో ! సుతరత్నమ ! మల్లికార్జునా ! 56

ఉ. దైవము దైవమంచు గడు దైవ్యముగా విలపించి మొక్కినం
 బ్రోవఁడు, కష్టకాలముల రూపరు, భక్తుల మాటయే మదిన్
 భావనసేయఁ డేమిగతి ? వానిగతు ల్పరికించియుంటివా
 నీవట ? మంచిదారిఁ గరుణింపుము, పుత్రక ! మల్లికార్జునా ! 57

ఉ. కేవల నా స్తికంబు పరికింపఁగ నెమ్మది నిచ్చగొల్పదే
 తోవను, భక్తిసాధన మధోగతి సేయు నగమ్యగోచరం
 బై, విను, కర్మకాండలరయన్ వృథ, బుద్ధికిఁ దోప దెద్దియున్,
 నీవటఁగాంచఁగల్గిన గణించి వచింపుము మల్లికార్జునా ! 58

ఉ. బల్లినుడైన రామనరపాలుని రాజ్యమె యైన నీగతిం
బల్లిదము ల్ఘటిల్లునె ? ధరాస్థలి దుష్టయుగంబు నేడు వా
టిల్లెను, ధర్మమిట్లు వికటించెను, భక్తుల ప్రార్థనల్ వృథా ;
చెల్లునె ? మల్లికార్జున ! నిషిద్ధ గతుల్ పరిపాలనంబునన్. 59

గీ. ఇలను వాసనా వాసితములగు గతులు
సహజ సాన్నిధ్య సాయుజ్య సహ నివాస
సరణులగు దివి గావునః పరకుమార !
యేకమయ్యెద మచ్చటః నాకమునను. 60

గీ. మనది తాత్కాలిక వియోగ మనఁ దగుఁ గద !
ధర నిరీక్షణమునఁ గాల మరసి యుండు ;
మీరు నాగతి నారాకఁ గోరి మనుడు,
సుత సతీ వతంసములార ! సుఫలమగును. 61

చ. భువిని వసించియుండిన సుపుత్రుఁడు, శాంతుఁడు, మల్లికార్జున
ప్రవరుఁడు, కార్యభారముల రక్తిని బూని, విరామ శాంతు లిం
తవఱకె నాకొసంగఁదగె ; దద్గతి పృథ్వీ లభింపదయ్యెగా !
భవభయశూన్యమైన యపవర్గముఁ గాంతు సతీసుతావళిన్. 62

మ. పదునాల్గేండ్లు ప్రవర్ధమానుడయి సర్వప్రజ్ఞ వర్ధిల్లుచుం
దుదముట్టన్ దివికేగె బుత్తుఁడు పరాత్మం జేరె నట్లాట నా
మొద లీసాగ్నికి భక్తియోగములు సమ్మోదమునంజిక్కె, నా
పద లే ముక్తికి మార్గదర్శకములై ప్రాప్తించె జిన్నాంబకున్. 63

గీ. మల్లికార్జున పుత్రుఁడు తల్లియొడిని
నిలిచి భర్తృవియోగ సంచలన ముడుపు ;
నన్ను మించిన సుతుఁడు, నాకన్న మిన్న ;
యంతమాత్రము నిలఁ గల్గదయ్యె నాకు. 64

గీ. భుజగ భూపాల కాగ్ర సత్పుత్రుడైన
మల్లికార్జునుఁ డుదయించె మహిందలంప
! వర విశంబి సమాధికాశ్వయుజమాస
కృష్ణవస్త్రిని, దేవుని కృప దలిర్ప.

65

క. పదితొమ్మిది వందల పైఁ
బగుమూడవదైన యేట వరతనయుండా
విధివశముననే పరమా
వధిఁగని ధరవీడి స్వర్గపదవిం గాంచెన్.

66

గీ. సుత సతీమణు లిలఁ బరిశుక్కులగుట
జనన మరణములందిన సమముల నిట
బొంనుపటచితి ; దుఃఖ సంపూర్తి యయ్యెఁ ;
గవులు భువిఁ జేయఁగలిగిన కర్జమిదియె.

67

గీ. పురుషుఁ డీశ్వస్త్రిఁ పద్ధతిఁ బుత్రురూప
మునఁ బునర్భవ్రుడగు, వేదములఁ గలదటు ;
గాన మల్లికార్జునపుత్ర ! నేనె నీవు ;
తనువుమాత్రము కలదిటఁ, దరలు నెపుడొ ?

68

గీ. మల్లికార్జునపుత్ర ! నా యుల్లమునకుఁ
దృష్టి కలుగదు నిన్నెన్ని దీన గతులఁ
దలఁచికొనిన, నచటి కి రాఁ దలఁచియుంటిఁ
గాన నింతట విరమింతుఁ గన్నతండి !

69

రాణీ వాడ్రేపు రంగనాయకమ్మగారు,
రాణీగారి మాతామహి.

కస్తూరి నరసింహారావుగారు,
రాణీగారి తండ్రి.

అయ్యగారి ఉమామహేశ్వరశాస్త్రిగారు,
రాణీగారి మేనత్తభర్త.

◆ రాజ్ఞీ జనకకుటుంబము ◆—

గీ. రమణ కస్తూరి నరసింహరాయ మంత్రి
వర తనూజాత, దౌహిత్రీ వాడరేవు
రంగనాయకమ్మ యను పురంద్ర కీమే ;
చిన్నమాడేవి సుబ్బప్ప చిహ్నగలది .

1

—పురవర్ణన—

మ. రమణీయద్రుమ వల్లికా విలసితా రామమ్ములన్, దివ్యవే
శ్మములన్, సస్య సమృద్ధ భూములను, గాసారంబులన్, బాహ్యో
త్తమ సంఘంబులఁ, బండిత ప్రవరులన్, ధర్మాత్ములన్, మించి దొ
డ్డమచేటన్ పురమొప్పు హారావళీ రత్నమై .

వ. ఇది మన చిన్నమరాణికిం బుట్టినిల్లు. ఈరాజ్యమును జర
కాలము దిగంత వ్యాప్త కీర్తి చంద్రికలతోఁ బరిపాలించిన శ్రీరాణీ
వాడ్రేవు రంగనాయకమ్మయను విదుషీమణి మన చిన్నమాంబికకు
మాతామహి.

3

—రంగంబాస్తుతి—

సీ. అపరాహ్ణకాలంబు నందు మ్రోగెడుగుంట

లేతల్లి యన్నదాతృతను దెల్పుఁ
జిలువలు పలువలై చేవదేరిన మఱ
మే యమ్మ బాంధవ హితము సూపుఁ
బ్రణవస్వరూప సంపత్తిపాదితార్చన
లే మాత యాస్తిక్య మేర్పరించుఁ
బ్రత్యహ పరితృప్త పండితాశీః పుంజ
మే విదుషీజ్ఞాన మెఱుకపఱచు

గీ. బిడ్డలనుబోలెఁ బ్రజఁ బ్రోచు దొడ్డగుణము
 లేమె దొడ్డమ్మచేట విహృతినిఁ జెప్ప
 నట్టి దొడ్డమ్మ కలయుటఁ బుట్టినమ్మ
 న్యాయముల కమ్మ శ్రీరంగనాయకమ్మ.

4

—♦ నృ సి ం హ స్త వ ము ♦—

గీ. వర గుణాధ్యుడు! కస్తూరివంశ భవుడు
 దాన రాధేయుఁ డతుల విద్యవ్వధేయుఁ
 డరిజనసమాజ గుఢసింధుఁ విభేద
 సింహసన్నిభుఁడగు నారసింహ విభుఁడు.

5

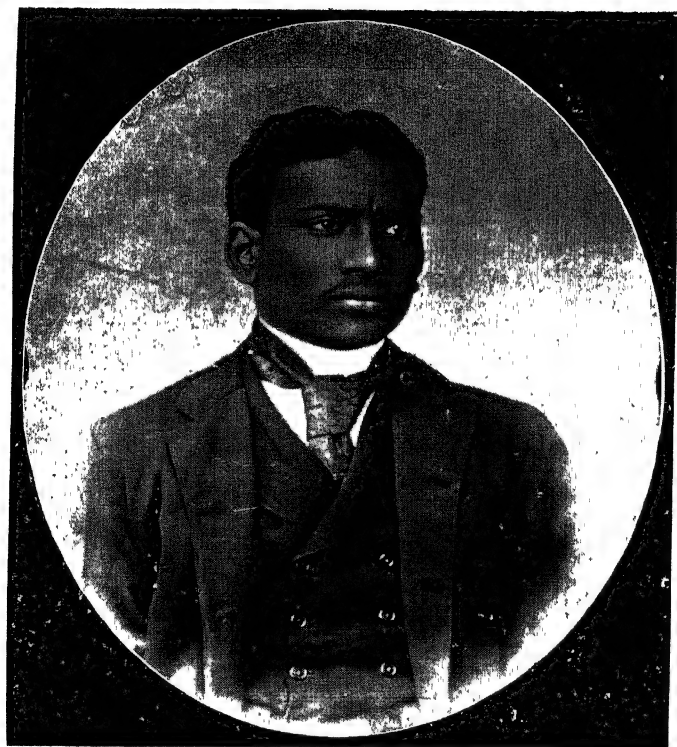
గీ. అతఁడు వాడేవువాశ శీతాంశుఁడగుచు
 నెసఁగు శ్రీసుందరేశ మహీకళత్రు
 నాత్మజ ద్వితీయ నద్వితీయ రుచిగేయ
 శ్రీచుహలక్ష్మి గుణలక్ష్మిఁ జెట్టవట్టె.

6

వ. ఈ దంపతులు మన చిన్నాంబాసతికి మాతాపితరులు.

7

సీ. ప్రాయుబు పరునైను వత్సరాబులకు వే
 గాయమ్మచేట నిక్కగనొనర్చి
 శ్రీరంగనాయికాంబారాజ్ఞి రాజ్యంబు
 నందు నల్పదియైదు హయనములు
 ధర్మశీలత నమాత్యపదం బధిష్ఠించి
 నయవృత్తిఁ బరిపాలనంబుఁ జేసి
 రాజ్యంబునందు సుప్రాప్తిచు బహువిధి
 పదగ్రామముల నశింపఁగ నొనర్చి

డా. శే. కస్తూరి రామారావుగారు,
రాజీగారి జ్యేష్ఠ సోదరుడు.

గీ. తొంటి యాదాయమునకుఁ జతుర్గుణాధి
కంబుగా రాజ్యమున కుదయంబుఁ గూర్చి
ధైర్య గాంభీర్య ధుర్య చాతుర్యములను
నిరుపమాన యశంబు గణించుకొనియె.

8

గీ. పుత్ర పుత్రికా పౌత్ర దాహితీ పౌత్రి
కాది రమణీయ సంతతి స్వాస్థితంపు
నిండు సిరితోడ మిగుల మన్నించి మించె
నుర్వి గస్తూరి నరసింహయోగి భోగి.

9

—♦ కస్తూరి రామా రావు ♦—

గీ. ధరణి గస్తూరివంశ వర్ధనుడు ఘనుడు,
రామరాయాఖ్య వరలు ధర్మ స్వరూపి,
భావుకుడు నాకు, నిర్మల స్వామితుఁ డతఁడు,
పరమ పదమునఁజేరె యవ్వనమునందె.

10

సీ. అతఁడు నాల్గవ్వరాలంటఁజేసెను మన
వాని కంచును మోద పడెడువారు,
నతనిఁ జేరియెకదా యైనబంకుగులు వి
ద్యావంతులైరని యలరువారు,
నతనితో స్నేహము నందియే నిర్ధనుల్
ధనవంతులైరని తలఁచువారు,
నతనికై సఖు లందఱాడఁబట్టియె నాట
కములెల్లఁ జూడఁగంటి మనువారు,

గీ. నతనికంటెను ఘురుడు లేడనెడివారు,
నతని కీ కీర్తి భువిఁ జాలు ననెడివారు,
నతనియందు నసూయ లే దనెడివారు
స్త్రీ యా రామరావు పుణ్య మది యేమొ !

11

గీ. న్యాయమున దృష్టి బంధువులంకుఁ బ్రీతి,
హితులయెడ నాదరమ్ముఁ బండితులయెడలఁ
బరమ గౌరవ భక్తి విశ్వాసములును,
నీతనికి నైజగుణములై యెసఁగె నెపుడు.

12

—* శ్రీ రాజా విశ్వసుందరరావు *

గీ. ప్రథిత వాడ్రేవువంశ వర్ధనుడు, రాజు,
విశ్వసుందరరావు, పృథ్వీధవుడు,
భావుకుడు ద్వితీయుడు నాకుఁ బరమ హితుడు
రాజయోగియుఁ గార్య ధురంధరుడు.

13

ఆ. రంగనాయికాంబ రక్తితోఁ బెంచిన
బాలుఁ డౌటఁజేసి వదలలేక
వేడ్క మరుమండైన విశ్వసుందరరావుఁ
పెంచికొనియె, వంశ వృద్ధికొఱకు.

14

సీ. ప్రీతి వేగాయమ్మవేట సుస్థానాధి
పత్యంబుఁ గీర్తిమై వరలఁజేసి
తాకిక వ్యవహార లాక్షణిక ప్రజ్ఞఁ
బూనికఁ దనయంత వానిఁజేసి
స్వార్జిత ప్రాజ్ఞ పిత్రార్జిత భూవిత్త
సంచయంబులను వశ్యంబుఁజేసి
సకల కలాసార సంపాదన పటుత్వ
మించుకించుక గలిగించి మించి

గీ. యాత్మజుని విశ్వసుందర భ్యాతయశునిఁ
బ్రథిత గుణసాంద్రుఁ గావించి ప్రబల యశుఁడు
పుత్ర వాత్సల్యసార పృథ్వార్తి గాంచె
మహిత గుణశాలి, నరసింహ ముత్రిమాళి.

15

శ్రీ రాజా వాడేపు విశ్వసుందరరావు,
రాణీగారి సోదరుడు.

గీ. పుత్ర) పుత్రికా పాత్ర) దాహిత్య) లోపు,
 బహు విఘ్నేశ్వర్య సామాజ్య పదపు లోపు,
 విశ్వసుందరరాయ పృథ్వీధనుడు
 ధరఁ జిరంజీవియగుఁగాక ! దైవకృపను.

16

శ్రీ మహాపాద్యాయ

—♦ అయ్యగారి ఉమామహేశ్వర శాస్త్రి ♦—

సీ. లలిత నాటక రసాలంకార సాహితీ
 గ్రంథపాఠకు అయ్యగారి వారు,
 నిత్య వైదికకృత్య నిష్ఠాగరిష్ఠతా
 ఖ్యాత వర్తను అయ్యగారి వారు,
 సకల తాకిక కార్య సుధాన చాతురీ
 కలిత కోవిదు అయ్యగారి వారు,
 జగపతిరాజ సంస్థానార్జితాఖండ
 ధారుణీవిభు అయ్యగారి వారు,

గీ. వారి మౌళంబునందు సర్వజ్ఞమూర్తి
 సలలితుఁ డుమామహేశ్వర శాస్త్రి వెలసె,
 నఖిల కావ్య పురాణేతిహాస శాస్త్రి
 వేత్త, చిన్నమ్మకతఁడు మేనత్త భర్త.

17

గీ. సూత్రభాష్యము, భగవద్విశుద్ధగీత,
 లుపనిషద్వాక్యముల కర్థ మొగి నమోఘ
 ముగను బాఠముల్ జెప్పు శక్తిగలవాఁడు ;
 అనఘుఁ డుమ్మన్న బాబు సర్వాధికారి.

18

—♦ అ య్య గా రి వీ ర భ ద్ర రా వు ♦—

ఉ. ఆతత కీర్తి సంయుతుఁ, డనంత గుణాంచితుఁ డాంధ్ర హూణ భౌ
మా తత సాహితీ పటు రసజ్ఞుఁడు, నాకును దోడియల్లుఁడుం
బ్రీతిని నయ్యగారికుల మిత్తుఁడు, నైతగు వీరభద్రరా
వేతదహీన సస్థుణ సహిష్ణుత వర్ధిలుఁగాక ! నిచ్చలున్. 19

గీ. మేనమఱిదియు, దేవి కనూన హితుఁడు,
సోదరీభర్త, మేధావి, శుద్ధయశుఁడు,
మనుమరాలికి మామయు, మాన్యుడగుట
నిటఁ బ్రశంసార్హుడయ్యె మా కీయదనున. 20

ఉ. చిన్నమదేవి ! నీజనకు చిన్న సహోదరి, మేనయత్త, నీ
సన్నిధి కేగుదెంచెనట, స్వాగత మిచ్చితివే దివంబునం ?
గొన్నన సోదరుం, బతిని గాంచెనె యచ్చట ? వారిచెత న
త్యున్నతి నున్నదే! తెలుపు మోసతి! తల్లికి మా నమస్కృతుల్. 21

—♦ పి తృ స్త వ ము ♦—

సీ. ధర్మనిర్ణేత, విద్యాదాత, పండిత
పోషణుం, డమృత సంభాషణుఁడు,
సత్య సంధుండు, నిస్వప్రజా బంధుండు,
మంత్రాంగవేది, కుమార మోది,
కరుణాంతరంగుండు, ఘనరాజ సంగుండు,
బంధు సముద్రుండు, బహుళభద్రుఁ,
డతులితకీర్తి, యనంగ సదృశ మూర్తి,
పాపదూరుండు, దైవత పరుండు,

విష్వక్

అయ్యగారి వీరభద్రరావు,
రాణిగారి సోదరభర్త.

గీ. మాతృసితృ భక్తి యుతుఁడు, రమా సహితుఁడు,
శుద్ధగుణవపు మల్లికార్జున వరపు
సాదరాయ బహద్దరు స్మరణసేమ
సనువుపడె నిటఁ బాలక జనకుఁడగుట.

22

—♦ మా తృ స్త వ ము ♦—

మ. తరుణీరత్నము, సాధ్వీ, భాగ్యవతి, నిత్యస్తుత్య సత్యక్షరూ
నిరతిప్రాభవ భద్రధర్మరచనా నిర్ణిధి ధీముద్ర), సు
స్థిరబంధువృజమా, మహావిజయలక్ష్మీ పాలకా బాద్వయి
గరముఁ బ్రీతిస్మరింతు భక్తిగమరన్ శశ్వద్దత్తిన్ హృన్దత్తిన్.

23

—♦ బా మ్మ గా రు ♦—

గీ. ప్రకట గుణసాంద్ర శేషమ్మ బామ్మగారు
నాటిమెచిన వృక్ష మీనాటివఱకుఁ
బెరిగి శాఖోపశాఖలై విఱిగె నిపుడు,
చిన్నమాడేవి తనువుఁ ద్యజించు కతన.

24

ఉ. ఆ విమలమీలము సమయంబున గాలిని బ్రోవుజేసి, సు
భావిత వంశవర్ధన సుపర్వులు మెచ్చుఁగఁజేసె, శేషమా
బా విబుధాగ్రగణ్య, పరుమంబున నీ సహధర్మచారిణీ
భావనఁగూర్చె, నీ సకలవైభవ మామెదిగాదె ! చిన్నమా!

25

ఉ. నీవును జిన్నవృక్షమును నిల్పితి, వామె మనోరథంబు నా
దైవము సానుకూలముగఁ దన్నెను ; గోత్రవివృద్ధి గల్గె ; సౌ
ఖ్యవహమై ధరాస్థలి నఖండముగా వెలుఁగొందు వంశ, మిం
కీవును నేను నామెయు మహింగడుధన్యుల మెన్నఁ జిన్నమా.

26

శా. ఆలింఛెన్ బహు సత్పురాణముల నార్యశ్రేణి బోధింపఁగాఁ
గీలింఛెన్మది వాసుదేవ పదపంకేజాతముల్ భక్తిచే,
లాలించె న్నును బ్రేమమీఱఁగను బాల్యంబాదిగా, దీచులం
దేలింఛెన్ ధనవృద్ధి నింతులుమహిన్ శేషాంబకు న్నాటియే ?

27

—రీ త న య లు రీ—

- చ. ప్రధమ కుమారి హైమవతి, బంధుసువత్సల, సత్యశీల, సత్పథ వర వర్తనామహిత, భావుక దృగ్విభవాభిరామ, నీ రధిసమ సద్గభీరతర రంజిత భావ, శుభాబుఁగాంచెడున్ బుధజన మానసియ గుణ భూరియశోధన సంపదన్నతిన్. 28
- గీ. ప్రధమ పుత్రికయగు హైమవతి పతిరత
 షార్వతీదేవియే యనఁ బరగుఁగాదె !
 చిరము సౌభాగ్యతయుఁ జిరంజీవితయును,
 గలిగి సంతానవతియగుఁగాక ! ధరణి. 29
- ఉ. సూక్ష్మమతిప్రసిద్ధ, బహుశుద్ధచరిత్ర, పవిత్ర, శ్రీమహా
 లక్ష్మి, ద్వితీయపుత్రి, కమలావర పాదసరోజ చింతనా
 లక్ష్మి హృదంతరాళ, విమలప్రకటికృత భవ్య సద్దయా
 పక్షుల, సోదరీజన శుభప్రియ, సన్నతి కెక్కె విమలన్. 30
- గీ. శ్రీమహాలక్ష్మి గుణలక్ష్మి, రెండవ సుత
 పుత్రి పుత్రికా సంతాన భూరిగరిమ
 భాగ్యశాలిని, బిడ్డల యోగ్యులనుగఁ
 బెంచి పెద్దలఁజేయుచుఁ బ్రీతి మనుత ! 31
- ఉ. ధీమతి రంగనాయిక, తృతీయ తనూజ, పురాణసుందరీ
 కామ, కవిత్వ తత్వ వరకావ్య సుగాన వినోదచిత్త, ని
 త్యామిత కార్యనిర్వహణ హర్ష, సుహృజ్ఞన కామితార్థ దా
 నామృతహస్త, నిస్తుల ధరామర మోదద, పేరుఁగాంచెడున్. 32
- గీ. న్యాయవర్తిని శ్రీరంగనాయికమ్మ
 వరతృతీయ పుత్రిక ధర వరలుఁగాక !
 స్వీయ పుత్రికా సంతతిఁ బెంచుకొనుచు
 భక్తురాలయి చిరము సంపద్విభాతి. 33

డి. శే. శేషమ్మారావు బామ్మగారు,
రాజగారు, మల్లికార్జున కుమారుడు.

ఉ. శాశ్వత మశవర్దన విశాల, చతుర్థ సుతామతల్లి కా
మేశ్వరి, సత్య శౌచ శుభ వీక్షణజాల, పరేగితజ్ఞ, కా
మేశ్వరి, శాంతకాంతి వరమేసుర రూప విలాసమూరియై
విశ్వజనీన వర్తన భువి నివలసిల్లునుగాక ! నిచ్చలున్. 34

గీ. ఎచ నాల్గవ దుహిత కామేశ్వరమ్మ
భద్ర సంతాన సౌభాగ్య పరములొప్పు
ధరఁ జిరంజీవియగుచు గోత్ర పవృద్ధి
సలుపుచుచు భర్తృసేవలఁ జెలఁగుగాక ! 35

మ. కరమజ్ఞాన ధనాధికార పదవీ మందారు యోగిజ్ఞున
స్థిరభాగ్యోదయ, పంచమాత్మజ, సతీశ్రేణీ శిరోరత్న, ము
ద్దుర లావణ్య, సుశీల, సద్గుణ లసత్పుణ్యాభ్య, యా నన్నపూ
ర్ణ రమావైభవ పుత్రసంతతులతో రుజిల్లు నెల్లప్పుడున్. 36

గీ. పంచమ తమాజ యన్నమ్మ పరమ యోగ్య
భర్తృ సంతాన సేవల వరలుచుండి
సకల సౌభాగ్య భాగ్య పశస్త సంత
తులను శ్రీదేవితోఁ దులఁదూఁగుఁ గాక ! 37

శా. సారాచార పరాయణత్వమతి, శ్రీ వష్టాత్మ సాభూత, వి
స్తారజ్ఞాన కళాకలాప రచనా స్వాతంత్ర్య, సద్యోభవ
స్వావస్థామృత తుల్య వాగ్విభవ, దేవభాగ్యహృణార్హార్చనా
పారస్వాంత, శకుంతలాభిధ కడుక్ వర్ధిల్లు శ్వశూ) స్తుతి. 38

గీ. ప్రియశకుంతల వష్టతనయ, సుసాధ్య,
పుత్ర పుత్రీకా బంధు పౌపూజ్య యగుచు,
భర్తయే దైవమని సేవఁ బరపుకొనుచు
నెల్లకాలము వసుధ వర్ధిల్లుఁగాక ! 39

శా. న్యాయపథప్రవిష్ట, కరుణారస పూరిత దృగ్విలాస, మే
 ధాయత శాంతరూపిణి, సుధామయ సత్య వచోవిశేష, నా
 పాయ మర ప్రమోద, ధనభాసుర, సప్తమపుత్రి, బాలవె
 కాయమ, రాణివాసమునఁ గ్రాలు సుతాశులతో శతాబ్దముల్. 40

గీ. సప్తమ తనయ, వెంకాంబ సాధ్వీ, రమణి,
 మర పతివ్రత, సౌభాగ్యవతియగుచును
 విపుల సంతాపమును గాంచి, విపుల నెపుడు
 సిరియు, సంపత్తి గల్గి వసించుగాక ! 41

— ర్థ ద త్త పు త్రి మ ర్థ —

ఉ. మాకుఁ బ్రియుండు, దత్తత కుమార భుజంగుఁడు, మందహాస వీ
 ట్లాకమనీయ వక్త్రుఁడు, ప్రశస్త గుణాకరుఁ, డార్యసన్నతా
 స్తోక విలాస సత్య పరిశుద్ధ కృపా సహితుఁడు, శాంత వా
 ణి కలితుఁడు, మాతృ పితృ నిర్మల భక్తియుతుఁడు రాజులు. 42

ఉ. మాకు ననుగు బెంపుడు కొమారుఁడు, నాల్గవ బిడ్డబిడ్డ, పెం
 జోకగలాఁడు, పూవిలుతు సోమగమున్నగుచెన్ను, జిన్నమకొ
 సాకినయట్లు నన్ను నరుసంబునఁ జూచెడు తెన్నుగల్గి, మా
 కీకడ వంగడంబు వెలయించు భుజంగుఁడు, చిన్న యేలికై. 43

గీ. చిన్నమాడేవి సంతాన మన్నిగతులఁ
 దల్లిజోలుచు ధరణి వర్ధిల్లు గాక !
 మర దయామయుండగు భగవంతుని కరు
 ణాకటాక్ష సద్వీక్షణౌన్నత్యమునను. 44

— అ ల్ల రు —

గీ. వడ్లమన్నాటి సద్వంశ వర్ధనుడు,
 ప్రధిత వేంకట సత్య సారాయణాఖ్యుఁ
 డగు జమీందారు, మేధావి, యతఁడు మాకుఁ
 బ్రథమ జామాత, యోగ్యుఁడు, భాగ్య వశుఁడు. 45

1. వ. వెంకట నారాయణరావు, పేదల్లుడు. 2. ల. శరభసత్యనారాయణ, ఆజవయల్లుడు. 3. అయ్యగారి చిరంజీవి, మచుమరాళిభర్త.
4 వ. దామోదరరావు, నాల్గవ అల్లుడు. 5. రాజా కం. వెంకటసుబ్బారావు, ఐదవ అల్లుడు. 6. రాజా కం. బాలసూర్య ప్రసాదరావు, 7 వ. అల్లుడు.

గీ. వడ్లమన్నాటి నరసింహ వరుని సుతుడు,
 పాడ్వివాకుడు, దామోదర ప్రిధాని,
 పట్టభద్రుడు, విజ్ఞాని, పాజ్ఞాడితడు,
 మాకు నాల్గవ యల్లుండు మహిత యశుడు. 46

గీ. అనఘుఁ డుద్లాంజమిందారులందుఁ బెద్ద,
 కందుకూ ర్యన్వయ ప్రిభాకరుఁడు, మరుఁడు,
 శుద్ధ హృదయుఁడు, వేంకట సుబ్బరావు,
 మాకుఁ బంచమ జామాత మాన ధనుడు. 47

గీ. సూరి, శ్రీలక్ష్మరాజు స త్సుబ్బరావు
 పట్టి, పాడ్వివాకుడు, పట్టభద్రుడైన
 శరభ సత్యనారాయణ శర్మ, ఘనుఁడు,
 మాకు నాల్గవ యల్లుండు, మంజు గుణుడు. 48

గీ. శాల సూర్యప్రసాదరా త్ప్రభువరుఁడు,
 వరమఁ డుద్లాంజమిందారు, పరమ నీతి
 పరుఁడు, శాంతుఁడు, దాంతుఁడు, భద్రగుణుఁడు,
 మాకు సప్తమ జామాత, మాన్యకీర్తి. 49

గీ. అయ్యగారి చిరంజీవి యన్నబుద్ధి,
 పట్టభమఁడు, సోదరీ ప్రథమ సుతుఁడు,
 మరుమరాలికి భర్త సామ్యస్వభావుఁ,
 డతనిఁ జిన్నాబ పేరించె నాత్మజునిగ. 50

గీ. వసుధ వీరలు పట్చక్రవర్తుల వలె
 ధన కనక ధాన్య వస్తు వాహన సమృద్ధి,
 పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి ప్రపూర్ణతరము
 గాఁ, జిరంజీవులగుమరుగాక ! సతము. 51

గీ. మాకు రెండవయల్లుడు మహిత యశుడు,
బ్రియుడు, గురుజాడ మొకట కృష్ణమూర్తి,
కీర్తికాముడు, యోగ్యుడు, గీర్తిశేషుఁ
డయ్యె బ్రాహ్మ కర్మ మూయగ ధరితి. 52

ఉ. పట్టపరీక్షలో మొదటివాడుగఁ దేలిన పాండివకత,
నృపతుల జెన్న పట్టణమునన్ హయికోర్టున న్యాయవాది, సం
ఘట్టన మేటియై పశ్చిభగించిన ధీరుడు, న్యాయమూర్తి యా
పట్టన దేహమున్విడిచె, బ్రాహ్మములేదది బాంధవాళికిన్. 53

గీ. వర తృతీయ జామాతయు, వాడరేవు
జోగరాయాఖ్య వరలు పూజ్యుడు, సురూపి,
మిత్తి కెఱయయ్యె ; సుగుణసంపత్తి నతడు,
నకల జన లోచనానంద నికరు డకట ! 54

—| జ న క కు టు ం బ ము. |—

—♦ మా తృ పి తృ స్మృ తి ♦—

మ. వర ముత్రిప్రేగడాస్వవాయు కలశీ పాథోధి రాకా నిశా
కరుడౌ మల్లయముత్రి భాస్కరుని వేడ్కల్పిఁగఁ గేల్వట్టి, ని
ర్భర సౌజన్య విధేయ భావమున భర్తన్ దైవ భావంబుతో
స్థితం గొల్చి కృతార్థయైన జనయిత్రిం గొల్తు వెంకాంబికక. 55

గీ. పృథమ సహజులు వేంకట రామయాఖ్య
పట్టభద్రుడు, మఱి ప్రాడ్వివాకు డతఁడు
సురపురికి నేగె బ్రాహ్మని సుతుని విడిచి
యతని మౌళము వర్ణిల్లి యలరుఁగాక ! 56

గీ. సహజుడైన మార్గం డేయ సదభిధానుఁ
డమల గుణశాలి, బహు కుటుంబాధికారి,
సత్యసంధుడు, మేధావి, శాంతమూర్తి,
పుత్ర పౌత్ర పృపూర్ణుడై ధాత్రి మనుత. 57

మం. వెంకమ్మగారు, రాజుగారు, వెంకట్రామయ్య, మార్కండేయులు,
 సం. మాణిక్యంబ,
 రాజావారి జనక కుటుంబము.

గీ. వర సహూదరి భర్త సేవా హరాయ
 ణ యగుసాధి, మాణిక్యంబ, నమ్ర చరిత,
 భాగ్య సౌభాగ్య సంతాన వతి, పతియగు
 సూరి నంజూరి హైకట సుబ్బరావు
 జిరము వర్ధిల్లెదరుగాక ! శ్రీలంకెలంగి.

58

గీ. అగ్రజుని పుత్రికారత్న మైనతార
 కమ్మ, బహుకుటుంబినియు, సౌమ్య స్వభావ,
 వర పతివ్రత, సౌభాగ్యవతి, సుశీల,
 ధరణి నూతేండ్లు వర్ధిల్లి వరలుంగాక !

59

గీ. చిన్నమాడేవి వీరల స్వీయజనుల
 కన్న మిన్నగఁ బ్రేమించె, నెన్నఁడైన
 లేవు పొరపొచ్చెములు గన లేశమైన,
 సామరస్యంబు పొసఁగెఁ బ్రశస్తసరణి.

60

—* ఉ ర్లా ము రా జా గా రు *—

సీ. ఒకచేత శంఖంబు, నొకచేతఁ బుంఖంబు
 నే రాజమాళి ద్విజేడ్యతఁగొనె ?
 నొకయెడ రుద్రాక్ష లొకయెడ సద్రాక్ష
 యే వరలక్ష్మి ప్రభావతఁగనె ?
 నొకకంట నయమును, నొకకంట భయమును
 నేసల్ పసాద త వానిజూపె ?
 నొకచెవిధ్యానంబు, నొకచెవి గానంబు
 నే రాయబహదరు కోరి నింపె ?

గీ. అతఁడు ధన్యుండు మాన్యుండు హితసుపుత్ర
 పుత్రికా పౌత్రపౌత్రికా మిత్ర బంధు
 వత్సలుఁడుఁ బండితావన పండితుండు
 మేదినిదేవ లక్ష్మిప్రసాదరావు.

61

గీ. తలఁప వియ్యపురాండ్రతి ధన్యతమలు
భర్తలకుమున్నె పోయిరి స్వర్గమునకు ;
బావగారైరి ధన్యులు, పడఁతి వెనుక
చనుట ; నేనార్తిజెంది యిచ్చటచెయుంటి.

62

గీ. నరుడు మధుపాన మత్తుడై మఱచు జగము,
మత్తువిడిపోవ జ్ఞానసంపత్తిగాంచు ;
బ్రకృతి సంస్కర్ష దైవము బరపుసృష్టి
గృహణముడిగిన తఱి నిర్వికల్పుడగును.

63

గీ. ప్రకృతి, పురుషునకర్ధాంగలక్షి, యతఁడు
కడు వశంవడు, డీసృష్టికార్య మామె
నిర్వహించుట నీరీతి నెగడె, దేవి !
పాపభూయిష్టచుయ్యె స్వభావమెల్ల.

64

గీ. పంచభూతాత్మిక మగు ప్రపంచకంబు,
వానికిం గర్త దైవము వరలు నేమొ ?
అవి నశింపవు ప్రళయమునందుఁ గూడఁ
జిన్నమా ! సృష్టి విజ్ఞాన మెన్న నిదియె.

65

జి. శే ట్లి రాజా కందుకూరి లక్ష్మీప్రసాదరావుగారు,

రాజాగారి విషయములు.

ఉ. జుకు నొకింత గాంచ కనిశంబు నుదార మనఃప్రవృత్తి యు
దంకురమైన సత్కృతుల నట్టెరచించి ముగించు, దీర్ఘ వశా
శంకను గాలయాపనము సల్పును, చిన్నమదేవి, తానిరా
తంకముగాఁ బరాత్పరుని ధామముఁ జేరె ససాశయంబుగన్. 1

ఉ. వేలకువేలు రూప్యములు బీదజనంబుల కర్హకీతి ను
ద్వేలత గుప్తదానము లభిప్సితసిద్ధిగఁ జేసెగాని, యే
లీలఁ దృతీయసాక్షికది లేశమునేకఁ దెలియంగనీయ, దా
శీలము చిన్నమాంబికకె చెల్లుచుగాదె ! ధరాతలంబునన్. 2

ఉ. బంగరు కంకణంబులఁ గృపం దన పాణులనుంచి తీసి, పు
ణ్యాంగన చేతులం దొడిగి యంపె నుదారముదంబుతోడ, ని
స్సంగతి నిట్టిత్యాగము ప్రశంసకుఁ బాత్రముగాదె ! యీసతీ
సంగముగాంచి ధన్యత నెసంగితిమంచు నుతింపఁజెల్లదే ? 3

మ. పసపు, గుంకుమ, చీరలుక్, రవికెలు, బుడ్డిద్ధతాంబూలముల్,
వెస ముత్తైదుల కెల్లవేళలను సుప్రీతిన్నమర్పించు ; నే
దెసఁబోసియను రిక్తహస్తముల నాత్మీయ ప్రజావర్గ, ము
ల్లసమందంగను ; జిన్నమాంబ గుణజాలంబెన్నఁగా శక్యమే ! 4

శా. చూడన్వచ్చిన వారికెల్లరికి నిచ్చుంబో ఫలాహారముల్
వేడన్వచ్చిన యర్థికోటులకిమక వేగాంక్షితార్థంబులక ;
వీడాభారముఁజెందు లేదనుట కార్తీభూత చేతస్కయై,
జోడిసాధ్యికిఁ జిన్నమాంబికకు నీతోడి గనంగల్గునే ? 5

చ. క్షణగతి వచ్చిపోవుఁ గలుషంబులగున్ సుఖముఁ సుపదల్ ;
తృణముగ నెంచనోపు ; విరతి గలిగించెడి తాణగల్లు, స
గ్గణముల నాశ్రయించుటయె కూడును మానవజాతికంచు, నీ
గణవతి చిన్నమాంబ పలుకుం దొలుకాడు ముదంబు పెంపునన్. 6

చ ధనమును లోకసంపదలు, దార సుతాదిక బాంధవాళియుం
దనువు దొరంగ వీడెదరు, తత్పరతన్ భ్రమఁజెంది, సత్యసా
ధన విధులం ద్యజించి, నిరతుబును దుష్కృతు లాచరించుటలే
చెఱతనంబుగాదె ! యని చింతిలుఁ జిన్నమదేవి నెమ్మదిన్. 7

మ. సగుణబ్రహ్మమొ ? నిర్గుణంబొ ? తెలియన్ శక్యంబుగా దేరికి ,
బగసాధింపఁగ నేల ? మానవులిలన్ వాదోపవాదంబులన్ ;
జగతిన్ ధర్మపథానువర్తనము విజ్ఞానానుసంధానమా
నొగి, నంచున్ మనచిన్నమాంబ పలుకున్ యోగ్య సితప్రజ్ఞచేన్ 8

ఉ. విడ్డలమీఁదిప్రేమ, ప్రభవించిన భూతదయాప్రపత్తి, బే
ర్వడ్డ పరోపకార బుధరంజన దీక్షయు, దైవభక్తి, మా
రొడ్డని సత్యశీలతతియున్, బుధవర్గము మెచ్చునట్టి దా
దొడ్డమనీష చిన్నమ వధూమణి కే తగెఁ జిత్తశుద్ధిగన్. 9

గీ. సమతః బ్రత్యక్ష సాక్ష్యంబు సంతరించు
సుజన సంసేవనంబు ప్రస్ఫుటముగాఁగ,
నిచ్చువారును, గొనువారు, నేకఫణితి
సంతసిచెద రనిపల్కు సాధ్వీసతము. 10

ఉ. చీమనుద్రొక్కిన నృది విశేషముగా నెగులొందు, నెల్లరున్
క్షేమముఁ గాంచఁగోరు, మది సేగిదలంపడుఁ కష్టవార్తలం
గోమలివిన్న సామ్మసిలి క్రుంగును భూస్థలి నొక్కపెట్టునం ;
దామసవృత్తిలేని పనితామణి చిన్నమదేవి సర్వదా ! 11

ఉ. భావి విధానము ల్వివిధ పద్ధతులన్ గణుతింపవచ్చు సె
భావనజేసి, దానను క్షమన్ ఫలమేమియులేకు ; కావునం
గేవల మాత్మశుద్ధి గలిగించెడి పాకృత సత్ప్రవర్తనం
భావనతో గడింపవగు, భవ్యమను న్నన చిన్నమాంబయున్. 12

ఉ. జీవితకాలమెల్ల సుఖజీవనమంది యధార్థ పద్ధతిం
భావన దేశసేవ బుధవర్మలు మెచ్చంగ నాచరించినన్
దేవుని సన్నిధానమున నిత్య నివాసము చిక్కునంచు శ్రీ
దేవి, దయామయాత్మ, సుమతి బ్రకటించెను జిన్నమాంబయున్. 13

ఉ. నిత్యపదార్థమొక్కటవని గన మన్నినశించునెప్పుడో
సత్యముగా వచించెదము, చావక తప్పకు, దేనికీగతిం
బ్రత్యహము బ్రజాహనన పాతక ముండు ? కూడదంచు, సాం
గత్యము చేయు చేడెలడుగం బ్రతిబల్కును జిన్నమాంబయున్. 14

చ. తనువు లశాశ్వతంబు, లమృతంబులుగావు ; వియోగ మెన్నడో
పనిగొనివచ్చు ; దానికయి భ్రాంతినిజెందిన దుఃఖహేతువౌ ;
దనివి నొసంగఁజాలిన విధానము దోషమ ; సామ్య వర్తనం
బురఁజని, జీవయాత్రఁగని, పోవుట మేలను జిన్నమాంబయున్. 15

ఉ. పావన ధర్మశాస్త్రములఁ బండితవర్మలు, శక్తియుక్తి మే
ధావులు, గూర్పు, సత్ప్రభు లుదారత వర్తిలఁజేసి, రట్టిసం
భావన దుష్ప్రవర్తనలు భంగముఁజేయుచునుండి ర్ష్యమై
దావలమెట్లు కలుగునని తాలిమిదూలును జిన్నమాంబయున్. 16

ఉ. ఏగతినైననేమి ? మరమీభుని జగ్గురు గాంచునుచేఁ
ద్యాగముఁబూని, స్వార్థపరతాత్రత వీడి, పరోపకార స
ద్యోగమునంచు జీవ వినియోగము సేయుట మేలటంచు, నీ
భాగవతాగ్రగణ్య, కలభాషిణి చిన్నమదేవి పల్కెడిన్. 17

ఉ. లోకవిడంబనార్థ మవిలోమ విలోమములందలంప క
స్తోక ధనవ్యయంబుగని, సుక్కి నశింతురు కూరకర్ములై ;
వేకువజెంది పాకృత వివేకముతోఁ బరసేవజేసి, సు
శ్లోకులుగాఁ దరింపనగు సుమ్మని చిన్నమదేవి పల్కెడున్. 18

గీ, బ్రదికియుండఁగ జీవుడు శ్రద్ధజేయు
సుకృత దుష్కృత వాసనల్ పాకృతి నిలుచుఁ ;
దక్కినవియెల్లఁ దనువుతోఁ దరలిపోవు ;
సిద్ధినందుడు సత్కృతిఁ జేసియనుచు. 19

గీ. సర్వ సామాన్యముగఁ బుట్టిచచ్చు వారు
స్వార్థపరులయి తన్మయత్వముఁ గనెదరు ;
చిన్నమాంబయె సత్ప్రజా సేవసలిపి
ధరఁ జిరస్థాయీయయ్యె నందఱి మనముల. 20

ఉ. భూతల కీర్తిచంద్రిక లపూర్వముగా రుచులీనునంత కా
భూతము లూర్ధ్వలోకముఁ బుణ్యఫలంబుల నందుచుడుటా
ఖ్యాతము ; చిన్నమాంబ లసదాత్మ పరాత్పర సన్నిధాన సు
జాత ఫలంబులందుకొను స్వర్గమునందని చెప్పఁగల్గుచున్. 21

గీ. తిట్టువారిని దీవించు, దీనజనులఁ
దృష్టిఁగావించు, మెప్పుడుఁ దృణమొ పణమొ
యొసఁగి, దండింప కేరిని బసదలిర్ప ;
నని ప్రబోధించుఁ జిన్నమ్మ యనవరతము. 22

గీ. పుట్టినింటను వర్తిచునట్టి సకల
దాస దాసీజనంబు లత్సౌత దుఃఖ
సాగర నిమగ్నులై కిమి చావువినఁగఁ ;
బెట్టి పోషించినదివారిఁ బ్రీతితోడ. 23

ఉ. చిన్నతనంబునందు దరిఁజేరి సుఖంబుగ నాటపాటలం
గ్రన్న మెలంగుబాలికల కష్టసుఖంబుల నాలకించి, మై
సన్నల నాదరించి, తగుసత్కృతిఁ జేసెడి సామరస్యమీ
చిన్నమదేవి పున్నెమునఁ జేరెను బుట్టుకతోడ నున్నతిఁ. 24

ఉ. బాల్యమునందు సఖ్యమున వర్తిలినట్టి సఖీజనంబు సా
కల్యతనీమె యాదరణఁ గాంచిరి పూర్తిగ, నిట్టిగొప్ప సా
శీల్యము చిన్నమాంబికకె చెల్లె సతీజనలోకమందునం
దుల్యముగా నిలింపులును దూఁగరు, తూఁగరు తూఁగరంగనల్. 25

చ. కుజనులు, స్త్రీలుఁ బూరుషులుఁ గొందఱు స్వాధర పోషణార్థమై
స్వజనులపోల్కిఁ బల్కుచును జావడులంచును, గుళ్ళటించు, భే
షజ విషయంబు మీరలును సాయపడుజనునంచుఁ గోరఁదా
నిజమునెఱింగియు న్నుదతి నెమ్మని దోడ్పడు ధర్మబుద్ధితోఁ. 26

ఉ. చికిరిగుడ్డఁగట్టుకొని చెంతజరించినఁ జూడఁజాల దీ
పకజగంధి యచ్చది నెపంబుగ, జీర్ణదుకూలధారియై
వంకఁజరించు మాయీకుని భావమెఱింగియుఁ గొంకులేక యా
వంకరదారిఁ గుమ్మరెడు వానికి వస్త్రము లిచ్చు, దాతృతన్. 27

గీ. పురుషు లేకున్న మాయీంటఁ బురుషువచ్చె,
జబ్బు లేకున్న మావాఁడు జబ్బువడియె,
నన్నవారికిఁ బధ్యసానాది వస్తు
జాలమును జన్నమాంబ విస్తార మొసంగు. 28

గీ. పొడిచేబులు, బంగారు గిడియలును,
నెత్తుకొని పోవువారి దానెఱిగియు ధర
నెఱుంగనట్లు చిన్నాంబ నటించుచుండు ;
నిప్పుగలకట్టెయే గాలుఁ దప్పకనుచు. 29

—! అన్నదానము!—

సీ. అన్నదానంబునం దారి తేరినచేయి

గుప్తదానమునందుఁ గొమరుమించె

నర్థరాత్రీమ్మునం దతిధివచ్చిన స్వయం

పాకంబుఁ గావించి సాకు సాధ్యి

యన్నపానంబుల నమరుచుతఱి వారి

కులగోత్రీములఁ బాటిఁగొన దొకింత

పరిపంధిజనముల కిరవుఁగల్పించుటే

మోక్షసాధనమంచు మొనసిపల్క

గీ. ధరఁ ఒరోపకారానుసంధానమునకు

మించు ధర్మంబు దలఁప లేదంచు చూడ్చి

నెల్లవేళలఁ జిన్నాంబ పిల్లలకుప

దేశమొసరించు మించు సందేశకలన.

30

మ. ఘనుతారా ! యనిచెచ్చు నెన్నిది మహాకన్యాప్రదానంబులం

దనియించె నిరతాన్నదానముల భూతవాత్రము దృప్తిగఁ ;

ధనధాన్యాదిక గుప్తదానము లనంతంబుల్ రచించెన్, ధరన్

వనితాజన్మము సార్థకంబగుట కబ్బింబేమియున్ లేకుగా.

31

మ. శుభకార్యంబుల సల్పుపట్టుల మహా శోభాస్పదంబౌ నటుల్

విభవోపేతముగా నమర్చు సకలోర్విభూత సంతాన మా

రభటిం దృప్తివిజెంది మార్వలుకఁ బొరంపర్య మర్యాదలు

ల్లభముంబట్టును జిన్నమాంబిక సుశీలంబెన్నుచు నిత్యమున్.

32

చ. కృమగతి సన్నిధానమునఁ గాత్రెఱువారికిఁ బెట్టుఁగాని, యీ

యమ నిజపుత్రసంతతికి వైనను పెట్టదొకింత హెచ్చుగా ;

సుమతి స్వకీయు లన్యులను జూపుఘటింపను పెట్టుపోతలన్ ;

క్షమ సమలెవ్వ రీసతికిఁ జారుగుణాధ్యకుఁ జిన్నమాంబకున్.

33

ఉ. ఇంటికి బంధువగ్గమున నెవ్వరువచ్చిన వారికెట్టి దా
మాట రుచించునో యరసి, పక్షముఁజేసి యొసంగు ; నట్టి వా
ల్గంటి మహాపకారము జగద్విదితంబగు ముక్తికాంతయై
మెంటనె యంటియుండును బ్రవీణత వంశపరంపరాప్తిగఁ. 34

ఉ. భోజనపంక్తుల నివినయ పూర్వకదృష్టుల నేరి కేరి కే
యోజను మారువడ్డల నోమ గ నోపుకొ యట్టికీతుల
బూజలొనర్చినట్టి పరిపూత సతీమణి చిన్నమాంబ, మా
రాజిత వంశవర్ధన దిరుబుగఁజేసె మహాప్రసాదమా. 35

గీ. పరమ భిక్షాటనము సేయువారలకును
దృప్తిదీరంగఁ బెట్టించితీరు నబల
బిచ్చగాండ్రకు లేదనకిచ్చు సమతఁ
జిన్నమాడేవి సౌజన్య మెన్న వశమె ? 36

క. అన్నాతురులై వచ్చిన
నెన్నక నేజాతివారలేని సమృద్ధి
జిన్నాంబిక మృష్టాన్నం
బున్నతి నిడి పంపు వారలోహా ! యనఁగఁ. 37

గీ. ఆత్మజనులకు మంచిపదార్థములిడి
యతిధు లగువారి కభ్యాగతార్థులకును
మారుభోజనమిడను సమ్మానగరిమ ;
ఁక్తిభేదము గావింపఁ బాలుపడకు. 38

గీ, చిన్నిబిడ్డల కాపుపా తెన్నియెన;
నెట్టి వేళలయ్యుండెన, నెవరికైన,
సిద్ధముగనుంచి యిచ్చును జిన్నమాంబ
శిశువులను బ్రీతితోడ బోషించు తల్లి.

- గీ. ఘనతరావాహనము విసర్జనము లేదు ;
 బీదసాదలకను పెనువాదులేను ;
 చిన్నమాడేవి యత్తింటఁ జేరినట్టి
 నవ్య సుముహూర్త భవ్య దిసమ్మునుండి. 40
- గీ. అతిథు లభ్యాగతులు వచ్చినంతమంది
 వడస్సోపేతముగఁ దిని చనెద రెపుడు ;
 వారు వీరను మీమాంస లేకుపడవు
 చిన్నమాడేవి పరిపాల నోన్నతియిది. 41
- గీ. అమ్మగా రాజ్ఞయీయలే దనుట లేదు,
 మటవారలె స్వేచ్ఛగా వచ్చువారి
 కన్నపానాదు లొసఁగెద దున్నతముగఁ,
 జిన్నమాడేవి యాజ్ఞ విచ్చిన్నమగునె ? 42
- క. బుట్టలతో మృదులాన్నము
 లిట్టి పదార్థముల బ్రాహ్మణేతర జనముల్
 పట్టుకపోదురు, శుభముల
 పట్టునఁ, జిన్నమ్మ దీన వత్సలగాడే. 43
- గీ. వండిత ప్రకాండులు, యతుల్, ప్రాధ కవులు,
 వేదవేదాంత వేత్తలు, విప్రవరులు,
 బాంధవశ్రేణి, రయితులు, బరమ హితులు,
 నెలల తరబడి బసచేసి నిలిచియుండ
 సకల సౌకర్యములఁ గూర్చు నికటముననె,
 యన్నపూర్ణయె గాదె ! చిన్నమ్మ ధరణి. 44
- గీ. ఫలములును, గూరలును, దినువస్తువులును,
 గ్రామములనుండి రయితులు కానుక లిడ,
 వీధి వారందఱికిఁ బంచిపెట్టు, దాచి
 పెట్టదెన్నఁడుఁ జిన్నమ్మ వీతరాగ. 45

గీ. అన్న సత్తమువలెను మహానసాబు
 సందడిగనుండు నేవేళ విందులగుట ;
 నెడ తెరపి యుండదా మాటయిట నెపుడు,
 నన్న పూర్ణయె యగు మన చిన్నరాణి.

46

—♦ భూ త ద య ♦—

గీ. భూతదయకంటె నుత్కృష్టమై తనర్పు
 వేఱుభర్తృబు లేదెంత వెదకి కనిన
 సకలభర్తృబులును దానిచాటునఁ గల
 వనుచుఁ జిన్నాంబ పలుకు పనన్యగతుల.

47

చ అవసరమైన మాటల స్వయాంబుగఁ జేయుచు, పిండిమాట ల
 వ్యవధిగఁజేయు రుచ్యముగ, బ్రాహ్మణవర్మల దేవతార్చనల్
 వివరముగా గణించి, సఫలీకృత పూజలఁ దృప్తిగాంచు, వి
 ప్రవసిత, చిన్నరాణి, వరవర్ణిని, భూరి కృపాంతరంగమా.

48

ఉ. పిల్లలు పారశాలఁ జనువేళకుఁ గుంపటిమీఁద మాటఁ దాఁ
 జల్లఁగఁజేసి, చల్లినిడి సాకును బ్రత్యహమున్, శరీర వి
 ద్యులత వ్యాధిచే నొగిలియున్నను జిన్నమదేవి, పృథ్వి నీ
 తల్లినిబోలు మాతల ముదంబునఁ గాంచుట దుర్లభంబెమా.

49

గీ. ధరను మాంసాశనులు గాని నరులు కోటి
 కొక్కరును లేరు ; పాపమానొక్కొ హింస
 పతితులౌదురె యిదఱు పజలు? దైవ
 నియతి యెట్లున్నదని దేవి భయముఁజెందు.

50

గీ. ఫలములును, గూరలును, ధాన్యములును, జీవ
 జాతములగును; దద్భక్తి పూత మగునె ?
 భేదమున్నను హింసయే వాదమునకు;
 ధర్మ నిర్ధారణయు నసాధ్యమను రాణి.

51

గీ. కీధి మాధుకరపు కేక వినబడినను
 బరిజనులబంపి. నిల్పి, సాదరము మీఱ
 నన్నపానామలను వాని కందజేయు
 భాగ్యశాలిని చిన్నాంబఁ పరమ సాధ్వీ. 52

గీ. ఆర్తనాదము కైవెబడ నటమఱిచి
 దుఃఖకారణ మరసి తస్థుఁలు ముసుపఁ
 దగుప్రియత్నము జేయు నుదారహృదయ,
 విస్మరింపదు చిన్నమ్మ విపుల నెపుడు. 53

చ. వెలయగు మేలిధాన్యముల వెన్నుల కట్టలుగట్టి పీఠితో
 నిలువఁగ గీరవారములు నిగిని వచ్చితనమోజ్జుమా
 చిలుకల యూర్పలక విని హసించెడి చిన్నమదేవి భావముల్
 దలఁప సమస్తభూతసముదాయముదావహముల్ స్రవంబుగన్ 54

గీ. కాకులెల్లర మేల్కొల్పఁ గావు కావు
 మనెడి తరుణముచందు మేల్కొనుచుఁ గాల్య
 కృత్యములఁ దీర్చికొని గృహకృత్యములకు
 దిగిన శయనించు వఱకును దిరుగుచుండు. 55

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నముననైన మితిగ ఊణము
 విశ్రమింపక గృహకృత్య విధుల మెలఁగు ;
 విసువుఁజెందదు సేవకుల్ విశ్రమింపఁ,
 దానె సవరించు బతుల శాంతముగ రాణి. 56

గీ. ఇట్లు స్వయముగ శ్రమపడ నేల యనినఁ
 దమ దివాణములోన వ్యర్థముగఁ దినుట
 తగని పనియని ప్రితిబల్కు ధర్మమూర్తి,
 పిల్లలకు సేవఁజేయుట ప్రియతమ మను. 57

క. తిన్నది జీర్ణంబగుటకుఁ
బన్నితి నీ భూత తృప్తి వరక సేవల్
పున్నెములమూట మనకని
చిన్నాంబిక పల్కుచుఁడు జిత్త విశుద్ధికి.

58

క. నవనాగరక ప్రభువులు
జవసత్త్వములుడిగి జీర్ణ శక్తిహరింప
దవలెదరు బంతులాటల
జవరాండ్రకు నిటిఁనులె సరిపడు ననెడున్.

59

గీ. తేలు కనుపింప దానిని దెపుచేసి
చంపనీయగు పట్టించి పంపివేయు ;
సతి దయారస పూర్ణ పసికత్తయగుటఁ
జిన్నమాదేవి సౌహార్ద్ర చిహ్నముగద !

60

గీ. పిచ్చుకలుచేరి గదిలోన విచ్చలవిడి
నద్దముల చాటునను గూళ్ళ సమరగట్టి
క్రుడ్లఁబెట్టుచు గించకించ గూయుచుండఁ
ద్రోలనీయపు, నీబుద్ధి మేలుదేవి.

61

గీ. ఇంటి నిడను గుమిగూడి యెలుక లెన్ని
వస్తువులఁ బాడు చేసినఁ బట్ట నీక
ధార్యముల బోసి పెంచు నీదయను బాగడఁ
దరముగా దేరికైన నీ ధరణి, రాణి.

62

9 శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మ రావు నత్రము :

సీ. గుంటూరుపురమున కుగ్గరువొరసాని
 యాసుపత్రిఁ జికిత్సనందు సతుల
 సౌకర్యకర ధర్మశాలను నిర్మించె
 నేబదివేలకు హెచ్చుభవము
 పెచ్చించి; ముప్పది విపుల కుటుంబముల్
 బససేయుటకు మంచి వసతి కలకు ;
 కరువ దేవులనుండి యొదిరెదిరొ జను
 లందు వసించి సౌఖ్యము గనుట

గీ. జన్మ సాఫల్యమయ్యె నిశ్చయముగః నని
 స్వయముగాఁజూచి యానంద సాగరమున
 మునిగి తేలెను జిన్నాబు దనినెదీర
 సార్థకముగాదె ! యీజన్మ వ్యర్థమునె ?

1

ఉ. ముప్పదిమంది రోగుల కమోఘముగాఁ బసగూర్చి సంతసం
 బొప్పగ నెల్లకాలము శుభోదయత న్ననుకూర్చినావు, నీ
 గొప్పచు వేసవేలు ప్రియులుల్ కొనియాడంగ, మృత్యు వేగతిక్
 ముప్పనుగూర్చు నీకు ! ధర మోహనమూర్తివి చిన్నమ్మాబరో 2

కీ॥ శే॥ దాశర్ప కు స్వరస్తు గారు
 జననము 19-4-1856 మరణము 26-7-1930
 నంటూరు ప్రవేశము 29-11-1883
 స్థానము 74 సం॥ లు
 “ ఆమె భవనికాగ్రంతిలో ప్రవేశించెను ”

కీ॥ శే॥ రాణి చిన్నప్ప గారు
 జననము 1883 మరణము 1938

గీ. రాజకార్యముల కొఱకు రక్తిఁ దిరుగు
వార లన్నవిక్రీతల వసతులందు
గడుపుకొనవచ్చు; రోగార్త కామినులకు
వసతి కుదురదు, చిన్నమ్మ వసతిగాక. 3

చ. ఒకపరి సత్రమును దిగియుండిన మానవు లెల్లకాలము
బ్రకటనఁ జేయుచుండెదరు భక్తిని జిన్నమదేవి దాత్మతక;
సకలజనుల్ సుఖింపఁగల సత్కృతి; లక్షలు పొంది రీదయన్;
వికలముగాదు చిన్నమ వివేకము నొచ జగత్రయంబునన్, 4

గీ. అరసి పెద్దమ్మయని పిల్లు రచటిజరులు
కుగ్గరమ్మరు; జిన్నమ్మ కూటమందు
ఁసరు గావించి, పెద్దమ్మ వైద్యశాల
కేగెదరు ముందుఁగొనుటకు రోగులెపుడు. 5

క. చిన్నమ్మకుఁ బెద్దమ్మకు
సన్నిహితంబైన సూక్ష్మ సంబంధంబై
యున్నది; రోగులు సత్రపు
టున్నతిఁగని, వైద్యశాల నుదురు పిదపక. 6

గీ. చిన్నరాణికిఁ గుగ్గరు కన్నతల్లిఁ
బోలె నిహళర సౌఖ్యముల్ పొందుపఱచె;
నామె గుంటూరు వైద్య శాలాధికారి
ప్రతిభ ధన్వంతరిని మించె వైద్యమందు. 7

గీ. అంధ్ర రాష్ట్రమునందుఁ జిన్నాంబవేరు
విననివారుండ, రా సత్రమునను వారో?
బంధువులూ? యెప్పుడో? దిగి, ప్రతిభఁ గాంచి
యును రాగర్త నగరము నందు, నిజము. 8

గీ. తరతరంబులనుండు నీ ధర్మశాల
సుప్రజాసేవ గావించుచుండు కతన
శాశ్వతంబుగఁ జిన్నమ్మ సత్రమరంగ
వరఁ జరంజీవివైతివి ధరణి, దివిని.

9

గీ. ధర్మశాలను బ్రతియేట నిర్మలముగ
బాగుసేయుట కగుసామ్మ వచ్చునట్టి
స్థిర వసతినిచ్చి పూర్తిచేసితివి ; దాన
మనఁగ నిటులుండవలదె ! చిన్నాంబ ధరణి.

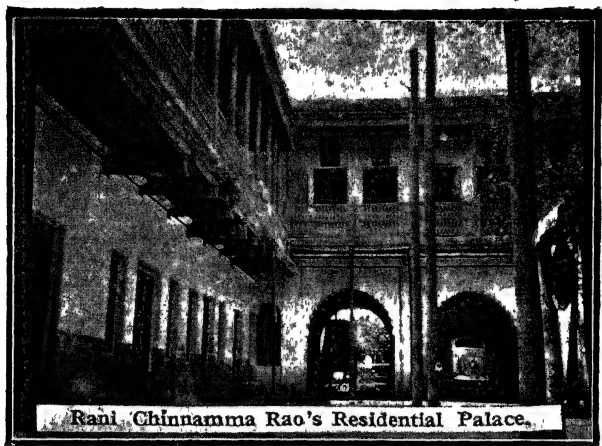
10

ఉ. పూర్తి నిజస్వరూపమును బోలు శిలాప్రతిబింబ విగ్రహ
స్ఫూర్తిని నీకు సత్రముఖభూమికగా నెలకొల్పినాడ శ్రీ
గర్తపురిన్, ముఖాముఖిని గాంచి తరించుట కద్దిసాధనం,
బార్తొదొలంను మార్గమగునంచుఁ దలంచితిఁ, జిన్నమాంబరో! 11

చ. తలఁపఁ దప్పదీయ విగ్రహ సుదర్శన భాగ్యముగల్గు, నంచుబోఁ
దలఁచిన వారికెల్లరకు ; ధర్మము ధర్మపథంబుఁ జూపు, నం
దలి ఫలితంబు సజ్జన మహాప్రమదంబగు, భూతత్వప్తి కాఁ
గలదని, చిన్నమాంబరో ! జగద్విదితంబగునంచు నెంచితిన్. 12

ఉ. నీమహనీయమూర్తి నెదనిల్పితి, నిల్పితి దేశమందు దే
హమయపీడ స్రుక్కు-సతులందఱుఁ జూచి ముదంబునంద, నీ
భూమిక ధర్మశాలను ; బ్రబుచ్చ మనోరథసిద్ధిఁ గాంతు, ను
త్రామసుర ప్రసూన వరదామముఁ దాల్చుము చిన్నమాంబరో. 13

చ. తలఁపఁగఁ గుగ్గరాఖ్య వసుధా గలకాలమునిల్చు, సంతకున్
నిలుచును జిన్నమాంబ వరనిర్మల నామము సత్రమందు, మీ
చెలిమియు శాశ్వతంబు, విరచించితి విగ్రహ సుప్రతిష్ఠ, ది
వ్యలలిత కావ్యముం గడురయంబునఁ గూర్చితిఁ జిన్నమాంబరో! 14

రాణీగారి వాస గృహము.

రాణీ చిన్నమ్మారావు సత్రము, గుంటూరు.

గీ. ముందు మనవారసులు భర్తయును నశింపఁ
జేయ నవకాశమియక, స్థిరమగుగతి
మిషను నారికదియు సుకృతిమింపజేసి
ప్రతిభఁగాంచితివటు చిన్న రాణీ ! తగును. 15

గీ. సత్యములయందు మేటి ప్రశస్తత్య
మిది చికిత్సార్థమరుదెంచు మదవతులకు,
వారి చుట్టపక్కములకు, వసతి నొసంగఁ,
జిన్నమాదేని నిర్మించె స్త్రీలకొఱకు. 16

—* నందిరాజు చలపతిగారు *—

ఉ. భూరి షవిత్రీసత్యము నపూర్వముగా వెలకొల్పునిచ్చ నా
కోరిమిఁ బోత్సహించి, భవదూర్జిత నామము శాశ్వతంబుగాఁ
గూరిచెఁ, జిన్నమా ! వర సఖుండగు నాకు నతుడు పూజ్యుడౌ
పౌరుఁడు, నందిరాజు చలపత్యభిధారుఁడు, ప్రాణమిత్రుడై. 17

క. మిత్రుఁడు బాల్యమునుండి, ప
మిత్రుఁడు, మేధావి, సుకృత వేద్యుఁడు, నుతికిం
బాతుఁడు, పృథ్వితి మానవ
మాతుఁడు, కార్యాభిలాష మహితుఁడు, దేవీ ! 18

చ. హితుఁడు, స్వమిత్రబంధుత్వతి కెప్పుడు, నాకుఁబ్రయంబుఁగూర్చున్న
హితుఁడును, సాహితీపటిమ హెచ్చినవాఁడును, స్వస్వరూప మో
హితుఁడును, బాల్యమిత్రుఁడు, మహింబ్రతిభాయుతుఁ, డెప్పు నాపురో
హితుడగు నందిరాట్పులపతేందుఁడు కీర్తిసముద్రుఁ డెన్నగన్. 19

—* పారమ్మగారు *—

క. పారమ్మయనెడు క్రైస్తవ
నామిణి సచ్చరిత్రీ నయవినయ మహళా
దార స్వభావయు సదా
చారానూనపచార స క్లయు వెలయున్. 20

గీ. కుగ్గరు విసమ్మగారితోఁగూడి ద్వాద
శాబ్దములు స్త్రీల కారోగ్య మలరఁజేసి,
ఘన దిగంత విశాంత కీర్తిని గడించె;
బారమూలిక ధర్మపవర్తనమున.

21

ఉ. పాకమదేవిగర్తపురి వైద్యముఁజేసిన ద్వాదశాబ్దముల్
భూరికృపాంతరంగ పరిపూరిత చిన్నమతోడ మైత్రీ ని
పార వహించి మించె, ననయంబును కైస్తవ సాంప్రదాయ స
త్సార విరాజమాన గుణసంపద నెన్నికఁగాంచె మిన్నయై.

22

చ. ప్రభువగు కీర్తిస్తునందు గల భక్తికి సూచనగా సతీలలా
మ భువిఁ దదీయ సేవకుల మాదిరి చిన్నమ ధర్మశాల స
న్నిభముగఁ గట్టియిచ్చె నవనిన్ తరుణీజన వాసయోగ్యమై
శుభద మగున్ చిరంబు పరిశుద్ధ వరాత్మకు స్థానమై సదా !

23.

10. ఆ శ్లోతా ద ర ము.

—♦ 1. వి ద్యా ర్థ లు . ♦—

ఉ. వేలకొలాది బాలురకు విద్యల నేర్వంగ మూడువేళలా
జాలిన భోజనంబులిడి, చక్కని దుస్తుల, వేతనంబులకొ
లీలనొసంగె; నట్టి సతిలేని కొఱతను దీర్ప శక్యమే ?
బాలుర భావిభాగ్యముల పట్టుగఁ జిన్నమదేవి యుండదే ? 1

క. విద్యార్థుల సౌకర్యము
లాద్యోతము నరసి పోచు నార్థికముగఁ, దా
విద్యులతవలెఁ జిన్నమ
సద్యోఫలదాయి యనఁగ జాలదె ధరిణిక్. 2

క. ఎదటి విద్యార్థులనో
మందిరమునఁ జేర్చి సుతుల మాదిరి సాకెన్
వందలు వేలుగ నుదురు
సందియమా ! యామె వృద్ధి సలిపిన యువకుల్. 3

ఉ. చిన్నమదేవి పోషణ వసించి సమస్త కళా ప్రపూర్ణులై
మన్ననఁగాంచినట్టి గుణమాన్యులు నేటికి నర్హరీతి న
త్యున్నత రాజకీయ పరమోచ్చదశల్ గని వించుచుండి, రీ
చెన్నుఫలంబు దాతకెటు జెందకయుండు ? ధరాతలంబునక. 4

గీ. అంగమునఁ బట్టభద్రులై యలరి గొప్ప
గొప్ప యుద్యోగముల సంపాదించిన ఘనులు
విస్మరింతురె చిన్నమ్మ విద్యనేర్పఁ
దమకు నిడిన సహాయ సంతతుల నెపుడు ? 5

గీ. న్యాయమూర్తులు, డాక్టర్లు, న్యాయవాదు,
 లున్నతోద్యోగు, లాభ్యాత్మి కోత్తము, లయి
 వృద్ధిఁజెందిరి చిన్నాంబ పెంపకమున
 నెందఱోబాలు ; రదిచాలదే ! తరింప.

6

చ. పొలతి గృహంబునందు నెలవుగని విద్యలునేర్పు బాలురా
 నిలయము స్వీయగేహమని నిల్తురు ; వారలఁ జిన్నమాంబ, పి
 ల్లవలె సాకుఁ, బ్రేముణిని లాలనసేయును, వారలెంచ ప
 దలకును మించియుండు రది తథ్యము శ్రీచుతిభాగ్య మెట్టిదో. 7

గీ. వచ్చు విద్యార్థులకు భుక్తి వసతు లిచ్చి
 స్వీయగృహమున విశిరుఁగఁజేసి సాకు ;
 నెందఱైనను లెక్కలే దీమెకెపుడు,
 జిన్నమాదేవి పున్నెంబు నెన్నఁదరమె ?

8

మ. చదువేమూలము సర్వసాధనల విజ్ఞానంబు నార్జింపఁ, బ్రా
 జనువు లేవదము, లట్టివిద్యలన భాషాసేవఁ గావింప నె
 మ్మది సంకల్పము గల్గుబాలురను సమ్మానించి, చిన్నాంబ సా
 కు దయన్, భుక్తిని వస్త్ర పుస్తకములు గూర్చి స్సమర్పించుదున్. 9

ఆ. చదువులేనివానిఁ జవటయందురు జనుల్,
 భార్యగూడ నలసభావ యగును ;
 జనువుకొనుఁడని యువజనుల కుద్బోధించుఁ
 జిన్నరాణి ప్రకృతి చిహ్నముగను.

10

ముందు ప్రక్క - రాజా భుజంగరావు, వాడేర్లు సరసింహారావు, నందిరాజు చలపతిరావు, దేవరకొండ మాణిక్యం, ఆదిపూడి ప్రభాకరరావు.

పైరుక్క - ఉళక్కి, ఉస్మాన్, సుందరరామయ్య, శోభనాచలం, ప్రకాశంగార్లు.

2. పండితులు.

1. క్రొత్తపల్లి సుందరరామమ్యగారు.

ఉ. సుందరరామ పండితుడు, సూన్యతవాది, కపిశ్వరుండు, మా
మందిరసీమ సల్పది సమంబులచుండియు నుండె నాత్మస
ద్భ్రాందమునందు, జిన్నమకుఁ బ్రీతిఁ బురాణ సమస్తగాథలన్
బంధురీతి శ్రావ్యరచనం బలియించెడి కోవిదుండగున్. 11

గీ. గ్రంథముల మాకుఁ గృతినిచ్చి ఘన కవీంద్రుఁ
డమల మాన్యబహుకృతు లందుకొనియె ;
సస్మ దాస్థాన విద్వాంసుఁ, డాంధ్ర భాష
కరతలామలకంబును ఘనతఁ గాంచె. 12

గీ. చెప్పెనాబిడ్డలకు విద్యఁ జిన్ననాట
నుండి నేర్పెఁగవిత్వంబు నొప్పమీఱు ;
మనుమలకు మన్మరాండ్రకు ననుచినంబు,
నేటికిఁ జెప్పుచుండె మన్నిలయమంతు. 13

—♦ 2. శొంతి భద్రాద్రిరామశాస్త్రిగారు. ♦—

గీ. శొంతి భద్రాద్రిరామశాస్త్రిలను కవియుఁ
జాలకాలము మద్భవ్య పాలనమున
నుండె ; నావేదమూర్తి సఖండగతుల
సాకెజిన్నమ్మ, దైవమే సాక్షి యనగ. 14

—శ్లో 3. కూచి సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు శ్లో—

గీ. కూచి సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు, కపిశ్వ
రుండును, వేదవేత్తయు, పండితుండు, బ్రబంధ
రాజమును గృతిగ నొసంగె, బూజనీయుఁ
డతఁడు మాన్యబహుకృతు లందుకొనియె. 15

— 4. ఆదిపూడి ప్రభాకరరావుగారు —

చ. సరసకవిత్వ సంపద బ్రశంసకుఁబాతుఁడు, పూర్వసత్కవీ
శ్వరులకుఁదీసిపోడు, రసభావపటుత్వ పదప్రయోగ సం
భరితుఁడు, సుప్రభాకరుఁ డభంగురవర్తన నాదిపూడి మ
శ రవిసమానుఁ డూర్జితఘన ప్రతిభాయుతుఁ డెంచిమాడఁగన్. 16

గీ. వర వరాశరస్మృతి నాంధ్ర పద్యకావ్య
ముగ రచించి, మాకంకితముగ నొసంగె;
ధర్మశాస్త్రమగుట శాశ్వతముగ నిలుచుఁ ;
జిన్నమాడేవి మన్ననఁజెందె నితఁడు. 17

గీ. కంద రామాయణము వ్రాసి ఘనతఁగాంచె,
బెక్కు గ్రంథముల రచించి పేరుఁగాంచె
నాదిపూడి ప్రభాకరభ్యాత యశుఁడు
నాశ్రితసమూహమున ముఖ్యుడవఁగఁ జెల్లు. 18

— * 5. చిల్లరిగె యోగానందకవిగారు. * —

గీ. మధ్యమత సుప్రసిద్ధ ధర్మస్వరూపి
చిల్లరిగె వంశసోముఁ డంచిత కవీంద్రుఁ
డాంధ్రరామాయణమువ్రాసి నట్టిఘనుఁడు
యోగధనుఁడు యోగానందుఁ డుత్తముండు. 19

గీ. ఈకవీంద్రుఁడు మాకిటఁ గృతినొసంగె
నొక్క సత్కవ్యరాజము నుత్సహించి,
యుభయ తారకమయ్యె నీయుద్యమంబు ;
రామచంద్రుని భక్తుడు, రాజయోగి. 20

The Nellore Progressive Union,

L. P. HALL - NELLORE.

FREE READING ROOM & LIBRARIES.

117

నెల్లూరు ప్రగతిశీల సంఘము.

◆ 6. అన్నమరాజు సుబ్బరాయకవిగారు. ◆

మ. వినుతఖ్యాతుడుఁ పండితోత్తముడు, సద్విద్యా వినోదుండు, కా
వ్యనిభుం, డన్నమరాజువంశ జలధి ప్రాలేయ భానుండు, బా
హుణ వర్సండుగు సుబ్బరాయకవి, యత్యంతాను రాగంబునన్
హనుమజ్జీవిత సత్ప్రిబుధకృతినిం, దా సంకితంబిచ్చి మా
ఘన సత్కారములుది, చిన్నమకు వేడ్కల్పించె యోగ్యస్థి 21

—◆ 7. కోన వేంకటరాయశర్మగారు. ◆

గీ. కోన వేంకటరాట్టర్మ మానితకృతి
మాకొసంగి చిన్నాంబిక మన్నచలను
గాంచె బండిత సుకవి శిఖామణి గద !
సరస సాహిత్య విద్యా విశారదుండు. 22

—◆ 8. దామరాజు శోభనాచలముగారు. ◆

గీ. తగు నియోగియు, బాంధ వోత్తముడు, దామ
రాజు శోభనాచలము, ధురంధరుండు,
బాల్యమున నాంధ్రభాషా ప్రభావ పటిమ,
నాకుఁ గూర్చిన గురుఁడు, వివేక ధనుఁడు. 23

గీ. చిన్నమాడేవి మాయంటఁ జేరుటాది
పితృ సమానుఁడుగను సర్వవిధిములఁ దుది
వఱకుఁ గాచియుండిన జ్ఞానపరుఁడు, మమ్ము
విడువకుండెను బ్రాణము ల్విడుచుదనుక. 24

—◆ 9. దేవరకొండ మాణిక్యశాస్త్రిగారు ◆

గీ. నియతి దేవరకొండ మాణిక్య కవియుఁ
జిన్నతనమున గీర్వాణ శిక్షణము నొ
కింత నాకొనరిచిన నియంతయుగుటఁ
జరమదశయందుఁ దత్సృతి చాలియుండు. 25

—శ్రీ 10. గాంధీ మహాత్ముడు శ్రీ—

- గీ. పరమ పురుషోత్తముఁడు గాంధీ, నర మహాత్ముఁ
డాతని ప్రబోధములఁ జిన్నమాంబ యధిక
భక్తి విశ్వాసములతోడ శక్తికొలది,
యాచరణయును నిల్పెఁ బ్రత్యహముఁ గరము! 26

—♦ 11. కందుకూరి మెకటసుబ్బారావుగారు. ♦—

- గీ. అశ్వినీదేవతల భాస్వ దంశ గలిగి
తరతరంబులనుండి వైద్యమును జేయు
కందుకూరి సుబ్బారావుఁడును సుప్ర
తించు చిన్నమ్మ బిడ్డల దేహ గుజల. 27

- క. కృతులను మాకొసంగిన పం
డితులను, గవిచంప్రలును, గడిదిగ సాకెన్
సతి చిన్నాంబిక, తత్త
ద్గతులకు సత్కృతులఁ జేయుఁడగున ట్లెపుడున్. 28

- క. పండిత పామర సజ్జన
మండలి నేవేళఁ దా, సమంజస గతులన్
దండిగ సాకుటఁ జిన్నమ
యండను నిల్చెదరు వారలాదృతిఁ గనుచున్. 29

—♦ 12 కొప్పరపు కవిసోదరులు. ♦—

- క. కొప్పరపు గవిసోదరు
లెప్పుడు వచ్చినచు వారి నుత్ఫుల్లమతిన్
మెప్పించు నుచిత సత్కృతు
లొప్పిదముగఁ జిన్నమాంబ యురుగతి నేయున్. 30

గీ. నెలలతరబడి వారు మా నిలచుమాడు
నిలుకడగ నుండ, వలయు నన్నిటిని గూర్చి
స్వగృహమునవలె వారలు సంతసించు
పగిది జిన్నాంబ సాకె సంభ్రమము మీర. 31

ఉ. పండితవర్ణు లుర్వర సుపర్ణులనాహత నాగ్నినాదముల్
చండతరబుగాఁ జూపఁకాని పాఞ్జు లఖండ సత్సభా
మండలిఁ బూజనీయు, లసమాన మశోభను, లాత్మక క్తి నా
ఖండల తుల్యులయ్యెదరు గాకని పల్కును జిన్నమాంబయున్. 32

చ. చదువుల నారితేరిన ప్రశస్త సమస్త కళాప్రభావ కో
విమలను జిన్నమాంబ ప్రభవించిన విశుత్తభర్మశాస్త్ర స
పద నిధులంచు మొక్కి, తగుపద్ధతి సత్కృతిజేసి పంపు నే
యదనుననైన, బ్రాహ్మణులన్న సుధామధురోక్తులే యరున్. 33

శా. ఏదేశంబున నేజనాంగములయి, దేశాలయందైన, వి
ద్యాదానంబున లోకసమ్మతము, విద్వాంసుల్ సుధామాధురీ
వాద ప్రజ్ఞుల నారితేరుదురు దైవజ్ఞుల సుపూర్ణులై,
వేదాధ్యాపకు లట్టివారెయని పున్ద్రోబల్కు చిన్నాంబయున్. 34

ఉ. విద్యలమెచ్చి భూపతు లభీష్టితసిద్ధిగ సత్కరింతు, గీ
విద్యలమెచ్చి కాను లవేద్య సుఖాబుల సంతరింతు, గీ
విద్యలమెచ్చి దేవతలుప్రీతి వరంబుల నిత్తురెంతయున్,
విద్యలఁబెంచకున్న నవివేకము ముంచును జిన్నమాంబరో ! 35

క. విమలీ కవయిత్రుల స
మృదమునఁ బూజించు జిన్నమసతీమణి, కో
విదలగు సుందరులను నను
పదమున నేవించుదా నపార ప్రేమన్. 36

గీ. సానబట్టినరాయి సమ్మానమునకుఁ
దగుట రాజాధిరాజుల తలల కెక్కు,
నటులె విద్వాంసు లమల వాక్పటిమఁగాంచి
లోక సంసేవ్యు లగుదు రాలోకనమున.

37

— 13. శ్రీ గుడిపూడి యిందుమతీదేవి. —

మ. ప్రిమదబాష్పంగ మాతనూజలకు శోభంజేయు పెండ్లిడ్లకుం
దమి నాథుంబడివచ్చి నూత్నవసులం దత్పత్నులన్ హృద్య ప
ద్యములన్ శ్రీగుడిపూడి మశజయకద్మాదేవినాబోలు ని
దుమతీదేవి మనఃప్రపూర్వకముగ న్నొసారఁదీవించి, చి
న్నమకు స్వర్ణముఁగూర్చి మన్ననల నెన్నఁగాంచె నత్యంతమున్. 38

క. గుడిపూడి రామరాయని
పడఁతుక సాభాగ్యవతిగ బహువత్సరముల్
కొడుకులు, కూతులు, మనుమలుఁ
గడువేడుకసేయ వృద్ధిఁగాంచుచు నుండున్.

39

3. అమాత్యులు .

చ. సచివులు సత్యసంధులయి సర్వవిధంబుల రాజ్యపాలనం
బ్రచలిత ధీవిశారద పరాయణులై నెరవేర్చి మించినన్
శుచిదనరార నుర్వర యశోధను లొదురు మంత్రీపుంగవుల్,
ప్రచురణఁగాంచు దత్ప్రతిభ రక్తి దిగంతముదాఁక జిన్నమా! 40

ఉ. మంత్రులు మంత్రులన్నను సమర్థతగల్గి నిమంత్రణోక్త దు
స్తంత్రములం ద్యజించుచు, స్వతంత్రతఁ గాంచి, విరోధికోటి దు
ర్యంత్రములెల్లఁ గూర్చి, హృదయంబున సత్ప్రభుభక్తి వీడకా
మంత్రీణ సంఘరింపఁదగు, మాన్యతఁ గాంచఁదగుం బ్రబుద్ధులై. 41

—♦ 1. వల్లూరి శేషచలంగారు. ♦—

గీ. లలిత వల్లూరి శేషచల ప్రిధాని
రాజ్యపాలన మొనరించె బ్రధమమన
వర గవర్నమొంటు సుపరిపాలనమున
నిషధయోగ్యుడు, బంధువు, నీతిపరుడు.

42

ఉ. ఆతడు రాజకార్యములయం దసమార కుశాగ్రీబుద్ధి; ప్రి
ద్యోతిత ధర్మవర్తనుడహన యశోధను, డాత్మసంతతిన్,
భాతల, శాస్త్రవేత్తలుగఁ బండితుకానఁబెంచె, బాంధవ
ప్రీతియుతుడు, సజ్జను డరిదము, డిధవిశుద్ధు, డెంచగన్. 43

—♦ 2. చోడవరపు నరసింహముగారు ♦—

గీ. అనఘుఁ డేజంటు తాతగారనెడు, చోడ
వరపు నరసింహ ముత్రి, యుర్వర నుమాత్రి
పుంగవుడుగనుడి ప్రితిభఁబూజ్యుడయ్యె
బంధువర్గములోని ధురంధరుడు.

44

—♦ 3. కంభంమొట్టు శోభనాచలపతిగారు. ♦—

చ వలగొని ముప్పదేడ్లు పరువంబునఁ గంభముమొట్టు శోభనా
చలపతిరాయముత్రి సరసంబుగ ముత్రిగ రాజ్యపాలనన్
సలుపగ నొక్కరీతిగను సౌఖ్యముతగ్గెను వార్ధకంబుచే;
నిలిచెను స్వీయగేహమున నిర్మల కర్మవిరూఢ గాఢతన్. 45

—శ్లో 4. నండ్లూరి వెంకటసుబ్బారావుగారు. శ్లో—

గీ. అరసి నండ్లూరి సుబ్బరాయాఖ్యు, భావు
కుని దివానుగ మీరు చేకొనుడు, చక్కఁ
జేయు నన్నిపనులనని చెప్పెనాకుఁ
జిన్నమాదేవి, బుద్ధివిశేషకలన.

గీ. సూరి నండ్లూరి మొకట సుబ్బరావు
బావగారిష్ట మంత్రీగాఁ బ్రాజ్యరాజ్య
పాలనముచేయుచుండిరి ప్రజ్ఞామూఁతఁ
జిన్నమాదేవి యెన్నికఁ గన్నునుడు.

47

— 5 ఈమని భీమశంకరముగారు ! —

ఉ. ఈమని భీమశంకర మహీన గుణాధ్యుడు, బుద్ధిశాలి, మా
ధామమునం జరంబు ప్రమదంబుఁ జిన్నమాదేవి కాశీతుం
డై మసలెం బ్రథానిఁ, గ్రహగత వృద్ధిని ముద్రాణాలయం
బీ మహితాత్ముఁ డిచ్చుగొని పాచ్చె స్వశక్తి విశుద్ధ జీవితన్. 48

— 6. దుగ్గిరాల రామదాసుగారు. —

గీ. పాఞ్జుడగు దుగ్గిరాల త్రిరామదాసు
మంత్రసామర్థ్యమున నసమానుఁ, డిరువ
దోడ్లు లేఖరిగానుండి యేగెడివికిఁ
బరమ విశ్వాస పాతుఁ డాప్తజనుఁ డితడు.

49

— 7 సే వ క సో ష ణ ము. 7 —

గీ. అడిగినవి యెల్ల నిచ్చుచు నన్నపాన
ములకు లోటులేకుండ నిమ్ముగను బ్రోచు,
బిడ్డలనుబోలె బోషించి పెంచు కతన
సేవకులపాలిటికి మాత చిన్నమాంబ.

50

గీ. జీతములుగాక సేవక శ్రేణికెపుడు
మూడుపూటల భోజనములును బత్తె
కర్చులిచ్చి పోషించెను గన్నతల్లి
పగిడి జిన్నమ్మ ; మరతురె ! వారలెపుడు.

51

గీ. జబ్బుచేసిన వైద్యుల సంతరించి,
సముచితాహారములఁబంపి, సాకు సకల
విధులఁ జిన్నాంబ సేవక వితతి నెపుడు,
శోచనీయుము వారికా సుదతిచావు. 52

చ. ఇరువది ముప్పదేడులుగ నీసతిచెంగట సేవఁజేసి, రెం
దఱిపరివార ; మందఱునదం బరితృప్తినిబొంది రెల్లఁడం
ద్వరగతిఁ దల్లిసోయిన విధంబున నేడ్చిరి, జీవితంబు మ
ర్భరమని, చిన్నమాంబ జనరంజని, వారు సహింపనేర్తురే! 53

గీ. ఐదు గృహదానములఁజేసె నాదరమున
సేవక జనంబులకు, వారిసేవ మెచ్చి ;
అందఱకుఁ బెండ్లికర్చుల నామె యిచ్చెఁ;
బరిజనులు ప్రీతిపైకి గన్నరుపగొక్కా ? 54

గీ. ప్రీతిగల సేవకులు సర్వరీతులొప్ప
నుపచరించిరి చిన్నమ్మ యిర్వొ బిబల
వ్యాధి బాధితమై పక్క వదలనపుడు
పరమ విశ్వాసపాత్రు లా పరిజనులి. 55

గీ. నలుబదేడులు మాసేవ సలిపి వార్ధ
కమున నిష్కయేల్ డఱెదారు గాంచ మృతిని,
జిన్నమాదేవి శోకసంఘన్న యగుచు
బంధుమరణము రీతిగా వగచె నపుడు. 56

చ. ఋణములఁజిక్కి సేవకులు హింసల నొందఁగ, జాలిఁజెంది దా
రుణ ఋణబాధకు స్వగచి పోచె, ఋణంబులు మాపుజేయ కా
రణములఁ జిన్నమాంబ యనురక్తి దఱింగని నామజెప్పి; పూ
రణములుగాక యుండునె ధర న్నుభటాభుల కోర్కులన్నియున్. 57

చ. ఇలగల దద్వితీయమగు నీశ్వర తత్వమొకండు, దానిచేఁ
గలుగుచుఁ బోవుచుండుఁ గలకాలము సృష్టివిధానమంతయు;
దెలిసి తరింపఁగావలె మదిన్, మతసారము లిట్టివంచుఁ దాఁ
బలికెను జిన్నమాంబ విధివాక్కులరీతి ధృవంబు సేయుచున్. 1

శా. నాదబ్రహ్మ మనాదియై, ప్రకృతి శూన్యంబై, స్వయంవ్యక్తమై,
వేదబ్రహ్మ సమీక్షసేయ మది సువేద్యంబ యీసృష్టి ; భా
వోదంతబిది, మానసోల్లసనమై యొప్పుగా, బరంజ్యోతి కీ
భేదాభేదము లెల్లజోవుఁ బ్రళయోచ్ఛిన్నంబులై, చిన్నమా ! 2

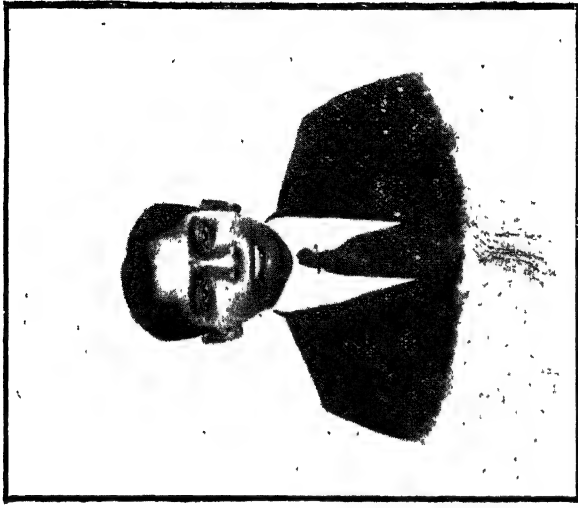
శా. నాదబ్రహ్మము తన్నయత్వముచు సుధాపంబుఁ గావించు, వ్యా
నోదానాచ్ఛ సమాన వాయువుల నత్యుచ్ఛస్థితి గూర్చెడిన్,
వేదాధ్యాపన యట్టిదే యగును, సాన్నిధ్యంబు తాత్కాలికం
బై దైవారు నటంచుఁ బల్కుగద ! చిన్నాంబా వధూరత్నమున్. 3

శా. ధర్మాధర్మ విచక్షణా పటిమ సూత్రప్రాయమై యుండు, నా
నిర్మాణక్రియ లెల్లవారలకుఁ బూనికొజ్జక, వట్లాట నా
కర్మాచిత్తము లట్లెయుంచి, నిజభక్త వ్రాతము జేరుటే
నైర్మల్యంబుఁ ద్యజించు మార్గమని యెన్నంబల్కుఁ జిన్నాంబతాన్. 4

ఉ. ధీమరు లాత్మశక్తిఁ బ్రకృతిం దలదన్ని శమింప, సర్వలో
కావన రూపమైన పరమాత్ముని మంగళ దివ్యదృష్టి యు
జ్జ్వలనమాను, సర్వపరిషేచన యోగ్య రసంబు చిక్కు, సం
భావిత సద్వి భూతులు శుభప్రదముల్, తనరారుఁ జిన్నమా ! 5

రుజాదే వేంకట కృష్ణమూర్తి.
పి. వ. అల్లడ.

ప్రేమ జోగారావు,
పి. వ. అల్లడ.

గీ. హృదయ సంకల్ప సంతయ బాదవేనేని
జీవితాపేక్షయే వీగిపోవును గద !
ధర్మమా యిట్టి వృద్ధ సాధనము సేయ !
నిట్టి మోక్షము గోర రహీన మతులు.

6

గీ. బురదలోమున్ని కుమ్మరపురుగు పంక
మగటకయె నిర్మలినముగ నాడురీతి
నరుడు సంసార పంకమున మునిగియును
స్పర్శగొంచక చిన్నమ్మ పగిది డేలు.

7

గీ. కఠినశిక్షకు లోనము శతముఁదాల్చి
యిదియ వ్యాపృతులను జయించ వలయు,
జిత్త చాంచల్యమును బాపి సిద్ధిగొంచ
నగును, భక్తి చేకొనుట చిన్నాంబ మతము.

8

గీ. భక్తి వైరాగ్యముల బరాత్పరుని హృదయ
పీఠమున బ్రతిష్ఠించి సుప్రీతి ధ్యాన
ధారణ సమాధులను సాంప్రదాయ సరణి
నడిపె జిన్నాంబ సంసార నౌక నెక్కి.

9

గీ. సచ్చిదానంద పదపు లొసంగె గలను
భక్తిమార్గము, వాదోప వాదములకుఁ
దార్ప, దమలంబు, మత తత్త్వము లడుగదు,
సులభ సాధనమని బోధనలుపు రాణి.

10

గీ. వేద వేదాంగ పఠతత్వ వేత్త లెవరు
సృష్టివైచిత్ర్య మిదియని చెప్పరైరి ;
అస్మదాదుల కేరీతి నలవడు నని
చిన్నమాచిక భక్తి సంఘన్న యయ్యె.

11

గీ. దైవ యోగంబుఁ దప్పింపఁ దరము గాదు
 ధాత కైనను వాని ముత్తాతకైన ;
 జరుగఁ దలఁచిన వన్నియు జరిగితీరుఁ
 జిత వలదంచు వదియించుఁ జిన్నమ్మాబ.

12

గీ. కలను దైవము, లేదన వలచు పడను ;
 శూన్యముననుండి యుత్పత్తి శూన్యమగును ;
 సత్యమునఁ బుట్టిపట్టి దసత్య మగునె ?
 వ్యర్థ వాదములని చిన్నమ్మాబ కలుకు.

13

గీ. సర్వదేవ నమస్కార సాధనములు
 సచ్చిదానందమూర్తి కాసక్తిఁ జెందు ;
 నామ రూపములన్నియు నామహేశ్వ
 రునక కలవని చిన్నమ్మ రూఢిఁ బలుకు.

14

మ. కులభేదంబులు దేశకాలముల వ్యక్తుల్ గూర్చు చందంబులన్
 లలి నిర్మాణముఁజేసి రాద్యులు సమల్లాసంబు పెంపొందగన్ ;
 విలసదైవ విధాన సంఘటన నీభేదంబు లెప్పట్టుర
 గలుగన్మేర వటంచుఁబల్కు నెపుడు గంజాశీ చిన్నాంబయ్యున్. 15

గీ. సఫలమైన నహంకృతి, విఫలమైన
 దైవ సంఘటన మరుట ధర్మమగునె ?
 యఘటన ఘటనా సామర్థ్య మా ప్రభునక
 చేర్పఁదగునని చెప్పుచు జిన్నమ్మాబ.

16

చ. మెలకువఁ గన్నవేళ నెలమి మరచి త్తము వచ్చినట్లుగా
 మెలమఁగఁజేయఁ జాలుమమె ? వితగదా! పుసపార్థసిద్ధి ; వ్య
 ర్థము, సమస్తకార్యములు రూఢిగ నీశ్వర నిర్మితంబులై
 విలసనమందు, సత్యమని ప్రీతివచించుచు జిన్నమ్మాంబయ్యున్. 17

చ. అనుదినము బుర్రాణముల నాపులసన్నిధి బుడితొత్తముల్
తనివిఁగొనంగ సత్కథల, ఛర్మముల, బతనాబు సేయఁ, దా
ననవరతంబుఁ జిత్తమున నాబుజనాభుని హత్తఁజేసి, పా)
క్తనవిధి పూజసేయు సతతంబురు జిన్ననుదేవి నెమ్మదికొ. 18

చ. జలమున బుచ్చుదంబు లనిశంబును బుట్టి క్షణంబులోపలన్
విలయముఁజెందు, నిండు ప్రభవిచునదేది ? నశించు నేది ? భూ
తలమున జీవకోటుల విధుంబులు నిట్టివె : దైవ మాయ లీ
కలుములు లేములున్; పశ్చిమకారణ ముచరు జిన్నమాంబయున్.

గీ. పంచభూతము, లింద్రియపంచకమును
బంచతన్మాత్ర), లఖల ప్రపంచములును
జేర్చి, పంచీకరణ యుక్తిచే సృజింప
నోపు భగవానుడని రాజ్ఞి యొప్పబుకు. 20

చ. తనయల నెల్లవేళల సుధామధురోక్తుల భక్తికిర్తనల్
దనియఁగఁ బాడఁగోరు, నిరతంబురు భక్తుల సచ్చరిత్రాలన్
వినుతఁ బఠింపఁగోరు. బరివేదనఁజెంచు నధర్మ వార్తలం,
గను బరమాత్ము నెల్లెడ నగణ్యముగా ధరఁ జిన్నమాంబయున్. 21

మ. ఒకయింట దగఁ బెండ్లి నారు కమధైర్యోత్సాహులై త్రుళ్ళ, వే
ఱొకయింట మృతదేహముగవిసి యయ్యో! యంచు నేడ్వొగనొ
నకటా! యేమని చెప్పవచ్చు ? విధిమాయల్ దారుణంబు ల్గదా!
వికలోత్సాహతఁ జిన్నమాంబ యడఁగి స్వీతాంతరాగాత్మయై. 22

ఉ. ఎట్టులుచైన సత్యము గ్రహింపఁ బ్రయత్నముసేయుచుండు, దాఁ
బట్టిన పట్టువీడనని పల్కక నెమ్మది నాప్తవాక్కులకొ
దిట్టముసేయు, సజ్జన వినిర్మల మార్గముఁ ద్రొక్కు, ధర్మసం
ఘట్టన దిట్టయై నిలుచు, గామిని చిన్నమదేవి యొచగకొ. 23

గీ. బుట్టి పోయినను నన్యతంబును వచించి
యెఱుంగ దెన్నఁడు జన్మలో నెంచిచూడ ;
సత్య వాక్పరిపాలనా సక్తి బరమ
పావనంబని యెంచు స్వభావ గరిమ. 24

గీ. సకల మతసార సంగ్రహ స్వాంత యగుచు
ఘనత రాత్మానుభవమును గాంచి మించె ;
ధర నిరీశ్వర వాద సుస్మరణఁ గనక
భక్తురాలయ్యెఁ జిన్నాంబ వ్యక్తిగలిగి. 25

చ. ఉపనిషదర్థముల్ దెలిసి యొప్పెడి సన్ముని సత్తమోత్తముల్
విపులముగా వచింప నవిష్టకుల మేమియుఁ దోఁపదందురే !
కృపణులమైన మా కెటులు స్కల్పించు సత్త్వము? భక్తియోగమే
నిపునత నాత్మశాంతి మదినిల్పునను గద! చిన్నమ్మాంబతాన్. 26

గీ. సత్య వాక్పరిపాలనా సక్తయగుట
హాస్యమునకైనఁ గల్గలనాడ దెవుడు ;
మాటవరుసకైనను మాయమాట లనను
సత్యసంధత చిన్నమ్మ సాటి గనము. 27

గీ. నిజము పలికిన పిమ్మట నిష్ఠురమగు
నన్న సామ్యము చిన్నమ్మ కనుదినంబు
స్మృతికి వచ్చును బంధు సమీపమునను,
గాని వెరువదు దృఢబుద్ధి గాంచు కతన. 28

గీ. మహిమచే మించునట్టి “నమశ్శివాయ”
యనెడి పంచాక్షరీ మంత్రమును జపించి
జన్మసాఫల్యమొనరింపఁ జను నటంచు
రాణి చిన్నాంబ సఖులతో రక్తిఁబలుకు. 29

ఉ. ఇంతటి చాకచక్యము వహించిన దేవుడు జీవకోట్ల న
త్యూతము దుఃఖభాజన విధులు ముంచునె? యుక్తమార్గ మా
వతయుఁ దోపదే? జరుల కర్థముకాని ప్రభావమును సు
క్రాంతము కాఁగ నోపునని ఘృణసేయుచు జిన్నమాంబయుక్. 30

గీ. పాహి రామప్రభో యని పలువరింప
వాని చెవికెక్క దీమొర, పగులు గొంతు;
కంతకోపయె యగును, సత్కార్య కలనఁ
గాలమును బుచ్చుడని దేవి కనలి పలుకు. 31

గీ. టుత్పిపాసలు, నిద్రయుఁ గూడలేని
బ్రతుగు వ్యర్థము, నిత్యజీవ మగునెడల
వర జరామరణ రహిత వర్తనాబు
హేయమగునని, చిన్నాంబ ! హెచ్చరితు. 32

గీ. చావులేకట్టి దివిజుల సంతపెరిగి
విరుగకుండిన స్వర్గము పిక్కటిలదె ?
తావుచాలునె వారికందఱికి దినిని ?
ననుచుఁజిన్నమ్మ విభ్రాంతి నందుచుడు. 33

గీ. సరులమించిన పాపముల్ వర మహేంద్రుఁ,
డెల్లదేవతల్ చేయంగఁ జెల్లునొక్కొ ?
కీడు సరులకు, సురలకు డ్డేమమగునె ?
పక్షపాత మగుననుచుఁ బలుకు రాణి. 34

గీ. ఆలమందలఁ బోషించు నవసరములఁ
జేతిమీఁదుగ మేపి రక్షించుఁ బశులఁ
బ్రాణపదముగఁబెంచు నపారభక్తి
గోవులను జిన్నమాంబ సంకోచపడక. 35

చ. మతములత్రోవఁజెట్టి మతిమాలిన వాదము లాశ్రయింప, దు
ర్గతి కవి హేతువులద ! పరాత్పరు నెల్లెడ నాశ్రయించుటే
సతము సమంజసంబు ; పరసాధన కీశ్వర భక్తిమార్గమే
వ్రతమని సాటుఁ జిన్నమ శుభస్థితిఁ జేరిన తోడివారికిన్. 33

చ. మతముల మంచిచెడ్డల తుమం గనఁజాలము, సర్వసన్మతో
న్నత విధులు ఒరామరిక నర్మిలిఁ గూర్చుట యుక్త ముమచే
వ్యతికరమేమి యుండదు, భయంబును గొంచుటంచుఁబలుకు నీ
సతి, వరచిన్నమాంబ, సరసంబుగ సర్వ మతానురక్తయై. 37

గీ. పీర్లపంజాల కెలమిని బిండినంట
ల నటనై వేద్యములకు బంపు నతిభక్తి ;
గ్రైస్తవాలయోపదలను గట్టఁబంపు,
సకల మతములఁ జిన్నమ్మ సమతఁ జూచు. 34

మ. సగుణుం డీశ్వరుఁ, డట్లుకానియెడ స్వేచ్ఛన్ సృష్టిఁగావింపఁ డీ
జగతిన్ ; నాస్తిక శూన్యవాదమునకున్ శక్యంబుగా దివ్యిధిన్ ;
జగదాధారుని కార్యయోగ్యతల నెంచంజాల మెప్పుట్టునం ;
దగదేమైన భరించుటే జనుల కర్తవ్యంబగుం జిన్నమా ! 39

ఉ. దేవుఁడు లేడటన్న జగతిన్ సృజించెడి వ్యక్తియూడు, నా
దైవము నిర్గుణుండనిన స్థానుఁడు శక్తివిహీనుఁడో గదా !
భావన కంద వావిభుని భవ్యగతుల్, సగుణుండు, తానె యీ
జీవుల రూపమంది, వికసించి, నశించుచు, జిన్నమాంబరో ! 40

గీ. కలుష పూరితమైన లోకమును సృష్టి
చేసి, పాప పుణ్యవిభేద శిక్షణముల
మునిఁగి తేలుటయది దైవమునకు హితము
కావలయుఁ జిన్నమా ! చెప్పఁగలమె మనము.

గీ. సృష్టి వైచిత్ర్యములను యోజింప లేక,
కార్య కారణ గతుల సంకలనం గనక,
కర్త నిర్గుణుడనరా దఖింపఁ దత్తఁడు;
మనమె కించిజ్ఞులము నసమర్థులమును. 42

చ. తెలియనివారమన్న మన నీ కది న్యూతనగూర్ప దంతలోఁ,
దెలియఁగ సాధ్యమానె జగతింగని పెంచి నశింపజేయు నీ
విలసన మస్మదామలకు? వేద్యమగు బరమాత్మకద్ది;తా
వలమగు దైవభక్తియె శుభప్రదమా,మనకెన్నఁ జిన్నమా? 13

గీ. తలఁచ నద్వైతగతి జీవతత్వము పర
తత్త్వలేశ మానెఁగ లీలఁదనను వలకు
నెన్ని జన్మల నెత్తిన నెత్తవచ్చు
జిక్కులేదేకిని దానఁ జిన్నమాంబ ! 44

గీ. జీవ పరమాత్మలను వేఱుచేయు నెడలఁ
బూర్వ జన్మస్మృతిని జీవి పొంద వలయు
వృద్ధిచంది తరింపఁగ; స్మృతి హరింపఁ
జిన్నమా ! పరిపూర్ణతఁ జెందుటెట్లు ! 45

గీ పూర్వజన్మస్మృతియె లేకపోయెఁగాన
జీవి కర్తృత్వసెద్దిని జెడఁచెపుడు;
వృక్తిగతముకాదిట్టి జీవకళఁ దలఁపఁ;
దప్పకాభాసమే యరచగనును, దేవి ! 46

క. ద్వైత విశిష్టాద్వైతము
తైతననిన సృష్టికర్త కదిలోప; మృ
ద్వైతమయినఁ దీరెడు నది;
త్మోతలజీవాత్మ హింస చయ్యన నుడుగున్. 47

- గీ. పాపపుణ్య విభేదమేర్పడుచునెడల,
 స్వేచ్ఛ జీవికినొసంగి శాసించ వలయు;
 మానవుని స్వేచ్ఛ ధర నామమాత్రమే కద !
 చిన్నమా ! ధర్మమేరీతి సిద్ధిగాంచు ? 48
- గీ. దేశకాల పరిస్థితుల్ తీవ్రముగను
 సంకుచిత మొనరించు స్వేచ్ఛచు సతంబు ;
 దత్త దాభాసముల జీవతతికి జుట్ట
 ధర్మమే ! చిన్నమా ! యిది దైవమెఱుంగు. 49
- గీ. వర్తులాకార మండల వ్యాప్త మగుచు
 భూ నభోంతరముల నిండి పొరలు దివ్య
 తేజమే సచ్చిదానంద తృప్తదీర్ఘ ;
 జిన్నమా ! జీవ సృష్టి వైచిత్ర్య మిదియె. 50
- గీ. దైవ నిర్మిత చిత్ర పదర్శనంబు
 సృష్టి, జీవులు ప్రేక్షకుల్, చిత్రసరణి
 గాంచి పోదురు, దైవాంశ గలుగు కతన ;
 జిన్నమా ! చిద్విలాస వైచిత్ర్య మిదియె. 51
- గీ. భగవ దవతారుడగు రామభద్రు జనని
 ధరణి వైధవ్యమాదక తప్పదయ్యె;
 జనకునకు బుత్రశోకము, సతికి జెఱయు
 గలిగె ; జిన్నమా ! తప్పపు కాలగతులు. 52
- గీ. వటుని బ్రదికించి బ్రాహ్మణ వరున కిడిన
 పృథిభ యేమయ్యె నిచట శ్రీరాఘవునకు ?
 మృతుల బ్రదికించ గలిగిన క్రీస్తు సిలువ
 కప్పునముజేసెగద ! తనయాత్మ దుదకు ! 53

గీ. సర్వ సామర్థ్యములుగల చక్క ధరుడు,
సకల జీవులయందుండు సర్వసాక్షి,
ధర నవతరించ వలయునే ధర్మసిద్ధి
కొఱకు ? నజ్జుడే ? చిన్నమా ! కూడునె యిది ? 54

గీ. సృష్టిపథకము నల జగదౌష్ట కూర్చు,
నందులోపముల్ పొసంగ వేచుదమునను !
పాపపుణ్యములేల సంభవము లగును ?
జిన్నమా ! నరుల్దీని యోజింపగలరె ! 55

గీ. నాటకంబుల నాడెడు నటకులకును
స్వేచ్ఛలేనట్లు సృష్టిని జీవులకును
గనముఁ గర్తృత్వసిద్ధి నెక్కరణిచైనఁ ;
జిన్నమా ! కూలివాండ్రు మీక్షితిని మనము. 56

గీ. తోలుబొమ్మల నటనతోఁ మల్యమగును
జీవ పరమాత్మల గతున్ విచిత్రముగను ;
సూత్రధారుఁ డాడింపఁగఁ జోద్యగతుల
నాడి, విరమింప బొమ్మలు నాడ మాను. 57

ఉ. నాటక మాడునట్టి తరుణింబున నందలి వేసగాండ్రు స్వే
చ్ఛాటనఁజేయ నాటకమె యాగు ; నదేగతి జీవకోటి, భూ
వాటికఁ దత్తుక్త విధి వచ్చి చరించి చను నురాసరిం ;
దాటఁదరంబె ? యీశ్వర విధానము నేరికి, ధాత్రిఁజిన్నమా ! 58

గీ. ప్రభుని మర్మము తెలియక బ్రమసి, యెన్ని
మతములం గూర్చిన నవి సమ్మతము లగునె
ధరణి సృష్ట్యాదిగా దీనిఁదరచి, విఫలు
లైరి ; ధీమంతులని చిన్నమాంబ పుల్కు. 59

గీ. గోడ కభిముఖముగ బంతిఁ గొట్టఁ దిరిగి
వచ్చి మనకది తాకెడి పగిది, దేవి !
చెడు తలంపులు మనమీఁదఁ బడును మగుడి ;
కార్య కారణ గతుల సొస్కార మిదియె.

60

గీ. జలము లింకిన శూన్య కాసారము గతి,
రాజులేనట్టి భూతల రాజ్యము గతి,
శాద్వలము లేని గోభూమి సరణి, నీల్లుఁ
బడఁతి లేనట్టి పురుషుని బతుకు దేవి !

61

గీ. చెరువు తూమును చెరువఁ బ్రసిద్ధ జలము
సస్యముల నింపి పెంచుఁ బ్రశస్తముగను ;
జీవ జలధార చైతన్య సిద్ధిఁ గూర్పుఁ,
దలుపు మూయ జీవ జలము నిలిచిపోవు.

62

గీ. తలఁప సర్వాధికారి యాదైవ మతని
మంచిచెడ్డల మనము విచుర్కఁ జేయ
నగునె ? చిన్నమా ! సేనాని యాజ్ఞ వీర
భటులు శిరమున వహియింప వలయుఁ గాదె !

63

గీ. వేద వేదాంగ సహితల్ వెదకి నెదకి
ఘోషి కాముష్మిక సువిషయంబు లెల్లః
జర్చ సన్నిహిత ఫలము లేకమును లేదు,
చిన్నమాదేవి ! సృష్టి వైచిత్ర్య మిదియె.

64

१२। ५०

— 1. క్రైస్తవ మతము. —

శ్లో. శ్రీ మధ్యాయామి మిథ్యాచకచక వికచత్

చైత్యసత్య స్వరూపమ్

హృద్యం సస్మానివేద్యం శ్రుతిమహితసతీ

భాగ్య సాభాగ్య కందమ్

సిద్ధంసర్వాను విద్ధం కరమ శివమయం

భవ్యదివ్య ప్రకాశమ్

యేసుకీ, స్వాఖ్యదైవం నతజనసుఖదం

భాగధేయం మదీయమ్.

1

ఉ. మానవ జీవయాత్రను గ్రమంబుగ నుత్తమ నీతిరీతి సు

ధానముఁజేసి పామరజనంబుల కాదృతి బోధయకానటుల్

పూనికఁగ్రీస్తుయేసు, పరిపూత చరిత్రుఁడు బోధఁజేసి స్వ

ప్రాణము లిచ్చె నందుకనిపల్కును జిన్నమదేవి సర్వదా !

2

మ. ధరణిం గ్రీస్తు వచించినట్టి పరతత్వప్రోక్ష వాక్యంబులం

బరలోకంబున జీవరాసులు సదావ్యాపార సంసక్తిమై

బరిబూర్ణత్వమునందఁ బాటుపడు భావంబుల్ ప్రకాశించు,ను

త్తరలోకసిథి సార్థకంబనెడి వార్తంజాటుఁ జిన్నాంబతాన్.

3

మ. క్రీస్తుని జీవితోక్తులఁ దరింపఁగ వ్యక్తులు విశ్వసించుటే

వాస్తవభక్తి; తక్కినవి వార్యములొగద ! చిత్తశుద్ధిచే

నిస్తుల భక్తిచేకురు గణింపఁగ; నేను విశుద్ధమైన దై

వస్తవ సంపదం బడసి, వర్తిలుడొచను జిన్నమాంబయున్.

4

- గీ. నవ నిబంధనగ్రంథ మనవరతమును
జదివి, తత్తదంశములను మదినిజేర్చి
ప్రభువు నాదర్శముగఁగొని, రక్తిజీవ
యాత్ర సాగించె జిన్నాంబ పాత్రగతిని. 5
- గీ. పరమపావన మాతృ సంభవుఁడు, శివుఁడు,
పాపరహితుఁడు, నిర్మల స్వాంతుఁడేను;
వెదకిచూచినఁ దప్పు గాన్నింపదెచట,
ననుచుఁబేర్కొను మఱచిన్నమాంబ సతము. 6
- క. మానవ సౌభ్రాతృత్వ ము
నూఁముగా నిర్ధరించి నుడివెను గీర్తి
మానిత గుణశీలుని స
మ్మారము సేయగఁజరదె ! మారపులెపుఁక.
- గీ. పాపమతులను దిద్ది తీర్పడగు ననుచు ;
దష్టశిక్షణ మొనరింపఁ దప్పిగనమ ,
క్రీస్తుమతమున నుత్కృష్ట రీతి యిదియె
యని వచించుచు, సతము జిన్నాంబ ప్రితిభ. 8
- గీ. దుష్ప్రవర్తన గలవారితో వినమ్ర
గతుల బోధించి నీతిసంయుతులఁ జేయ
వలెను ; క్రైస్తవాదర్శ మీకలసఁగలద
టుచు జిన్నాంబ తా వచియించుచుండు. 9
- గీ. పాప పతితుల సన్మార్గ వర్తనులుగ
మార్పుటయె ధర్మమగు ; బరిమార్పు టరయ
ఘనత కానేరదనుచుఁ గ్రైస్తవమవదించె,
నని ప్రబోధించిమించు జిన్నాంబ సతము. 10

గీ. క్రీస్తుచుతటి నిర్మల పేమమూర్తి,
దైవభక్తుడు, పరిశుద్ధ తత్వవేత్త,
సకల కష్టములనుజెంది చచ్చెసిలువ,
నస్సదామల గతియేమి? యనును రాణి. 11

గీ. సాధ్య మగుచుత వలకుఁ బ్రశస్త గతులఁ
బ్రజల కామోదమును గూర్పవలయు, నదియె,
ముక్తిదాయక, మైహికాముష్మికముల
కని యచువదించు నెట్లజెన్నాంబ దోధిను. 12

గీ కష్ట సుఖముల రాకపోకలకుఁ గార్య
కారణపిథుల యుక్తసంకలనఁ గనుము ;
జన్మ కర్మాంతరోక్త ప్రసక్తియేల ?
బుద్ధిచేతను సాధింపఁ బొసఁగదచును. 13

గీ. పొరుగువారిని దలవలెఁ బూర్ణశక్తిఁ
బ్రేమఁగనువానిఁ బరమాత్మ ప్రీతిఁగాంచు ;
నని జగద్రక్షకుడు క్రీస్తునువదించె
నదియథార్థమనును జిన్నమాంబ సతము. 14

చ. అనయము దేవదానవ మహారణరంగములం దనేకసా
ధనముల రాక్షసుల్ జయముఁదాల్చిరి, వైష్ణవమాయచేఁ దుదిన్,
ఘనత సురాళికబ్బె ; నివీకర్ణమె ! క్రీస్తు వధించువారి ర
క్షణకయి ప్రార్థనలస్పలిపెఁ గాంచుడు వీరల తారతమ్యముల్. 15

గీ. ప్రబలు లవతారపుగుఱులు పామరగతి
నాగ్రహనుగ్రహముల సమగ్రులైరి,
కాని ద్వేషించువారి రక్షణనుగోరు
క్రీస్తుఁడద్వితీయుఁడను నారీమణి ధర. 16

శా. శ్రీమంతుల్ ఘనులైనమానవుల నీసృష్ట్యాదిగానెంచినం
గామకోధములన్ జయించిన మహోత్కంఠుండు కాన్పింపఁడా
ప్రేమాకారుఁడు లోకరక్షకుఁడునా క్రీస్తాక్కడేకాని యీ
రామారత్నము చిన్నమాంబ హృదయారామంబు పుష్పింపఁగన్.

గీ. తమ్ము భూషించువారలఁ దనుపుటయును
సతముదూషించువారలఁ జంపుటయును
ధరణి నైసర్గికములు సాధారణముగఁ ;
గ్రీస్తురక్షించె వైరులఁ బ్రీతి ననును. 18

ఉ. నీతులఁజెప్పవార లవనిన్ సుమతుల్లరెందఁతెందఱో
భ్రాతలు, వార లాచరణభావములం దలపోయరింతయుం ;
ప్రీతిని గ్రీస్తుచెప్పి తగురీతిని జేసెనటంచుఁ, బిన్నమాం
బా తరుణీలలామ తనవారలకు నివ్వవరించెప్పెడున్. 19

గీ. పరుల సేవించు పనియందుఁ బ్రాణములను
విడువ నిత్యజీవముకల్గు విధికృతముగ ;
నాత్మరక్షణార్థము డాగునతఁడు చచ్చుఁ ;
గ్రీస్తు శాసించెననిచెప్పఁ బ్రీతి నతివ. 20

క. చిత్తస్వాస్థ్యముగని పురు
షో తము సచ్చాసనముల నొనరించుట స
ర్వోత్తమ పద్ధతియని పఁ
త్యుత్తరమిడుఁ జిన్నమాంబ యోగ్యపఠిభన్. 21

గీ. క్రైస్త వాదర్థముల ననురక్తి హృదయ
రంగమున నిల్పి సత్సవర్తనము సలిపె ;
వర్తనమునందుఁజూపని వాక్యసరణు
లప్రయోజనములని చిన్నమ్మ పలుకు. 22

ఉ. భ్యాతినిగూర్చు ధర్మము లఖండముగాఁ బ్రకటింపలేదిలక,
స్వాతిశయమునుదక రయింబునఁ బాత్రతనెంచి, సత్కృతుల్
నీతియుతులుగా సలుపు నిత్యము నుత్తమ గుప్తపద్ధతి ;
బూతచరిత్ర చిన్నమ ప్రిభుండగు కీస్తుని యానందోష్ఠనక. 23

గీ. నమ్ము- “పాపాయపరపీడన”- మృనియును,
ధర- “బరోపకారార్థమిడుశసే”-
మనియుఁ గీస్తువదించె ; బరార్థసేవఁ
జేయుమని బోధజేయుచు జిన్నమాంబ. 24

గీ. కైస్తవాదర్శముల మదిఁగాంచునెడల
లోప మిసుమంతయైసను జూపలేము;
చెప్పినంతయుఁజేసెఁ బ్రసిద్ధమతఁడ
టంచుఁజిన్నమ్మ ప్రకటించు ననుదిశంబు. 25

గీ. కీస్తుని జీవిత చరితము
వాస్తవమని చిన్నమాంబ ప్రథితప్రేమ
బ్రస్తుతిఁజేసెరు, దద్విధు
లాస్తి క్యత ననుసరించె గాత్రీయముగా. 26

క. మృతులను బ్రదికించెను, ధరఁ
బతితుల రక్షించె, రోగ భారములుడిపె
గ్రతుల నిదెంచెను గద!
ప్రతియెవ్వఁడు కీస్తుయేసు రారాజునకున్. 27

క. పరహింస సేయకుము, పర
తరుణీర్తుముల పొందు దలంపకు మెప్పుడుం,
బరధనము నఱిగింపకు,
పరము లభించునని క్రీస్తు ప్రవచించె ననున్. 28

క. ధనమును వనితరు గోరని

మనుజుడు ధన్యాత్ముఁ డార్యమతమిది, సత్సా

ధనమునఁబరమాత్ముని గనుఁ

గొనుఁడని క్రీస్తునువదించెఁ గూర్మినని యనున్.

29

గీ. జీవిత విధానమును శుద్ధిజేసినయెడఁ

గల్గెష రహితమై జీవకళ చెలుగు;

భక్తి విశ్వాసములఁబూని ముక్తిఁగాంచు;

గ్రీస్తుపలుకని చిన్నమ్మ ప్రీతిఁబలుకు.

30

ఉ. విద్యలనేర్చి జ్ఞానమభివృద్ధినిజేయుట సాధ్యమైనయ

ట్లు ద్యమమూన మానస నియోగముచేతను, బే)మత త్వసం

పమృతించిక్కు; విశ్వమున వర్తిలఁచేసిన భూతత్వప్రీతి

వేద్యముగల్గుఁ, గ్రీస్తుని వివేక రహస్యము చిన్నమాంబో !

31

మ. ఉదక క్షాళన దేహ కల్మషము బాయుగానఁ దద్రీతి, కో

విమలా యూదులు జీవులు గడిగి రుక్మి, గ్రీస్తు శుద్ధాత్మ సం

పదఁబ్రక్షాళనజేసి ముక్తినిొసఁగె, బాపంబులుగాల్చె, ని

వ్వధి శుద్ధోదక మజ్జనంబులను మాన్సెన్ మోక్ష చిహ్నంబుగన్

32

గీ. ఆమయంబులఁ బాపెడి యవసరముల

యేసునుండి తపోబల మేగుచుండె ;

నదియె తార్కాణమగు పాపహరణశక్తి

కలదు క్రీస్తునాధునకని తెలుపురాణి.

33

చ. ప్రభుఁడు వరుఁడు, సంఘమిలపై వధువందురు కై)స్తవోత్తముల్ ;

శుభగతిఁ గృష్ణుఁడేవిభుఁడు, సుస్థిరభక్తులు గోపికాళి స

న్నిభమని యండు) హైందవులు ; నీచముకాదిది, సాదృశంబెయకా ;

నభయముకాదె ? జీవహరమాత్ముల నేగతి సంస్కరించినన్.

34

గీ. కృష్ణుడును గ్రీస్తు నామసదృశు లగుదురు,
ధరఁ బ్రబోధంబులును దుల్య సరణినుండు ;
దేశకాలాను గతపరిస్థితుల వలనఁ
బూర్వపురుషుల గాథలఁ బొసఁగుమార్పు. 35

గీ. కల్పితములగుచర్యలఁ గడకుఁ దోసి
తత్వసారంబు విడఁదీసి తరచిచూడ
జీవ పరమాత్మల కభేదసిద్ధికలుగు ;
మధ్యవచ్చిన మాయయే మాయమగును. 36

గీ. శివుఁడనంగ నర్థము మేలు చేయువాఁడు,
క్రీస్తు శబ్దార్థమును బరికింప నదియె ;
యగుటఁ బంచాక్షరీమంత్ర మనువగు గతి
రెండు మతములకు నమరి యుండునేమొ ? 37

గీ. తనకు మనకును దైవము తండ్రియనెను,
నిర్మలినవర్తనమె ముక్తి ధర్మమనెను,
జనకసుతుల కభేదంబుఁ జూపెఁ గ్రీస్తు,
పాప పరిహార మొనరింప వచ్చితి ననె. 38

గీ. స్వార్థమెల్లఁ ద్యజించిన సాధుమూర్తి,
జీవ పరమాత్మల కభేద సిద్ధిఁగూర్చె,
మాయ సైతాను కోరలఁ దీయఁ గలిగెఁ,
గ్రీస్తు సచ్చిదానంద మూర్తియె, ధుఃఖంబు. 39

ఉ. సర్వసమత్వమబ్బినఁ బ్రసక్తి నశించు సమస్త సంస్థలన్,
నిర్వహణేచ్ఛ వీగు, నవని బరమేశ్వర తత్వవిట్టిజే ;
చరిత్ర చర్వణంబయి, ప్రశాంతము గల్గును, గ్రీస్తు జీవమొ
యర్విని గాంచె నిష్పాధి మహోన్నత సిద్ధి, నమూల్య భ 40

గీ. దైవము తిగుణాత్మికమగు తత్వమగుట
నార్యులుం గ్రీస్తు మూర్తిత్రయంబె యనిరి ;
యద్వితీయత నిర్గుణు డగు సమాధి,
సుగుణుడగుఁ గాదె! సృష్టిబ్రహ్మక్తియును. 41

గీ. జీవజాతము లన్నియు దైవకళలె
యగుట దైవమే పారిశుభ్యతను గూర్చు
విశ్వసించిన యని, క్రీస్తు విభిగఁ బలికె,
దేశికునివలె శిష్యించి దిద్దుకొనును. 42

గీ. ఈశ్వ రావతారంబని విశ్వసింప
కున్నఁ బురుషోత్తముండని యెన్నియైనఁ
గ్రీస్తు నాదర్శముగఁ గొని ప్రేమగమర
జీవయాత్రను సాగింపఁ జెల్లు నరులు. 43

గీ. అద్భుతాగిత మెటు సిరా నంటఁ బీల్చు
నటులు క్రైస్తవప్రేమ జీవాత్మ నంటు
పాపములను హరించు స్వభావికముగ,
జీవ పరమాత్మ లైకృతఁ జెందు నటులు. 44

—: క్రీస్తు నేర్పిన ప్రార్థన :—

సీ. స్వర్లోకవాసి మా జనక నీనామంబు
నిర్మలంబగుఁగాక! నీమరాజ్య
మరుదెంచుఁగాక! నీ స్వాంతంబు పరలోక
విధమున భువి నెరవేరుఁగాక !
అస్మదీయంబగు ననుదినాహారంబు
నీవేళను ననుగ్రహింపు మాకు
మాముణ్యస్థుల మేము సైరించినట్లు మా
ముణముల నీవు సైరింపుమయ్య !

గీ. మమ్ము శోధనపాలుగాఁ జిమ్మబోశ
కితవజను బారికిని దొలఁగింపుమయ్య !
స్వర్గరాజ్యంబు, బలమును, సకల మహిమ
నీవశములొచు నిరతంబు నెగఁగు దేవ ! తథాస్తు. 45

గీ. చకుముకిని దోష్ట నగ్ని సాక్షాత్కరించు
పగిదిఁ కైస్తవ స్పృశ పాపములఁ గాల్పు;
యజ్ఞమియ్యది, ప్రభుడగు యాగపశువు,
ప్రాస్తమగుఁ బరి శుద్ధాత్మ ప్రస్ఫుటముగ. 46

—! బౌద్ధ మ త ము . !—

ఉ. గౌతమబుద్ధుఁడెల్లనకు గౌరవనీయుఁడు, కీన్తురీతిఁ బ్ర
ఖ్యాత డయామయూడు, నరకంబగు స్వార్థమె ; పేమతత్త్వమే
భూతల సర్వభూత సమబుద్ధిని గూర్చెడి సత్యమన్న మా
ధాత, నిరీశ్వరుఁడు, పుత్రుత్వఁడను, మన చిన్నమాంబయు. 1

గీ. దై వవిషయముఁ దలపెట్టఁ దగదు మనకు,
ధర్మవర్తన ముఖ్యసాధన, మదియును,
బేమతో నిమిడినది యజ్ఞనృముగను,
బేమ త్యాగంబువలన లభించు ననును. 2

గీ. ప్రాజ్య సామ్రాజ్యమిలఁ బరిత్యాజ్యమనుచుఁ
దృఢమువలె విసర్జించెను క్షణములోన ;
బుద్ధభగవానుఁ డిద్ధప్రబుద్ధుడనుచుఁ
బన్తుతించును, జిన్నమ్మ విస్తరించి. 3

గీ. తాను నమ్మిన విధికి బుద్ధభగవానుఁ
డతుల సామ్రాజ్యమునునీడె నలఘు గతిని ;
బాణముల ధారవోసెను దాణఁగీస్తు.
తరతమము లిట్టివని మదిఁదలంచు రాణి. 4

గీ. బుద్ధునకుఁ గ్రీస్తునకు భేదబుద్ధియొకటి
కలదు, దైవభక్తి నిరూపించె ఘనతఁగ్రీస్తు
బుద్ధుఁడీశ్వరు నటు తలపోయలేదు ;
కనుఁ బ్రబోధంబు లొకరీతి వనును సాధివి. 5

గీ. దైవ విశ్వాసమును బ్రజా సేవయునను
రెండు సాధనలగుఁ గ్రీస్తుమండలము ;
భూతదయ యొక్కటియెచాలె బుద్ధునకును ;
జిన్నరాణి విమర్శ యీచెలుపుఁ గనెను. 6

గీ. క్రైస్తవప్రేమ నరులకే కలిగెఁగాని
జీవకోటికి వర్తింపఁజేయ లేరు ;
బుద్ధదేవుని దయ యెల్లభూత తతికిఁ
జెందెనని పల్కుచుండును జిన్నమాంబ. 7

గీ. కాంక్షలఁ ద్యజింప నిష్కామ్య కర్మచిక్కు,
శాంతియుచు మనోనిగ్రహశక్తి కలుగు,
జన్మ సాఫల్యమగుటకుఁ జాలు, బుద్ధ
మతమిది యనును జిన్నమ్మ మాన్యచరిత. 8

గీ. కాంక్షలను పొరల నొకటొకటిగఁ బూన్కి
నొలువ శూన్యమైపోవు నీరుల్లిపాయ
పగిది, జన్మంబు లీనమై తగుచు ; బుద్ధ
మతవిధి యనుచుఁ జిన్నమ్మ సతముఁ బల్లు. 9

గీ. కలఁడు దేవుడనంగ నొకానొకఁడు,
 లేరు పెక్కురు దేవులు, లీల నతఁడు
 జగము లన్నింటి సృజియింప సంహరింప
 నాది హేతు వటంచు మహమ్మ దనియె. 1

చ. అలఘుతర ప్రవక్తలు మహాత్ములు దేవుని శాసనములు
 దెలుపుచు నిమ్మహీజనుల దివ్య పథమునఁ ద్రొప్పి నీతి సం
 కలితులఁ జేయుచుండు రటుగాక పరేశుల కొక్క పుత్తుఁడు
 గలిగి జనాళి పాపముల కైకొని మోయుట కల్గ యుచునె. 2

క. పాపములు గలుగ వాని
 బాపగ జపము దపము బశ్చత్తాప
 బోవురు గానీ, యశ్యము
 లేపగిదిని చాలవని వదించె ఖురాన్. 3

గీ. జన్మ మొక్కటె మఱి పునర్జన్మ లేదు,
 పాప పుణ్య విచారణ పరగు నాఁడు
 శాశ్వతముగ నరకంబా? స్వర్గసుఖమె?
 తెలుపు నల్లా సమాధి జీవులకు నెల్ల. 4

గీ. పూర్ణుఁ డైనట్టి యల్లాకు బొమ్మ వెట్టి
 యచ్చ లొసంగుట యవమాన మగును, గాన
 విగ్రహారాధన మొనర్చు విధముగూడ
 దనె మహమ్మ దటంచు జిన్నమ్మపలుకు. 5

గీ. ఆత్మ పరమాత్మలకు నైక్యమబ్బ దెప్పుడు,
 మానవులె దేవతలుగ, సైతానులుగను,
 బరగుచుండురు పుణ్యపాపముల బట్టి
 యని మహమ్మదు బోధించె నధికదీక్ష. 6

క. కూడగూ వడ్డిబేరగ

బాడంగూ బాపహేతునై యథ- స్థుఁ

బాడొరిచి ఋణదాతకుఁ

గీడుం జేకూర్చు నధిక కిల్బిష మనియెన్.

7

గీ. ఆత్మ యనుసది మనుజుల కలరుఁ గాని

కనఁగఁ బశుపక్షులకు లేకు, గాన మరుశు

లలఘు విజ్ఞాన వంతులై యఖిల సృష్టి

నధికులగు వారలంచు మహమ్మదనియె.

8

మ. ఉషవా సంబులు తీర్థ యాత్రలును నత్సర్వదా త్ర సప్రార్థనల్,

జపముల్ భూరి తపఁబులున్ సమిపుమక్ సత్కార పూర్వంబుగా

నెపముల్ వెట్టక సేవఁచి కరుణ బే, మక విగోకించుడొ

చు పదేశించె మహమ్మ కత్తను విధానోద్య త్సుఖ లావుడై. 9

గే. ఏక పక్షివ్రతనియతి నెగురఁగొట్టి

జనుఁ డనేక సతులఁ బొంద ననుమతించె;

జీవ హింసను భుక్తికై చేయనొప్పె,

సున్నతిని బొందు పురుషులు సోదరు లనె.

10

13. అ ద్వైత ము .

గీ. భక్తి సన్నదీ ప్రవాహంబు పరిబలి పాటి
వర పరబ్రహ్మ భవ్య సాగర నిమగ్నఁ
డగును జీవుడు, జీవేశ్వరైక్య మిదియె ;
యిదియె యద్వైతమని వచియించు రాణి. 1

క. సాలోక్యము, సామీప్యము,
సామూహ్యము గాంచి పిదప సదమల విజ్ఞా
నాలోకనమున నద్వై
తాలంబునుడగును జీవుడను రాణితగ్గఁ. 2

క. ద్వైతంబు, నల విశిష్టా
ద్వైతంబును, దేవలోక వాసమునకుఁబో
ఖ్యతంపు మెట్లుగా, న
ద్వైతులు తలపోయఁజెల్లుఁ దగ నను సతియుక్. 3

మ. వర విజ్ఞానముచేత మాయప దోలాపంగాఁ బరబ్రహ్మ వి
స్ఫుర దోజోనిధి భవ్యదృష్టిఁ గనవచ్చుక్ ; ఏవన నీవన ను
ద్ధర ధూమంబు దోలాగి వాయుసఖుఁడెరుక్ దివ్యతేజంబు పొం
పిరివోవం గనవచ్చుఁగాదె! యను సాధ్వీరత్న మెప్పట్టురక్. 4

గీ. ఘటముచెడ ఘటగగనము, ఘటగగనముఁ
జేరుగతి, ఘటము చెడిన, జీవుఁడా ప
రాత్మరుజేరు తేమి యబ్రబటంచు
జిన్నమాదేవి, పలుసారు లన్నమాట. 5

ఉ. అద్దపు రంగుబట్టి జగమంతయు రంగుగఁదోచుచుండు న
ట్లదిర ! బుద్ధిమాంద్యమున నంతయు సుస్థిరమట్లతోచు నా
బుద్ధి పృకాశమైన విడిపోవును మాయ, జగంబుశూన్యమై
శుద్ధపదార్థ మీశ్వరుఁడు శోభిలు నెల్లఁడఁ జిన్నమాంబరో ! 6

ఉ. పాపపశిత భూతల నివాసమగు న్నరకంబు ; దానఁబూ
ర్వాపర రీతులేమి తెలియంగనఁజాలము ; దైవశక్తి పల్
రూపములంది, లీలఁగని, రోసి, తిరోహితమాను ; దీనినా
ధ్యాపకులండు) మాయయని,యట్లే వచించుచు జిన్నమాంబయున్.

గీ. దైవ నిర్మాణ సృష్టిని దరచి చూడ
వర దయాసత్య శౌచ సంపదలఁ గనము ;
పనికిరా దమఁ బుణ్యపాపముల మాట ;
లని యనువదించుఁ జిన్నమ్మ తనివిదీర. 8

గీ. పరమ చైతన్యమునకు నుత్పత్తి లయము
లుండ వఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండములను
నిడియుండును, లీల కుద్దండ రూప
నామములఁదాల్చి వీగుఁ, బ్రణయ సమృద్ధి. 9

గీ. దైవమాయల నిజమని తలఁచి జీవి
మాయలోమున్గు నింద్రజాలాయితముగఁ ;
దలఁప హాస్యాస్పదంబైన పలవరింత,
మాయలో మాయగాదె ! యమాయికులకు. 10

గీ. కడఁగి లీలావిహారార్థ కలన నామ
రూపములఁదాల్చి విరమింపనోపు ప్రభుఁడు ;
దాన సృష్టిసితిలయ విధాన మమరు,
జీవులెవరని యనవచ్చు ? చిన్నమాంబ ! 11

గీ. త త్వమసియను నద్వైత ధర్మమిదియె,
జీవపరమాత్మల కభేద సిద్ధిగలుగుఁ ;
బుణ్యపాపము లెచ్చటఁ బొదలు ? నెవరి ?
కనును జిన్నన్ము ; కష్టసుఖాదు లటులె. 12

గీ. బ్రహ్మసత్యం జగన్మిత్యధరా ? యనునది
కన యధార్థమై తనరు నిక్కరణిఁ దలఁచు ;
క్షణములో నంతరించు సుసారమునకుఁ
జీవు లెటుకర్త లొందురు ? చిన్నమాంబ! 13

ఉ మానవ జాతికెల్లను క్షుచుగల జీవులకంటె నెక్కుడౌ
జ్ఞానముకల్గు ; దానివలనకొ దరిగానని పాపపుణ్యసం
ధానము గోచరంబగు ; వృథాయది ; దానిని విస్మరించి, వి
జ్ఞానము శైశవముగతి శ్రద్ధ ధరింపుమనుకొ యధావిధికొ. 14

క. బాలోన్మత్త పిశాచో
స్త్రీలకొ విజ్ఞానవిషయ లేశములునుప
జాలుచు, మోక్షము కల్గును
దాలిమిచని జిన్నమాంబ తగవచ్చుచుకొ. 15

గీ. జీవపరమాత్మ లద్వైతసిద్ధిఁ గాంచ
జీవి విరమించు, వ్యక్తిత్వ భావ ముడుగు;
మూలవిచ్ఛేద మొనరించు ముచ్చటలివి
చింత లన్నియు భ్రమలను జిన్నమాంబ. 16

గీ. తలఁచ మనమే మనముకాము, తదితరములు
తనర మనవెవ్వియునుగావు, దాని కొఱకుఁ
బ్రబల సవ్యాపసవ్య దుర్వాప్యపకములఁ
దగులఁదగదంచుఁ జిన్నాంబ తగవచ్చుచు. 17

గీ. జనన మరణంబులందునీ జన్మమునూ,
మనప్రమేయ మేమియు నిటఁ గనము నిజము ;
ధర నహంకార మేటికి ? పరమపురుషు
చిన్నిలాసము ; కనుఁడను జిన్నమ్మాబ.

18

గీ. నిర్గుణ బ్రహ్మను నాడ నియతి తగను,
సృష్టి కాపాతమగు దాన ; బృద్ధిఁ బ్రకృతి
యెటులు ప్రభవించె ? పాసఁగదీ నటన మనుచుఁ
గొందఱుచురనుచుఁ బల్కుఁగూర్చిరాణి.

19

గీ. తనువు స్మృతిఁదప్పియుండిన తరుణములను,
నిద్రయందును, జరుగు నన్నిటికిఁ గర్త
జీవయా ! లేక దైవమా ! చెప్పవశమె !
యనుచు శంకించుఁ జిన్నమ్మ యనవరతము.

20

గీ. దేహ మున్నంతవఱకుఁ దదీయ సహజ
కృత్యములు జరుగుచుచుండు నిత్యసరణి
జీవికంచునఁ గర్తృత్వసిద్ధి లేకు
చేయుటకు మానుటకు నను జిన్నమ్మాబ.

21

గీ. కలనుగాంచిన సుఖదుఃఖములను వృత్తి
గాంచినవెరుకఁ గల్గని యెంచుకొని,
దనువు విడిచినవెరుక నంతయుచుగల్గ
యని గ్రహించిన, జీవిపొందిన శ్రమలవి
వ్యర్థమగునని చిన్నాంబ పలుకు సతము.

22

గీ. తలఁప సాంసారికేతి బాధలు సతంబు
వదల కామరణాంతము నొదవియుండు ;
నొకటివిడిచిన వెరుక నికొకటి వచ్చు ;
నెన్నఁబరిపాటి యాదియను జిన్నమ్మాబ.

23

గీ. జీడివలె సంఘకొన్నదీ శిథిలతనుపు
విజువదైతటి వైరాగ్య విబుధునైన,
బట్టిపల్లార్పు గ్రూర సుభవము భవము ;
శత్రువునకైన వలదని చాటుకబల.

24

గీ వలదనిక బోవునే భవబంధ మకట !
వదల దగమన్లుగతి సర్వము గ్రసించు ;
శుభాభాజన మొనరించు, చొలుచు వేరు
పురుగుగతి నను జిన్నాంబ పున్యాచరిత.

25

గీ. ప్రకృతి వైచిత్ర్య మజ్ఞానవశము దాని
పట్టు విడిపించుకొన మన వశముగాదు ;
దేహ సాతమువలన దుస్థితి విశువన,
చిత్తమాదేవి వాక్కిది సిద్ధమగుచు.

26

గీ. ప్రకృతి పురుషులును, బుద్ధి పాపములును,
గీస్తు పైతానులు, చిదచిదీతు, లరచు
ద్యౌద్యములు, సుఖదుఃఖ విధములనడగు,
ననుచు జన్మమ్మ వాదించు నప్పుడపుడు .

27

గీ పార్వతీ పరమేశ్వర ప్రభృతులనగ
స్త్రీ పురుష సదృశులు, సృష్టిజేసిరవని,
ద్యౌద్యములులేని యద్వైత ధర్మమెందు
జెల్లదని నొక్క చెప్పును జిన్నమాంబ !

28

గీ. సప్తకును సృష్టికి నిట విశిష్టధర్మ
ము, నుడపాదించు వైష్ణవము, నటుకైస్త
వమును ; సగుణమందురు, నిర్గుణమును విడుతు,
రంచు జన్మమ్మ కోడికరించుచుండు.

29

గీ. పాజిటివు, నెగటివు, కరెంట్లో జ సత్త్వ
 మేళనమున, నెలక్ట్రిసిటీలు కలుగుఁ ;
 బ్రకృతి పురుషుల వలనను బరగుస్పష్టి ;
 యటులె యగునని చిన్నమ్మ యనువదించు. 30

గీ. తగ సమాధి తాత్కాలికమెగద ! పిదప
 జీవి సాంసారికావస్థఁ జెందుఁగాదె !
 శాశ్వతముగాని యోగ సంచలనమేల !
 యనుచుఁజిన్నమ్మ వాక్రుచ్చు నాత్మఁగనలి. 31

గీ. ధరణి నేతాగ్రచిత్తము తనరంగను, స
 మాధి చిక్కును, దానిచే మైకమొదవు ;
 భ్రమను జెందెన రదియె సుభ్రమ మటంచు,
 భంగు గంజాయిలను ద్రాగు వారిపగిది. 32

గీ. పాలు , పెరుగు, మింగడలును, మేలివెన్న,
 ఘృతము, గోసారమై తగురీతిఁ బృథ్వి
 దేహి దేహములును, స్పష్టి, దేవునుండి
 వచ్చి పోవును, జిన్నమ్మ పలకెన్ని. 33

గీ. ఏకమేవాద్వితీయ మాత్మేతి వాక్య
 మున జగన్నిధ్యయను సూత్రమును లభించె ;
 శూన్యము సశూన్యమును జేరి శుద్ధమయ్యె ;
 ననుచుఁ జిన్నాంబ వచియించు ననుదినంబు. 34

గీ. దర్పణమునందుఁ బ్రతిబింబిత మగును రవి,
 దర్పణమువోవ ఛాయయుఁ దరలుగాదె !
 జీవ పరమాత్మ లీగతిఁజెందుననుచు
 రాణి చిన్నాంబ పలుకు నిరంకుశముగ. 35

ఉ. రూపము కంఠనాదమును, రూఢితలాపులు, హావ, భావముల్,
 దీప్తిత చిత్తవృత్తులును, దేసువ వేఱువిభాబులై తగున్,
 రాషిడిఁ బుట్టజీవులకు, రాగములేగతి నుద్భవిల్లునో;
 తోఁపదు సాధనంబని వధూమణి చిన్నమదేవి పల్కెడిన్. 36

గీ. తరరఁ బరమాత్మ జీవాత్మతనువుఁ దాల్చు
 పగిది దలిదాడులును బుర్రుపులగుదురు;
 ఆత్మజాతులయి దనాహతముగ, నని
 హెచ్చరించును జిన్నాఁబ హితజులకు. 37

గీ. సకలభూతజాలము నాత్మసదృశముగను
 జూచువారలు పరమాత్మజూడఁగలరు;
 చిత్కళచుబట్టి చైతన్యసిద్ధి గలుగు,
 నప్పితియ మనుచుఁ జిన్నమాంబ పలుకు. 38

గీ. తరచిఁక శూన్యవాద మద్వైత మతము,
 మానస నిరోధ మాత్మనాశాను మతము,
 బౌద్ధమత తుల్యములు, దైవభక్తి రహిత
 ములని చిన్నమ్మ నాదించు కలఁతఁ జెంది. 39

ఉ. కుమ్మరివాఁడు చేయు పలుకుండల నొక్కటి పాసపాత్రయా,
 నిమ్మహి నొను గుంపటిగ నెన్నిక నొక్కటి, కీ సమేష్ఠకై
 దొమ్మియొర్రుఁ జెల్లునొకా! లొత్తట నీశ్వరుఁడిచ్చు పాస మీ
 సమ్మతినంది జీవితము సల్పుట మేలగుఁ జిన్నమాంబరో! 40

గీ. స్త్రీ పురుష చిహ్న లేక శరీరముననె
 వెలయు కీటకములు గల విలను గొన్ని;
 యేకముగఁ బుట్టి మృతినందు నేకముగను;
 ధన్యములుగావె యాజీవ తతులు, దేవి!

గీ. దర్పణములోని ప్రతిబింబ దర్శనమున
బ్రహ్మసి పిచ్చుక పోరాడు పగిది, జీవి
లేని సుఖకృషిముల మాయ లీన మగును ;
మాయ విడిపోవ సృష్టియు మాయమగును. 42

గీ. దైవమే లీల భువి నవతారమెత్తి
కోర్కు లన్నిటి నిటఁ దీర్చుకొను వాఁడును
జన్మ జన్మాంతరంబుల జరుగుచుండి
తుదకు నిష్కామియై దివ్యపదము నందు. 43

గీ. భూత సమైశ్వరమున నుద్భూత మగును
దనువు, జీవముగూడఁ జైతన్య మగును ;
స్థిరము లివిరెఁడు, దేవి ! నశింప వెపుస
శాస్త్రవేత్తల సిద్ధాంత సార మిదియె. 44

గీ. నరుఁడు శేరనుకొనఁ బరాత్పరుఁడు కూచ ;
మెట్టు లిముడును శేరులో ? నిదియముల
బధుఁడైన జీవి కతీత శుద్ధ తత్త్వ
మెటులు గోచరంబగు ! దేవి ! యెంచిచూడ. 45

గీ. సూది బెజ్జము మన మనస్సు, మద గజము
దైవ, మెటుజొచ్చు ? నిది యసాధ్య మగుగాదె !
బ్రదికియుండఁగఁ దేలదీ పథక మిలను
నరుని బుద్ధి కతీత మీశ్వరుని మహిమ. 46

చ. ప్రళయమగుం బరాత్పరుని గ్రమ్మ సుషుప్తి, ప్రబుద్ధుఁడౌ నెడం
జెలఁగుచు సృష్టి కాలసరణికి రథచక్ర గతికి నిరంతరం
బలయక జీవకోటులు రయంబున వచ్చుచుఁ బోవుచుండు, ని
క్కలన స్వభావమా యుగయుగంబులఁ జర్చిత చర్చణంబుగన్. 47

చ. ఇన కిరణ ప్రిసారమున నెల్ల జగంబును గాఢిమంతమా
నినుఁ డపరాద్రిఁ గ్రుంక జగమెల్లను గాఢ తమో మయంబగున్ ;
ఘనతర జీవ సంకలనఁ గాయము మించి వ్రవ్వమానమా
తనువు నశించు జీవము యథాస్థితి చయ్యన నిర్గమించినన్. 48

గీ. రేడియో గ్రామఫోనులు రెండు నాద
మును దిగంత పరివ్యాప్తముగ నొనర్చు,
శబ్ద మాకాశ వీధి సర్వర మటంచు
ఋజువు చేసెను చిన్నమా నిజము నిజము. 49

గీ. జీవి పలికెడి వాక్కులే సిర మగునెడ
జీవమును శాశ్వతంబని చెప్ప వలదె ?
విశ్వమున వి వ్యాప్తమై వెలయు నెపుడు ;
శ కి గలవారు కన వినఁ జనుట దేవి ! 50

గీ. భూతయద్దము సూర్యుని ఫోకసు నిడ
నగ్ని వాడము నందుండి యనాహతముగ ;
నట్టు లేకాగ్ర చిత్తమే యలవడు నెడ
జీవి సర్వాధికారియై సిద్ధులఁ గను. 51

గీ. మత్తు మందున, యోగ సమాధి యును,
గోసిరన్ స్పృహ జీవికి కూడు కొనదు ;
మృతికిఁ దుల్యమై యైనను బ్రతికి యుండు ;
దాని నానందమని యనఁ దగునె ? దేవి ! 52

గీ. అవయవము లెల్ల దేహమునందె యున్న
పటులె జీవులు దేవునియందుఁ గలవు;
వ్య క్తి గతములు కావు , కృత్య ఫల యిలు స
మిష్టి కనుభూతములగు, శమింప వెపుడు. 53

గీ. కార్య కారణ విధులు తాత్కాలికములు,
వ్యక్తు లొనరించు కర్మ ఫలానుభవము
లందఱకు సమిష్టిగఁ జెందు, నంచు వలన
నెవరి గతి వారిదే యన నెట్టులొప్పు ? 54

ఉ. వ్యక్తులు చేయు కర్మలు ధ్రువంబుగ నెల్లరకుఁ ఫలంబు లా
సక్తిని గూర్చుఁ; గర్తల వశంబులు కావు, సమిష్టికే యగుఁ;
వ్యక్తు లుపాధి మాత్రములె హాఁగద ! వానికి జీవ మొక్కటే ;
ముక్తుల కద్వితీయము ; ముముక్షులు దైవమహుగఁ జెల్లదే ! 55

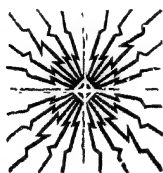
గీ. దేహమును గాల్చిన, నిల బ్రాతినను, శల్య
ములు నశింపవు, శాశ్వతములగు, దేవి !
శల్యములకంటె నాత్మ ప్రశస్తము గద !
మార్పు లేమైన మనకు క్షేమంబె యగును. 56

గీ. తరు మనో బుద్ధి జీవ భేదము లతుకవు,
వేఱు చేసిన వ్యక్తిత్వ మేరుపడదు ;
మరల విడఁదీయ గడియారము రహి చెడును,
యేమియును లేని జీవాత్మ కేమి దిక్కు. 57

గీ. ప్రకట మగునది శూన్య మద్వైత రీతి,
దైవమును రిక్తుడయ్యె నాధ్యాత్మికముగ;
మధ్య నటనకు గతియేమి ? మాయ యేమి ?
సగుణ నిర్గుణ సామరస్యము పొసఁగునె ? 58

క. జ్ఞానుల కద్వైతం, బ
జ్ఞానుల కిల ద్వైత మన నసంభవము కదా!
జ్ఞానాజ్ఞానము లాత్మ
స్థానము నేర్పరుపఁ గలవె? సత్యమొకటియే. 59

- క. ఒకయెడ సగుణుడని, వే
 టొకయెడ నిర్గుణుడని, యన నొప్పునె? దైవం
 బొకడేయగు; లేడనినన్
 సకలశ్రమ లుడుగు, వాద సంభ్రమ మడంగున్. 60
- గీ. చిత్ర పటమున మనరూపు చేరియుండు
 నటులు పరమాత్మ జీవాత్మయుండు హత్తుఁ;
 బటము చెడినను మనకు లోపము గలుగదు;
 జీవి పడుపాట్లు చెందవు దైవ ముఁకు. 61
- ఉ. జీవులు జీవజంతువులఁ జేరి భుజించి ప్రవర్ణమానమా ;
 జీవము లేనివానిని భుజించిన జీర్ణముకాదు, పుష్టియున్
 వావిరిఁగూడ, దియ్యది స్వభావము; ప్రేమ యిఁకెట్లు లబ్బు? బ్ర
 స్తావన నద్వితీయమని చాటుట యెట్లను జిన్నమాంబయున్. 62
- గీ. జనకుడేసంతతినిఁ బునర్జన్మఁగాంచ
 దైవమీసృష్టిరూపముఁ దాల్చెననఁగ
 సుశయంబేల ? నదై వ్విత సృష్టయిదియె ;
 జీవపరమాత్మల కభేదమేవిధియగు. 63
- గీ. ఆత్మ భవబాధముడిపి, స్వయాప్రకాశ
 ఘనతరానంద మిడు ముక్తి కాంతవోలె
 జిన్నమ జనించెనన్నబోపింపు నవని
 మణులలోపల వజ్రంబుమాడ్కినహహ ! 64

14. మతాంతర్భాగములు.

—శ్లో 1. జన్మకర్మములు. శ్లో—

- చ. నరులు ఫలంబుఁ గోరుచు నొనర్చిన కర్మము జన్మహేతువై
దరిగనరాని సంసారం దావమునం బడఁద్రోయుఁగాన, ధీ
వరుల కకామ్యకర్మ లపవర్గముఁ జేర్పఁగ సాధనంబు లీ
తరతమ భావముందెలిసి ధన్యులుగండను జిన్నమాంబయుక్. 1
- చ. భువనమునందు లక్షలుగ భూతములెల్లను బట్టి, కొన్ని నా
శ్శవనిఁ బ్రవృద్ధిఁజెంది, విలమంబును బొందుట నై జకర్మ, సం
భవమగుఁగాదె ! యా హరి శివ దుఃఖిణామలకైనఁ గాల క
ర్మవశత తప్పనే ! జని తిరంబగునే యచు జిన్నమాంబయుక్. 2
- చ. పలుమరు జన్మకర్మముల వాసన యుడిసనేని జీవికా
తెలివి యొకింత యుడవలదే ! యభివృద్ధినిఁజెంద ; సిద్ధరా
స్థలి జననంబు నుచు శిశు సంతతి కొత్తగ నేర్వనేల ? యీ
నిలువని వాదమేలయని నేర్పుగఁ బొన్ను జిన్నమాంబయుక్. 3
- గీ. కర్మ సన్న్యాసమైన, నిష్కామ్య కర్మ
దైవన, బాసఁగదు దేహమున్నంతవఱకు,
సహజకర్మచ మాన వశంబు గాను,
కర్మ కాధార ముడుగు నిష్కామికిలను. 4
- గీ. అరయ సర్వజ్ఞుడగు దైవ మఖిలసృష్టి
కాముడై కర్మలను సల్పఁగా నయిడు
కర్మసన్న్యాస నిష్కామ్యకర్మఁ గనునె !
సృష్టికర్తను వించునే జీవుడనును. 5

గీ. దేవునకు లేని వైరాగ్య ధీ చతురత
జీవునకుఁ గల్గనేర్చునే క్షితితలమున ?
వృత్తిలేకున్నఁ గ్రియ కుపపత్తి లేదు
వృథ వాదములనును జిన్నమ్మ సతము. 6

గీ. పూర్వ జన్మకర్మఫల మిపుడు గుడువఁగ
జీవి క్రొత్తగ నితఁ గర్మ సేయుటెఱుఁగు ?
ముందుజన్మకుఁ గారణ మొందుఁగలుగుఁ ?
దలఁప నాగామి సంచితంబులు పోసఁగవు. 7

ఉ. జీవితకాలమందుఁ గను చిత్రతరానుభవంబు లన్నియున్
ఁకేవుని వెంటఁబోయి పరజీవమునం గలియు న్నమిష్టిగం,
గావున జన్మకర్మలనఁగా నిల వృక్తిగతంబుగాదు, సా
సేవిత పూర్వ జీవకళఁ జెంప విధంబును జిన్నమాంబయున్. 8

గీ. నా స్తికంబైన దైవనిర్ణయమె యైన
నరక మేటికి సృష్టి సంకరము జేయు !
కార్యకారణగతు లైహికముగఁ దీరు ;
మిగుల వెయ్యెడజన్మ శమించు వఱకు. 9

ఉ. చేయఁగరాని కార్యమని చెప్పిన దిద్దుకొనంగవచ్చు నా
ప్రాయముగా ధరాస్థలి, నయంబునఁ జెప్పక, జ్ఞానమీయ, కే
దో యపచారమంచు గడు దుఃఖములం బడద్రోయ ధర్మమే!
మానుయో? మర్మమో? తలఁప మత్సరమానను జిన్నమాంబయున్.

గీ. దైహి కాత్మీయ బంధముల్ తర తరముల
వఱకు సంతానరూపమై వరలుచుండు,
నదియె జన్మపరంపర యనఁగఁజెల్లు,
నని వచించుచు జిన్నాంబ ఘనతరముగ. 11

గీ. కష్టసుఖముల రాకపోకలకు గతిని
గనక, జన్మకర్మల సంటంగట్టఁ దగునె ?
అన్నియు ననాదులైన, ననంతము లనఁ
జెల్లదే! యని వాదించుఁ జిన్నమాంబ. 12

గీ. ఈషణత్రయముల రోస, హెచ్చు నుడిపి,
రాజమోగినివగుచు విరక్తిపంది,
బంధములఁ ద్రెంచితివి ; దేహబంధము విడె,
జీవ పరమాత్మ లైక్యముఁ జెందెరాణి ! 13

ఉ. దైవము భక్తులం గడుముదంబునఁ బ్రోచు నటంచు మిథ్యయా
భావఁగూర్చి రార్యు లది వ్యర్థము, హానికరంబునయ్యె ; సావి
భావిక బుద్ధిమార్గమును బాపి, దురాశల ముంచె జిన్నమా !
యేవిధి నిర్గుణుండు మనకీప్సిత సిద్ధలఁ గూర్ప దక్షుఁడౌ ? 14

ఉ. జీవుని సృష్టిజేసి, క్రమశిక్షఁ బ్రపూర్ణునిఁ జేయఁబూనినన్
దైవము, పూర్వజన్మ ఫలితంబుల వ్యక్తిగతంబు చేయనౌ;
నావిధి వృద్ధిగాంచి, పరమాత్మునిఁ జేరఁగ వీలుగల్గు ; నే
త్రోవను జూపకుండిన నధోగతి యాఁగద ! సృష్టి చిన్నమా ! 15

క. చమవులఁ దరగతు లెక్కడి
విధమున జ్ఞానాభివృద్ధి పెరుగవలెఁ గదా !
విదితముగ జన్మజన్మకు ;
నది కలుగని జన్మకర్మ లపమార్గములౌ. 16

ఉ. ఉత్తరలోక వాసముల నొప్పచు, జన్మలుఁ గూడ నేల న
య్యుత్తము లంటంగట్టవలె ? నొక్కటి చాలదె ! జీవి ముక్తిసం
పత్తినిఁగాంచఁ ; జిన్నమ ! క్షమన్ సమకూడునె రెండుశిక్షలున్ ?
హత్త దనేకజన్మలను న్యాయము మానవ జీవకోటికిక. 17

మ భగవల్లీలకె సృష్టియకానెడల జీవముల్ విలాసార్థమీ
జగతిం బుట్టి, చరించి, చచ్చునెడలం జాలుంగదా ; నిత్యతం
బగ జన్మాంతర బాధలగుడుప భావ్యంబెట్లగున్ ; బుద్ధినెం
చంగ ధర్మంబనలేము ; దైవమెటు లిచ్చు గూర్చెనో ? చిన్నమా !

గీ. భార్య భర్తను స్వీయ గర్భమునఁ దాల్చి
రక్తి సంతానముగఁ బునర్జన్మ నొసఁగు ;
గాన మాతయే యనఁదగుఁ గాదె ! దేవి ;
పురుషుడే పుత్రుఁడుగఁ బునర్భూతుఁ డగుట.

19

గీ. చిద్విలాసంబె యగునెడ సృష్టి, జన్మ
కర్మలును బాపపుణ్యముల్ కలుగఁబోవు ;
నిత్యజీవులండరు, వచ్చినిగ్గమించు
చుందు, రంతతోతొఁ దీరుచుండు దేవి !

20

—♦ 2. వై రా గ్య ము ♦—

ఉ. యాత్రలఁ జేయువారలు రయంబున దారిని ధర్మశాలలం
దాత్రముగా బసల్విడిసి యాదట నేగెడివీతి నిద్ధరం
బాతు లపాతులు గలిసి ప్రాక్తన పద్ధతిఁ గూడి వీడుటల్
చిత్రములంచుఁజిన్నమ వచించును సృష్టివిధాన మట్టిదే !

1

ఉ. భూరుహమే జగంబు, దలపోయంగ దాని విశాల శాఖలం
జేరు ఖగంబులే నరులు, చేరి సుఖంబుగఁ గొంతవట్టు సం
సారము నిర్వహించి, మతి సారవిహీనత లేచిపోవు ; నీ
తీరున కార్తిజెంది విరతిం గనఁబోలదు చిన్నమాంబనో !

2.

చ. సలీల నిధి ప్రవాహమున సంగతిఁ జెందిన మ్రాకులట్టు లీ
కలుష భవాంబురాశిఁ బడి కర్మవశంబునఁగూడి క్రమ్మరం
దలఁగుచు నుండుఁ దల్లియును దండ్రీయుఁ బుత్రుడై చం
చలతర బంధు భావముల సంగ వియోగము లిట్టివేయగున్.

3

- గీ. పుట్టుటాదిగఁ దుదముట్టి గిట్టుదనుక
శ్లేష్మమునఁబడ్డ యీఁగల లీల నమిత
కష్ట సుఖముల నాభాస కలనఁ గనలి,
దేహి మరణించుఁ, బైమాట దేవుఁడెఱుంగు. 4
- గీ. మతము లెన్నైన మాకు సమ్మతమె కాని
తమిని సుఖదుఃఖ సమ్మేళనము నుడువని
గతులను బ్రయోజనంబేమి కలమ్మ చెప్పుడ
టంచుఁ జిన్నాంబ వాదించు నమల మతిని. 5
- గీ. సకల దుర్గంధ మలమూత్ర సంగులమగు
తనువు క్షణభంగురము, హేయతమమును గద !
దీనిఁ బ్రేమించి, పాపభీతిని ద్యజించి,
నిరయమందుట బుద్ధిలేని పని యనును . 6
- గీ. రూప యశావన సంపత్తి కేపు దొరఁగు,
లచ్చి చంచల, నిలువదు, వచ్చి పోవు ;
ధర రసాభాసములకు సాధనము లివ్వి,
పాప హేతువులని సతి పలుకు నెప్పుడు . 7
- గీ. ధన కనక వస్తు రమ్య వాహనముల యెడఁ
బ్రీతిఁ గాంచక, వైరాగ్య రీతి నెగడి,
మోక్షగామిని యయ్యె నిమ్ముగఁద మిన్న ;
పక్కట గుణపేటి చిన్నమాంబా వధూటి . 8
- గీ. కోరిక లనంతములు, సమకూర్చు కొలఁదిఁ
బెఱుగు, నుపసంహరింప దీపింప కరుగు ;
ధర నివృత్తియె తగిన సాధన మటంచుఁ
బలుకుఁ జిన్నాంబ వైరాగ్య మలము కొనఁగ . 9

గీ. భక్తి వై రాగ్యములు రెండుఁ బరమ పదముఁ
జేర్చు సోపానముల నధిష్ఠింప వలయు ;
వర దయాసత్య శౌచ సదపదలఁ దవిలి ,
యనుచుఁ జిన్నాంబ సతులతో ననువదించు . 10

గీ. ఐహి కాపేక్షలెల్ల శూన్యములు, దేవి !
లేను లాభంబు, సుసార లీల లనఁగ
నెండ మాపులు ; కలపోల్కి నుండి, యరసి
కాంచఁబోవంగ రిత్తులు గావె ! యెందు . 11

గీ. ఐంద్రజాలికుఁ డాత్మవిద్యా విశేష
మునఁ గనంబడఁ జేయు నవ్యుతము లెల్ల ;
మిథ్యయే యనఁ, గనవచ్చుఁ; దధ్యమనఁగ ,
నిలువఁ బడ ; వట్లై సుసార విలసనములు . 12

ఉ. ఈశ్వరుఁ డైంద్రజాలికుఁడు ; నీ పరిదృశ్య చరాచరాత్మమా
విశ్వమె యింద్రజాలము ; వివేకముమాని తదేక రక్తితో
శాశ్వతమంచుఁ బ్రేముడి నెసంగుటయే కనికట్టు ; సర్వమున్
నశ్వరమంచు నెంచుచు మనంబుఁ దగుల్పమియే ప్రబోధమా . 13

గీ. భవము రాజ్యంబులును క్షణ భంగురములు ;
శ్రీవిలాసంబు మరుమరీచికను బోలు ;
సతులు సుతులును దటిద్రభగతుల మెఱుఱు,
రక్కటా ! వీనిమది నమ్మునా ! బుధుండు . 14

గీ. హృదయ నైర్మల్యమును బాపుఁ, డదియె ముక్తి
మార్గమును జూపు, వై రాగ్య మహిమఁ గొలుపు ;
సచ్చిదానందములు నిత్య సాధ్యములగు
ననుచుఁ జిన్న రాజ్ఞీమణి యనువదించు . 15

మ. అనుబంధంబులు శృంఖలంబులగు నాహా ! వాని భేదించు తె
వ్వనికేని దరమానె ? నాఁఖములు సాప్రాప్తిచు ; వైరాగ్యమే
మనకాధారము ; దానిబట్టికొనిన స్మర్యాదఁ గాపాడెఁడు ,
దనువే నిత్యముకాను, వ్యర్థమనియెన్నంబఱుక జిన్నాంబయున్. 16

ఉ. మాదిగమొచ మీ ప్రకృతిమార్గము, దూష్యము, నేహ్య మార్తీసు
పాదన సాధనం, ఒసర వర్ణమాట సుఖిబు శూన్య, మా
వేదనఁ బెంచు, మోహమద విస్తృతి ముంచు, ఫలంబు సున్నయాఁ
జీదర బుట్టఁజేయునని చిన్నమదేవి వచించు నెప్పుడున్. 17

గీ. ఐహి కాముష్మికములపై నాశ లుడుగ
నదియె వైరాగ్య మచఁదగు; సంహవలన
భక్తియును బోయి మొండియై యిత్తుడగును
జీవుఁ, డదియె నిష్కామమాఁ, జిన్నమాంబ ! 18

గీ. ఏడ్పుతోఁ బుట్టి, జీవుఁ డట్లేడ్చు జచ్చు
వఱకు, దైవమే యీదురవస్థఁ బడుట
లీలయా ? చిద్విలాసమా ? యోలిగనఁగ,
రాక్షసాధిపత్యమే జన రంజకంబు. 19

—శ్రీ 3. స ర క ము. శ్రీ—

గీ. యుక్తి సర్వజ్ఞుడను, సర్వ శక్తి యుతుడు ,
సరకమునఁ ద్రోచు సృష్టిని బరపునొక్కొ ?
శక్తిలేకున్న విరమింపఁ జాలఁడొక్కొ ?
చింత వలదని పల్కును జిన్నమాంబ . 1

చ. నరకము మాటయే తలచ న్యాయము కాదు, మహానుభావుడౌ
వరమండ సృష్టి సేయుటయు వాని పరంపరఁ గొందఁజైన ను
స్థిర నరకాగ్ని మ్రగ్గుటయు, జెల్లునె ? యాతఁడు శక్తి హీనుడే !
సరిపడదది దేవునకు సభ్యము కాదను జిన్నమాంబయున్. 2

ఉ. ఎంతటిక్రూరుడైనఁ బరమేశుఁడు తా సృజించినట్టి యీ
సంతతి, జీవకోటులను శాశ్వతమా నరకంబునం దిడం
బంతమువట్టునే ! తనకుఁ బ్రాభవమేమి ఘటిల్లు దీనిచే
వృత్తిను జెందఁగూడదని పల్కును జిన్నమదేవి సర్వదా ! 3

గీ. నరకముల గాఢమా గర్భ నరకమరయ,
గర్భమునఁ బది నెలలు వ్యగ్రముగ నుడి
రక్తమున ముద్ది జీవుఁడు రభస పడు న
టంచు జిన్నమ్మ వ్యాకుల మందు మదిని. 4

— 4 అ రి ష డ్వ ర్గ ము లు . —

ఉ. కామము ధర్మబద్ధమగు కార్యములందు సుఖంబుఁ గూర్చు, సం
గ్రామముఁ గూర్చు దుష్టమగు కార్యములం బ్రసరింపజేయ, ని
ష్కామము దౌష్ట్యమం, దుచిత కామముస్సత్ప్రతులందుఁ, జూపనౌ
గామియె మోక్షగామి యగుఁగాకను జిన్నమరాణి యెప్పుడున్. 1

ఉ. శ్రోధము దుర్వికారములఁ గూర్చు, స్వపక్ష విపక్ష హానికిన్
సాధనమాను, బుద్ధికి విపాదముఁ గొల్పు, మహర్షి బెంచు, దు
ర్భోధలఁ జేసి దుర్గతులఁ బుచ్చు విరోధి, తృణంప నర్హమా
సాధులకంచు జిన్నమ ప్రశంస యొనర్చు సఖీజనంబుతోన్. 2

ఉ. లోభము బ్రహ్మరాక్షసియె, లొంగినవారలఁ జుట్టుపట్టి, సం
క్షోభమువెట్టు, యోగ్యతల శూన్యము జేసి కరాభవించు, స
త్ప్రాభవమెల్ల డించి ధనరాసులఁ గట్టును బ్రాణ మానముల్ ;
శోభనమేమి దాన ? విడఁజూడుడను న్మనచిన్నమాంబయున్. 3

ఉ. మోహమగుం బరార్థముల ముచ్చటఁజెందుట, లట్టి కాంక్ష లీ
దేహికి మృత్యుతుల్యములు, తీవ్ర దురాసద కారణంబులై
దాహముఁబెంచు, నెట్లు పశుదార ధనాదుల నంటఁగోరు, సం
దేహమువీడి దీనిఁగడఁతేర్పుడనున్ మన చిన్నమ్మాబయున్. 4

చ. మదమున సర్వ దుర్వ్యసన మాంద్యముగప్పు, సదాశయంబులన్
సదమల సాధు వర్గవచనంబుల మాడ్చును, దుష్ప్రవర్తనల్
ఁదిలముసేయుఁగ్రౌర్యములఁ బర్చి యడావిడి సేయు, నెల్లయా
పదలకుఁ బుంజుమాట విడువదగు నంచను జిన్నమ్మాబయున్. 5

శా. మాత్సర్యంబును జెందఁగూడ దెపుసున్ మర్త్యాళి, తత్సంగతినీ
వాత్సల్యంబు నశించు, సర్వజన దుర్బాధా విధానంబగున్ ;
సత్సంగత్యమే దీనికొషధము, గానన్ మిత్రబృందంబులం
బ్రోతాహం బొనరించుఁ దద్విధికిలం బూతాత్మ చిన్నాంబయున్. 6

గీ. కేశ నఖములు లజ్జావినాశహేతు
వు, లరిషడ్వర్గములవలె నలము కొనుచు,
నెన్నిసారులు నరికిన నెమగుచుండు ;
విధి నిషేధము లెఱుంగవు పృథ్వి నెపుడు. 7

గీ. కడలి కెదురీదఁ దలఁచిన వడికి వెనుక
కొట్టుకొనిపోదు, మట్టులే గుణ గతములు
బట్టి దేహాత్మలను బడగొట్టఁగలవు,
వానితోపోరు దుర్గుటంబొను దేవి !

చ. కలిగినదానిఁ దృప్తిగొని కాలముఁబుచ్చిన జీవయాత్ర యే
కలతలులేక సాగుఁ గలకాలము ; చూచినదెల్ల నాకుఁ గా
వలెనని పట్టుబట్ట నది ప్రాప్తముగాక, మనోవ్యధల్మహా
ప్రళయముగా మఱించు, నని వాకొను జిన్నమదేవి సర్వదా.

గీ. నాదియను నహంభావమే పాదు సకల
కష్టములకును, దాత్కాలికముగ లబ్ధ
మగు సుఖంబులఁగుడిచి కాలగతి నడువ
నటమటలు గల్గవనుచుఁ జిన్నమ్మ పలుకు.

10

—: 5 జా గ్ర త్వ స్వ ష్ట ము లు :—

గీ. సకల జాగ్రదవస్థల జరుగుచుండు
నట్లే, స్వప్నంబులను జీవి యనుభవించుఁ ;
గర్మ పరిపక్వమగుట కీ గతు లలవడె,
జనన మరణంబులీరీతి సంభవముగు.

1

గీ. మిథ్యాయందు రనిత్య సమ్యేశనముల,
జాగ్రతయు స్వప్న మారీతి జరుగుచుండుఁ ,
గన సుషుప్తియై ధర నిత్యగతిని దనచు,
జీవిఁ బోషించుచదియై సుస్థిర మవఁదగు.

2

గీ. మెలఁకువను జేయు చర్యలవలెనె స్వప్న
గతములగు చర్యలుచు జీవి గాంచుచవియె ;
కలుగుఁ గర్మానుభవము లిక్కరణి ధరణి ;
మిథ్యయగు నివ్వి కర్మ శమించి నపుడు .

3

గీ. నిత్యుడగు జీవునకుఁ గర్మనియతి వలనఁ
గలుగు నీజన్మ ధరణిఁ దాత్కాలికముగఁ ;
గాల మాదిమధ్యాంతముల్ కలదికాదు
గాన జన్మక్రస్తి దుఃఖిపడఁ జనను.

4

ఉ. కర్మ ఫలానుభూతికిలఁ గారణదేహముఁగాంచు జీవుఁ, డా
కర్మల స్వప్న జాగ్రత లఖండముగాఁ బరిపూర్తిఁజేయు, నా
ధర్మము లొక్కఁడే, తను మనంబులు నవ్వియె ; సత్యమిట్టులే
నిర్మలతన్ గడించి, చను, నిర్జరభూమికి జీవి చిన్నమా !

5

15. ఉత్తర లోకము .

- క. పితరుల విగతాత్మలు మన
గతులను బరికించుచుండఁ గలవనునది, స
మృతిగని సమ్మానించును
సతతముఁ జిన్నాంబ వేదసమ్మత ఫక్కిన్.
- 1
- గీ. ధరణి మరణాంబు నందిన నరుల యాత్మ
లన్నియును, నూర్ధ్వ లోకమునందు, సూక్ష్మ
దేహములతోడ నణిమాది దివ్యశక్తు
లమరి, యభివృద్ధిగని, ముక్తి నందు ననుచు.
- 2
- గీ. తనరు నష్టాంగ యోగ సాధనము వలన
నష్ట సిద్ధులఁ బడయుచు రమల మతులు ;
వారు పితరులతోడ సుభాషణములఁ
జలిపి చూచి వచింపెడి సత్త్వయుతులు.
- 3
- గీ. తరుణమున వారు పెక్కు నిదర్శనములఁ
జూపి నమ్మించుచుండిరి, సూక్ష్మ దృష్టి ;
వారి బోధన లె ట్లవవార్యములగు ?
విశ్వసింపఁగఁ దగినవి ; విషువఁ దగదు.
- 4
- గీ. దేశ కాలాను సారమై తేజరిల్లు
నల జగద్రష్టలు, బ్రవక్త లమల మతులు ;
వారి ప్రవచనము లిల దబ్బరలె ; యనుచుఁ
జిన్నమాదేవి వచియించు వన్నె వెట్టి.
- 5

మ. పరలోకంబున నున్న జీవులు మహిన్ వర్తించు మర్యాదితో
గరిమ నూర్చి సువక్తలాగలిసి యోగ్యప్రక్రియం బుక్కున
ద్ధుర వాక్యంబులు ముక్తిపాథ పరపంతులైన మెల్ల, నిలిం
ప రమా వైభవ దాయకంబు లనుచు న్వాదించుఁ జిన్నాంబయున్.

మ. పరదేశంబులఁ దీర్థయాత్రల కిలన్ వర్తించు బాధుల్, మహా
ద్ధురై చచ్చిరటంచు నేడ్చెదమె? తత్తుల్యంబు గాదే! కనం
బరలోకంబున కేగువారలును! సంప్రాప్త స్థిత ప్రజ్ఞలై
పరిపూర్ణత్వముఁ గాతురంచను మహా ప్రజ్ఞాధ్య చిన్నాంబయున్. 7

ఉ ఉత్తర సత్యలోకముల నుంచురు భౌతిక దేహ ముక్తు, లా
యుత్తమ మూర్తులు గలియనోపు నొకప్పుడంటన్న, మిత్తికై
చిత్తమునందు వ్యాకులతఁ జెందఁగ నోపదటంచుఁ బూర్తిగా
హత్తిన చిన్నమాంబ దరహాసము సేయుచు త్యక్త భీతయై. 8

గీ. గూఢ శక్తులు కలవారు కోరినపుడు
చూచి మాటాడఁగలరు యథోచితముగ
వర విదేహ జీవులతోడ; భ్రమ యనుటకు
వలచు పడదని చిన్నాంబ పలుకు చుడు. 9

ఉ. భూత భవిష్య దర్థములఁ బొల్చెడి శక్తులు భూత పైతృక
వాక్రమునన్ స్వశక్తులగు; భక్తి పరాత్పరు సన్నిధానమున్,
సీతీయుఁ, బారిశుధ్యతయు, నిశ్చల బుద్ధియు, నితలోన, వి
ఖ్యాతముగాఁదరితురని యాడుచు జిన్నమదేవి సర్వదా! 10

గీ. అనశనులు, ననిమేషులు, నస్పృశులయి
ఘనతర విదేహ జీవాత్మ లనవరతము
జీవనోపాధులకు శ్రమఁ జెంద రగుట;
మానసిక పారిశుధ్యంబు నూనఁగలరు.

- గీ. తృక్త భౌతిక దేహు లత్యంత నిష్ఠ
భగవ దారాధనము సల్పి వరలఁ గలరు ;
వారలకు శరీర విషయ వాంఛలుండ
జనుచుఁ బ్రకటించు మనచిన్నమ్మాంబ సతము. 12
- గీ. పాప పుణ్యము లైహిక వాసనలు, న
శించువఱకును బిత్తలోక శిక్షణమును
గాంచి జీవాత్మలును ముక్తిగ నెద రనుచుఁ
జిన్నమాదేవి సక్తి వచించు నెపుడు. 13
- గీ. దైవశోధనల సహించి ధన్యులైన
జీవు లఖిల జీవుల బాగుసేయు కొఱకుఁ
గామరూపులై కృషిసల్పఁ గలరటంచుఁ
జిన్నమాదేవి పల్కు, యోజించి సతము. 14
- గీ. సౌఖ్యమును గూర్చుకొనియె మోక్షమున కేగ
సరసమగు, నొంటరిగఁ బోవ సమ్మతిప
రామహర్షులు, లోక సేవాభిరతులు,
వరలెదరు పృథ్విఁ జిన్నమ్మ పలుకు నటులు. 15
- గీ. దేవదూతలును, విదేహజీవులు నటఁ
జేరి, భూతల వాసుల డేచుమునకుఁ
బాటు పడుచుందురని రాణి పలుకుచుండు,
దివ్యవిజ్ఞాన సంఘంబు దీర్చె నిటులు. 16
- క. దివ్యజ్ఞానసమాజము
భవ్యాత్మల సూక్ష్మగతులఁ బ్రకటించెను, గ
ర్తవ్యము సాధనయే ; గం
తవ్యము స్వర్గంబు ; రాజ్యతథ్యంబనియెన్. 17

గీ. అనిబీసెంటు దొరసాని యధికభక్తి
సాధనముజేసి శక్తుల సక్తి గనెను ;
సమ్మదగినది, విజ్ఞయు, సమ్రచరిత,
యనుచుఁ జిన్నమ్మ పల్కుచుండును సతాబు. 18

మ. అల ముత్రిప్పేగడాన్వవాయుడు, నృసింహాఖ్యుడు, జిల్లాకల
క్తరు, మేధావియు, బుడితుడు, సకలోద్గ్రంథంబులం బూర్తిగాఁ
బరిశోధించి, విదేశ శోధనల సుభావిచి, లోకాంతరం
బుల జీవాత్మలు వృద్ధిగాంచుని విస్ఫూర్తి బ్రబోధించెనె. 19

గీ. సోదరుడగునతని తచ్చోధనముల
యంను నామను విశ్వాస మలముకొనియె ;
వ్యర్థవాక్కుల గ్రింథస్థ పరుషు డతఁడు ;
సకల సగ్గుణ సామ్రుండు, సత్యమూర్తి. 20

గీ. వ్రాసె గ్రింథద్వయుంబు నాంధ్రమున నతఁడు,
సులభమగుశైలి, వచనము, ఫల మధికము ;
ప్రతిజనుండును జరువ సుభ్రమముఁ గొలుపు,
నుత్తర సులోక విషయ పరిపత్తి గూర్చు. 21

వ. ఉత్తరలోకము కలదని ఋగ్వేదము తెలిపినది. అముక్కు నీ
క్రిందఁ బొందుపరచి దానియర్థమునుగూడఁ బద్యరూపముగఁ జూపి
తిమి. మృతినందిన పురుషుని ప్రేత, భార్య నుద్దేశించి పలుకు సుబోధన.

“మైమాగ్స్తాప్రియే హం దేవసతీ పితృలోకంయదైసి

విశ్వవారా నభసాసువ్యము త్యుభానోలోకౌపయసాభ్యావవృత్స్వ”
(తై. ఆ. 6-1-2)

మ. అతివా ! నేఁ జనిపోతినంచుఁ దలపోయంజెల్ల దేమన్న దే
వతలు బోలిన దానవై పితృజగ త్ప్రప్తంబునుం గాంతు, వ
చిత నాకంబును నావరింతువు కడున్ ఓరామలన్నించు న
ట్లు తగంజేయుము, నీవునేను గలయా లోకంబు లెల్లప్పుడున్. 22

16. నా స్తి క ము .

- గీ. ధర స్వభావవాదులు సృష్టితత్వ మరసి
కారణము గోచరింపదు, కలిగి యగు ;
నైజమగుటను దేవుని నామమెత్త
పనియె లేదుమరని రాణి పలుకుచుండు. 1
- గీ. జన్మ కర్మలు, మరణ స్వర్గ నరక
ములు నెగురు, నిట్టి సంవాదమున ధరిత్రి
పుట్టి చచ్చుటయేకాని పూర్వ పరము
లుండ విడిచివై భీతియు నూడి పోవు. 2
- గీ. ఆత్మనఃఖము మరణకర్మంత ముడుగ
దెన్ని వాదములాడిన నేమిఫలము ?
భక్తివైరాగ్యములు దేహ బాధలుడుపఁ
జాలవను జిన్నమాంబ యే లీలనైన. 3
- గీ. వృక్షము ఫలించు విత్తుల, విత్తులీను
వృక్షముల, నీవిఫంబునఁ బెరిగి విరుగుఁ
దరతరంబుల జీవు లుత్పత్తి లయము
లని వదించును జిన్నాంబ యహరహంబు. 4
- గీ. బ్రహ్మ లేకున్న సత్యము, వరలు జగము
మిథ్య యనివిశ్వసింప నసాధ్యముగద !
కలిగినది లేదు, లేనిది కలదటండు) ;
శాశ్వతముకాని దనిన సంతయము లుడుగు. 5

గీ. అటవి యందున్న సౌధ మధ్యమున నున్న
వచ్చు సుఖముఃఖములు జీవికిచ్చట నట ;
రిక్తులును ధనికులును నుర్వి నశియైత్రు,
జ్ఞాను లజ్ఞానులును నిలఁ జచ్చువారె. 6

గీ. పంచ భూతాత్మికంబైన వపువు భూత
తతిని జేరును, జీవాబు తరలి పరమ
జీవమునఁ గలియుచు, సృష్టి చిత్రమిదియ
యనుచుఁ జిన్నాంబ ప్రకటించు ఘనతరముగ. 7

క. మతములు పరలోకపు సౌ
గతులే యగునెడల నైహికస్థితికై, ప్ర
స్తుతము పరిశ్రమఁ జేయుఁడు
క్షీతినద్దియె చాలుననుచుఁ జిన్నమ పలుకున్. 8

ఉ. వచ్చుచుఁ బోవుచుండు పరివర్తనలొగని యూరకుండుటే
పొచ్చెము ; చేయఁగల్గినది పూజ్యము, సృష్టికి సూత్రధారుఁడౌ
సచ్చరితుం బ్రసన్నునిగ సల్పుప్రయత్నము వృథమే యగున్
ముచ్చటకైన సాగదని మ్రొక్కివచించును జిన్నమాంబయున్. 9

ఉ. ధాత విచిత్రవస్తువుల ధాత్రి సృజించియు, మానవాళికిం
పై తగురక్షింపొల్పి, తగ దంటకు మంచు విధించునే ? మహా
పాతకమానె ? చిత్రమిది, పంతమె ? తక్కిన జీవశోటి కీ
నైతిక ధర్మవర్తన ఘనాంబుగ నక్కటలేదె యొంచగన్. 10

గీ. శక్తిచాలని వారు ప్రశస్త ధర్మ
పన్నముల నేకరువుపెట్టి భయముఁ గొలుపఁ
జూతురని తోచు నిహలోక రీతిఁగాంచ ;
ధర్మమెచ్చటఁ గలదని తలచు నబల. 11

గీ. శిశుశరీరము క్రమవృద్ధిఁ జెంది, తరిగి,
విరుగు, నట్లెజీవియుఁదనూవిలసములఁ
బెరిగిజ్ఞానియై, ఘటమానువిడుచు, దేవి !
దేహి దేహములగతుల తీరులివియె. 12

చ. జననమునందిశైశవదశంగ్రమ వృద్ధినిగాంచు జ్ఞానమున్
ఘనముగ, వార్ధకంబునను జ్ఞానముతగ్గు శరీరకార్యతం ;
దనువును నాత్మయేకపరతంత్రత నీగతి హెచ్చితగ్గుటల్
గన, నవి నావిధానముచెలంగును జీవికి దేహమందిలన్. 13

గీ. దేహ మంతరించిన పైన దేహిమాత్ర
మేల విఁగులవలయు ? నిత్య మెట్టు లగును !
దేహి దేహములకు వేఱు తీరు లేల ?
రెంటి కినిమూల మొకటియే రెండు కావు 14

ఉ. చచ్చినవారివెంటఁ జనఁజాలరు బంధువు లెంత యాపులై
నచ్చిన, జీవయాత్ర తరుణాబుసఁ దప్పరు, బంధముక్తి కా
వచ్చును, తెంపు తెంపెయగు, స్వార్థ పరార్థములెల్లఁ బోవు ; ని
కెచ్చటిముచ్చ టచ్చటికె యేగుననుంగద ! చిన్నమాంబయున్. 15

చ. మతముల నన్నిటిం దరచి మద్దనజేసినఁ గష్టకృషిసం
తతులను బాపు సాధన విధానముఁ జూపవు ; వ్యర్థ వాదముల్ ;
వ్రోతములు నట్టివే ; రథస, లాభము లేకుఁ వృథా పసక్తి, స
త్కృతులనుజేసి కాలమును గెంటుట మేలను జిన్నమాంబయున్. 16

గ. కృతువుల నాశ్రమంబుల నఖండ తపస్సులఁ జేసిచేసి, సాం
ప్రతిము ఋషీశ్వరుల్ కడు విరక్తిని జెందిరి సచ్చిదాత్ము సం
గతిఁ గనలేక ; యేమియును గాంచఁగ లేదని, రట్టిదానికై
మతిచెడనేల ? సత్కృతుల మార్గము మేలను జిన్నమాంబయున్ 17

మ. పశు పక్ష్యాది సమస్త జీవులకు సంప్రాప్తంబుగా నట్టి తా
ద్యుత సాంసారిక ధర్మము ల్విధిక్యతాత్మ్యమంబు లెఱ్ఱానాకో ?
విశదం బీపరమార్థ తాకిక విఘ్న ప్రేరేచు వేర్వేలుగా ;
వశమే చెప్పంగఁ బుణ్యపాప విభవాల్ప ద్వంద్వముల్, మోసముల్.

ఉ. నైతిక ధర్మశాస్త్రము లనాహత మానవ కల్పితంబు, లా
ఖ్యాతము లయ్యె ; సాంఘిక మహత్తర వృద్ధికి హేతు భూతమై
ఖ్యాతి వహించినన్, భగవదర్థము కాదని చెప్పనొప్పు ; నీ
రీతి గ్రహించనోపు నను లీల వదించుచు జిన్నమాంబయున్. 19

గీ. ఎంత వెదకి చూచినను రమతయై
సంతుచిక్కని సంసార మాత్ర తొలఁగ
నెగసిపోవుచు ఊములొ ఖగము రీతిఁ ;
జంత మనకేటికని పల్కుఁ జిన్నమాంబ. 20

ఉ. మానవజాతికంటె గరిమం బగు పక్షి సమస్త జంతు సం
తానము మేలు ; జ్ఞాన మదఁచుబుగ నుండుట సత్ప్రవర్తనన్
మాని, యభాగ్య పద్ధతుల మ్రగ్గి నశించెడి వారికంటె న
జ్ఞాను లదృష్టవంతు లనిశంబని చిన్నమదేవి పల్కెడున్. 21

మ. తనువే వృక్షము, దానిలోన, నలస ద్వాప్యపార సంలగ్నమై
వసటంజెందు ; సతీ ధనాదు లటుపై వ్యామోహము గూర్పుఁ ; దీ
రని సాంసారిక కృత్య సాధనలపై రాగంబు పెంపొంద, జీ
వన దుఃఖాబులఁ గూలు జీవుఁడనుచున్ భావించు జిన్నాంబయున్.

చ. పరమ వివేచనాపటిమ వర్ధిలు మానవ జీవితంబులం ;
దరుణమునందు దానికి స్వతంత్రత నిచ్చిన యుక్తరీతిగాఁ
బరపును జీవయాత్రను ; స్వభావగతిన్ విరమించు దాననా
దరణ మొనర్ప ; శ్రేష్ఠమెయి ధన్యులు గండనుజిన్నమాంబయున్. 23

గీ. జంతువుల కొకవిధమగు జ్ఞానముండు,
జేయఁగూడని పనులను జేయవెప్పుడు ;
మనమె బుద్ధిమంతులమయ్యుఁ బనికెరాని
పనులఁ జేసెదమని రాజ్ఞి పలుకుచుండు. 24

గీ. హద్దుమీఱిన జంతువు లసలులేవు,
తమ నియతులకు శాలింపి తనరుచుండు ;
హద్దుమీఱని మానవు లరుగు భువిని,
గానఁ బాపుతాపరనుచుఁ గనలు రాణి. 25

గీ. ఆక్సిజను హైడ్రజను జేర నగుచు జలము,
వేరుపడ వాయువులఁజేరు, నీరు పోవు ;
భూతములుచేర జీవుఁడుదూతమగు, న
శించు విడిపోవ, నిద్రియే సృష్టి పథము. 26

గీ. బుద్ధి పెడ తోవలను బట్టి పోడిమి చెడ
దయయు సత్యంబు శౌచము ధర్మ విధులఁ
దలఁప వలసెను, జీవితాదర్శము లిల
సక్రమములైన దైవ పరస్మై యేల ? 27

17. కలియుగము

చ. కలియుగ చర్యలన్నియు నఖండముగాఁ జెలరేగుచుండె, భూ
స్థలి, జనఘోష రేఁగె, సతతంబును దిండికిలేక రోగపీ
డల హతులౌచుచుండిరి, యడావిడి హెచ్చె, రణాబులెల్లడన్
విలయముఁ గూర్చుచుండెనని విభ్రమఁజెందెను జిన్నమాంబయ్య. 1

గీ. పడమ భూస్వాములకుఁ బాలివారలకును,
గూలివారికిఁ, గార్మిక కూటములకుఁ,
బ్రజలకును వర్తకులకును, బతికి సతికిఁ,
బ్రళయ హేతువు లివియని పలుకుదన్వి. 2

గీ. రాజు రక్షకుఁడనుమాట రక్షికట్ట
దండఱును జేరి పాలించుచుండు మెప్పు
డను బ్రజాపాలనేచ్చయే ఘనతఁగాంచె,
ముందుగతిఁ జూడవలెనను ముగుదమిన్న. 3

గీ. పిదపకాలము వచ్చినఁ బెద్దపోక
డలను బ్రకటించుచుండిరి డంబమునకుఁ,
గాని లోనలొటారము ; కాల గతులు
వై పరీత్యములని రాణి పలుకుచుండు. 4

ఉ. ఈ కలికాల చిత్రముల నేమని చెప్పుదు నుగ్గుబాలతో
నేకముఁజేసి దుష్టవిషయేచ్ఛల బిడ్డలకిచ్చి పెంతు, రీ
లోకము మోస పుంజమును, లుబ్ధుల కాకరమంచు, నెమ్మదిన్
వ్యాకులపాటుఁజెందు ననయంబును జిన్నమరాణి వ్యగ్రయై. 5

గీ. వెల్లఁబూయ సమాధియుఁ దెల్లనగును,
వేషభాషల డాంబిక విధులఁ గూర్చి
లోనికల్మషమును గప్పఁబూనుదు రథ
ములని చిన్నమ పలువిధముల వచించు.

6

గీ. చిత్తవృత్తి యొకటి, పైకిఁజెప్పనట్టి
దింకొకటి, చేయునది వే, టిఁకేమనఁదగుఁ ?
గలియుగంబున ధర్మ సుకర మదియని
రాణి చిన్నమ్మ చిత్తవిభ్రాంతిఁ జెందు.

7

మ. ధనకాంతాపరులైన తుచ్చులు మహోదారాత్ములౌ సాధులు
గని బాధించుచుఁ గష్టనిఘరములు గారిచి వేధింతు, రా
జనులకే లక్ష్యముసేయ కాత్మవిధులకే సవ్యంబుగాఁ దీర్చి స
జ్జన సాహాయ్యము సేత మేలనుచు నిచ్చుల్ జాటుఁ జిన్నాంబయున్.

మ. ప్రతిపాశంబునఁ గొందఱుద్ధతులు సంప్రాపించియేయుందు, రే
గతి వారిందనియింప శక్యమగునే ? కాంక్షల్ తుదల్కుట్టఁగన్ ;
వ్యతిరేకింప కుపేక్షసేయుటయె దివ్యంబైన మార్గంబుగాఁ
బ్రతివాక్యంబిడుఁ జిన్నమాంబధర నాప్యాయంబు సంధిల్లఁగన్.

9

ఉ. కాపురుపాగ్రగణ్య లవకాశము చిక్కెడు నంతదాఁక నా
దాపున వేచి, స్వార్థపరతం బసిగట్టి, కటా ! హఠాద్గతిన్
రూపము మాపివేయుదురు, కూర్మిలు వారల దూరజేశ సం
స్థాపన సేయనోపునని సత్యముపల్కును జిన్నమాంబయున్.

10

ఉ. కష్టనుబట్టి పాము తమకంబున మ్రింగుచునుండ, నద్దియా
చొప్పున నీఁగఁబట్టి తినుచుండును ; మృత్యు ముఖంబునందుఁదా
ముప్పును గాంచునుడియు, విమూఢుఁ డనుక్షణము న్మనంబునన్
ముప్పిరిగొన్న క్రోధమున ముగ్ధి చరించును, జిన్నమాంబరో !

11

గీ. సత్యసంధత కలియుగ జనులయందుఁ
గోటి కొక్కనియందైనఁ గూడుకొనదు ;
గాంధియొక్కఁడు మాత్రమే గానుపించుఁ,
జిన్నమాదేవి రెండవ దెన్నికఁగను. - 12

ఉ. జీవిత కాలమంతయును స్నిగ్ధముగాఁ గొనసాగనీక, లో
కావన దీక్షనూనక, తుభావహ కంక్షక దుష్ప్రతంబులం
బావనమంచు సల్పుచు నపార ముదంబును గాంత్రిమానవుల్ ;
దైవము, ధర్మము, బ్రకృతి దత్తములొగద ! చిన్నమాంబరో ! 13

గీ. ఆంతరంగికమైత్రి సాధ్యంబు కాదు,
స్వార్థ పరతంత్రులైన భూస్వాములకును ;
బిదపఁగాలమునందు సంప్రీతికరము
లగును తుద్రపథములు చిన్నమ్మదేవి. 14

ఉ. భార్య విషంబుపెట్టినను, భర్త కిరాతుల కమ్మఁజూపినన్,
ధైర్యమువీడి భూపతు లధర్మపథంబులఁ ద్రొక్కినన్, మతా
చార్యులు దుష్ప్రతంబులను సల్పిన, నీకలికాలరీతి కా
శ్చర్యముగాదు ; చిన్నమ ప్రశస్తగతి న్నడిపించె ధర్మమున్. 15

మ. నటనల్నేయుదు రెల్లవారలును బుణ్యస్వాంతులై నట్లు, ప్రా
కట సద్ధర్మ శరాయణులవలెను, సత్కార్య పవీణులవలెం, ✓
గుటిలస్వాంతులు, ఘోరకృత్య పరసక్తుల్, మోసగాండ్రీ కలిం ;
బటుధైర్యంబున నట్టివారి దరి జేర్పకరాదు, చిన్నాంబరో ! 16

గీ. స్వార్థమున కాపూతిగ సర్వసాంప్రదాయ
ములను ధారవోసెద రథములగు నరులు ;
పొట్టఁబూడిచి చూచినధర్మబుద్ధి గనము,
చిన్నమయె ధర్మగతిఁ దరించినది ధరణి. 17

గీ. కలియుగంబున ధర్మసంకల్పము లిలఁ
గలుగనేరవు, సాంఘిక కర్మలాదు ;
సంఘమరణము పెండ్లితో సమమనెదరు ;
చెంద దీగణమున కిలఁ జిన్నమాంబ. 18

గీ. ఆమయంబులఁ బొపుటయును నేర్పుఁ
గాంచి, వైద్యమే తమ వృత్తి గాఁ జరించి,
పరగృహంబుల పడుచుల భంగపరుపఁ
గలరు నీచులౌ వైద్యులీ కలియుగమున. 19

ఉ. ఏదెనఁ జూచినం బ్రళయహేతువులే కనుపించు, ద్రవ్యసం
పాదన కెల్ల సుష్టుతులు భావ్యములందురు గోప్యమైనచో,
వాదులువేయ జంకరు, ప్రవాదములు బ్రకటింతురే గతి
గాదు నివృత్తి, యీకలియుగ ప్రభ యియ్యది, చిన్నమాంబరో 2)

ఉ. దబ్బరలాడ జంకరు, సుధామధురోక్తుల మోసగింపఁగా
నిబ్బరమూనియుందు, రవని న్వేనుదీయరు హత్యసేయఁగం
బబ్బముదీర్చికొందు రపవర్తనఁ బూనినవారలౌచు, న
బ్బబ్బ ! వచింప శక్యమగునా ? కలిచర్యలఁ జిన్నమాంబరో ! 2!

ఉ. కల్లప్రమాణము ల్సలుకఁగా వెనుదీయరు, ధన్యవాదముల్
చెల్లిన పల్లవాధరలఁ జేరి బిరానఁ బరాభవించు, రే
యల్లరిచేసేయైనఁ గుటిలాత్ములు దోహముఁజేతు రీకలి;
జల్లరజాతివారలె ప్రసిద్ధిని గాంతురు, చిన్నమాంబరో! 22

ఉ. కల్లుదుకాణము ల్సభలు, గండ్రలు సభ్యులు, వారి వాదముల్
చెల్లును, యోగ్యమానవులు లేకము మారరు కల్లిగవ్వకుం ;
బ్రల్లదముల్పించి జనరంజకు లౌదురు, చిన్నమాంబ ! వా
టిల్లు యుగాంతము దిటులు ; ఢిల్లియు ఢిల్లియె, పల్లె పల్లెయె. 23

ఉ. తిండికిలేక ముష్కరగతిన్ జనపీడను బొట్టనింపు నా
మొండిఘటాబులే ప్రజకు మోక్షముఁగూర్చెడి సర్వతోముఖో
ద్దండులుగాఁ జరింతు, యుగధర్మము వచ్చుచునుండె, జిన్నమా !
పండుగ పబ్బమున్ గడియు వారలకుం బయిమాట కేమిలే. 24

గీ. పాడిపంటలు మందమై పోడిమి చెడె,
మారె ఋతుధర్మములును బ్రేమమ్ము లుడిగె,
మోహ మద విభ్రమంబులు మోహరించె,
రుచులు భేదించె గలికాల రుచుల, దేవి ! 25

గీ. ముప్పదేడ్లకె జవసత్త్వములు నశించు,
ముదిరు పైఁబడు, గడు బాల్యముననె చూడ
లోచనములకుఁ దగులు సులోచనములు,
కాంక్షలేకాని యనుభవ కాంక్ష లుడుగు. 26

గీ. ధైర్యసాహసములు వీగె, శౌర్య ముడిగె,
వీర్యము నశించె, జౌరుష విధులు సమసె,
బట్టుమని నాలుగడుగులు పెట్టలేరు,
పిదప కాలము వచ్చె నీపుధ్వి, దేవి ! 27

గీ. ప్రబలె గోమాంసభక్షణ బ్రాహ్మణులను,
దలచ నవనాగరక శోభఁదనరె నిట్లు ;
వినత కులగోత్రములఁ బాటిగొన రొకింత,
సకల దేశాభివృద్ధి కాస్పదులు వీరు. 28

గీ. పోరు నష్టము, లాభము పొత్తటండ్రి,
చెల్లదానుడి, కాలవైచిత్ర్య మిదియె ;
పోరుసత్యము, మిథ్యయాఁ బొత్తు కలిసి,
జీవకోటికి వైరుధ్యమే విధియగు. 29

18. ధ న ము .

ఉ. ఈశ్వరుఁడిచ్చు నిచ్చుకొను మీవనుచున్ ; భుజియింపఁబోక, తా
శాశ్వతమంచుఁ దద్ధనము సాధులకీయక దాచివెట్ట, నా
యీశ్వరుఁడే వెసంగొను దదీయ ధనంబును, జేతగాని యీ
పశ్వతి నీచుఁడంచు ; నది భాగ్యవిహీనత చిన్నమాంబరో ! 1

గీ. పుణ్యపాపముల వడి నగణ్యముగను
జేసి, సుఖమృఖములఁగని, జీవి పరులఁ
దార్చు కీడుమేలులకు సాధనము ధనము,
చెడుగు, జాగ్రతపడుడను జిన్నమాంబ. 2

గీ. రెండువైపుల వాడిగనుండు ఖడ్గ
మరయ ధనలక్ష్మి, గృహలక్ష్మి యనఁగఁ జెల్లు ;
రక్తి భయభక్తులను దగుశక్తి సాక
వలయునని చెప్పఁ జిన్నను లలితగతుల. 3

గీ. తల్లులకుఁ బిల్లలకు మధ్యఁ దగవులిడును,
గలహములఁ బెంచు, హత్యలఁ గలుగఁజేయుఁ
గడు దురాసద మైన దీచెడుగు ధనము ;
చీడపురుగని వాకొనుఁ జిన్నమాంబ. 4

ఉ. ప్రీతిగఁ జీవి తాననుభవించిన భాగ్యము, భూత తృప్తికై
చేతులమీఁగుగా వ్యయము చేసినభాగ్యము, సాధకంబగు
మూలబిగించి కోశమున మూసిన భాగ్యము వ్యర్థమై, ధరా
పాతముఁ జెందునన్న నిజభావము చిన్నమరాణి చూపెడున్. 5

25/1

గీ. చేతఁజిక్కిన ధనము పంచియిడు బీద
సాదలకు పెంటనే మన స్సాక్ష్యముగను ;
బెట్టెలోనుంచి యెఱుంగను పుట్టుటాది,
దాన ఖని గద ! చిన్నమ్మ ధన్యమయ్యె.

6

క. ఆదాయ వ్యయ గణితము
లేదీసతి చిత్తమందు లేశంబైనన్ ;
వాదము లాడడు, సత్కా
రాదులకై ధనముచిక్క నంతియచాలున్.

7

గీ. అరయ ధనకాంక్ష యిసుమంతయైన లేని
పరమ సాధ్వీలలామ యీ పడఁతిమిన్న ;
ఘన ధనాశా పిశాచంబుఁ గనని వారి
జీవితము ధన్యమని చెప్పఁ జిన్నమాంబ.

8

క. కలవారికంటె నిరుపే
దలె పుణ్యాత్ములును, సత్య ధర్మాత్ములు నై
వెలయుదురని చిన్నాంబిక
పలుకున్ స్వానుభవశక్తి వైభవ మలరన్.

9

చ. పలుమరు దుష్కృతంబులకుఁ బాల్పడి లుబ్ధుఁడు కాంచనంబు ల
క్షలకొలఁదిన్ గడించి, తమకంబునఁ గోశము నించు, లేశమై
న, లవమునైనఁ దాఁచినక, నర్మిలి నార్తులఁదన్న కెప్పుడో
విలయమునగు, నయ్యదియు వీగుననున్ మనచిన్నమాంబయున్. 10

ఉ. అట్టిధనంబు మోశమున కంటగు, దుర్వినియోగమై చనున్,
రట్టుగఁ బాపకృత్యముల రాపిడి దుర్జనులెందఁతెందఱో
గిట్టెద రందు , మీఁదఁ బరికింపఁగ సర్వ వినాశనంబగున్,
దిట్టలు దానధర్మముల నింతురనున్ మన చిన్నమాంబయున్. 11

క. పెళ్ళిడువారికి ధనమిలఁ

బుట్టును, లోభులకు సుత పుట్టను, కలదే
గిట్టును, రట్టులఁ బెట్టును,
జెట్టకుఁ గారణమగునని చిన్నమ పలుకున్.

12

క. వడ్డీపైకం బెన్నఁగ

గడ్డుది, రేయింబవధులు కనుమూయును, మా
రొడ్డుచు రెట్టికిఁ బదిరె
ట్లడ్డములేకయె గుణించు నను జిన్నమయ్యున్.

13

క. పాపమువలెఁ బెరుగుచు ధన

మేపూటకుఁ, బూటపూట కేపు వహించున్ ;
రూపుచు మాపు నొకప్పుడు
రాపిడిఁబెట్టునని చిన్నరాణి వచించున్.

14

క. తనలేమి కేడ్చి కనలినఁ

జను నొకనేత్రులు, పరుల సొపచ్చయముం
గనలే కేడ్చినఁజెడిపో
వుచు రెండ్రులని పల్కు భూరితరోక్తిన్.

15

గీ. పుట్టినప్పుడు తెచ్చిన స్ఫురణ గనము

చచ్చునప్పుడు గొనిపోవఁజాల మెదియు,
మధ్యసిరికిత ఘోరసమ్మర్ద మేల?
తగదు తగదని చిన్నాంబ ద్రధీమఁ బలుకు.

16

గీ. సర్వసంగ పరిత్యాగ సాధనముగ

దానధర్మము లుపయోగ మానుగాన
ముక్తిహేతువు లనిరి సన్ముచులు జగతి ;
ధనము వెచ్చించి లోకులఁ దనుప వలయు.

17

19. స్త్రీలు .

సీ. భృమరసంకుల జటాపటల భారంబుతోఁ

గేలఁబూనిన జప మాలతోడ

యోగనిద్రా రసోమృక్త నేత్రములతో

సంహిత స్వస్తి కాసనముతోడ

క్షీరసాగరమహూదార దీధితిమీఱ

డంబారు వట్టు పుట్టబుతోడ

మరుదంకురోచ్చల త్తరుప్లవముఁ బోలె

జలియించు మంజుశోష్ణబుతోడ

గీ. విమలభోగార్థమై మహూగ్రిమగు తపముఁ

దివిరి చేసిన సార్వతీదేవి మహిమఁ

బరిహసించుచు మోక్ష తపబాహర్చె

జిన్నమాదేవి భువిని బ్రక్షిప్తముగను.

1

చ. ఇలఁ బతిభక్తియన్ రథమునెక్కి, సుశీలము వజ్రవర్కమై,

సలలిత ధర్మమే చతురసారథియై, వరబుద్ధి శత్రుమై,

వెలముఁగఁ బుణ్యసాధ్యులు భువి నివహరితురవక్రవిక్రమో

జ్వలులగు శూరులుంబలె నపార జగత్రయ జిహ్వశక్తితోన్.

2

చ. చెలియరొ ! నీమొగంబనెడు చెన్నగు పున్నమనాటి నిండు జా

బిలి గనిపింపకుంట నతివేల తమోమయ ఘోరవృత్తిమై

నలరిన యీత్రయామ, శతయామ యనన్మదిఁ దోచెనాకుఁ, దొ

య్యలి ! వరచిన్నమాంబ ! మరణాంతర సఖ్యముఁ గూర్చిప్రోవుమా ! 3

క. హర కోపాగ్నిం గాలిన

మరునకు, జీవకళవోయ మహిబూడమెను శాం

కరివలెఁ జిన్నమ, రాత్రిం

దిరముగవెలిఁగెడు మహాషణీలత వోలెన్.

4

ఆ. ఘనునిరాకకెదురుఁ గను మయూరియుఁ బోలె

గోరిచంద్రుఁగను చకోరివోలె

భానురాకఁగోరు పంకజంబును బోలె

వేచియుండుదేవి ! వేగవత్తు.

5

ఆ. నప్తశీలమైన నళినాక్షి యుపభుక్త

మైన కుసుమమాల యనఁగఁజెల్లు ;

సతికి మాలికకును సౌశీల్య సౌకుమా

ర్యములు తగును జిన్నమాంబ ! ధరణి.

6

క. కరనికరంబుల దివిభా

స్కరుఁడిరుల నివిరియఁజేయు కరణి నఘములన్

ధరణిం జిన్నమ సుతప

స్పరణిన్ భగ్నంబొనర్చె సాధ్వీమణియై.

7

గీ. ఆడువారలమనసు సాహసమునందు

వజ్రకఠినంబు, మతియుసాధ్వసమునందుఁ

గుసుమకోమలమును నొచు నెసఁగు దేవి !

నీవె తారాణమౌదువీ నియతికరయ .

8

గీ. తలఁప నీమేను జల బుచ్చదంబువంటి

దగుట, పెనుగాలిలోపల నునిచినట్టి

దీపకళికనుబోలె నస్థిరమగుటను,

జిన్నమాదేవి పరమార్థ సిద్ధిఁగాంచె.

9

గీ. త్రిభువనాతీత సౌందర్య విభవ, ధన్య
యఖిల లోకవిలోకామృతాంజనంబు
నగుటఁ జిన్నాంబ సాటిసేయగ నగును,
వాణితోడను, మేటిశర్వాణితోడ. 10

గీ. అతిచిరప్రాప్తమయ్య నన్యోన్యరాగ
బంధ సౌశీల్యములు నూత్న భంగి మెఱయుఁ ;
బద్ధినీప్రభాకరుల సంపర్కముగతిఁ,
జక్షురక్షరయోగ విజ్ఞాన మటులు. 11

చ. మనము తలంచినట్టు లణుమాత్రముసాగదు చిన్నమాంబరో !
మనకృతిలోఁ బరాత్పరుఁడు మాటికినెగ్గుఁ దలంపకుండ నిం
పెనయఁగఁగూడెనేని ఫలియించుఁ దలంచినవెల్లఁ ; గాకయుం
డిన, విపరీతమయ్యెడు, మనీషితముల్ గురుమర్కటా కృతిన్. 12

క. తిన్నగఁ దలపైఁ గాలిడి
తన్నెడి దురదృష్టదేవత నెవండుధరం
గ్రన్ననఁ దప్పింపఁ గలఁడు ?
చిన్నమ ! తటిదంశనము శ్రీలున్ స్త్రీలున్. 13

క. చపలమతులఁ గాపాడఁగ
నుపమింప విధాతయైన నోపఁడుగద ! మ
ద్యపునిఁ, దరంగిణిఁ, దరుణిన్,
నిపుణత నియమింప నెవరునేర్తురు దేవీ ! 14

క. అనుర క్తయైన యెడలన్
వనితామణి నిక్కమమృతవల్లరి ; యటుగాఁ
దనరక, వీర క్తయైనం
గనుఁగొన విషవల్లిగాజె ! కాంతధరిత్రిన్. 15

గీ. కైపు, స్త్రీత్వంబు, బురుషు, డేకాంతపదము,
నరయ స్వాతంత్ర్యమనునట్టి యైదువహ్ను
లోక్కచోఁగూడెనేని నీ యుర్వియందు
శావనాచార తృణము నిల్వఁగలదొక్కొక్క !

13

గీ. విధుని గాంచిన వాహినీ విభునివోలె,
బాంగి పొరలితిఁ జిన్నాంబ పొత్తుగలుగఁ
దద్విరహముననిప్పు చింతగనుచుంటి
వరభుజంగము తలమణిఁ బాసినటులు.

17

ఆ. అనిలహతికి రేఁగినట్టి కార్చిచ్చున
కడవియైన ఘాసమైననేమి ?
యటలె దుఃఖివహ్ని యాత్మదేహంబుల
నేకరీతిఁ గాల్పు నేవఁ గనక.

18

గీ. అంబుజంబునకుం బృథ్విసంబువ్రవలె,
రవికి దీప్తియుఁబోలె, నుర్వరను దేహ
మునకు జీవముపగిది, నన్ననునయిఁచె
జిన్నమాదేవి, తదభావమెన్న వనట.

19

గీ. దేహసంబంధ సంపత్తి ద్వివిధమయ్యు
నాంతరంగిక సౌహార్ద్ర మలవడునెడ
రెండుజీవాత్మ లేకమైయుండు గాదె !
యర్ధనారీశ్వరుండన నదియె దేవి !

20

ఉ. పోయినవ్యక్తిరాదు, మరపుంగననోపను, సక్తచిత్తుల
ప్రాయత నంద సంస్మరణ బాయనె ? లోకము లంతరించిన ;
గాయము పోయినన్ మది వికాసము పోవునె ? చాతకంబుల
శ్రీయ విలాసముండెలుపు, దేవున జంటను వీడకుండుటన్ .

21

మ. చలచిత్తంబున మూర్తిమంతమగు స్వే చ్ఛాదుర్విహారాదు లే
ఫలితంబుం గలిగింపనేరవు, వృథావ్యాసంగ మాత్రంబులే ;
విలయంబుం గననేర వాత్మజనిత పేమానుబంధంబులుం ;
దులయే వీనికి వానికంచుఁ బలుకుం దోడ్తోడఁ జిన్నాంబయున్ . 22

గీ. ప్రిణయ మాతీయ సంబంధ ఫలములీను,
దేహసంబంధ మైహిక తృష్ణదీర్ఘు ;
హస్తమశకాంతర విభేదమమరు నిచట
నని వచించుచు జిన్నాంబ ఘటమీఱు. 23

గీ. జలమునందలి బుచ్చుద సమము తనువు,
శాశ్వతంబగు నాత్మప్రసక్తి, గాన
వాత్మసమ్మేళనమె ప్రశంసార్హమగున
టుంచు జిన్నమ్మ ప్రవచించు ననువిచంబు. 24

మ. అరయం బెండిలికాలమందుఁ బరిపూర్ణాత్పార్వణంబౌ, నటుల్
సరసన్ దైహికచిద్విలాసతఁ బునస్సంధాన మాపిమ్మటన్ ;
ధర నైవాహిక బంధమిట్టి దెటు వ్యర్థంబౌను మృత్యుస్థితిన్ ?
వర నారీమణులార ! చూడఁ బునరుద్వాహం బధర్మంబగున్ . 25

ఉ. పామరవృత్తిఁ గామతను భావ సుఖానుభవార్థ మిద్ధరం
గోమలి కాముకుండుఁ గవగూడి చరించుట పెండ్లికాదు, స
త్ప్రేమను రెండుభూతములు వేల్చిడి నైక్యముఁజెందుఁ బెండ్లియే
క్షేమముగాంచు ; వీరు పరకీయులు గారను జిన్నమాంబయున్ . 26

ఉ. జీవము లేకమైనతఱి జిత్తము లైక్యతఁ జెందు, దేహముల్
పావనమందు, దంపతులఘక్కి ; వియోగము సంభవింప, సం
భావనమాని, లొకికుల వర్తనఁజిక్కుట నీచమయ్యెనున్,
భావుకమానె మార్గము వభాగ్యము చిన్నమ పల్కినట్లుగన్ . 27

- గీ. ఆత్మభవులగు బిడ్డలయందుఁ బేమ
సహజమగు, జంతువిలపించి శక్తి గలుగ
విడిచి మరచును, మనుజుఁడు విడువలేడు,
దీన సంసారబంధంబు తెంపుఁగనను. 28
- గీ. లలిఁబరాధీన లాఁడుపిల్లలు ధరితిఁ
బతులు కూర్మరాత్ములగునెడ సతులుతల్లి
దండులను జూడనైన స్వతంత్రమియ
రని యిజుగుపడు మదినిఁ జిన్నాంబ సతము. 29
- గీ. పుట్టినింటను గొన్నాళ్ళు, పురుషునింటఁ
గొంతకాలము, సేవలఁగూర్చి యడఁగు,
సతులు లోకవిజ్ఞాన సంయుతులు గారు,
ధర్మమే యిది లోకకా దర్శమగునె ? 30
- గీ. యుద్ధరంగములందుఁ బ్రసిద్ధిఁగనిరి,
భక్తి విజ్ఞాన యోగ సంపత్తిఁ గనిరి,
రాజ్యములుజేసి పరబల ప్రపూజ్యులైరి,
స్త్రీలు పురుషులకెందును దీసిపోరు. 31
- ఉ. స్త్రీలును మానవాంశజలు, చిత్తవిశుద్ధులఁగాంచ నర్హులై
కాతెదరన్నమాట బధిరంబగు ; భర్తల కన్ని సౌఖ్యముల్
తాలిమిఁగూర్చి, కష్టములఁదాము భరించుట త్యాగమయ్య, స్వీ
చ్ఛాలితంబుగానిది, ప్రశస్తముకాదను జిన్నమాంబయున్. 32
- చ. విరసత ధూర్తవర్తనలఁ బెంచెడి భర్తల యాధిపత్యముల్
తరుణుల కాత్మఘాతలగు ; దధ్యము ; జీవిత మంతయున్ వృథా
పరుపక, దుష్టులన్నిడిచి, స్వస్థతఁ గాంచి తపంబుఁ జేయుట
వరము, పరాభవంబులెడ బాయు ననుంగడ ! చిన్నమాంబయున్. 33

ఉ. మూలను బెట్టికొట్టినను ముగియుఁబైబడి పీకు నెప్పుడో,
తాలిమి నిల్వినేర్పునె వృధల్పడ నెప్పుడు ? గీడుమూడు నే
కాలముచందో ! భర్తకును గాంతకుఁ ; గావున నిట్టికాపురం
బేలలి నెగ్గు ? దుఃఖము లనేకములొనను జిన్నమాంబయున్. 34

చ. తలఁపులుఁ గాంక్షలున్, వివిధ ధర్మము, లైహిక వాంఛ లన్నియుం
బాలఁతుల కాత్మవల్లభుల పోలిక నుడుచు, శక్తియుక్తులం,
గలుముల లేములన్, సకల కష్టసుఖంబులఁ, బాలుగొందు, రెం
దులకిక నాడువారలను దూష్యత, యంచను జిన్నమాంబయున్.

గీ. సర్వ సంగ పరిత్యాగ ముర్విఁజేసి
భార్య భర్తను జేరు స్వాభావికముగ ;
క్షేమమే ? దాని కవమతిఁ సేయఁ దగునె ?
పురుష వ్యూలకని యితి పొసఁగఁ బలుకు. 36

గీ. భర్త లపచారములు జేసి ప్రబలు లగుట
భార్యలు ప్రతిక్రియలు సేయవలె ననుకొని
తప్పుదారులఁ దొక్క సిద్ధపడుదు రిలఁ ;
బతులె పతిత హేతువులని పలుకు నతివ. 37

గీ. నావికుఁడు నౌకఁగొని వార్ధి నడచునట్లు
పతియు సతిఁగొని సంసృతిఁ బరప వలదె !
రెంటిలో నెద్ది యొరఁగిన రెండు మునుఁగు ;
ననెడి యుపమను జిన్నాంబ యనువదించు. 38

ఉ. రాగము రూపయావన పరంబని కొందఱు, సద్గుణాంచితో
ద్వేగమటంచుఁ గొందఱు, సతీకృత సత్కృత సాహచర్య సం
యోగమటంచుఁ గొందఱును, యోజన సేయుదు, రన్నిగూడినన్
సాగు సతంబు సద్గతికి సాధనమానను జిన్నమాంబయున్, 39

—(బాల్యవివాహములు.)—

గీ. వైవిలాసము లెంతెంతవఱకు నిలుచు ?

భావపరిణామ దశలను బాటి గొనినఁ ;

జిన్నతనమున భావముల్ స్థిరపడు నెడ

వన్నె దేరును, జిన్నమ్మ పలుకు నటులు.

40

ఉ. చిన్నతనంబునన్ హృదయసీమను హత్తిన హావభావ సం

పన్నత సుస్థిరంబగును భార్యకు భర్తకుఁ జిత్తశుద్ధిగా ;

సన్నిహి తానురాగములు సంభవమైనవి పోవు జన్మలోఁ ;

జిన్నమపల్కు బాల్యమునఁ జేయు వివాహములే దృఢంబులౌ.

41

గీ. ఈడు వచ్చిన బిడ్డల నెంచ, బుద్ధి

పలుతెరంగులఁ బ్రసరించు, నిలువ దొకట ;

వారియెన్నిక తుద కపభ్రంశ మగును,

దంపతుల యనుబంధముల్ తరలిపోవు.

42

క. కనిపెంచిన మాతాపిత

లనువగు సంబంధవిధుల నమరుప లేక ?

మనమనములఁ గడు దృఢపర

చినఁ జక్కంబడు నటంచుఁ జిన్నమ పలుకున్.

43

ఉ. భర్తలు కీర్తిశేషులయి వందురు కాంతల కార్తిగూర్పుచున్

ధూర్తులు కేశఖండన విధుల్ పచరించి, తృప్తా విహీనులై

వర్తిలుచుండు, వారలు కృపా రహితాత్ములు, ధర్మమిట్టి దు

ర్వర్తనలక హరించెగద ! బాపురె ! చిన్నమ ! యేమనందగున్.

చ. సహగమనాది దారుణ దశల్ తొలఁగించిరి చక్కవర్తు, లీ

బహుళ తరాపదల్ దొలఁచు భవ్యసుశాసనముల్ రచించుటక

మహాదుపకారులై సతుల మానధనంబుల నిల్పరాదె ! దు

స్సహములు, మూఢపద్ధతు లసహ్యములొంగద ! చిన్నమాంబర !

ఉ. మానవజన్మయెత్తుట యమంగళమా, మనభారతావనిన్
మానినియాటకంఠె నవమానమువే తొకఁడుండనే ! పరా
ధీనలు, జన్మనంతను వ్యధం, బరసేవను బుచ్చిచచ్చుటే
గాని, స్వతంత్రులై ప్రతిభఁగాంచుట శూన్యముగాదె ! చిన్నమా. ! 46

ఉ. ఎంతటి దారుణంబా ? హృదయేశ్వరు నింట వసించు కుక్కకుం,
జెంతఁజరించు వారలకుఁ జిత్తము నొవ్వనిరీతి, కోడల
త్యూతము సంచరించవలె ; నద్దిపొసంగనియింటఁ గాంతకున్
వంతలుతప్ప వెన్నటికి ; న్యాయమె యిస్థితి, చిన్నమాంబరో ! 47

గీ. సృష్టిఁ గావించి మాయఁ బూరించి, దాని
గెలిచి రండని పువె జీవులను ధాత ;
రాజయోగ్నివై రణరంగమునను
జిన్నమా ! దిగ్విజయము గాంచితివి ధరణి. 48

గీ. అస్థిరములైన లక్ష్మీ కటాక్షములును,
నట్టి పోల్కినయగు స్త్రీకటాక్షములును,
జ్ఞాని యెవ్వఁడు మదిని విశ్వాస ముంచు ?
చెంద దీగణ మునకిలఁ జిన్నమాంబ. 49

క. ఆదర్శ ప్రాయముగాఁ
బ్రాదుర్భావంబునందె బడఁతుకలారా !
సాదరమునఁ జిన్నాంబను
మాదిరిగాఁ గొనితరించి మనుఁ డెల్లపుడున్. 50

— నిర్మల ప్రేమ —

గీ త మా లి క .

ధర ననిర్వాజముగు ప్రేమ తగునటండ్రు ,
 ధర్మవేత్తలు దానిఁ దత్త్వమని యండ్రు,
 ప్రతిఫలాపేక్ష లేకయే వరలు ప్రేమ
 తత్త్వమేరీతిదో చెప్పఁ దరము గాదు ;
 నరుఁడు నిష్కామముగు భక్తి నెరపఁగలఁడె ?
 కోర్కీలేకున్న దేవుని కొలువదేల ?
 చిత్తవృత్తులు లేనట్టి జీవి యునికి
 నిశ్చలమ్మగు, దైవసన్నిధి యదేల ?
 దంపతులప్రేమ స్వార్థ తత్పరత నిండి
 యుండు, సౌఖ్యాభిలాష లుద్బంధములగు ;
 బాంధవ ప్రేమలల్లె సుబంధ వశము ,
 లన్నదమ్ములు, తలిదండ్రు, లాత్మజులును ,
 ఘన పరస్పర లాభ కాంక్షలను బట్టి
 ప్రేమల నటించుచుండ్రు, వర్ణింప లేము ;
 శ్రమలు కలిగినఁ బైకి విక్రమముఁజూపి
 హాని జేయుదు రంత బాహుటముగను ;
 సన్నిహితుల మధ్య నిటులు చావుఁజంపు ,
 లగుచునుండఁగఁ బ్రేమ కేమిగతి గలుగు ?
 నాకలియెలేని భోజనమట్లు ధరణి,
 ధారణమును గాంచని లింగధారులట్లు ,
 పూరణము లేని చప్పని బూరెపగిదిఁ,
 గారణములేని ప్రేమ యేగతి ఫలించు ?
 ఘన తపశ్శాలులైన భంగమొనరింపఁ

గోపమున శపించెద రతికూరులగుచుఁ ;
 గొరతవైదింపి మేకులుగొట్టి చంపు.
 కూరికర్మల రక్షింపఁగోరి ప్రార్థ
 నలనుజేసిన క్రీస్తును కలఁడొకండు
 నిశ్చలప్రేమఁ బ్రకటించి నిలిచె వసుధ,
 నద్వితీయుఁడగును ; వాని నధిగమించి
 వేలు ముడుచుటకును లేరు వేఱువారు,
 గాన మనమెంతవారము దానిఁగాంచఁ ;
 నని వితర్కించుఁ జిన్నాంబ ప్రణయ సరణి.
 ప్రేమసర్వస్వము నొసంగుఁ బ్రియతమునకుఁ
 బ్రతిఫలంబునుగోరదు రక్తిగాక !
 ధరణి నాత్మార్పణముసేయుఁ దన వరునకు ;
 గుణగరిష్ఠతయే మైత్రిఁగుదురుపఱచు,
 రూపసంపద తాత్కాలికోపపత్తి
 తృప్తిఁగాంచిన జంటకుఁదెంపుగలుగ
 స్మృతిహరింపదు, మరపునుజెందదెపుడు ;
 జలమునందలి బుచ్చద సమముతనువు,
 శాశ్వతంబగు నాత్మ ప్రిసక్తిగాన
 నాత్మసమ్మేళనమె ప్రిశంసార్హమనుచుఁ
 జిన్నమాదేవి కడు విమర్శించుచుండు.

20. నిండాస్తవము .

- ఉ. శ్రీపరమేశ్వరా ! యడలఁజేసెద వేలనరా ! ధరాస్థలిన్
రాపిడిపెట్టి చంపెదవు, రక్తివిరక్తుల జీవ కోటులన్ ;
దీపములార్చినావు, కడు దీనుల కొంపలు దీసినావు, సీ
పాపము నిన్నెముంచవలె బాడుజగంబును సృష్టిజేయుటన్. 1
- ఉ. ఏనియుఁజేతగాని బలహీనుల, జీవుల సృష్టిజేసి, సం
గ్రామము వారిలోఁగొలిపి, రాగ విరాగ సరాగ యుక్తులన్
తామమున న్మునుంగఁ, గనఁజాలిన కూర్మిఁడవైతివే ! ఖలా !
సామముఁబూనలేవే ! విరసంబని లోకులు తిట్టిసోయరే ! 2
- ఉ. దారుణ మూర్తి వైతివిగదా ! నిజ సంతతి నార్తిముంచఁగాఁ
దీరెనె రంధ్ర నీకుఁ ! బరితృప్తిని గాంచితివే ! నరాంతకా !
మారణ హోమము స్ఫులుప మండన ముండనముల్ లభించెనే !
కూర్మిఁడ దైవమా ! యనుచు ఘోరముగా నిలఁ దిట్టిసోసెదన్. 3
- గీ. బరిదేగించవాడ నాకికభయము లేదు,
చేయఁ గలిగిన యపకృతిఁ జేసినావు,
జలగవలె బట్టి పీల్చెదఁ జలముఁ బూని
ప్రళయ కాలము వఱకు, నభవ! సురేశ ! 4
- గీ. ఆలు మగలకుఁ బితరుల, కాత్మజులకు,
ధర విఠోగముఁ జేసి, రోడనను ముంతు
వటర ! దేవ ! దుర్మతివి, నీయాట సాగు
చున్నది నిరంకుశంబుగ, నన్న దృఢిమి. 5

గీ. సిగ్గుచిరములఁ గడువీడి, పగై కిటులు
పుధ్విఁ జెలరేగితివి వీర్య వృద్ధివలనఁ ;
బ్రతిఘటించెడు వార లెవ్వరను ద్రోహము,
దేవ ! తిట్టెదఁ, గవిని, బ్రతి ఊణంబు. 6

గీ. పస సరస్వతీదేవి నారసన నిల్చి
కుప్ప తిప్పలుగఁ బలుపల్కులను బల్కు
జేయు, రేయుంబవలును ఘోషింతు నభవ !
నీ దురాసద చర్య లన్నిటిని సతము . 7

గీ. తిట్ట కుసురనియటులు నీసృష్టి నేల
చేసితివి ! పుట్టిమునిఁ గెనే ? శ్రీనివాస !
నిర్వహింపని కార్యము నెట్లవలదె !
ధర నశక్తతఁ బ్రకటింపఁ దగునె నీకు ? 8

గీ. నిర్గుణుడు, నిర్వికల్పుడు, నిరవధికుడు,
మొద్దవలెనుండ కిట్లు విమూఢు పగది
సృష్టికిఁ గడంగనేల ? యశేష జనుల
ఘోర బాధలఁ బడ ద్రోయఁ గోరనేల ? 9

గీ. వెట్టిపని జేసితివి, నీవివేక మెచటఁ
బడటఁ గలిపితివి ? సురేశ ! ప్రతిభ యుడిగెఁ ;
జేతగాని తనంబునఁ జిక్కిరి విట
నిన్ను దిట్టనివారు లే రెన్నిచూడ . 10

గీ. దానవుల తపశ్శక్తికిఁ దనివి నొంది
తగని ఘరములనిచ్చి, పిదప సురాళి
వారు బాధింపఁ దెల్లపో వలసివచ్చె ;
ఘోరపుంధృష్టి లేని యంధుఁడవు ; దేవ ! 11

- గీ. “ఎంతపనిఁజేసితివి రామ ! యేమనఁదగు ?
సార్వభౌమ” ! యనెను వాలి ; సమసేఁ బ్రజ్ఞ ;
యున్న సర్వజ్ఞుఁడను బిరు దూడిపోయె ;
మోసగాడ వైతివిఁక దామోదరుండ ! 12
- గీ. చేయువారికిఁ దప్పరు చేత ఫలము ;
చేసితివి సృష్టి, మాతిట్లు చెదరి పోవు ;
శాశ్వతంబగు నక్షకీర్తి సంభవించె ;
దప్పకొనఁజాల వారార ! ధర్మ దూర ! 13
- గీ. సత్యకథనము కఠిన మసాధ్య మగును,
గట్ట నిష్ఠురములవి యనిష్టమె యగు,
గాని తప్పురు విధికృత మైనకతన ;
విధివి, నీమాట నీకె వ్రాపించె, నభవ ! 14
- క. నీచేతలు నీ నొసటికె
పాచితముగఁ దాఁకె, దేవ ! ప్రాణ విదారా !
నీచాతి నీచమగుఁగా !
నీచరితము దుర్విపాక నిధి యనఁజనదే ? 15
- క. నీచేతి కీలుబొమ్మల
మే చొప్పునఁ ద్రిప్ప నట్టులే తిరిగెద మో
వాచామగోచరాత్మా !
మాచేఁ దిట్టలను దినకు మహిత గుణాధ్యా ! 16
- గీ. తిట్టఁగూడదు దేవుని దెంపుచేసి,
కునికిమాలిన సృష్టిని వరలఁజేసె,
నెవ్వరేడ్చిరి దీనికై ? రవ్వ పడియె
ననుచు దూషించు చుండెద మనసు నొగిలి. 17

గీ. జనన మరణాంతరంబున సకలకష్ట
ములను బ్రతిజీవుడును బొంది కలతఁజెందు,
సప్త శక్తి హీనుడును, నజ్ఞానియు నగు,
ననుచు నెప్పుడు దూషింతు మనసునొగిలి.

13

గీ. మానవుని జ్ఞానమునకంటె మాంద్యమయ్యె
దైవ విజ్ఞాన సృష్టి విధాన మకట !
కన నపభ్రంశమయ్యెను గర్హితముగ
ననుచు నెప్పుడు దూషింతు మనసు నొగిలి.

19

గీ. జనకుఁ డాత్మజులను సాకు సరళి యైన
లేకు విధి జీవులను సాకు లీలలందు ;
బ్రేమయెచ్చట సమసెనో ; సామ ముడిగె ;
ననుచు నెప్పుడు దూషింతు మనసు నొగిలి.

20

గీ. దయను, సత్యము, శౌచము, ధర్మ గతుల
గంగలోఁద్రోసె, బుట్టించి కడకు విడిచె ;
దిక్కుమాలిన పక్షుల ఘక్కిఁ జేసె,
ననుచు దూషింతు నెప్పుడు మనసు నొగిలి.

21

గీ. తెలివితేటలు శూన్యమై తికమకలకు
దింపె, దైవ విజ్ఞాన మీతీరుఁగలది ;
కన నప్రభంశ మిట్టి సంకలనఁ దలచ
ననుచు దూషింతు నెప్పుడు మనసు నొగిలి.

22

క. పుట్టించ నెవరు కోరిరి ?
కట్టా ! కట్టడులఁగూర్చి కారెయ వెట్టన్
దిట్టఁడు భగవానుఁడు, నా
తిట్టుల తాకిడియె తగిలి తీరును గురిగా,

23

క. చేసిన పాపముఁ జెప్పక

శాసించును దారుణముగ, సత్త్వ గుణము నీ

వాసికిఁ దెచ్చెను దైవము

దోసమె మన మీసడింప ? ధూర్జుడు గాఁడే ?

24

గీ. బానిసలకంటె జీవులఁ బరమనీచ

ముగను బాలించునా ! దైవమునకు, దాన

వునకు వ్యత్యాసమేమి లేదనుచు నెల్ల

జనులకుండెల్పి దూపింతు మనసు నొగిలి.

25

గీ. పృథ్వి పురుషులు మోహంధ వశులు, సృష్టి

చేసి విడుతురు పోషించు వాసిఁ గనక ;

భూమిపైఁబడి జీవులు పోడిరి చెడి

వగలఁ గాంచెదరని యాధిఁ బలుకఁ గలను.

26

గీ. గర్భ నరకము, తదుపరి నిర్భ రైహి

క నరకము, పైనఁ, బరనరకమట ! యకట !

సృష్టి నైపుణ్య మీరీతి భ్రష్ట మయ్యె ;

భేదజనకము ; సృష్టి సంకీర్ణ ముగను.

27

గీ. కష్టములులేని సౌఖ్యముల్ కలుగఁజేసి

సృష్టిఁజేసిన నది మెప్పుఁజెందుఁగాని

రోగములు దుఃఖములు జావులేగతియగు

సృష్టి బ్రహ్మకుఁ దగదని చెప్పఁగలను.

28

గీ. ప్రజల సృష్టించి, రాగాను బంధములను

బ్రణయ సరణులఁ బూరించి, యణచి చంపు

టదియు ఘోరముగాదె ! సర్వాధికారి

చేయఁదగినది కాదని చెప్పఁగలను.

29

గీ. దండ ధరుడంట ! తత్ప్రభ మండిపోను,
భూతల శ్రమ చాలదే ! పొడిచి చంపఁ !
జావ పీడొకడంట పట్టి చదువునంట !
వలదు నిత్యజీవనమని వాకొనెదను.

30

గీ. చిత్రగుప్తుడంట ! గణన చేయుటకును,
గింకరులంట ! వేధించెడి కుంక లచట,
వానిరాజ్యము భస్మమైపోను ; యముడు,
చెడుగు పాలనమని నొక్క చెప్పగలను.

31

గీ. దొడ్డ యుద్యోగ మలవడె ! దుడ్డు వట్టి
జీవులను మోది బాధించుఁ జిత్ర) వఫలఁ ;
జీదర యొనర్పదే ! యమా ! సిగ్గులేదే !
యనుచు వెటకారమాడుదు ననుదినంబు.

32

గీ. శక్తి గలవాడనని జీవ జంతుతతిని
సృష్టిచేసి వేధించి హింసించు వటర !
తిట్టి దుమ్మెత్తిపోసెద రట్టు వెట్టి
మాయ మటుమాయమై ధృతి బాయు వఱిగ.

33

గీ. దొడ్డదొర ధాత, గాడిద గుడ్డుజేసి
సొడ్డువెట్టెను దాఁగన్న బిడ్డల కిల ;
అడ్డదిడ్డసృజన బ్రహ్మలడ్డు గాదె ?
యనుచు గోడీకరించు దధ్యముగ సతము.

34

గీ. గణనకెక్కు ఛర్మాధర్మ ఘర్షణమున
ధర్మమునకోడు, విజయ మధర్మమునకుఁ ;
గానుపించును, ధర్మ సంకరము దోచు,
ననుచు దలపోయు చుండెద మనసు నొగిలి.

35

గీ. దైవము దయామయుండఁట ! ధర్మమూర్తి
యఁట ! స్వయంశక్తి సంపూర్ణుండఁట ! ధరిత్రిఁ
శాప భూయిష్ఠముగ నుండె ; వాని ప్రతిభ
యెచట డాఁగెనో ? యనుచునే నీసడింతు. 36

గీ. పరమ దుర్మార్గులగువారి ప్రతిభ హెచ్చు ;
సాధు జనులకుఁ గష్టముల్ సంభవిలును ;
ధర్మ మెచ్చట నున్నదో ? దైవ మెచటఁ
గలదో ? వైపరీత్యము లిట్లు గలుగుచుండు. 37

గీ. శూన్యముననుండి సృష్టించి, ఊడిబెంచి
శూన్యమగుఁ జేయుటది దైవ శోభ యేమో ?
జీవకోటికి సుఖమఃఖ శిక్షణమగు
వ్యర్థముగనని చిన్నమ్మ వ్యసన పడును. 38

గీ. భద్రములుగాని ప్రేమాను బంధములను
గూర్చి యెడబాటుసేయుట కూడు నొక్కొక్క ?
సృష్టినైపుణ్యమునకిది శ్రేష్ఠమొక్కొక్క ?
తగనిపనియని దూషించెదను ధరిత్రి. 39

ఉ. మాయలమారివాఁడు, తనమర్మము తేరికి గోచరంబుఁ గా
నీయఁడు, ముక్తిమార్గ మవనిం గనఁజేయఁడు, ధర్మసాధనో
పాయముఁ జూపఁజేయఁడు, కృపంగనఁ డీశ్వర తత్త్వ విట్టిదే !
కాయముఁ బాయ మాయమగుకష్టసుఖంబులు చిన్నమ్మారావు ! 40

గీ. దుష్ట సంసార సాగరదుర్విషాద
ముడిపినను జాలు, సుఖముల నడుగ మెప్పుడు ;
బాడు పుట్టుకఁ బుట్టించి చూడఁదగునె !
దేబెవల మానముద్ర వర్తించె దేల ? 41

గీ. పత్ర ఫల పుష్ప భోజనోపాయనముల
దీను లర్పింప మెక్కి మదించి, ప్రభువ !
దుష్ట పరిపాలనముఁ జేయఁ దొడఁగినావు
దౌష్ట్యమున నద్వితీయతఁ దాల్చి నావు. 42

మ. ప్రకృతీ ! నీకిది భావ్యమా ? పురుషు, వైరాగ్యాత్ము, మోహంధ సం
చకిత స్వాంతునిఁజేసి, లోకముల స్వేచ్ఛన్ సృష్టిఁగావించి, మా
మక పత్నిన్ హరియించి, భేద సుఖ కర్మస్ఫూర్తి దౌరాత్మ్యసా
ధక వృత్తిన్ బ్రతుకంగ నేల ? మృతి తధ్యంబొగదా ! నీకికన్. 43

క. జలచర భూచర భేచర
ముల సృష్టి యొనర్చి, పెంచి, ముంచుట తలఁప
దులువలు తూనీగల తె
క్కలఁజించి హసించు దుష్టగాధ స్ఫురించుకా. 44

క. భయభక్తులఁ బ్రకటించిన
దయఁజూడఁడు, వికట మతుల దుడింపఁడు, దు
ర్జయ నయ వినయ జయ పరా
జయ నిర్జయ విధుల నెంచఁజాలఁ డభవుడొకఁ. 45

క. ఒడలు మద మెక్కి, మంచియుఁ
జెనుగున్ గుర్తింపఁ బోక చిత్తము కొలఁదినో
నడుచు దురాత్ముల కింక నె
న్నఁడో ? కీడు లభింపకుండునా ? క్రొవ్వడఁగక. 46

గీ. వేశ్యమాత యనందగుఁ బృథ్విఁ బ్రకృతి ,
దాని కృత్యములెల్ల తుద్రములు, జీవ
వితతి నెల్ల నాకర్షించి చతుర గతులఁ
బట్టి పల్లార్చి చంపు స్వాభావికముగ, 47

గీ. పృథ్వి, జీవుల సంతలో భంగపటచి
చుట్టుప్రక్కల వారల ముట్టడించు,
బవనుఁ డవసీజముల నేలఁ బడఁగఁ గూల్చి
నీడనున్నట్టి పథికుఁ జెండాడునట్లు. 48

గీ. తుణము సుఖమును తుణము దుఃఖమును గూర్పు
నట్టిదై, దైవగతి వంటిదగును బృథ్వి;
వీని సమ్మేళనం బతిదారుణమగు
సృష్టికారణమయ్యెఁ బ్రక్షిప్తముగను. 49

గీ. పాప పుణ్య విచక్షణాభావ, పృథ్వి ;
వావి వరుసల మఱచి సర్వము గ్రహించు
ధూమ్రకేతువు, శివుని సాధ్యునిగఁ బట్టి
ప్రబలి చెలరేగి తిరుగు నేబ్రాసి భ్రష్ట. 50

గీ. పెద్దపులి యీని తాఁగన్న పిల్లలఁదిను
రీతి, దైవము జీవుల సృష్టి జేసె
సకల హింసల పాల్జేసి చంపి తినును,
ఘోరశార్దూల మని యనఁ గూడదొక్కొ ? 51

గీ. లగఁపడక కూడఁగూడ వెన్నాడి తిరుగు
చున్న పగఁగొన్న విష సర్పమోయనంగ
వసుధలోపలఁ గల ప్రాణివర్గమునకు
మృత్యువై ఛాయవలె వెంట వెలఁగఁ బృథ్వి. 52

గీ. పిల్లి యెలుకలఁ గొనితెచ్చి పిల్లలకిడి
యాటలాడించి వానికి వేలునేర్పి
వధను జేయించురీతి దైవమును జీవ
తతిని హింసిండు లీలా విధానమునకు. 53

గీ. ప్రకృతి సైతాను, పాప కారణము ; స్తబ్ధు,
పురుషుఁ డజ్ఞాని, మోహాంధ పరవశుండు ;
వీరి కలయికచే నింత దారుణ మగు
సృష్టిరంధి పుట్టియునిగె, జన్మమాంబ !

54

గీ. ప్రకృతి పురుషుని బ్రేరేచి పరపె సృష్టి,
పురుషుఁ డసమర్థుఁ డొంటిగఁ బొదలలేడు,
కావునం బ్రకృతియె దుఃఖ కారణంబు,
చిన్నమా ! దాని నిందింపఁ జెల్లు మనకు.

55

గీ. తనర నాదాము హవ్యల ధర సృజించి,
జ్ఞాన వృక్షంబుఁ దోటలో నూనినాటి,
తాకవలదని శాసించెదగునె ? పతికి ;
బిదప సైతాను బ్రేరేచ విడువఁ దగునె ?

56

గీ ఆజ్ఞ జవదాటి భిష్టులై యటమటించు
ప్రజల రక్షింపఁ బ్రయత్నుఁ బాపె, నతఁడు
సత్త్వమూర్తియై సిలువను జచ్చెనుదకు,
దైవసృష్టి యిరీతిని దనరె, నహహ !

57

క. నిందా స్తవమిది దారుణ
మందారున, కార్తధూర్త మహిమాఘ్యనకున్,
సౌందర్య రూప శూన్యున
కుం దుర్మదపూర్ణున, కతి ఘోరాత్మునకున్.

58

గీ. ప్రకృతివశమున నిను దిట్టవలసె, నభవ !
కలతఁజెందకు, నీసృష్టి ఫలితమె యిది ;
పాడుపనిజేయ నింద సంప్రాప్త మయ్యె
నీవె తార్కాణమైతి వీ నియమమునకు.

59

గీ. ఎంతతిట్టిన విసు విసుమంత గనను,
 లోకమును నింపంగలచు నీ పోకడలచు;
 బాతకులకయి నిరమింతుఁ, బరమపురుష !
 తిట్టినను దిమ్మినను నీవె దిక్కు సుమ్ము.

60

క. తిట్టినని కి నయకు మో
 కట్టడిదైవంబ ! నిన్ను గారెచు నిడితిం
 బుట్టిన పరితాపము తుద
 ముట్టంగఁ బోలితి , నికఁడుది మొక్కుం గొనుమా!

61

ఉ॥ చిన్నమ జీవయాత్రఁ గృతి, జేసితి గాంచుడు సాధ్వీ భూతలా ?
 భృన్నతిఁ బూర్తి గాంచిచనె నూర్ధ్వగతిం, జరితార్థయయ్యె, ద
 త్సన్నిధి నున్నమాకు సతతంబును దుఃఖము తప్ప; దైహికా
 పన్నుల మాట పాతకులు పొగ్గి ఊమింతురుగాక లోపముల్.

62

మ. కవితాకన్యక నన్వరించెనువయఃకాలంబునం, దీమెకున్
 భవబంధంబులులేవు కావున ననున్ స్వాభావికావస్థలం
 దవమానింపదు, నీకథామృతముఁ గావ్య ప్రక్రియం గూర్పనా
 కవినాభావముతోడఁ దోడ్పడియెఁ గాదా ! చిన్నమాంబాసతీ !

63

క. హేలాపుర వాసుడు, కవి
 తా లొలుడు, దైవభక్తి తత్పరుఁ, దవని
 పాలుడు, కృతికర్త ; గృహిణి
 యేలిక చిన్నమ్మ ; భాగ్యమియ్యది గాదే !

64

క. రాజా మంత్రిప్రేక్ష
 భూజాని భుజంగరావు పూర్ణార్థిని వి
 భ్రాజితముగ వ్రాసెను స్తుతి
 భాజనమగుఁ జిన్నమ సతి భవ్య చరిత్రకో.

65

21. మా తృప్తుతి .

వా డే' పు శ్రీరంగ నాయకమ్మ . ✦—

సీ. అనుపమానక్షమ, నవనీ సతినిఁ బోలి ,
 సత్ప్రజా భరమున ట్టమను బోలి ,
 వితత లక్ష్మీసమానత భూమినిఁబోలి ,
 గుణరత్న ఖనులకు ట్టోణిఁబోలి ,
 విమల పాత్రివ్రత్య విశ్రుతి ధరఁబోలి ,
 ధన్యధాన్య వృద్ధి భూతరుణిఁబోలి ,
 వాసుదేవాసక్తి వసుధా వనితఁబోలి ,
 ఫలదాతృతను బృటపాలఁతిఁబోలి ,

గీ. నెలయు శ్రీభుజగ ట్టమావిభుని ధర్మ
 పత్ని, మజ్జనయితిఁ, గృహసముద్రఁ ,
 బుత్రికా వత్సలను, భూరిపుణ్య నిధిని ,
 జిన్నమాంబను సంస్తుతిఁ జేయుదాన .

1

గీ. దేవతాంగన చిన్నమాదేవి భువిని
 మనుజ రూపముఁ దాల్చి నీమముననుండి
 పంకసంభవమై యుండు పద్మలతను
 జెండురాయంచ వోలెరాజ్యలై దల్లి .

2

22. ఆస్థాన కవి విలాపము.

ఉ. మానిని ! చిన్నమా ! పతి, కుమార, సుతాతనుజా కుమార, పు
త్రీ) నిచయంబు, బంధుసమితి పశికరంబు విచారవార్ధి నెం
తేని మునింగిరన్న నది యెల్లెడ సాజమె ; నిన్ను గూర్చి యా
స్థాన కవీంద్ర)చంద్రుడును, సాధు శిరోమణి, బుద్ధిశాలి, స
త్సాను సమానుడైన మన సుందరరామయ గోడు వింటివే ! 1

గీ. అతడు, నీదావదశాహస్సు నందుగంట
నీరుగార్చుచు గూర్చిన నీగుణగణ
గణన సత్పద్యమణుల నేకముగఁజేర్చి
కాన్కవెట్టెడఁ గొమ్మ ! చొక్కపుఁ గొమ్మ ! 2

—♦ కొ. సుందరరామకవికృత తారావళి ♦—

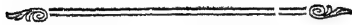
చ. తనరెడు చాంద్రమాన బహుధాన్య సమంబునఁ జైత్ర) శుద్ధ మం
దున బుధవారసంయుత చతుర్దశి నుత్తర నుత్తరాయణం
బున ఘన మంత్రిప్రేగడ సముజ్జ్వల వంశ పయోధి చంద్రుడై
గణుతికి నెక్కినట్టి భుజగప్రభు పత్ని త్యజించె గాయమున్. 1

ఉ. పుట్టిన స్థానమెయ్యదియో ? మోదముతోడఁ జిరంబుఁ గీర్తిమై
మెట్టిన స్థానమెయ్యదియో ? మేను దొరంగిన స్థాన మెద్దియో ?
చిట్ట తలంపఁ ! గన్గొనిన సృష్టియు, వృద్ధియు, నాశనంబు నె
ప్పట్టున నెట్లుగల్గునొ ధ్రువంబుగ బ్రహ్మయె చెప్పనోపెడుక. 2

గీ. పరమ కస్తూరి వంశంబు పరిమళింప
దొడ్డ దొడ్డమవేట నుద్యుతయయ్యె
గణ్య పావన మంత్రిప్రేగడ సువంశ
పావనత మించి యెనలేని ప్రతిభఁగాంచె. 3

రాజా భుజంగరావు,
వయస్సు 25 ఏళ్లు.

కొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు.

చ. అనయము జక్కినుల్ దనియునట్లుల కుంకుమఁ, బూలుఁ, బండ్లు, వ
 స్త్రులిచ మముల్, నిచోళములు, సాదర మొప్పఁగఁ బుణ్యకామిని
 జనముల కిచ్చియిచ్చి, కనె సర్వసుపర్వలు మెచ్చునట్టి పు
 ణ్యనిధిని జిన్నమాంబ ; తనయాత్మకు శాంతి ఘటిల్లుచుండఁగ. 4

చ. పనివడి చెంతఁజేరిన సువాసిని యేమెయుఁ గాని పత్రమై
 నను ఫలమైనఁ బుష్పమయినం గొనకుండఁగ రిక్తహస్తయై
 చనుట యెఱుంగ మెచ్చఁడు, నిశాసమయాతిఘటైనఁ దృప్తిజే
 కొనఁగఁగాని యన్నమునకుం గొఱయన్న క్షణములున్నవే ? 5

గీ. సేవకులు తప్పఁజేసిన శిక్షసేత,
 కోపముచు జూచియెఱుంగము, కొద్దిగుణమె
 గొప్పఁగానెంచి మోదంబుఁగూర్చు, వారి
 తప్ప నెఱుంగమిగాఁగ వ్యాప్తంబుసేయుఁ
 జిన్నమాంబ సుగుణజాల మెచ్చనరిది. 6

ఉ. సంతతి సౌఖ్యము, బ్రజల సౌఖ్యము, గారపు భర్తృ సౌఖ్యము,
 జెంతలవారి సౌఖ్యమును, జేరిక విందుల సౌఖ్యము గడున్
 స్వాంతమునండుఁగోరుఁ, దనసౌఖ్యముఁ గోరదు పెట్టుసోతలం
 దెంతయుఁ జిన్నమాంబ తన యీలువుఁజూపుచుఁబుచ్చెఁ గాలమున్.

మ. పసపుం గుంకుమయే మహాధనముగా, బంధుప్రియంబే మహా
 వ్యసనంబైతగ, నిస్వరక్షణమె సాహాయ్యంబుగా, దానధ
 ర్మసమృద్ధి న్మణిమండనంబుగ, ఋతార్థంబే మహార్థంబుగా
 నెసఁగం జిన్నమరాణి పుణ్యఖనియై యేగెన్ దివాపేక్షమై. 8

ఉ వేడుక రామనామము జపించనివేళ, శివార్చనంబుచు
 బోడిమి సేయకున్న దినమున్, వ్రతస్థిష్ఠఁ జరింపకున్న యా
 నాఁడు, ననుండు బిడ్డలకు న్యాయముఁదెల్పని యజ్ఞఁ, బున్నెపు
 జేడల నెన్నకున్న తఱి, చిన్నమరాణికి లేదు పుట్టువన్.

ఉ. ఆ యిలువేల్పులం గొలుచు నాసయు, నా ద్విజ దేవ శేవ, రా
మాయణ భారతాది బహుమాన్య పురాణ కథా వివేచన
మ్మాయుభయాన్వయ ప్రియ సమాదరణంబును జిన్నమాంబదా
రాయని బంధువర్గము నిరంతర మెన్నఁగ సన్నుతిం గనెన్. 10

క. మనుమని నుత్తమ గుణఖనిఁ
దనయునిగాఁ గాంచి కీర్తితనువుం దాల్చెం
దనయలు, మనుమలు, బాంధవ
జనములుఁ జిన్నాంబ యాత్మ శాంతిం గోరన్. 11

మ. ననుసుబ్బాంబ కుమారుఁగాఁగని మహానందంబునం జూచుచుం
జను బాలిచ్చుచు బువ్వఁబెట్టుదినము ల్గుత్వంబుగా నేనెఱుం
గను, సుబ్బాంబ ననుం గుమారునిగ వేడ్కఁగాంచి పోషించు యా
వన వార్ధక్యఁ దినంబులెల్లఁ గనుపాపం జిత్తితంబై తగెన్. 12

గీ. భాగవత భగవద్గీతలో, గీర్తిత
చరితములొ, భక్తవిజయ ప్రశస్త కథలొ,
నాముఖింబున వినని దినంబు లేదు
చిన్నమాంబకు బిడ్డలఁజేరి వేడ్క. 13

గీ. మీరు చెప్పిన విద్యయే, మీరు నేర్పి
నట్టి కవనమె, మీచెప్పినట్టి నీతి
కథలె మాపిల్లలకుఁ దెల్పిఁ గలుగఁ జేసె
నని వచించితివమ్మ చిన్నాంబ ! సతము. 14

చ. వినెడు పురాణగాధలఁ జెవింబడు ధర్మమొ, సద్రవతంబొ, చే
సినదనుకం దలంచుచును జేసితి వెన్నియొ ధర్మకార్యముల్
ఘనతర సద్రవతంబులు జగంబున నీసరి మానినీమణిం
గనుఁ గొనలేదు, కన్గొనము, కన్గొనఁబోనిఁకఁ జిన్నమాంబరో. 15

- ఉ. నీమృతి వార్త వించు మగణించెడువారును, మూర్ఖమున్గి మే
ధామతిఁదప్పి భీతి వసుధంబడు వారును, మిన్ను వీలుచున్
భీమముగాఁ దలంబడిన వేళగ నెంచెడువారు నుండఁగా
నీ మమకారపుం బతియు, నేనును స్థానతనుంటి మమ్మరో ! 16
- చ. కడుపున మల్లికార్జున శిఖామణి వడ్డ దినంబులందె నీ
కుడుపునఁ బడ్డవాడ, ననుగుం గొమరుంబలెఁ జూచి నాకు నే
యుడుపున నిష్టమో, యదియ యుత్తమబుద్ధి నొసంగి, ప్రీతితో
నడిపిన కార్యముల్ తలఁచిన న్నది కుళ్లదె చిన్నమాంబరో ! 17
- గీ. అన్నయను గౌరవంబున నాదరించి,
వర పురోహితునిగ నెంచి, గురునిగాఁద
లంచి, పూజించితివిగాని, లాతివాని
గా ననుం దలపోయవు గాదె ! తల్లి ! 18
- గీ. బిడ్డ లెవరింటికేనియుఁ బేరఁబుమున
కేఁగునపుడు, సినిమాల కేఁగునపుడు,
నున్నవ దిదృక్ష దేవాల యోత్తమముల
కేఁగునపుడును ననుఁగూడ నేఁగుడందు
నంచుటఁదలంప మది చలియించు నమ్మ ! 19
- చ. తన మహనీయభూతి లలితంబది యెక్కడ ? నా యకించన
వ్రోణ నిచయం బదెక్కడ ? స్తవంబొనరించుట గాదు పీటఁపైఁ
బనివడి నున్నయప్పుడును బాపురె ! నన్ననినంతలేచి యా
సనమిడి కూరుచుండును భుజింగ నృపాలుని రాణి వేడుకన్. 20
- గీ. మర్త్య లోకంపు బుధులనే మాననీయ
పూజనంబులఁ దనిపిన పూవుఁబోడి,
పొరి నమర్త్యలోకంపు విబుధులనెట్టి
పూజలం దన్నుచుండెనో యోజ నిపుడు ? 21

గీ. జేవతాయతనంబుల, దివ్యసదాలఁ
బూజసేయంగఁ గ్రుంకంగఁబోవునపుడు
నన్ను దోకొని చనుచుదృఢంబా ? పక్షణమొ ?
యిచ్చి ముదమందు నిన్నెట్టు లేను మరతు ? 22

చ అనుశుభ సుప్రసూతి సమయంబుల సత్యవతి పురంద్రాక్షి,
దనయుడు వుట్టెనో ? నుకవి ! నందనపుట్టెనో ? తెల్పుమన్న నం
దనుఁడెయటన్న మోదమున నందను నీవును గంటఁజేసి, మా
తనయను, మీతనూజుని ముదంబున మాటుపుఁ జేసికొందమే !
యని వచియించు నీదగు ప్రియంబగు పల్కులు ముల్కు లాత్మకున్.

క. దారా రహితుడనై వి
స్తార విచారముననున్న సమయంబున నో
దారిచి పిల్లల నన్నును
నాతోండ్లింట నిడి పోచితది మరచెదనే ? 24

ఉ. చిన్నమ ! నీగృహంబున విశేషసమంబులు దివ్యగోష్ఠితో
నున్న యనంత పుణ్యమె మహోత్తమ పుణ్యపదంబుఁజేర్చు ; లే
కున్నను నేదరింప మఱియొడు లసత్కృతి గానరాదు ; పై
పుష్పముఁ, ద్వద్విచారకృతి పుణ్యము నన్నిట ధన్యుఁ జేయుతన్. 25

గీ. పుత్ర పుత్రికా పౌత్రికా మైత్రి, గీర్తి,
సువ్రత పరత్వమును, శుద్ధి, సూక్ష్మబుద్ధి,
రాసిగాఁబోసి, చిన్నమరాణిఁజేసి
వాసిగాంచె సరస్వతీ వల్లభుండు. 26

క. చిన్నమ ! నీవున్నను, లే
కున్నను, నున్నట్లె యెన్ని యున్నాడను ; లే
కున్న దినంబుల నాకుం
గన్నుల నీర్వేట్టు భాగ్యగరిమయె మిగిలెన్. 27

రాజా మంత్రిపైగడ భుజంగరావుగారు, నాదిరాజు సలపతిరావుగారు.

23. శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మ చరిత్ర.

చ. చెలిమినెసంగె బాల్యమునఁ, జిన్నమ పెండ్లికి మున్నె, నందిరా
 ట్చలపతిరావు, మిత్రుఁ, డనిశంబును దేవి యువత మంతయుం
 దెలిసినవాఁడు, వ్రాసె సుమతిఁ భవదీయ చరిత్రఁ బ్రేయసీ !
 నిలుచు నశారతంబు ధరణి, గొనుమీ కృతి నాత్మశుద్ధిగఁ. 1

క. క్షీతిఁ బాతివృత్తము గల
 యతివలు ధర, గగనతలము నైందవకల య
 ట్లతి శుభగుణములఁ, గులమున
 కతులోన్నతిఁ గూర్చుచారలను నీకృతియుఁ. 2

—స్రీ బ్ర. నందిరాజు చలపతిరావుకవి స్రీ—

గీ. మేటిదొడ్డమపేట జమీనురాణి
 మహిత శ్రీరంగనాయకాంబా వధూటి
 కీరుతులవెల్లి యామె కుమారి నోము
 పున్నెముల పంట యుదయించె జిన్నమాంబ ! 1

గీ. పూవుపుట్టుకతోఁదావి పొలుచుమాడ్కిఁ
 బూత కస్తూరి మళ సంభూత యగుటఁ
 గన్నెతనమునఁ బాదలెడు చిన్నమాంబ
 గొనముల నివాసమై సువాసనల నెఱపె. 2

- ఉ. అంగనరూపముంగని, సమంచితవృత్తము, శీలముం గులం
బుంగని, శేముషీవిభవమున్, వినయుంబును, బాండితీ సమృ
ద్ధింగని, చాకచక్యము, నుదీర్ణతయుంగని, యిచ్చమెచ్చి, య
ర్థాంగింగఁ దా వరించె భుజగావనిపుం డనురాగపూర్ణుడై. 3
- గీ. ధర్మశీలుండు రసికవతంసుడైన
రాజభుజగేందు ప్రేమ సామాజ్యమేలు
రాణి, మృనునాణి, వితరణపాణి, సిరుల
నలరు కల్యాణియార ! చిన్నమ్మరాణి. 4
- గీ. అన్నివిధముల ననుకూలులైన పుణ్య
దంపతులువారు తచ్చరితములు సుజన
గేయములు, తత్త్రియల్ నిత్యకీర్తితములు
గాన నొకకొంత ప్రకటింపఁగఁగినాడ. 5
- చ. ఇరువురు సత్యసంధులు పరేంగితవేత్త లుదారవర్తనుల్
సరసులు, చారుమూర్తులు, ప్రశాంతులు, భక్తులు, భవ్యసాహితీ
పరులు, స్వసంప్రదాయపరిపాలనధుర్యులు, పాపభీరు, లో
క్కరికొక రెండును న్నములు కారణజన్ములనంగఁ బోలదే ? 6
- మ. అనురాగాంబుధి నోలలాడుచు సతిభ్యభ్యాగత శ్రేణులన్,
ఘనవిద్యత్కవివారమున్, శ్రీతజనగ్రామంబు, బంధువ్రజా
బును, దీనార్తుల నెల్ల వేళలఁగృహపూర్ణార్ద్ర చిత్తంబులం
గనుచన్యోన్యముఁ బంతమాడుదురు సత్కర్మైక లోలాత్ములై. 7
- గీ. జ్ఞానియై కర్మకాండంబు గడచె నాతఁ
డార్యగృహిణుల ధర్మ మావంతయేని
విడక కర్మిష్ఠయాచు సేవించునామె ;
మామెవ్రతనిష్ఠ వర్ణింప నలవియగునె ? 8

గీ. సోము నైదోడనంబొల్పు మోముతీరు,
జడియులేముల నల కటాక్షముల సౌరు,
నడుగడుగునందు నాటుతమ్ములబిడారు
సాశ్చకంబొర యీమె చిన్నమ్మపేరు.

9

ఉ. నోచిననోములెల్ల సుమనోగణతుష్టికి హేతుభూతమై
పూచి, గృహస్థతాఫలము పొంపిరివోవ ఫలించెనాగ ధ
ర్మాచరణ ప్రవీణయగు నా యమ కాంచె సపత్యసంపదం ;
జూచిన చూడరల్ మదులఁజొక్కి పశంసయొనర్చు టబ్రమే ! 10

సీ. తండ్రిచాణక్యాది తంత్రజ్ఞుల నదల్పు
వ్యవహారపాటవోద్భవ ధిషణుడు
తల్లిపిల్లలఁగన్న యిల్లాలు సౌజన్య
ఖని తుధార్తుల పాలి కల్పవల్లి
యమ్మమ్మరాత్రిం దివాన్న దానక్రియా
సంతృప్త సకలయాచక కదంబ
తాత దొడ్డమపేట నేత, పరాంబికా
వేదపాద సవ వితత యశుడు

గీ. మగఁడు కవి రాజు ప్రణయ సామ్రాజ్యవిభుడు
తాను గొనముల కలుముల తానకంబు
నిట్టిదై, యవలేప మింతేనిలేని
వినయవతి యంచుఁ జిన్నమ్మ వినుతిఁగాంచె.

11

సీ. భర్త మార్కండేయ వరదుఁబూజించుచో
నతనిఁబూజించి ధన్యత్వమొందు
బతి భవాసీనాథ పాదాబ్జములఁగొల్ప
నతనిసేవించి సౌఖ్యంబుఁగాంచు

ధవుడీశ్వరధ్యానతత్పరుడగు వేశ

నతని ధ్యానించి మోహాబ్ధిదేలుఁ

బ్రయుఁడు శివైక్యంబుఁ బ్రేమించి యత్నింప

నతని యైక్యంబె తానర్థి గోరు

గీ. నతఁడు పరమార్థవేత్త, యయ్యంబుజాతీ.

పరమపావన గుణ పతివృత్తలలోన

బుధజనోపాస్య సాత్త్వికమూర్తి యతఁడు,

పూర్ణ విజ్ఞాన సౌజన్య భూమి యామె .

12

చ. చెలువము మేల్గొనంబులు భజించిన సంతతి పెంపుతోడ ని

స్తుల విభవంబుతోఁ గొఱతసోకని సౌఖ్యపయోధిఁ దేలుచు

గులికెడు పుణ్యదంపతులకుం బగఁబూనినయట్లు దైవము

గ్గలపు టసౌఖ్యముంగొలుపఁగా నమకట్టె నసూయపేరిమిన్.

13

క. పారంబు లేనిసమ్మద

పూరంబున నోలలాడు పుణ్య

స్మారంబను రోగంబును

గూరిచె దైవంబదెంత కూరంబొకటా

14

ఉ. అత్తటి వెజ్జలెవ్వరుఁ గృతార్థతనొందమి నన్ను బిల్చి మి

తోత్తమ ! యీమెయామయము నోర్వఁగ నెక్కెముగాదనాకు నీ

విత్తటిఁ గుగ్గరుంగదిసి యీమెయవస్థను జూపిరోగ వి

చ్చిత్తి యొనర్చు బాధ్యత యశేషము నీదని చెప్పెనొప్పుగన్.

15

గీ. అన్నయని యామె నన్నింతో యమలవృత్తి

నాదరించుట, మిత్రునియాజ్ఞ బలిమి

వారిపట్లను నాగౌరవంబుకలిమిఁ

బాలుపడితిని గుంటూరు పయనమునకన్.

61

మ. చనిగుంటూరున కప్పురంబున భిషక్యాలాసమీశంబునం
 మ నడిపల్లి నృసింహరావు గృహమందున్వాసముజేసి మె
 టనె కుగ్లర్ దొరసానికిదెలుపు నంతంగూర్చిమై నామెయుం
 దనయాస్పత్రికి గొంచునేగె నతులోత్సాహంబు దీపింపఁగన్. 17

సీ. పేదసాదులటన్న భేదంబుఁగనరాని
 మాదిరిఁ బ్రకటించు నాదరంబు,
 మిగులగడ్డనితోఁచు నెగులై ననింతలో
 శమియింపబాడము నాశ్చర్యకలన,
 యెందుతల న్వచ్చి నిండుటొడింబోవు
 బాలెంతగముల సుబరపుఁ బాలుపు,
 చెప్పశక్యముగాని శిశురోగము లడంగఁ
 బ్రాకిపోరాడు పాపలబెడంగు.

గీ. మూలుగునవచ్చి నవ్వులఁబోవుచున్న
 పడఁతులందిచ్చు మెచ్చుకోల్పలుకుకులుకు,
 వెలయఁజూపరకన్నుల విందుగాఁగ
 నలరుకుగ్లరుదొరసాని యాసుపత్రి. 18

గీ. ఎడతెగకవచ్చు రోగిణులింటికన్న
 గుడియె పదిలంబటన్న నానుడి నిజమ్ము
 గాఁగ సుఖమున్న వీక్షించి కలఁతఁబాసి
 యచట వసియింపనొప్పెఁ జిన్నమ్మరాణి. 19

గీ. వేళతప్పక గృహణంబులీలవచ్చి
 యామెనలజడి పఱచు నయ్యామయంబుఁ
 గొంచి విస్మయమందె గుగ్లరు కరమ్ము
 నాస్థలోడఁ జికిత్సఁజేయంగసాగె. 20

శా. ఎన్నోమందులు మార్చిమార్చియు గుణంబింతేని లేకుంట వి
 చ్చిన్నంబై కలధైర్యమంతయు నుదాసీనత్వముంబూను నా
 చిన్నాంబాసతిఁ జూచికుగ్గరు వృథాచింతింప కోయమ్మ నా
 విన్నాణంబెఱిగింతు నీకు నికఁదేవీ ! ధైర్యముంబూనుమా ! 21

గీ. అనుచు ననుబిల్చి మిగులరహస్యమొకటి
 తెలుపుదానను వేఱుగాఁ దలఁపవలదు ;
 నైతిక చికిత్సచేఁగాని నాతికింక
 నామయ నివృత్తి గాదటంచనుచునామె . 22

ఉ. తేకువమై మదింగలఁచి దిట్టతనంబునఁ బట్టరాని యు
 దేకముగల్గఁజేయునెడఁ దీరు నపస్మృతియంచునెంచి పృ
 త్యేకమసహ్యవస్తువుల నిచ్చిభుజింపక తీరదంచుఁ బె
 భీకరవృత్తి దండనముఁబెట్టినఁ జిన్నమ కోధమూర్తియై. 23

మ. వడకంబాటుచు స్విన్నగాత్రియయి తీవ్రప్రకిర్యన్ వాని నొ
 క్కెడకుంద్రోయుచు నన్నుజీరి యింక నే నిచ్చో నిమేషంబునుం
 దడయంజాల మఱొక్కచోటి కిప్పుడే తల్లింపుమాయంచు సు
 దడిమై దందడివెట్టుచున్ గదివరాండాలోనికి దాటుచున్. 24

చ. కదలవదేమి ! యిచ్చట నిక న్వసియింపను భౌతికంబు సు
 ఁదలకునై పరార్థమును బాడొనరించుట నీతిగాను, బు
 ద్బుదసమమా శరీరమెటుబోయిననేమి సుసంప్రదాయమున్
 వదలఁగనోప నామయముబారికి నగ్గమయైన నయ్యెదన్. 25

గీ అనుచు గంభీర భీషణోదగ్రచలుల
 దుస్సహక్రోధగసభార దుర్నిరీక్ష్య
 రూర్తివెలుగొందుఁ జిన్నమ్మముందునిలిచి
 కలుకనేరక విభ్రాంతి బడలుచుదిని, 26

ఉ. చెప్పదమాయటన్న నటుచేసినలాభము తప్పిపోవునో,
చెప్పకయున్నదప్పగునో, చేయుట కెద్దియుపాయమందు బల్
త్రిప్పల కగ్గమయ్యురు దుది దలపోసితి జెప్పరాదట
చప్పుడె మార్చినాడ బస వయ్యెడనుండి పురంబులోనికిన్, 27

మ. సరిగాజబ్బగపించు వేళకె చికిత్సజేయుటాజేసి వి
స్ఫురితక్రోధరసప్రభూత చటులతోభాబుమై నామయం
బరికట్టబడె, నామనాటికి గృశంబైశక్తి గోల్పోయె ,సో
దరియుందేరె గలంక నైతికచికిత్సా పాభవంబద్దిరా ! 28

గీ. ప్రమదమందితి వచ్చిన పనిఫలించె
తంతివార్తనుబంప మిత్రంబువచ్చె
వచ్చిరొక్కొక్కరే బంధువర్గమెల్లఁ
గడలుకొనె మేటియుత్సాహ కౌతుకంబు. 29

మ. తరువాతన్ బలవర్ధనార్థము చికిత్సజేయఁగాఁబూనఁ గు
గ్గరు తన్మూలమునం గ్రమంబుగఁ గనఁగానయ్యె నాలోగ్య భా
స్యరహిత చిన్నమ నవ్వుమోమును దయాసాంద్రంబు లొఱచుఁడులుం
జరకాలంబునకంచు మోదగరిమం జెన్నొంది రాప్తావళుల్. 30

మ. ఒకనాఁడేనును మిత్రముత్సుకత రేకొత్తంగ నాస్పృతికిన్
నికటస్థంబగు జొన్నచేసి దరికిన్ విచ్చేసి దూరంబునుం
డి కటా ! రోగులకిచ్చు నన్నము సమాసీతంబుగాఁ జల్లనై
వికలంబౌటను మాన్పు యత్నమును గావింపంగ యోజించుచోన్.

మ. వినుమా మిత్రమ ! సావధానముగ నావిజ్ఞాపనం బిచ్చటన్
ఘన సత్సంబాకఁడేని లేమి నిటులీ కష్టంబు వాటిల్లుచుం
డెను, దన్నిర్నిత జేయ రోగిణుల కెంతే సౌఖ్యమేపారు నీ
వును, నేతాదృశ శక్తియుక్తుడవు గావో నెమ్మినుహింపుమా ! 32

శా. శ్రీమంతుండవు సాధుసజ్జన గణాశీః పాత్రభూతుండ, పు
ద్గా మాదార్య విశేషశోభితుండ, వ్రతాస్సహైక శీలండవున్,
భూమి పాభవసంయుతుండవు, దయాపూర్ణుండవున్, రోగిణీ
క్షేమార్థంబుగ సత్రమిచ్చటఁ బ్రతిష్ఠింపంగదోయీ సఖా ! 23

చ. తమి నిటులే వచించునెడ దందడిఁబూని తదంతరంగ రం
గమున ననేకభావము లఖండములై నటియించుచున్న చం
దము గనుపించెఁ దద్వదన దర్పణమందతఁడున్ మహాత్ముక
త్వమును నుదారతం బ్రకటితంబొనరించు మృదూక్తి నిట్లనెన్. 24

క. ఈజొన్న చేని తలమే
యోజన్ మనకబృహదేని నుడుగక సత్రం
బే జతపరిచెద నిట నెల
రోజులలో ననియెమిగులఁ బ్రోత్సాహమునన్. 25

క. అనుటయె తడవుగఁ గుగ్గరుఁ
గని మాభావములఁ దెల్పుఁగా నామెయు వెం
టనె శకటం బెక్కించుక
చనె మండల నేతకడకు సమ్మద మొదవన్.

మ. చని, మాభావములన్వచింప నతఁడున్ సౌజన్య మేపార భూ 36
మిని, దదూభిమి పతింగ్రహించి గరిమం బిల్పించి మాసంగతిన్
వినిపింపంగడు నూర్జితాత్ముడతఁడున్ విత్తంబుఁ గాంక్షింప, నే
నును సత్రార్థము భూమినిత్తునని యెంతోవేడ్క నర్పించినన్. 37

గీ. కడఁకతోడ “శుభస్య శీఘ్ర” మృటంచు
వరముహూర్తమునందుఁ దత్సౌరజనులఁ
బిల్చి సభగూర్చి మండలవిభుని చేతఁ

“బాడుకొల్పించినాము పునాది తాయి.

గీ. సభకు వచ్చిన పురపాల సంఘనేత

పసుపులేట్యన్వయఁడు రావుబహదరైన
ఘనుఁడు వేంకట కృష్ణయోగ్యాకుఁడెలమి
హెచ్చుగా నా సభాస్థలి మెచ్చుకొనుచు.

39

ఉ. పొంగుచునాతఁ డిట్లనియెఁ బూజ్య భజంగ ధరాధినాథుఁడ
ధాంగి కనామయంబొదవె నన్న ముదంబున సత్రశాల గ
ట్టంగఁ దలంచుటం బురి నడంగెను బెద్దకొఱుత యెద్దియే
నిం గలదేనియీభవన నిర్మితికేను సహాయమయ్యెదన్.

40

గీ. అనుట నే నాతనింజూచి యనఘ చరిత

నగరపాలక సంఘాధి నాయకుఁడవు
సజ్జనుఁడవౌటఁ బూనిమై సత్రశాల
నిర్మితినిజేయుభారంబు నీదెయింటి.

41

ఉ. లుదలు మెచ్చ నీయకొనెనాతఁడు, మేముధనంబొసంగి యా
నందముతోఁ బరీజనసనాథులమై స్వపురంబుఁజేరుచున్
వందనముల్ బొనర్చి భగవంతుని గొల్చుచునుండ నింతలో
సం దడవీకమమ్ముఁ బయనంబయిరమ్మని వచ్చెవార్తయున్.

42

సీ. పోయిచూతముగదా ! మునుజొన్న చేనున్న

భూమి సత్రంబయి పొలుపుమీఁతె
ముప్పదిగదులతో ముయ్యంచులొప్పారె

మధ్యగిల్కలబావి మలయుచుండె
నొకవంకబ్రాహ్మణు లొకవంకవైశ్యులు
క్షత్రియశూద్రు లొక్కటను దనరఁ

గనులపండువుగాఁగఁ గానుపించిరి ప్రజల్

నందిత హృదయార విందులగుచు

గీ. రాణి చిన్నమ్మారావు సత్రప్రవేశ

మొనరఁజేయించెఁ గుగ్గరు ఘనతమిఱ

భూ నభోంతరములు నిండి భోరుకలఁగ

శాశ్వతానంద కీర్తులు సంధిలంగ. .

43

ఉ. చిన్నమదేవి యామయముచేనొక సత్రముఁ గట్టనయ్యె న
త్తున్నతలీల బాంధవము నొయ్యనఁగూడె నృసింహరావుతో
నెన్నఁ బరోపకారకము లిప్పగిదిన్నమకూరుఁ గాదె సం
పన్నులు సౌఖ్యమందుతఱి, బాములనందెడు వేళ, నేనియున్. 44

సీ. వెచ్చించె డెబ్బదివేల రూప్యంబులు

సత్ర నిర్మాణంబు సలుపు కొఱకుఁ

బట్ని యందలిప్రేమఁబరగ సత్రమునామె

పేరఁ గట్టించె సంప్రీతి దఁర

నాసత్ర మొగిధర నాచంద్ర తారమై

వరలంగ శాశ్వత వసతిఁ గూర్చె

దానియేల్బడిమిషన్ ధర్మాధికారుల

పరముఁ గావించె సుస్థిరము గాఁగ

గీ. నరుదు భుజగేందుసాటి నేర్పరులు జగతిఁ,

జెలువ జీవించియే తన చిహ్నమైన

సత్రమును ముప్పదేడు లుత్సాహమునను

జూచి ధన్యత్వమునుగాంచఁ జూచెనొర !

45

ఉ. పుట్టిన యింటికిం దరుచు పోవుగతిం దలనొప్పి రొంపియేన్

బుట్టిన మాతృగుంటురికిఁ బోవుటయే పరిపాటియకాట, ని

ప్పట్టిన సత్రమందుఁగల పాంథులకొత్తిడిఁ బాపవేటుగాఁ

గట్టిరి సత్రపార్శ్వమునఁ గట్టడమొండు వసింప యోగ్యమున్. 46

చ. మరణము నొందువెన్న నభిమాన పురస్కరమైన చిహ్నముల్
వరలంగఁ జేయునట్టి యలవాటె కనంబడు దేశమందు భూ
వరుడు భజంగరామఁ డిరుప్పొలులు జల్లంగనున్న బాల్యమం
దురువుగఁ బత్ని పేరఁ బ్రణయోజ్జ్వల చిహ్నము నిల్పె నద్దిరా ! 47

చ. హితుని హితోపదేశ కృతినొనరించిన బోధలంబైన
ర్చితీవాక పుస్తకాలయమె శేషముగా సకలమ్ము దాని, సం
స్తృతమతి నీమనామమునఁ జొప్పడఁజేసి కొఱుంతఁ దీర్పుమో
హితుండ ; కవిత్వపారగుండ వీవగుటం గరణీయమే గదా ! 48

గీ. పార్వతీదేవి చరితాబుఁ బలుకు నపుడు
పలుకు పలుకునదోచు నీశ్వరుని పగిదిఁ
జిన్నమనుగూర్చి యేమేనిఁ జెప్పఁదలఁప
నొప్పుగా నిన్ను జెప్పియే చెప్పవలయు. 49

గీ. ఆమె పొనరించు పుణ్య కార్యముల కెల్ల
సాక్షి, సాధకుండవు హేతువైన వాడ
వరయ నీవౌటఁ జిన్నమ చరితమెపుడు
నీమ చరితకు ఛాయయై నెగడుఁగాన. 50

ఉ. చిన్నమకున్ శిలాప్రతిమ చిహ్నము సత్యము నందు నిల్పఁగా
నున్న నిను న్ముదంబుమెయి నొక్కటిఁగోరెద నీమ విగ్రహం
బున్నెఱి నప్పుడే నిలుపు పోడిమిఁగూర్పుము సత్యశాలకుం
బచ్చుగ రాజురాణి ప్రతిమల్ దులలేని యలంకృతుల్గదా ! 51

ఉ. చిన్నమరాణి కాపురము సేయఁగ వచ్చిన కొన్నినాళ్లకే
చిన్ని కుమారుఁ గాంచె నతసీ కుసుమాభ శరీరునిఁ సునీ
సర్ముతు మల్లికార్జున ప్రిసాద సమాహ్వాయు నాతఁడద్దిరా !
చిన్నతనంబునందె తన చిత్రకళోన్నతిఁ గాంచె మెప్పులన్. 52

ఉ. ఆశుడొకండు పుత్రికిడిక నాతనివెక్క గ్రామంబుగాఁ దనూ
జాతలు పుట్టిరేడ్గురు పశ్చిమగుఱోజ్జ్వల రూపశోభితల్
ఖ్యాతకుల ద్వయోద్ధరణ కారణ శీలలనూన సత్కలో
పేతలు శేముషీ విభవ విస్తృత భూరియశోవిరాజితల్.

53

క. ధనముగల నాడెదానము
ఘనముగఁ జేయంగవలయుఁ గాడేనిఁబొలం
బున, వెఱబొమ్మయె పోదాఁ
దిన, నితరుల కిడగఁలేని దీనత తగునే !

54

చ. అరణపుదాసిఁ బంపు సమయంబునఁ గాన్కగఁ గంటెలోని బం
గరునొక కొంత తీసి యొడికమ్ముగఁ జాటుగ నిచ్చిపంపె నా
దరమునఁ జిన్ననాడె యిటు దానము లెన్నియొ చిన్నమాంబ య
బ్బరముగఁ జేసిపేదలను బోచుగృహరససిక్తచిత్తయె.

55

సీ శ్రుతిహితంబుగఁ బురోహితుల కెల్లప్పుడుఁ
గలకొలందిగ దానములనొసంగు
శనిరవిబుధ ముఖ్యసకల గ్రహంబుల
నారాధనముసల్పు నధికభక్తి
నపరాహ్ణ కాలమునందు నేతెంచెడు
నతిధి నభ్యాగతి నాదరించు
బర్హ తిథులు నేత్రవర్షమై ప్రాపింప
భూరి దానంబు లవ్వారినిచ్చు

గీ. సిరియు, నాయువుఁజూడ నస్థిరములనుచుఁ
దాను జేసిన ధర్మమే తనదియనుచు
నెప్పుడును నేదియో దాన మిచ్చుచుండు
రాణి చిన్నమ్మారావు ధర్మముల పోవు.

56

సీ. నాథుఁ డొసంగు దానముల కూతఁమొసంగి
 చంద్రమతిని మీఱఁజాలు పోద
 సుఖ దుఃఖముల భర్తృశుశ్రోషఁ గావించి
 యల దమయంతిఁ గాదన్నదిట్ట
 యనవరతుంబు నాథా లాపన క్షయె
 ధరణిజతోమతు కొఱఁగు సాధ్వీ
 గృహ కార్యముల నేమరిలక నిర్వృత్తిచి
 ద్రాపది కెనయైన ధర్మగృహిణి

గీ. యెప్పిదంబుగ పుచ్చుచు లుప్పతిల్ల
 వండి బిడ్డలనుదానె వడ్డనంబుఁ
 జేసి కుడిపించు నుత్సాహ శీల యశార !
 యెన్న భుజంగేందు) గృహలక్ష్మీ చిన్నమాంబ.

57

గీ. మంచు రాచూలిఁ గన్న కుమారుగేరుఁ
 శౌర్యసాహస వితరణోత్సాహ శాలి
 కొలమునకు వన్నెవాసియుఁ గూర్పుఁ జాలు
 గొనముల కొఠారు మల్లికార్జునుఁ డయారె !

58

గీ. అతని బోనంబు నందిమోహనపుబంతి
 యతని వాహ్యభి గన చతురంగపాళి
 యతని రూప మనంగ చంద్రాతిశాయి
 యతని నుడితేనె యమృత రసాపనోది.

59

మ. పదునాల్గేడుల ప్రియమే యతనికిం బ్రాపించె నూతేంద్రకుం
 బమలై యప్పటికే సువాసనల దిగ్భాగంబులన్నిండి యొ
 ప్పిదపుం గీర్తుల వార్ధకంబుఁ గనుటన్వేగంగటా ! చేరె దాఁ
 దిద్దివంబుకు సుకృతీ గతాయువనుసూక్తి రూఢిమైఁ జాటంగఁ. 60

ఉ. పోయిన పుత్రుతోనె నుఖముల్ సకలంబునుబోయె, వారికిం
బాయని దాఁఖ మామరణ బంధముగా జతఁగూడె, లోకమే
లాయనిపించె, బుత్త్రవిరహంబతి దారుణ దుస్సహంబుగా
దా ! యిక సేకపుత్రి విషయంబున మేర వచింపశక్యమే ! 61

చ. అడలుచుఁ గూరుచుండవలనా ? కనిపెంచెడు వారికంతలో
నుడుగకవచ్చె జ్యేష్ఠ తనయోద్వహ కాతుకమంగళంబు వెం
బడిబడికాన్పుఁ, బెడ్లెయిటు పాయకవచ్చు శుభోత్కరంబులం
బెడఁగగు సంతసంబు మఱపించె నొకించుక పుత్రశోకమున్. 62

సీ. తరతరంబులనుండి పరువుప్రతిఫల
సలరారు వారివియ్యంబులంది,
శిష్ట పండిత కవిశ్రేణి తుష్టి వహించి
ప్రియమార నొసఁగు దీవెనలనాది,
విఖ్యాత షడ్సోపేత భోజనత్తుప్త
జనము లందిచ్చు మన్ననలనాది,
త్యక్తావలేపసత్కారాతితర హృష్య
దళిల సంబాధి మర్యాదలంది,

గీ. గాయసీగాయకాతి జేగీయమాన
మానితానూన కీర్తి సంపదలనంది,
పంచ వింశతి వత్సరావసర మిట్టు
లలరె నాత్మేశుతోడఁ జిన్నమ్మరాణి. 63

చ. వెలితి యొకించుకేనిఁ గనిపింపనిరీతిఁ దివ్య వైభవం
బలవడ నుత్తమస్థితి గృహ స్థవిధిం బ్రకటించె వార్ధకం
బాలయకమున్నె సంసృతి పయోధిఁ దరింప విరాగ కృత్యముల్
శలుపుచుఁ గాలముంగడుపసాగిరి దంపతులెంత ధన్యులో ! 64

చ. మనుమని మాన్యశీలునిఁ గుమారభుజుగుని వంశవృద్ధికై
తనయునిగా గ్రహించి జనతానుతి నై హికపుం బరంపు సా
ధన మొనరించుకొందు ఘనతన్ యువరాజపదస్థుఁ జేసియా
తని యభివృద్ధిఁగోరుచు ముద్దుబువఁ దేలుచునుండి రంతటన్. 65

గీ. అదియె సర్వేశు నాహ్వనమనఁగచుర్ని
వార, ముదరవ్రణాబు సంస్కృతమగుటఁ
జిన్నమాంబను దోడ్కొని చెన్నపురికి
వదలిరేకాని, ఫలమేమి పడయరైరి. 66

సీ. ఋక్సామ యజురధర్వేతి హాసాదిత
 ఘక్కి సామ్రాజ్ఞీశ్వ పరతనెసఁగి,
యవని “జాయేదస్త” మనుసూక్తిఁ బాటించి
 గృహ యాజమాన్య సత్కీర్తి వెలసి
ధర “సఖాసప్త పదాభవ” యనెడు ము
 త్రార్థంబు సార్థక్య మమరఁజేసి,
నలి “నవమియోషాకంచపహినస్తి” యనుధర్మ
 మావత తప్పక యాచరించి,

గీ. కడఁగి యింద్రాణివలె సుమంగలతఁ జెలఁగి,
మొనసి తనయిల్లు వేయిల్ల మొదలు గాఁగ
బహుళ సత్కీర్తి నార్జించి పారతాకి
కమ్ము సాధించ నేగఁ జిన్నమ్మ రాణి. 67

చ. అరిగితె చిన్నమాంబ ! హృదయాధిపుఁడౌ భుజగేందు తోడి కా
పురమును వీడి, నీసుతలఁ బూత చరిత్రల వీడి, బాంధవో
త్కరమును వీడి, నీ దుహితృకాండము గన్న సుతాళి వీడి, భా
స్వర సదనంబు వీడి, విభవం బఖిలంబును వీడి, యక్కటా ! 68

సీ. పతిమాట దాటని భక్తురాలవు గదా !

పతినెట్టు లీగతిఁ బొసినావు ?

కడిపెఁడు పిల్లలఁ గన్నతల్లివి గదా ?

పిల్లల నెట్టిగి వెడలినావు ?

చుట్టాల సురభివై శోభిల్లుదువు గదా !

చుట్టాల కేగతిఁ జూపినావు ?

ఆశ్రితాళికి జీవనాధారమవు గదా !

యాశ్రిత గతికేమి యరసినావు ?

గీ. అమ్మ ! చిన్నమ్మరాణి ! మమ్మాదరించు

మనుచు నెవ్వరి నిఁకఁ బిల్వమనెడవమ్మ !

యెవ్వరికిఁ గానఁబడక యెందేగితమ్మ !

శ్రీమదఖిల గుణాలంబ ! చిన్నమాంబ !

69

సీ. గొప్పవాలముగల్గు ఘోటంబు తనమేన

ముసిరిన యీఁగల విసిరికొనుచు ;

గట్టంబులకునోర్చి కడుపారఁ గనుటచే

దనపిల్లలనుబోచు జననియెపుడు ;

అలుకుప్రాతయొకింత గలిగినవాఁడును

వెలయంగఁ దనయింటి నలుకుకొనుచు ;

దనపాదయుగముఁ బట్టినయట్టివారికే

రక్తుడై దేవుఁడు ముక్తికొసఁగు ;

గీ. గర్భవతులైన సతులక'కాంక్షితముగ

సతమిడియెంతో సౌఖ్యమొసంగినావు ;

నీదు యుపకృతి పరతవర్ణింపఁ దరమె ?

శిష్ట జనతావలంబ ! శ్రీచిన్నమాంబ !

71

చ. మునుపటి వెల్లులేదతని మోమున, నా తరళత్వమేమియుం
గనుపడజోదు, కొతుకముగానగరా, దిహలోక కాంక్షయెం
దునుగనరాదు, పూర్వపుటనూన వికాసము మాభుజంగునం
దునుగనరాదు, నీయుసురుతోఁ గొనిపోతివో చిన్నమాంబరో ! 71

ఉ. ఎప్పుడో జీవులెల్ల మరణించుట సాజమెకాని సత్క్రియల్
చొప్పుడఁజేసి నీవలె యశోవిభవంబు, సుమంగలీత్య మి
ట్లాప్పగఁ బోవువారుగలరో ! మఱి నీ పతి శాశ్వతంబుగా
నప్పరసౌఖ్యముల్ గొలుప నాదృతిమైఁ గృతి వాసెచదిరా ! 72

చ. ఎఱుగునువెల్ల ధర్మములొకించుక, చింత వహింపఁబోక యీ
సరణి సమస్తజీవులకు సాజమెకాన వివేకశాలివై
యురువుగ నీ సతీమణికి నుద్గతులన్నమహూర్పు సత్క్రియల్
జరుపుటయర్హ మిత్తటి భుజంగమహీశవ ! పాణమిత్రమా 73

గీ. సాధ్వీరో ! చిన్నమా ! నీవు శాశ్వతముగ
నమరపురినుండి నీయన్వయంబుఁ బెనుచు
చారు చరితుభుజంగ కుమారునెమ్మి
దఁరదీర్ఘాయువు నొసాగి మరుపుమమ్మ ! 74

గీ. ఓ పరాత్పర ! యీపుణ్య యుగ్మమందు
నతిశయంబుగ వెలుఁగొందు నస్మదీయ
గౌరవంబిట్లు తెల్పుచూర్ణంబొకం డొ
సంగు నీకిదె నా నమస్కారశతము. 75

చ. బలితపుఁగూర్చి నీవిభుఁడు బాల్యహితుండగుటన్ సహజోదరిం
బలె నిను నేను, సోదరుని భంగిని నీవును నన్నుజూచుటం
గల, యనుతాప మిప్పగిదిగాఁ బ్రకటించినవాడ నందిరాట్
చలపతిరావు నామకుండ సమ్మతిఁ జేకొనుమమ్మ చిన్నమా ! 76

24. పత్రికా సానుభూతులు.

కీ. శే. శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మాదేవిగారు.

ఇమ్మహాసాధ్వీ లక్ష్మవరము వెల్ల లోనగు సంస్థానముల కధీశులును, ఆంధ్రసారస్వత పరిషద్యావజ్జీవాధ్యక్షులును, నగు శ్రీ శ్రీ రాజా మంత్రిపేగడ భుజంగరావు బహద్దరువారి ధర్మపత్ని. వేగాయమ్మవేట జమీన్దారులగు శ్రీ శ్రీ రాజా వాడేవు విశ్వసుందరరావు బహద్దరువారి సోదరి. ఇట్టి మహారాజకుటుంబమునఁ బుట్టి, విద్యత్ప్రభూత్తంసులఁ జేబట్టి, యేర్పరఁ బుత్రికా సంతానము బడసి, దాసదాసీ జనంబులఁ దల్లివలెఁ బ్రేమించుచు, నైహికసుఖంబు లన్నియు బుచ్చుదములనియు, నాముష్మికముమాత్ర మపేక్షింపఁ దగినదనియు, నెంచి తన యాధరణములనెల్లఁ దన కొమార్తల కొసంగి సంతత ము కూదాచుచిత్తముతో సంసారివాంఛల నవలకుండ్రోచి యతిథి అభ్యాగతుల కాదరభావమున నాతిధ్య మొసంగుచు శత్రుద్యశస్సు నార్జించి 13-4-38 వ తేదీని భౌతిక దేహము జాలించి యెల్లఱ దుఃఖాబుధి ముంచివైచిరదని వ్రాయుటకు లేఖని జుగుచున్నయది.

ఈమె మారాజ్ఞీచుత్తలి. గుంటూరున “కుగ్గరు” చికిత్సాలయమున కెందఱో వ్యాధితులగు స్త్రీలు ప్రత్యహము వచ్చుచుదురు. వారుడుటకుం దగిన వసతి లేక కటకటా బడుచుడుట గన్నులారఁ గొంచి జాలిఁజెంది వారి యిడుమలఁబాపఁదలఁచి దైవసమానులగు భర్తగారితో మనవిచేసి ఆ వైద్యాలయమున కెదురుగఁ గొన్ని వేట రూప్యముల వెచ్చించి 70 లేక 80 కుటుంబముల వారుడుటకుం దగిన భవనము నిర్మించి యిప్పటికిఁగదా నా జన్మము సార్థకతఁజెందినదని తృప్తిపడు చుండెడిది. బిద విద్యార్థుల కెందఱుకో భోజనవసతి నొడఁగూర్చుటయేగాక వారి విద్యాభివృద్ధిని బట్టియు, తమత్సాహ పక్రియ సనుసరింపఁబడుచు, విద్యార్థి వేతనములు గూడ నొసంగి సుతృప్తిఁ జెందెడిది. ఈసాధ్వీలలామ హృదయ మెఱిగిన మా భుజంగ

రాయ ప్రధాని సైత మామె ననుకరించు చుండెనే గాని యడ్డుదగిలి యుండలేదు. అంతటి మహారాణియైనను నిరాశంబరయై, భర్తృసేవాను రక్తయై, స్త్రీ లోకమున కంతకును నాదర్శయై వేదెన్నికఁగాంచి, పుట్టి నింటికిని, మెట్టిన యింటికిని, యశస్సిడఁగూర్చి యస్మదాద్యాప్తుల దుఃఖసాగరమున ముంచి విబుధలోక సందర్శనమున కరిగినదని తెలు పుచు నింతతో విరమించు చున్నాఁడను.

“ జ న వా ణి ”
ది 30-0-38.

}

సాహిత్య విశారద,
కోన వెంకటరామశర్మ,
ఆంధ్రసారస్వతపరిషత్ ప్రధాని.

శ్రీ శ్రీ రాః చిన్నమ్మారావుగారి

:-మరణస్మరణ:-

దూరప్రదేశముల నుండి యాపన్నులై ఆసుపత్రికివచ్చు రోగు లకు, వారి బంధువులకును, పట్టుగొమ్మయై ఏబదివేలు అనగా దాదాపు ఒక అరలక్ష రూప్యములు చిల్లిగవ్వలవలె వెనుకముండు లాలోచింపక యాదార్యముతో వెచ్చించి ముప్పువికుటుంబములు ఏక కాలమును కుటుంబ సమపాయము లన్నింటితో సుఖముగా నివసించి పోవకలు గునట్లు, ధర్మసత్రిమును నిర్మించిన శ్రీ రాజా మంత్రీపె్రిగడ భుజంగ రావుబహద్దరు జమీందారునారి ధర్మపత్నియగు శ్రీ రాణీ చిన్నమ్మారావుగారు, ఈ సంవత్సరము అనగా 1938 ఏప్రిల్ మాసమున, ఈ భౌతిక దేహమును విడిచి తన్ను సృష్టించిన సృష్టికర్త యెంతకేగెనని తెలు పుట కెంతయు విచారపడుచున్నాను.

ఈ జిల్లాలోను దీనికిచుట్టుపట్లముండు ఆంధ్ర మండలములలోను, ఈ సత్రిమువలన మేలు నొందనివారుండుట యరుకు. ఆపన్నులై అర్థ రాత్రివేళవచ్చు పరదేశులకు సైతము ఈ సత్రిమెల్లపుడు సిద్ధముగా నుండును. మఱియు సీసత్రిపు గడులన్నింటికి నంబరులు వేయఁబడి అట్టి

నంబరుల పతకమొకటి ఆసుపత్రి డాక్టరుగదిలో నమర్పబడి నిండుగదు లేవో? ఖాళీగదులేవో? సులభముగా దెలుపబడు సమపాయ మేర్పరు పబడి యున్నందున రోగులకు మిగుల నుపయోగకరముగా నుండును.

ధర్మసత్రములు పేరుగాంచిన కొన్నింటిలో గదికింతయని, అద్దె వసూలు చేయుటయు, మూడు దినములకంటె నధికకాలము, ఉండ వీలులేదని నిర్బంధించుటయు, సత్రమునిన స్థలముకొఱకు విచారింపగా బెత్తెహము సత్రమువలెనే స్థలములేదని చెప్పటయు, నూతనముగా చెన్నపట్టణము వెళ్ళువారు, వారి అన్నసత్రము, వీరి అన్నసత్రము అనగానే ఆశపడి లోనికివెళ్ళి విచారింపగా డబ్బుపుచ్చుకొని అన్నము పెట్టు పూటకూళ్ళ యిళ్ళని తేలునట్లుగా గాక, ఈ మన సత్రము పేరునకుదగిన సార్థకనామము కలదై యెల్లప్పుడును సత్రముగానే యుండును.

వేయేల! ఆకన్నలైన దీనరోగులకు, ఆసుపత్రి యేలాగో ఆలాగే పరదేశులకు ఈ సత్రము సమయాసమయములయందు సహాయ పడుచుండును.

ప్రార్థనలకు ప్రత్యుత్తరములు పొందిన జార్జి ముల్లరు వలెనే మన కుగ్గరమ్మ ప్రార్థనవలన వచ్చిన వరములలో, ఈ సత్రమొకటియని చెప్పనొప్పును.

అట్లు ఆరంభదశలో రాణిగారు కుగ్గరమ్మను గలసికొనుట తటస్థించెను. అప్పుడామె రాణిగారితో నీ యాసుపత్రికి, ఒకసత్రమవసర మని తెలుపగా, వెంటనే యామె భర్తగారితో నాలోచించి వారి యనుమతినిబడసి యేబదివేల కెక్కువగా వెచ్చించి, ఈ మహావైద్య శాలకు, అంగుగాను, అండగా నుండునట్లు ధర్మసత్రమును స్థాపించెను. ఈ తనువు లంతరించినను, ఈ ధర్మము నిత్యమై నిలుచునుగదా! అంతియ గాక, ఈ సత్కార్యము తన తదనంతరము నిత్యము సాగునట్లుగా, తాను బ్రతికియుండగానే తగు నేర్పాటులు చేసెను. ఏటేట దీని మరమ్మతులు మున్నగువానికి వారి, వీరి నాశింపకుండునట్లు సిరపోషణగా నుండునట్లు,

కృష్ణాజిల్లాలోని యవనిగడ్డ యచు గ్రామములో వారిస్వంతము 10 యకరముల భూమిమీదవచ్చు ఆదాయమును, బెజవాడలోని వారి స్వంతము నెల 1 కి రు 15 లు అద్దెవచ్చు భవనపుటదైయు, ఈసత్రపు సోషణకై వ్రాసియిచ్చుటయేగాక, ఈసత్రపు హక్కులు వగైరాలు, యు. యల్. సి. మిషనువారి పక్షముగా ఆసుపత్రివారికి భుక్తపరచి లిఖితరూపముగా నిచ్చివేసిరి.

ఇదియంతయుజూడ “మన ఆశీర్వాదములయొక్క విలువను అవి మనము పోగొట్టుకొనేవఱకుండు గుర్తింపజాలము” అను నింగ్లీషు సామెత జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది. ఇంతటి దానరాజమునుగూర్చి మిషనువారు ఆసుపత్రివారుమాత్రమేగాక, ఈపురజనులును, ఆంధ్రరాష్ట్రమంతయు నెన్నటికి మరువని కృతజ్ఞతను జూపుచురని నమ్ముచున్నాను.”

ఈమె మనకీ సత్రదానమేగాక యిటువంటి పింక నెన్నియో విద్యా దానములు, వివాహ వస్త్రదానములు, అన్నదానములు, భూదానములు, గృహదానములు, దేవాలయదానములు విధివిగా నొనరించి పేరుగాంచి యున్నారు.

మఱియు నీమె ప్రభుప్రార్థనలు త్రికాలములయందు నాచరించు టయె గాక, తన బిడ్డలకు సైతము నేర్పుచు వచ్చెనని వినియుంటిని. ఈలాగీమె యంతరంగముగా “నికోదేము” వలెనే యేసు ప్రభువునకు శిష్యురాలై తన జీవితమును సార్థకపరచి తన గొప్పస్థితిని లోకోపకార ముగా సద్వినియోగపరచి విశ్రాంతికై పరమునకు వెళ్ళిన యామె యాత్మకు శాంతి కలుగునట్లును, అమె విడిచివెళ్ళిన బంధు మిత్రాదులకు ఆదరణకలుగునట్లును భక్తులై నవారు ప్రార్థింపవలయునని వేడుచున్నాను.

ఇట్లు బుధజన విధేయును,

చేగుడి జాషువ,

25. రాజదంపతుల గుణవర్ణనము.

రాజా మం. భుజంగరావు.

(ఆదిపూడి ప్రభాకరకవి విరచితము)

ఈకవి, ఆంధ్రీకృతపరాశరస్మృతి యను గ్రంథమును ఆన 1900 సంవత్సరములో, మాకుఁగృతి నొసంగినపుడు, కృత్యాదిని వ్రాసినపద్యములు. సీ ఏరామ కలశపాథోరాశి యుష్పాంగ

నమృతంబుతోడఁ దా నవతరించె

నేకస్య పదునాల్గు లోకముల్ పాలించు

విష్ణుదేవునికి దేవేరి యయ్యె,

రాజనంపతుల గుణవర్ణనము.

నేతల్లి యీ జగత్సృష్టి కాద్యుండగు

నబ్బసంభవుఁ గడు పారఁగాంచె

నేయమ్మ తన దృష్టి యిసుమంత సోకిన

మను 'బంగరుపు సేయు మహిమ వడసె

గీ. నే మహాసాధ్వి మంగళ నామవర్ణ

జపము లక్షర దివ్య మోక్షప్రదమ్ము

లట్టి శ్రీదేవి భూరి దయాంతరంగ

శ్రీభుజగవాసినై గు రక్షింతుఁగాత !

1

సీ. ఎవ్వని యవతార మిద ముత్రిప్రెగ

డాన్వయాబునిధి క బ్జగమంబు

లక్కవరాది వెల్లాసీమ లెవ్వని

పాలనంబున బాగు పడిన యూళ్ళు

నేవాని కీర్తికాంతావాసమునకు బ్ర

హ్మండభాండం బొక్క యలఁతి మనికి

యెల్ల దిక్కులనుండి, యేతెంచు విబుధుల

కెవ్వని కైదండ యీఁగి మ్రూచు

గీ. మృదుకవిత్వంపు శుకమున కెవని సుస

వాగ్వితానంబు బంధుర పంజరంబు

ప్రబల బలశాలి యతఁ డార్య వసజ హేళి

సారగుణశీలి భుజగరాజన్యమౌళి.

2

సీ. బీద సాదలు సేయు విజ్ఞాపనంబులు

బింక మింతయు లేక వినెడువాఁడు

విని పరామరిక చొప్పున వారి వారిలో

మంచి సెబ్బిలను గుఱ్ఱించు వాఁడు

గుఱ్ఱించి ధర్మపు గురి తప్పకురువమై

యొసఁగు తీరుపులుఁ దా నొసఁగు వాఁడు

నొసగి తా నొసగిన పసమీఱు న్యాచుముల్

నడువఁగా సంతోష పడెడు వాడు

గీ. నిజమునకు తాణ నలువరాణికి తికాణ

విడుపునకుఁ డెంకి, లుబ్ధుల విరుచు వాకి

కరుణకు బిడారు మేల్ రాచసిరి గుండారు

తారు సరదారుఁ డా జమీందారుఁ డరయ.

3

సీ. పల్లంబుపై నెక్కి వాఁ గె పట్టిన జాలు

గోడలు మేడలు గుప్పలించు

జాళెంబు గొలిపి దునాళించి వదలినఁ

బేటలుఁ గోటలు పెక్కు దూచు

మఱిఁ గరాళించి హుమాయిని విడచినఁ

దరువులుఁ జెరువులు, దాడువాఱుఁ

గల్ఫెంబు సడలించి కావాతరటు గొల్పు

గుండులుఁ గొండలుఁ గూల దాటు

గీ. నొర యాస్కందిత మయారె ధౌరిత మ్మ

యారె ప్లుతమారె రేచిత మహాహ వల్లి

త మ్మనుచుఁ దోడుదొరలు చిత్రమునఁ జూతు

రతని జుహురాణ బహుధాటి కరిది సాటి.

4

సీ. రాజౌట నిజ మయ్యు రిశ్మి కాసింపఁడు

కంఠు లే దెచటఁ జక్రములఁ బోచు

సరసింహుఁడే కాని పరుసమ ల్ వలుకఁడు

శాంతి యొప్పెడఁ బుణ్య జనుల నేలు

ఘనుఁడు వాస్తవ మయ్యగర్జించి వీను ముట్టఁ

డప్పులు లేవు రాయంచ లెనయు

నినుఁ డంట సత్యంబు హృదయ భేదము నున్న

స్థైర్య మెక్కుడు చల్లదనము సొమ్ము

గీ. తాను భోగిండు డగుట తథ్యంబె కాని
క్రిందఁ గ్రాలఁడు నాలుకల్ రెండు లేవు
నోట నమృతంబులుకుఁ గనుంగొనంగఁ
జితము భుజగరాయ చరిత్ర గరిమ.

5

సీ. చూచెనా సరసార్థ సూచనాయత మృగీ
లోచనా హృదయముల్ దొలఁచి చూచు
జూచెనా కనకాభిషేచనాయత దృష్టి
యాచనా గతుల నింపారఁ జూచు
జూచెనా భవబంధ మోచనానూన వి
వేచనా శక్తిఁ గాన్పించి చూచు

గీ. చూపు లన నిన్ని చూపులు సూడ నేర్పె
బేరునకు వేయి కన్నుల వేల్పు కాక
యిట్టి మహిమలు నతనియం దేడఁ గలుగు
నిమిత్తం దె ట్లీ ప భుజగమహీంద్రమణికి.

6

గీ. అతని యర్థాంగలక్ష్మి చిన్నమ్మరావు
నెమ్మదికి తావు శుభము లన్నిటికిఁ బోవు
కొలమునకు వన్నె భర్తకు వలపు కన్నె
సుగుణసంపన్న తథ్య మా మగువమిన్న.

7

గీ. పుట్టెఁ గస్తూరి వంశాబ్ధి పొంగ, మెట్టె
మంత్రీపైగడ కులాజ్జంబుమాన్యతఁ గన
నిట్టి చిన్నమ్మరావుఁ గన్నట్టి శ్రీపు
సింహ రాయని పున్నెంబు జెప్పఁ దరమె.

8

సీ. గరితల తలసొమ్ము గయ్యాళి తలదిమ్ము
పతిభక్తి కిరపు దుర్మతుల గురువు
మరియాదలకు నీడ గరువమ్ముచకుఁ జీడ
దయగూఁ బుట్టిలు నిర్దయకు ముల్లు

పరమార్థముల వాడ పాపమ్ములకుఁ బీడ,
 కలుములపంట లేములకు దంట
 యడకువలకు వీడు దుడుకుల కురిత్రాడు,
 గొనముల కరువు దుర్గుణపు గఱపు

గీ. సత్యముల కాటపట్టు ససత్యములను
 మాన్పుటకుఁ జాలు వాకట్టు మానుచెట్టు
 మేలులకు గీము కీడుల పాలి గా మ
 యారె యిలఁ గల్పవల్లి చిన్నమ్మతల్లి.

9

సీ. తనదు పతివ్రతా ధర్మమ్ము నకు విని
 ర్మల మైన వదనమండలమె సాక్షి
 తన మనోవైశాల్యమునకుఁ దొగల్ నవ్వు
 చెవుల సోకెడు కన్నుగవయ సాక్షి.
 తనదు మేలైన నిదానమ్మునకు మత్త
 నాగేంద్ర మందయానాబ సాక్షి

తన మహోత్కృష్ట వర్తనమునకుఁ బదియా
 ర్వన్నెపుత్తడి మేని వన్నె సాక్షి

గీ. తన యుదార దయారసమునకు మంచి
 పంచదారలు పెట్టించు పలుకె సాక్షి
 కాగ, చిన్నమ్మారావు సాక్షాద్భవాని
 కెయనఁగ నొప్పు నిజనాథు మనమెఱింగి.

10

సీ. అలరించు నిజమనోహర లీల లింపార
 హృదయ మామని తలయెత్తు వేళ
 నింకించు నడుగంట నెల్ల సంకటములు
 కడువశినీ నిదాఘ మడదు వేళ
 మొలక లెత్తించు నామూలాగ్రముగఁ గోర్కె
 లెల్ల ప్రావృట్టు రంజిల్లు వేళ

నకలంకముగ జేయు నానంద మొసంగుచు

మొగము శరద్వాప్తి నెగడు వేళ

గీ. నెలమి నుప్పొంగ జేయు నుద్వృత్తి నధిపు

నంగము హిమాని పాలుపు చెలంగువేళ

జలజలన రాల్చు భువి వింత చెలంగు నటుల

జడిమముల నెల్ల శిశిర మెసంగు వేళ.

11

శా. ఏవంభూత మనోనురాగమున నా త్మేశుక్ మహానంద పా

రావారంబునఁ దేల్చు నగ్గరిత మార్కండేయ కారుణ్య వీ

క్షాపై శేష్యమునం దనూజఁ గనె దుర్గాపద్మనాభాఖ్యుఁ డే

జోవిద్యాదిక సర్వలక్షణ విశిష్టుఁ శిష్టమోదావహుఁ.

12

సీ. పసిడి వన్నెల వాడు పగడాల జగడాల

జగడాల మోవి కెంజాయ వాడు

వెడద యెడద వాడు వెలలేని చలితేని

సిరినేని నగుమోము చెన్ను వాడు

నందమ్మ గలవాడు నరవిందములఁ జిందఁ

దగు పొందికైన నేత్రముల వాడు

ముద్దు గుల్కెడు వాడు పువ్వువంటి దొరవంటి

యొఱపంటి కంటి కింహాసంగు వాడు

గీ. కరికరము లట్టి కరములు గల్గు వాడు

కనికరపు రూపుఁ జూపులఁ గల్గు వాడు

నిహపరము లెల్ల నొక్కట నిచ్చు వాడు

మల్లికార్జున పుత్రుఁ డి మ్మాడ్కి వాడు.

13

గీ. కందరామాయణము మహానంద సరణిఁ

జెప్పి ఓరామభూపాల శేఖరునకుఁ

గృతి యొసంగి జగదిత కీర్తి గంటి

నాదిపూడి ప్రభాకరాఖ్య కవివరుఁడ.

14

విజ్ఞాపి .

:0:-

శ్రీ రాణీగారి నిర్యాణ జీవితములనుగూర్చి
The Madras Mail The Hindu, The Gospel Witness,
ఆంధ్రపత్రిక, 22 ఏప్రిల్ 1938, యుగంధర్, 20 ఏప్రిల్
1938 సుధర్మ, 20 జులై 1938, ఆంధ్ర లూథరన్, ఆగష్టు
1938, జనవాణి 30-6-1938, పౌరంభవిధ్య 25-4-1938
గృహలక్ష్మి జులై 1938, మున్నగుపత్రికలలో విపులముగా
వ్యాసములు ప్రచురింపబడినవి.

మంత్రిపెగడ మార్కండేయులు, దుగ్గిరాల
వియ్యన్నగారు, సత్యవోలు అప్పారాయకవిగారు, వెంకట
పార్థసారథికవులు, మున్నగుప్రముఖులు పెక్కువ్యాసము
లను పత్రికారాజములలోఁ బ్రకటించిరి. గ్రంథబాహుళ్య
భీతిచే వాటి నిందుఁ బ్రకటింపఁజాలనందులకు మన్నింపఁ
గోరుచున్నాము.

ఇట్లు,
బుధవిధేయుఁడు,
రాజా, మంత్రిపెగడ భుజంగరావు.
Xmas 1938.

ప ర్య వ సా న ము .

— గీ త మా లిక —

సృష్టికారణమెదియైన జీవవితతి
కష్టసుఖములఁజిక్కి నిష్క్రాంతమందు;
దిక్కులేనిదివాణమందిరము పృథ్విః
జరుగఁదలఁచినవెల్లను జరిగితీరు,
భక్తివైరాగ్యయోగ్య జపతపములును,
యజ్ఞయాగహోమాదులు, వ్యర్థములగుఁ;
గలఁడులేడనుమిమాంస ఫలమునిడదు;
జన్మనంతనుడైవ పరిసక్తియుదు
గడపితిని; వేదవేదాంగ కావ్యములను
శ్రద్ధఁబఱియించితిని, వానిసారమిందు
సూక్ష్మముగఁజూపితిని; పరిశోధనలకుఁ
జిక్కదాత త్వ, మిమ్మహి జీవతతికి
మేలుచేయుటకర్తవ్య శీలమరయ.
సవిషపీయూష మైహిక సౌఖ్యమెల్ల.

క. ఎందెందు వెదకి చూచినఁ

గందుమె చిన్నాబు బోలు కాంతామణి, మ
ధ్యందిన సుందర దినమణి
ముందర దీపములు వెల్గబోలు నె దీప్తిన్.

రాజాభుజంగ రాయ కవికృత గ్రంథములు.

1. పద్య కావ్యములు.

✓ 1.	హోలీ బైబిలు.	Holy Bible.		
	1. నవనిబంధన.	New Testament.	4597	పద్యములు.
	2. పాత నిబంధన.	Old Testament.	13189	పద్యములు.
			<hr/>	
			17,786	పద్యములు.

2. ✓ కథాసరిత్సాగరము (పద్యకావ్యము)
సోమదేవ కవినిర్మిత గీర్వాణగ్రంథమున
కాంధీకరణము.

10,000 పద్యములు.

✓ 3. వసంతి కుసుమము (ప్రబంధము.)

University Text Book.

శ్రీ విక్టోరియా రాజ్య చరిత్రము.

831 పద్యములు.

4. ✓ వారకాంత (ప్రబంధము.)

635 పద్యములు.

5. ✓ శ్రీరామ చంద్రుడు. (ప్రబంధము.)

911 ,,

✓ 6. సాంధ్రగీతావళి.

శ్రీమద్భగవద్గీతల కాంధీకరణము.

7. ✓ శివగీతలు. గీర్వాణగ్రంథమున కాంధీకరణము.

✓ 8. శ్రీరాణీ చిన్నమ్మారావు, జీవితము.

1116 పద్యములు.

✓ 9. దీనరత్నమణి.

180 ,,

✓ 10. చారుమతి.

✓ 11. సుశీల.

✓ 12. మధుపవిహారము.

+ 13. నీతివాక్య రత్నావళి.

✓ 14. క్రీస్తుమత సారము.

15. స్తవరాజము.

✓ 16. ఇచ్ఛాశక్తి.

రాజాభుజంగరాయ కవికృత గ్రంథములు.

17. ✓ శివపురాణము (గీర్వాణానువాదము.)
18. ✓ శృంగారరస ప్రవాహిని.
19. + కస్తూరీ తిలకము.
20. ✓ జాజ్జిపట్టభిషేక వర్ణనము.
21. ✓ విక్టోరియా తారావళి.
22. విక్టోరియా స్వర్గయాత్ర.
23. + మార్కండేయచరిత్ర.
24. + మార్కండేయ శతకము.
25. + మార్కండేయ తారావళి.
26. + శంకరతారావళి.
27. + శివతారావళి.
28. ✓ అష్టావధానము.
29. దాంపత్య ధర్మబోధిని.
30. + గాంధీమహాత్ముని చరిత్రము.
31. ✓ గోక్షే చరిత్రము.
32. ✓ దాదాభాయిసారోజి చరిత్రము.
33. ✓ స్పృహ నిర్మాణము.
34. ✓ గీతాంజలి. An Ode to Dr. Kugler
35. + కైస్తవ శతకము.
36. ✓ సర్వమంగళా శతకము.
37. + ఉపమాన తరంగిణి.
38. పారమార్థిక గీతావళి. (360 పద్యములు.)
39. + ధ్యాన కందములు.
40. + లోక్మేచిత్రము.
41. ఆరోగ్యపార్థనా పద్యములు.

నాటకములు.

- ✓ 42. ఆంధ్రీకృత ప్రసన్నరాఘవ నాటకము
- ✓ 43. ఆంధ్రీకృతోత్తర రామచరిత్రము.
University Text Book.
- ✓ 44. ఆంధ్రీకృతాభిజ్ఞాన శాకుంతలము.
- ✓ 45. పాండవాజ్ఞాతవాసము (స్వకల్పితము.)
- ✓ 46. శశిరేఖానాటకము (స్వకల్పితము.)
- ✓ 47. విద్యున్మాల స్వరాజ్యవైజయంతి. (స్వకల్పితము.)
- ✓ 48. శ్రీకృష్ణనాటకము (స్వకల్పితము.)
- ✓ 49. చిత్రహరిశ్చంద్రనాటకము (స్వకల్పితము.)
- ✓ 50. చారుమతీ పరిణయ నాటకము.
Adaptation of Shakespear's "As you like it"
- ✓ 51. నలనాటకము (స్వకల్పితము.)
- ✓ 52. చమత్కారస్నేహ ప్రహసనము.
- ✓ 53. విధవావివాహ ప్రహసనము.
- ✓ 54. మహాయోగ రహస్య ప్రహసనము.
- ✓ 55. నిరపవాద ప్రహసనము.

—: వచనకావ్యములు. :

- ✓ 56. ఆంతరంగిక సత్యప్రకటనము.
Adaptation of "confession," by Leo Tolstoy .
- ✓ 57. నావిశ్వాసము.
Adaptation of "what I believe" by "
- ✓ 58. కథాలహరి.
Adaptation of "23 Tales" by "
- ✓ 59. పునరుత్థానము. I & II సంపుటములు.
Ressurrection. by "
- ✓ 60. టాల్ స్టాయి లేఖలు, వ్యాసములు.
"Essays & Letters." by "

శ్రీ జాభిజంగ రాయ కవికృత గ్రంథములు

61. ✓ దైవానుకరణము.
Adaptation of " In his steps " by Charles M. Sheldon.
62. ✓ సైతానువిలాపములు.
Adaptation of " Sorrows of Satan " by Mary Correlie-
63. ✓ ప్రార్థనా ఫలితములు.
Adaptation of " Answers to Prayers. "
64. ✓ శూణీవజ్రహారము, (నవల.)
Adaptation " Queen's Neklace " by Alexander Dumas.
65. ✓ పోలీసువానిహత్య, నవల (ఆంగ్లానువాదము.)
66. ✓ నిజకథామంజరి, నీతికథలు.
67. ✓ చిత్రాంగి (నవల.)
68. ✓ మనోరమ (నవల.)
69. ✓ శాస్త్రాతిక (స్త్రీల కుశయు క్తమగుకథ.)
- ✓70. రాజహంస (నవల.)
- ✓71. విజయాంకసాహసము (నవల.)
- ✓72. నరాధికారి Story of Sin. (నవల)
Adaptation of " Master of man " by Hall Cain.
- ✓73. ఆస్థానవైషరీత్యములు. 12 సంపుటములు.
" Mysteries of the court of London " by Reynolds
- ✓74. సహజధర్మవిధులు " Duty " by Smiles
- ✓75. వచన నైషధము.
Approved by the Text Book Committee.
76. క్రైస్తవ గూఢార్థ పదీపిక.
77. మోహలేఖావళి.
- ✓78. వ్యవసాయము.
- ✓79. శాస్త్రములు.
- ✓80. శిశుసంజీవిని.
- ✓81. గానామృతము (యక్షగానము)
- ✓82. బాలనీతికథలు.
- ✓83. సంస్కృతభాషావాఙ్మయము.
- ✓84. ఆంధ్రభాషావాఙ్మయము.

రాజాభుజంగరాయ కవికృత గ్రంథములు.

85. ఆంధ్రసారస్వతాభ్యుదయము.
86. సాధుసుందరసింగు చరిత్ర, (I. M. S. ప్రచురణము.)
87. పరమ పురుషాన్వేషణము. (C. L. S. ప్రచురణము.)
88. దైవాలోకనము. (C. L. S. ప్రచురణము.)
89. ఏనునిమార్గము (C. L. S. ప్రచురణము.)
90. దైవసాక్షి. (C. L. S. ప్రచురణము)
91. పురుషోత్తముఁడు-గాంధి.
- ✓ 92. హైందవ నౌకాచరిత్రము.
Indian maritime Activity.
93. మానసికతత్త్వము.
The New Psychology.
94. విభక్తావిభక్త కుటుంబ పరిస్థితులు.
95. వర్ణాశ్రమ ధర్మములు.
- ✓ 96. అగ్గిరాముఁడు, నవల
- ✓ 97. మైరావణుఁడు, నవల
- ✓ 98. కలియుగరావణుఁడు, నవల.
99. దేశీయమహాజనసభ.
100. దైవసార్థన.
- + 101. ఆధునికకవి జీవితములు
102. అసహనారణ్య నిర్మూలన కుతారము.

English Works.

103. The Inner Doctrines of Christianity.
104. The Power of Christ.
1105. How to make Christianity Indian.
106. The Divine Incarnation.
107. God is Love.
108. The Truth of Christianity.
109. The Divine Purpose, of Creation.
110. The Glory of Christ's Sacrifice.
111. Political & Religious Situation in India.
112. The History of Telugu Literature-
In collaboration with P. Chenchiah. B. A. M. L.
Published by Y. M. C. A.

తాజాభుజంగరాయ కవికృత గ్రంథములు.

—♦ కృ తి న ం ది న గ్రి ం థ ము లు ♦—

- ✓ 1. ఆంధ్ర పరాశరస్మృతి. (పద్యకావ్యము.)
ఆదిపూడి ప్రభాకరకవి.
2. పద్మినీప్రభాకరము. (మహాప్రబంధము.)
కూచి సత్యనారాయణ శాస్త్రి
- ✓ 3. ధర్మజ రాజసూయము. (వచనము.)
నేతి సుబ్బరాయశాస్త్రి.
4. కవిరాజ సందర్శనము.
ఆదిపూడి ప్రభాకరకవి.
- ✓ 5. భుజంగరాయ మణిశేతకము.
కొత్తపల్లి సుందరరామకవి.
- ✓ 6. భుజంగ భూపాల శేతకము.
కొత్తపల్లి సుందరరామకవి.
7. హనుమద్విజయము. సంస్కృత పద్యకావ్యము.
కాలనాథభట్ట నారాయణ శాస్త్రి.
8. భుజంగనృపాల శేఖర శేతకము.
అడివి సాంబశివరావు.
- + 9. కనకవల్లి (నవల)
చిల్లరిగి యోగానందకవి.
10. ప్రాచీన హిందూరాజ్యాంగ చరిత్ర.
సాహిత్యవిశారద, కోన వేంకటరాయశర్మ.
11. రాజ కళింగ గంగు నాటకము.
నందిరాజు చలపతిరాయకవి.
12. భుజంగరాయ సందర్శనము.
రావూరి చిట్టివెంకటసుబ్బాస్వామి కవి. బి. ఏ.
13. హైమవతీ పరిణయము.
14. శ్రీమహాలక్ష్మీ కల్యాణము.
15. శ్రీరంగ నాయకోద్వాహము.
16. కామేశ్వరీ పాణిగ్రహణము.

17. అన్నపూర్ణా వివాహము.
18. శకుంతలా కరగ్రహణము.
19. మెంకాంబా పరిణయము.
20. వీరరాఘవ కల్యాణము.
21. ప్రపంచ యుద్ధ చరిత్రము. (పద్యకావ్యము)
మచ్చ సూర్యరాయకవి.
- + 22. హనుమజ్జీవిశ మహా ప్రబంధము.
అన్నమరాజు సుబ్బరాయకవి.

ప్రచురించిన గ్రంథములు.

1. మంజువాణి. మాసపత్రిక. దశవర్షములునడిచెను.
2. సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము.
3. అహింసాబల పండితీయము.
4. శకటరేఖ నిర్ణయము.
5. ఆంధ్ర చంద్రాలోకము.
6. రాజవాహన విజయము.
7. కృష్ణరాయ విజయము.
8. అచలాత్మజా పరిణయము.
9. రామేశ్వరమాహాత్మ్యము.
10. దిలీప చరిత్రము.
11. వైజయంతీ విలాసము.
12. పారిజాతాప హరణము.
13. చిత్రసీమ (శౌంతి భద్రాద్రి రామశాస్త్రి)
14. ఆంధ్రలోకోక్తిచండిక.
15. సంస్కృతలోకోక్తిచండిక.
16. రా. బ. కం. వీరేశలింగకవి గ్రంథరచనా చాకచక్యము.
దామరాజు శోభనాచలము.

